

UNIVERZITA PARDUBICE

Fakulta filozofická
Ústav historických věd

**Budování společenských vazeb v dopisech hraběte Jana z Rotálu
knížatům Maxmiliánovi II. a Ferdinandovi z Ditrichštejna**

Edice korespondence z let 1647 - 1666

Michala Křížková

Diplomová práce

2013

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 28. 6. 2013

.....
podpis autora

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat zejména svému vedoucímu práce doc. Mgr. Jiřímu Kubešovi, Ph.D. za jeho hodnotné rady, pomoc, inspiraci, trpělivost, poskytované materiály a ochotu kdykoliv konzultovat jakýkoliv problém. Nikdy nebudu schopna mu dostatečně vyjádřit svou vděčnost, protože bez něj by tato práce nemohla vzniknout.

Dále pak děkuji za duševní podporu a vydatnou pomoc své rodině, která ochotně poslouchala vyprávění o životě barokních aristokratů a poskytovala mi zpětnou vazbu.

Anotace:

Předložená diplomová práce je edicí šlechtické korespondence, která si klade za cíl popsat budování společenských vazeb prostřednictvím písemné komunikace. Osobní korespondence mezi příslušníky moravské aristokracie pochází z poloviny 17. století. Klíčovou osobností je hrabě Jan z Rotálu, který se díky vazbě na dva příslušníky jednoho z nejmocnějších moravských rodů 17. století, dostal velmi vysoko na společenském žebříčku. V letech 1647 – 1655 si hrabě Jan z Rotálu dopisoval s Maxmiliánem II. z Ditrichštejna a v letech 1656 – 1666 s jeho synem, Ferdinandem z Ditrichštejna. Vazba na tyto dva mocné a urozené aristokraty mu zajistila společenskou prestiž a pomohla mu k jisté kariéře u císařského dvora ve Vídni.

Práce shrnuje základní informace o zemské správě na Moravě po skončení třicetileté války, jelikož se během ní zásadně změnily poměry v celé zemi. Dále pak uvádí stručnou genealogii obou šlechtických rodů, ze kterých pisatelé pocházeli. Jádrem práce je kapitola, která se zabývá podrobným rozbořením jednotlivých dopisů z hlediska stylu a obsahové analýzy. Na samém závěru se nachází edice korespondence zmíněných šlechticů.

Klíčová slova:

šlechta – 17. století – Ditrichštejnové – Ferdinand z Ditrichštejna – Maxmilián II. z Ditrichštejna – Rotálové – Jan z Rotálu – kníže – hrabě – korespondence – dopis – edice

Annotation:

Submitted Diploma Thesis is edition of nobility correspondence, which aim is to describe construction of social relations by means of written dialogue. Personal correspondence within members of Moravian aristocracy is dated back to the half of the 17th century. Key person is earl Johann of Rottal, who thanks to his connection to two members of one of the most powerful Moravian families in the 17th century, became on top of the social rating. In 1647 – 1655 earl Johann of Rottal corresponded with Maxmilian II. of Ditrichstein and in 1656-1666 he corresponded with his son, Ferdinand of Ditrichstein. Connection to these two powerful and highborn nobles assured him social prestige and helped him in carrier at imperial courtyard in Vienna.

This work summarize basic information about land administration at Moravian region after Thirty Years' War, because during this period conditions had changed fundamentally in whole country. Later brief genealogy of both nobel families, from which correspondents became, is given. Core of the Diploma Thesis is chapter, which describe in detail individual letters from the viewpoint of its style and content analysis. At the end is given edition of correspondence of mentioned nobles.

Key words:

aristocracy – 17th century – Ditrichstein – Ferdinand of Ditrichstein – Maxmillian II. of Ditrichstein – Rottal – Johann of Rottal – prince – earl – correspondence – letter - edition

Obsah

Úvod	2
1. Zemská správa na Moravě po skončení třicetileté války.....	7
2. Ditrichštejnové na Moravě v 17. století	15
3. Rotálové na Moravě v 17. století.....	22
4. Korespondence Jana z Rotálu s Maxmiliánem II. z Ditrichštejna a Ferdinandem z Ditrichštejna v letech 1647–1664	29
4. 1 Kariéra u dvora a dvorská společnost.....	35
4. 2 Reflexe soudobého dění	42
4. 3 Zemské záležitosti.....	45
4. 4 Panství a poddaní	48
4. 5 Osobní záležitosti.....	50
4. 5. 1 Role advokátů v právních kauzách	52
Ediční poznámka.....	61
Edice korespondence Jana z Rotálu s Maxmiliánem II. z Ditrichštejna z let 1647 – 1655.....	62
Edice korespondence Jana z Rotálu s Ferdinandem z Ditrichštejna z let 1656 – 1666	116
Závěr	162
Seznam použitých pramenů a literatury	165
Prameny	165
Literatura	165
Webové zdroje	169
Obrazová příloha	170
RESUMÉ	177

Úvod

Polovina 17. století, ze kterého pochází korespondence mezi Janem z Rotálu, Maxmiliánem II. z Ditrichštejna a Ferdinandem z Ditrichštejna, patří k dlouho zatracovanému, a zatím málo probádanému období českých dějin. V poslední době sice neustále přibývá prací, které se tomuto období věnují, avšak je jich stále velmi málo.¹

Pro zkoumání téměř jakékoliv éry dějin z hlediska myšlení lidí a jejich způsobu chování jsou ideální tzv. ego-dokumenty, nebo-li prameny osobní povahy. Do nich se totiž výrazně promítá samotná osobnost pisatele, jeho úvahy, individuální stanoviska, myšlenky, zážitky či motivy jednání. Na základě korespondence můžeme rozšířit bádání v oblasti dějin každodennosti, dějin mentalit apod. V korespondenci se totiž zrcadlí pisatelova osobnost, jeho sociální původ, titulární postavení, kariéra, bohatství, věk, gender apod. Právě kvůli tomuto faktu je ideální danou korespondenci vydat v edici a badatelům ji tak poskytnout přesně tak, jak byla napsána, bez jakýchkoliv úprav. Díky ní můžeme proniknout do mysli pisatele a udělat si částečnou představu o době, ve které byla korespondence psána. V návaznosti na tato zjištění můžeme lépe pochopit jednání či „rituály“ zkoumaných aktérů. Dříve korespondence vůbec mezi tzv. ego-dokumenty řazena nebyla, patrně z toho důvodu, že neexistuje jasně daná hranice mezi dopisem soukromé a úřední povahy, resp. existuje, ale je těžké ji stanovit.

Umění psát dopis („artes dictandi“ nebo také „artes dictaminis“) bylo zpočátku ovlivněno rétorickými teoriemi, a proto se řídilo složitými pravidly, která musel každý pisatel znát. K tomu účelu byly zhruba od konce 15. století vydávány příručky a pojednání a od té doby podoba dopisů zaznamenala určitý vývoj. V průběhu 16. a na počátku 17. století byla v dopisech preferována stručnost, jednoduchost a srozumitelnost sdělení. To se změnilo zhruba v polovině 17. století a do dopisů se dostává tzv. galantní rétorika. Dopisy z té doby obsahovaly velmi uctivá oslovení, komplikovaná souvětí a mnohdy bylo složité se v nich orientovat. V průběhu 18. století se psaní dopisů opět vrátilo k jednoduché formě. K tomu je

¹ HOJDA, Zdeněk. *"Idola" barokního bádání aneb Jak se vyhnout Skylle a neupadnout v osidla Charybdy*. In: *Kultura baroka v Čechách a na Moravě*. Praha, HiÚ ČSAV 1992, s. 15-26. ČORNEJOVÁ, Ivana a kol. *Velké dějiny země Koruny české VIII. 1618 – 1683*. Praha 2008. s. 575 – 581. VÁLKA, Josef. *Dějiny Moravy 2. Morava reformace, renesance a baroka*. Brno 1996. KUBEŠ, Jiří. *Trnitá cesta Leopolda I. za římskou korunou (1657–1658). Volby a korunovace ve Svaté říši římské v raném novověku*. České Budějovice, 2009. MAŤA, Petr. *Svět české aristokracie (1500-1700)*. Praha, 2004. BŮŽEK, Václav a kol. *Věk urozených. Šlechta v českých zemích na prahu novověku*. Praha - Litomyšl, 2002. TÝŽ a kol. *Společnost českých zemí v raném novověku. Struktury, identity, konflikty*. Praha 2010. BŮŽEK, Václav - KRÁL, Pavel (edd.). *Paměť urozenosti*. Praha, 2007. SMÍŠEK, Rostislav. *Císařský dvůr a dvorská kariéra Ditrichštejnů a Schwarzenberků za vlády Leopolda I.* České Budějovice, 2009.

ale potřeba zmínit, že formu a vzhled dopisu ovlivňoval mimo dobový trend ještě jeden faktor, a to osoba adresáta. Čím byla urozenější, tím bylo nutné užít vyšší styl a složitější syntax.²

Vzhledem k náročnosti četby některých pramenů z této doby mnoho nepřibývají ani edice. Dočkají se jí spíše deníky či paměti než korespondence, ale i přesto už několik celků dopisů vydáno bylo.³ Z korespondence se mnohdy dá vyčíst řada údajů. V prvé řadě je třeba se zaměřit na samotný obsah, tedy v jakých záležitostech si šlechtici dopisovali (úředních, soukromých apod.). Dále lze sledovat formu psaní – zda psal písař, zda dopis obsahuje i osobní přípisky šlechtice, jaká jsou užívána oslovení, jak se šlechtic podepisuje, jakým jazykem píše atd. Z korespondence se dá v omezené míře vysledovat i pohyb dané osoby – tedy odkud psal, jak často či jak dlouho se na daném místě zdržoval apod. Stejně tak jako dnes, i v minulosti obsahovala osobní korespondence nejen informace z osobního života, ale i záznamy o politickém dění, kultuře, hospodaření. Avšak musíme jako badatelé brát v úvahu, že tyto informace opět obsahují osobní názory. Teprve komparací s dalšími prameny a dokumenty můžeme zjistit, zda jsou data pravdivá či nikoliv.⁴

Cílem této práce je především odhalit společenské vazby mezi šlechtici v polovině 17. století prostřednictvím podrobné analýzy jejich osobní korespondence. Sleduje život vybraných šlechticů z hlediska jejich rodiny, kariéry, společenského uplatnění, prostředí a doby, ve které žili.

Práce je rozdělena do několika kapitol. První z nich se věnuje situaci na Moravě po skončení třicetileté války, zejména se zaměřením na zemskou správu, neboť ta po válce doznala největších změn a dva ze tří zkoumaných mužů v ní působili. Snaží se popsat, jak byla omezena moc stavů a jak naopak vzrostl panovníkův vliv na jednotlivé úřady. Věnuje se též počátkům správy krajů a prvním pokusům o systematizaci výběru daní. Základní práci, která

² Jednu z příruček pro psaní dopisů vydal August Bohses (Talander) v roce 1690 pod názvem *Der allzeitfertige Briefssteller*. Více pod heslem „Brief“ v Encyklopädie der Neuzeit 2. Stuttgart/Weimar, 2005. s. 406 - 417. FURGER, Carmen. *Das Medium Brief im 17. und frühen 18. Jahrhundert*. Köln 2010.

³ Např. KOLDINSKÁ, Marie – MAŤA, Petr (edd.). *Deník rudolfinského dvořana. Adam mladší z Valdštejna*. Praha 1997. KOPIČKA, Petr. (ed.). *Deníky roudnického hejtmána Blažeje Albína z Weisenberku z let 1611 – 1625*. Praha 2003. KUBEŠ, Jiří (ed.). *Kryštof Václav z Nostic. Deník z cesty do Nizozemí v roce 1705*. Praha 2004. DVORSKÝ, František (ed.). *Listy paní Kateřiny z Žerotína rozené z Valdštejna I-II*. Praha 1894-5. KALISTA, Zdeněk (ed.). *Korespondence císaře Leopolda I. s Humprechtem Janem Černínem z Chudenic 1*. Praha 1936. MAREK, Pavel (ed.). *Svědectví o ztrátě starého světa. Manželská korespondence Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkovic a Polyxeny Lobkovické z Pernštejna*. České Budějovice 2005. KELLER, Katrin – CATALANO, Alessandro. *Die Diarien und Tagzettel des Kardinals Ernst Adalbert von Harrach (1598-1667). Band 3: Diarium 1647 – 1654*. Vídeň, 2010.

⁴ MAREK, Pavel (ed.) *Svědectví o ztrátě starého světa. Manželská korespondence Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkovic a Polyxeny Lobkovické z Pernštejna*. České Budějovice 2005. s. 23 – 25.

se věnuje dějinám Moravy, je bezesporu dílo Josefa Války *Dějiny Moravy II., Morava renesance, reformace a baroka*.⁵ Další velmi užitečnou publikací je *Morava za třicetileté války* od Františka Matějka.⁶ Tyto syntézy je nutné doplňovat dílčími studii či novější literaturou. Poznatky o daňovém systému na Moravě nejlépe shrnují studie Jaroslava Novotného a Jana Heidlera.⁷ Nesmíme zapomenout na Jiřího Davida, který se Moravě v 17. století věnuje v poslední době nejvíce. Právní aspekty tohoto období dobře shrnují jeho studie „*Ales von Rechts wegen*“ s podtitulem *Sonda do právního života na Moravě v polovině 17. století*,⁸ *Moravské stavovství a zemské sněmy ve druhé polovině 17. století*⁹ nebo „*Odvážní moravští stavové*“ a jejich pokus o zásah do Obnoveného zřízení zemského.¹⁰ Jedním z hlavních procesů, jež ovlivnily vývoj pobělohorské Moravy, byly konfiskace. Jejich průběh a hlavní aspekty shrnul ve své rozsáhlé práci *Pobělohorské konfiskace* Tomáš Knoz.¹¹ Informace o fungování zemské správy, zejména zemského sněmu, můžeme čerpat ze studie Petra Maří *Český zemský sněm v pobělohorské době (1620–1740)*.¹²

Druhá kapitola je zaměřena na rod Ditrichštejnů, starobylý šlechtický rod původem z Korutan, který se v 16. století rozdělil na rakouskou a českomoravskou větev. Zejména popisuje životy Maxmiliána II. z Ditrichštejna a jeho syna Ferdinanda z Ditrichštejna, s nimiž si v polovině 17. století psal Jan z Rotálu. Jelikož se jednalo o jeden z nejvýznamnějších moravských rodů své doby, bylo napsáno mnoho děl, která se zabývají buď celým rodem, nebo se zaměřují pouze na některé jeho členy. Nejpodrobněji líčí osudy celého rodu Mathias Maria Feyfar ve svém díle *Die erlauchten Herrn auf Nikolsburg*.¹³ Podstatné informace k několika členům rodu se také vyskytují ve shrnující práci Marka Hengerera *Kaiserhof und Adel in der Mitte des 17. Jahrhunderts. Eine Kommunikationsgeschichte der Macht in der*

⁵ VÁLKA, Josef. *Dějiny Moravy. Morava reformace, renesance a baroka*. Díl II. Brno 1995.

⁶ MATĚJEK, František. *Morava za třicetileté války*. Praha: Historický ústav, 1992.

⁷ HEIDLER, Jan, *Moravská kontribuce od konce války třicetileté do reform tereziánských*, ČMM 41/42, 1917/1918. s. 189 – 247. NOVOTNÝ, Jaroslav, *Moravský berní systém v století XVII.*, ČMM 58, 1934. s. 145 – 286.

⁸ DAVID, Jiří. „*Ales von Rechts wegen*“. *Sonda do právního života na Moravě v polovině 17. století*. ČMM 127, 2008. s. 3 – 33.

⁹ TÝŽ. *Moravské stavovství a zemské sněmy ve druhé polovině 17. století*. FHB 24, 2009, č. 1, s. 111 – 165.

¹⁰ TÝŽ. „*Odvážní moravští stavové*“ a jejich pokus o zásah do Obnoveného zřízení zemského. ČMM 125, 2006, č. 2. s. 397 – 423.

¹¹ KNOZ, Tomáš. *Pobělohorské konfiskace. Moravský průběh, střeoevropské souvislosti, obecné aspekty*. Brno 2006.

¹² MAŘA, Petr. *Český zemský sněm v pobělohorské době (1620 – 1740). Relikt stavovského státu nebo nástroj absolutistické vlády?* In: PTAK, Marien (ed.). *Sejm czeski od czasów najdawniejszych do roku 1913*, Opole 2000, s. 49–67.

¹³ FEYFAR, Mathias, Maria. *Die erlauchten Herrn auf Nikolsburg*. Wien, 1879

Vormoderne.¹⁴ Nejrozsáhlejším dílem o životě kardinála Františka je bezpochyby nová práce Tomáše Parmy *František Kardinál Ditrichštejn a jeho vztahy k římské kurii*.¹⁵ Rostislav Smíšek se ve své rozsáhlé publikaci *Císařský dvůr a dvorská kariéra Ditrichštejnů a Schwarzenberků za vlády Leopolda I.* zaměřuje z rodu Ditrichštejnů především na Ferdinanda z Ditrichštejna, na jeho kariéru u dvora a rozsáhlou síť dopisovatelů.¹⁶ Na jeho osobnost jsou zaměřeny i studie Jiřího Davida *Ferdinand z Ditrichštejna v zemských službách. Projev rodové kontinuity nebo péče o kariéru?*¹⁷ nebo Rostislava Smíška *Důvěra nebo nenávisť? Obraz Španěla v korespondenci císaře Leopolda I. s knížetem Ferdinandem z Dietrichsteina*.¹⁸

Třetí kapitola shrnuje základní fakta o rodě Rotálů, ale je zaměřena především na hraběte Jana z Rotálu, jemuž se věnuje tato práce. Jan hrabě z Rotálu je často charakterizován jako bezohledný šlechtic, který díky přestoupení na katolickou víru, správné orientaci na císařskou stranu a mimo jiné také přízni kardinála Ditrichštejna získal řadu významných postů na zemské i dvorské úrovni. Do zemské správy se mu podařilo proniknout získáním úřadů nejvyššího zemského sudího a zemského hejtmana. U dvora ve Vídni působil jako tajný císařský rada. Tento původem německý šlechtic dokázal těžit z událostí, jež nastaly v pobělohorském období, a získal tak prostřednictvím svých schopností nejen vliv a moc, ale také majetek, díky němuž mohl zahájit obnovu zdevastovaných statků. Právě díky svým reformám zaměřeným na oživení hospodářství se hluboce zapsal do dějin regionu.¹⁹

Janem z Rotálu se podrobněji zabývala Renata Juráňová, která svou studii *Jan Rottal a jeho doba* obhájila jako diplomovou práci na Slezské univerzitě v Opavě roku 1999. Smyslem její práce nebylo hodnotit Rotálovu osobnost, nýbrž přiblížit dobu a život v polovině 17. století na východní Moravě. Zabývá se zejména obdobím třicetileté války, která tvrdě zasáhla do života celé země, dále pak úbytkem počtu obyvatel o více než třetinu. Renata Juráňová svou práci rozdělila do tří kapitol. V první z nich se zaměřuje na politickou kariéru

¹⁴ HENGERER, Mark. *Kaiserhof und Adel in der Mitte des 17. Jahrhunderts. Eine Kommunikationsgeschichte der Macht in der Vormoderne*, Diss. Universität Konstanz 2002.

¹⁵ PARMA, Tomáš. *František kardinál Dietrichstein a jeho vztahy k římské kurii. Prostředky a metody politické komunikace ve službách moravské církve*. Brno 2011.

¹⁶ SMÍŠEK, Rostislav. *Císařský dvůr a dvorská kariéra Ditrichštejnů a Schwarzenberků za vlády Leopolda I.* 1. vyd. České Budějovice, 2009

¹⁷ DAVID, Jiří. *Ferdinand z Dietrichsteina v zemských službách. Projev rodové kontinuity nebo péče o kariéru?*. In: KORDIOVSKÝ, Emil - SVOBODA, Miroslav. *Kardinál František z Ditrichštejna a jeho doba: XXIX. mikulovské sympozium, 11. - 12. října 2006*. Brno: Moravský zemský archiv, 2006. s. 391-398

¹⁸ SMÍŠEK, Rostislav. *Důvěra nebo nenávisť? Obraz Španěla v korespondenci císaře Leopolda I. s knížetem Ferdinandem z Dietrichsteina*. In: *Časopis Matice moravské*. 2004, roč. 123, čís. 1, s. 47-76.

¹⁹ JURÁŇOVÁ, Renata. *Jan Rottal a jeho doba*. Holešov, 2009. s. 2 – 4.

Jana z Rotálu, zejména jeho činnost u královského tribunálu, a posléze se částečně věnuje povstání Valachů v Uhrách proti novému pánovi na vsetínském panství. Uvádí, že v pramenech neexistují podrobné zprávy o Rotálových aktivitách spojených s tímto povstáním. Ve druhé kapitole je zmíněna role Jana z Rotálu v období třicetileté války na Kroměřížsku a hlavně na Valašsku. V závěru této kapitoly Juráňová popisuje zásluhy Jana z Rotálu na odchodu Švédů z Olomouce. V poslední kapitole se zaměřuje na Rotálovo hospodaření na napajedelském panství a spor s velehradským klášteřem. Na konci je uvedena Rotálova závěť a celé dědické vyrovnání.²⁰ O rodě Rotálu je jinak v současné literatuře velice málo informací. Základní fakta jsou shrnuta ve staré práci Christiana D'Elverta *Die Grafen von Rottal*.²¹ Nejpodrobněji se osobností Jana z Rotálu zabývá Zdeněk Pokluda ve svém příspěvku *Páni z Rotalu na Napajedlích*, kde se soustředí především na Rotálovu správu Napajedel.²²

Čtvrtá kapitola je jádrem celé této práce. Na rozdíl od Juráňové, která pracuje s prameny úřední provenience, je tato práce založena na studiu osobní korespondence, tedy pramenech soukromé povahy. Jedná se o dva soubory dopisů, které si posílal Jan z Rotálu se dvěma příslušníky rodu Ditrichštejnů. První z nich, pocházející z let 1647–1655, obsahuje korespondenci mezi Janem z Rotálu a Maxmiliánem II. z Ditrichštejna. Druhý soubor z let 1656–1666 se skládá z dopisů mezi Janem z Rotálu a Ferdinandem z Ditrichštejna. Kapitola se zaměřuje na rozbor této šlechtické korespondence z poloviny 17. století. V první části se zabývá stylem vyjadřování, písmem, datací, užívanými zkratkami apod. Více se pak zaměřuje na místo, odkud byly dopisy odesílány, a na jejich počty v jednotlivých letech. Dále je pak rozdělena do tematických podkapitol dle obsahové analýzy. Poté následuje edice korespondence mezi zmíněnými šlechtici.²³

²⁰ JURÁŇOVÁ, Renata. *Jan Rottal a jeho doba*. Holešov, 2009. s. 2 – 4.

²¹ D'ELVERT, Christian. *Die Grafen von Rottal*, Notizen-Blatt der historisch-statistischen Section, Jg. 1869, s. 17.

²² POKLUDA, Zdeněk. *Páni z Rotalu na Napajedlích*. In: *Zlínsko od minulosti k současnosti*. Státní okresní archiv ve Zlíně. 1998, č. 15, s. 5 – 50.

²³ Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. (Dále MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 448). Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. (Dále MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 480).

1. Zemská správa na Moravě po skončení třicetileté války

Třicetiletá válka oficiálně skončila 24. října 1648 podepsáním míru v Münsteru a Osnabrückeru. Ještě dlouho po ní se české země musely vyrovnávat s jejími následky. Země ztratily v průběhu celých třiceti let až třetinu obyvatelstva. Po odchodu švédských vojsk zesílil v zemi náboženský útlak, což zasáhlo všechny vrstvy obyvatelstva. Vrchnost měla větší robotní nároky na své poddané. Poddaných bylo málo a zpustlé půdy hojnost, tudíž bylo možné zakládat další dvory a nutit poddané k vyšším robotám. Ti neměli žádné zastání, neboť za účast na stavovském povstání ztratili svá práva. Původní šlechta (staré panské rody) ztratila mnoho poddaných a majetku a tím se dostaly ke slovu nově příchozí rody, které zkupovaly konfiskovaný majetek. Výjimku samozřejmě tvořili příznivci císaře, kteří po válce ještě více zbohatli. Na rozdíl od Čech se na Moravě konfiskacemi a na ně navazujícím výprodejem šlechtického majetku od základu změnila skladba feudální držby. Byly položeny základy k vývoji nové rakouské šlechty, která závisela na Habsburcích a až do konce monarchie náležela k jejím oporám.²⁴

Třicetiletá válka přinesla nové státoprávní uspořádání celé zemi. Snahy o centralizaci moci se projeví zejména ve vnitřní správě země. Na Moravě byla správa narušena vyjmutím olomouckého biskupství z obecného zemského práva a díky kardinálu Ditrichštejnovi mu byla roku 1623 udělena zvláštní privilegia. Olomoucké a stejně tak vřatislavské biskupství bylo uspořádáno na základě lenního systému, ovšem zároveň byli sami biskupové leníky českých králů. Od roku 1650 museli olomoučtí manové povinně získat obyvatelské právo.²⁵

Nejvýraznější změnou po třicetileté válce bylo omezení moci stavů, kteří v předbělohorské době naopak měli dominantní postavení. Jednotlivá panovnická nařízení upravovala činnost ústředních i zemských úřadů. Roku 1621 předložili císařští tajní radové panovníkovi zprávu, v níž zhodnotili mocenské poměry v českých zemích a navrhli omezit vliv stavů na obsazování zemských úřadů a některé sněmovní pravomoci.

Kompetence stavů byla omezena především na konání zemského sněmu. Zemský sněm byl i v pobělohorském období institucí, která měla na starosti finanční a správní záležitosti, ovšem díky proměnám vnitřní struktury mohl být i nástrojem absolutistické vlády Habsburků. Porážka stavovského povstání zapříčinila změnu skladby politického systému i sociálních vrstev v zemích Koruny české. Lužická markrabství se dostala v roce 1635 pod

²⁴ MATĚJEK, F. *Morava za třicetileté války*, s. 389 – 441. KNOZ, T. *Pobělohorské konfiskace*.

²⁵ ČORNEJOVÁ, Ivana - KAŠE, Jiří - MIKULEC, Jiří – VLNAS, Vít. *Velké dějiny zemí Koruny české VIII., 1618 – 1683*, Praha – Litomyšl 2003. s. 166 – 168.

trvalou vládu saského kurfiřta. V českých zemích byl po roce 1620 na čas zcela potlačen správní dualismus. Zemské sněmy nebyly v letech 1620–1627 vůbec svolávány a daně určoval sám panovník. Tento stav však nebylo možné dlouho udržovat a bylo třeba vymezit mocenský poměr mezi panovnickou a stavovskou sférou.²⁶

Nejzásadnějším dokumentem pro další vývoj českých zemí bylo Obnovené zřízení zemské, pro Čechy platné od května 1627 a pro Moravu od května 1628. Cílem Obnoveného zřízení zemského bylo především přesunout klíčové pravomoci stavů do rukou panovníka a ukončit provizorní správu země. Je otázkou, zda se panovníkovi podařilo omezit vliv stavů. Na papíře určitě, ale ve skutečnosti vše probíhalo trochu jinak, než bylo napsáno. Není nutné zmiňovat všechny body Obnoveného zřízení, ale některé si připomeňme. Právo svolávat zemský sněm měl pouze panovník. Ve většině případů ho také sám zahajoval, nebo poslal svého zástupce, který tak učinil za něj. Zpočátku byla tato funkce určována nejvyššímu kancléři. V 17. století probíhaly sněmy tak dlouho, že zasedaly téměř nepřetržitě. Tím pádem se můžeme domnívat, že stavům nijak nevadilo, že si sněmy nemohou svolávat samy. V letech 1620–1740 byly do Prahy, do Brna (Olomouce) a do Vratislavi sněmy svolávány téměř každý rok.²⁷

Z působnosti zemských sněmů bylo vyňato zákonodárství a zákonodárná iniciativa byla omezena na minimum. Naopak bylo zemskému sněmu ponecháno právo rozhodovat v otázkách financí, nadále tedy mohl schvalovat daně. V Obnoveném zřízení však stálo, že vždy podle předešlého návrhu panovníka. V praxi zůstala stavům i celá berní správa, která byla později svěřena do rukou zemskému výboru, jež měl dohlížet na použití vybraných peněz. Teoreticky byl vliv stavů na vybírání daní absolutní a směli odmítnout jakýkoliv daňový návrh (pokud by tím nesledovali mocenské cíle a vydírání panovníka). V praxi tato pravomoc stavů fungovala úplně jinak. Zatímco první sněmy po roce 1620 obvykle končily odpovědí stavů na císařův návrh, postupem času se ustálila dlouhá vyjednávání a smlouvání o výši daní mezi sněmovníky a českou kanceláří ve Vídni. Ze strany stavů mohlo jít o zdržovací taktiku, která nejen že oddálila platbu nových daní, ale také datum příštího sněmu, k čemuž se pojily další finanční výdaje.²⁸

²⁶ MAŤA, Petr. *Český zemský sněm v pobělohorské době (1620 – 1740). Relikt stavovského státu nebo nástroj absolutistické vlády?* In: PTAK, Marien (ed.). *Sejm czeski od czasów najdawniejszych do roku 1913*, Opole 2000, s. 49–67.

²⁷ ČORNEJOVÁ – KAŠE – MIKULEC – VLNAS. *Velké dějiny*, s. 107–115.

²⁸ MAŤA, P. *Český zemský sněm*, s. 49 – 67.

Jelikož tato písemná komunikace mezi císařem a sněmem mohla trvat i několik týdnů, zasedal sněm velmi nepravidelně. Důsledkem toho se drasticky snížil počet účastníků na jednotlivých zasedáních, což vedlo i k personální a společenské degradaci českého sněmu.²⁹ Při tak malém počtu účastníků sněmu, z nichž ještě většina byla integrována do správního systému Českého království, nebyl pro panovníka problém prosadit si své finanční požadavky. Mimo to byla ještě vlivným osobám rozesílána tzv. postranní psaní, jež vyzývala k podpoře sněmovní propozice. Mimo to existovalo i neformální ovlivňování prostřednictvím osobních dopisů (tímto způsobem si např. Leopold I. vytvořil síť důvěrníků). Dalším z prostředků byla synchronizace českých, moravských a rakouských sněmů. Požadavek prosazený na jednom z nich se stával vzorem pro ostatní. Schvalování daní po právu náleželo stavům, ale panovník v tomto procesu získal spolehlivou převahu.³⁰

Zemským sněmům předsedali nejvyšší zemští představitelé, tedy za Čechy nejvyšší purkrabí a za Moravu zemský hejtman (viz výše). Panovníkovy zájmy zde hájili tzv. císařští komisaři, kteří patřili do okruhu panovníkových důvěrníků, ale zároveň pocházeli z řad domácí šlechty, což často vyvolávalo nemalé spory. Zpočátku funkci hlavního komisaře zastával nejvyšší kancléř, od 30. let 17. století pak některý z nejvyšších zemských úředníků.³¹

Nejdůležitějším orgánem zemí Koruny české se nově stala Česká dvorská kancelář. V jejím čele stál nejvyšší kancléř. Před stavovským povstáním tato funkce náležela muži z řad stavů, tedy hájil zájmy země vůči panovníkovi. Ovšem po roce 1620, počínaje Zdeňkem Vojtěchem Popelem z Lobkovic, který byl ve funkci už od roku 1599, se tento úřad poněkud změnil, neboť se Lobkovic přiklonil na stranu Habsburků. Všichni zemští úředníci se nazývali královští úředníci. V jejich čele stál v Čechách nejvyšší purkrabí, na Moravě a ve Slezsku zemští hejtmani.³²

Svou vlastní správu měly i jednotlivé země monarchie. V Čechách působila místodržitelská kancelář, v jejímž čele stál nejvyšší purkrabí. Řádně fungovala až od roku

²⁹ Dopis č. 4. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 480. fol. 3. Informace o tom, že na moravském zemském sněmu ubývá účastníků, se objevila i v dopise Ferdinanda z Ditrichštejna Janovi z Rotálu z 15. dubna 1656.

³⁰ MAŤA, P. *Český zemský sněm*, s. 49 – 67.

³¹ ČORNEJOVÁ – KAŠE – MIKULEC – VLNAS. *Vít. Velké dějiny*, s. 171.

³² V čele české dvorské kanceláře se v 17. století na postu nejvyššího kancléře dále vystřídali Vilém Slavata z Chlumu a Košumberka v letech 1628 – 1652, Jan Hartvík z Nostic v letech 1652 – 1683 a František Oldřich Kinský v letech 1683 – 1699. VÁLKA, J. *Dějiny Moravy*, s. 20 – 21. ČORNEJOVÁ – KAŠE – MIKULEC – VLNAS. *Velké dějiny*, s. 169.

1640 a byla později označována jako místodržitelství. Bez větších změn fungovalo až do poloviny 18. století.³³

Na Moravě fungoval královský úřad zemského hejtmana, neboli zemský tribunál. Zpočátku sídlil v Olomouci, ale roku 1642 byl přestěhován do Brna, které se díky tomu stalo hlavním městem Moravy. Tribunál byl zřízen 13. prosince 1636 Ferdinandem II., který při jeho založení vydal obsáhlou instrukci pro zemského hejtmana, jímž byl po smrti kardinála z Ditrichštejna jmenován jeho synovec, Maxmilián II. z Ditrichštejna. Instrukce narazila na odpor moravských stavů, kteří podali k císaři protest proti jeho zřízení, neboť tribunál mohl těžce ohrozit jejich dosavadní práva. Přesto od března 1637 začal tribunál fungovat. Nebyl to úřad pouze pro hejtmana, ale fungoval kolektivně. Tvořili ho zemský hejtman, dva radové, český a německý sekretář a písař. Členové tribunálu nereprezentovali stavovskou samosprávu, ale byli zeměpanskými úředníky přímo podřízenými císaři. Měli dbát na podporu katolického náboženství ve smyslu Obnoveného zřízení, rozvíjet obchod, udržovat pořádek, potírat zločinnost a starat se o hospodářské a vojenské záležitosti. Tribunál převzal veškerou agendu moravského zemského hejtmana. Mimo správu země měl zastupovat i část soudní agendy, kterou dosud vykonával zemský soud. Zemský soud byl přetížený a jednání velmi zdlouhavá. Proto tribunál převzal od zemského soudu tzv. sumární pře, které nevyžadovaly zdlouhavé soudní řízení. Zahrnovaly spory o dluhy, daně, alimenty, spory sňatkové, ručitelské, dále sem patřily politické zločiny, urážka panovníka, velezrada, vdovské a sirotčí záležitosti, spory cizinců, zbíhání poddaných a jednodušší finanční záležitosti, např. vybírání cla. Zemskému sněmu zůstaly tzv. řádné pře, které vyžadovaly důslednější prošetření. Tím zasahoval tribunál do kompetence zemského soudu. Procesy měly být projednávány kolegiálně a rozsudky vynášeny po společné dohodě většiny do čtrnácti dnů. Císař měl právo rozsudek tribunálu zrušit nebo změnit.³⁴

Řešení soudního sporu nebylo jednoduchou záležitostí. Mělo jasně stanovené akty, ve kterých se dodržovaly jednotlivé prvky. Soudní jednání u tribunálu se řešilo ustanoveními Obnoveného zřízení zemského. Na písemnou žalobu, vyhotovenou ve dvou exemplářích, z nichž jeden měl zůstat natrvalo v registratuře tribunálu, podával žalovaný do šesti týdnů po obdržení žaloby odpověď, neboli excepce. Ve výjimečných případech byla tribunálem

³³ ČORNEJOVÁ - KAŠE - MIKULEC – VLNAS. *Velké dějiny*, s. 168. BOČEK, Antonín. *Přehled knížat a Markrabat i jiných nejvyšších důstojníků zemských v markrabství moravském*. Brno, 1850.

³⁴ RADIMSKÝ, Jiří. *Tribunál. Sbíрка normálií z let 1628 – 1782*. Inventář. Brno, 1956. s. 11–12. MATĚJEK, F. *Morava za třicetileté války*, s. 222–223.

povolována dilace, neboli odklad žalobní odpovědi. Stejně tak termín k žalobní replice. Po ukončení průvodního řízení došlo k tzv. inrotulaci, k rekognoskování všech spisů, k jejich seřazení a eventuálně doplnění, sepsání a zpečetění za přítomnosti protistran. Do čtrnácti dnů tribunál vypracoval rozsudek. Proti němu nebylo odvolání. Bylo pouze možné zažádat o revizi sporu přímo u panovníka.³⁵

Tribunál měl zasedat celý rok v daných úředních hodinách. Zemský hejtman zde měl být přítomen čtyři dny v týdnu, vždy dopoledne, ale podle potřeby měl v úřadě zůstat i déle. Tribunál měl sídlit v Brně, to se ovšem nehodilo novému zemskému hejtmanovi, Juliovi ze Salmu, který zastával tento úřad v letech 1637–1640. U císaře Ferdinanda III. si vymohl, že se tribunál přesunul do Olomouce, kde sídlil v královské mincovně. Jelikož byly některé záležitosti i přes rozdělení působnosti sporné, podal císař Ferdinand III. dodatečné vysvětlení 29. července 1638. Zejména zde objasnil, že za základní zákon ve všech politických, náboženských a ostatních věcech má být bráno Obnovené zřízení zemské. Ke sporům o kompetenci dodal, že pokud se z nějaké sumární kauzy vyvine složitější, má být z tribunálu předána k zemskému soudu. Sekretář měl vést protokoly z jednotlivých jednání tribunálu a pod významnější případy měl hejtman připojit pečeť. Reskriptem z 10. února 1639 byla ještě vyřešena jazyková otázka. Případy se měly řešit v tom jazyce, ve kterém byly podány, a to až do vynesení rozsudku. Výše poplatků za jednotlivá jednání byla vyřešena taxovním řádem z 6. prosince 1640.³⁶

Mimo výše uvedené měl tribunál projednávat záležitosti, které mu budou nařizeny z dvorské expedice. Hejtman se při všech rozhodnutích měl radit s nejvyšším kancléřem a tribunálními rady. Během úřadování Julia ze Salmu se zjistilo, že zneužívá své moci, a proto byl roku 1640 propuštěn z úřadu. Poté nastala unikátní situace – do čela tribunálu byli postaveni hned tři muži. Byli to nejvyšší komorník Kryštof Pavel z Lichtejnštejna-Castelcornu, nejvyšší sudí Jan z Rotálu a podkomoří František Magnis. Tento triumvirát zasedal v čele tribunálu do roku 1642, kdy je nahradil opět jeden muž, a to Kryštof Pavel z Lichtenštejna-Castelcornu. Tím, že byl Salm odstraněn z úřadu, nic nebránilo tomu, aby se tribunál, společně se všemi zemskými úřady, přesunul z Olomouce zpět do Brna. Stalo se tak patentem Ferdinanda III. z 25. listopadu 1641. V lednu 1642 ho pak následovalo nařízení o

³⁵ RADIMSKÝ, J. *Tribunál*, s. 12–13.

³⁶ Tamtéž, s. 13. MATĚJEK, F. *Morava za třicetileté války*, s. 224.

sjednocení zemských desk v Brně. Sídlem tribunálu, desk zemských a zemského práva se stal zemský dům.³⁷

Co se týče soudnictví, až do zásadních reforem v 18. století přetrvávalo jeho středověké uspořádání. Existovaly soudy církevní, vrchnostenské nebo např. univerzitní. V pobělohorském období vzrostl význam apelačního soudu, který do té doby fungoval jako dohled nad městy, která byla souzena za účast ve stavovském povstání. Postupně se jeho kompetence rozrostla nad všechna česká, moravská i slezská města. V jeho čele stál prezident apelačního soudu, což byla další oblíbená a šlechtici vyhledávaná funkce.

Stavovské povstání nemělo vliv pouze na správu země, ale prostřednictvím konfiskací se v českých zemích zásadně proměnila držba pozemků. Nelze opominout, že konfiskace byly především právním procesem a právní sankcí, proto je třeba znát měnící se funkce, kompetence a personální obsazení úřadů, které do konfiskací zasahovaly a v souvislosti s tím i vývoj správy českých zemí v habsburské monarchii.

Počátky správy krajů sahají až do doby vlády Karla IV. Od dob Jiřího z Poděbrad existovalo v Čechách 14 krajů (Kouřimský/Pražský, Slánský, Žatecký, Litoměřický, Boleslavský, Hradecký, Chrudimský, Čáslavský, Bechyňský, Vltavský, Prácheňský, Plzeňský, Rakovnický a Podbrdský). Teprve v roce 1637 bylo na Moravě ustaveno pět krajů, a to Brněnský, Olomoucký, Jihlavský, Znojemský a Uherskohradištský. Roku 1749 se k nim přidal ještě Přerovský kraj. Největším z nich byl Brněnský kraj, ke kterému před rokem 1848 patřilo zhruba 60 panství. Ovšem hranice kraje nebyly stabilní, a tak se jeho rozloha neustále měnila. V jejich čele stáli krajští hejtmané. Pravomoc krajských úředníků byla ve druhé polovině 17. století omezena pouze na vojenské a daňové záležitosti. V případě vojenských krajské úřady pečovaly o ubytování a průchody vojsk, s čímž byly spojeny otázky budování a opravy silnic a zároveň výběr daní.³⁸

V letech 1656–1657 se konal první soupis lidu, z něž byl vytvořen tzv. první moravský lánový rejstřík. V roce 1671 byl uspořádán tzv. soupis komínů, který zaváděl domovní daň ke starší pozemkové dani. Tyto pokusy o berní úpravu neměly veliký úspěch, neboť každoročně probíhaly revize berních rozpisů za účelem snížení daní, které vyžadovali majitelé panství poničených třicetiletou válkou a následným tatarským vpádem roku 1663.

³⁷ MATĚJEK, F. *Morava za třicetileté války*, s. 224, 227. RADIMSKÝ, J. *Tribunál*, s. 18–19.

³⁸ MATĚJEK, František. *Lánové rejstříky: Brněnského kraje z let 1673 - 1675*. Praha: TEPS, 1981, s. 5-6. ČORNEJOVÁ - KAŠE - MIKULEC – VLNAS. *Velké dějiny*, s. 172.

Těmito zásahy vznikl ve vybírání daní chaos, a tak bylo nezbytné provést soupis všech poddaných v zemi, který probíhal v letech 1669–1679. Vznikl tak druhý Moravský lánový rejstřík.³⁹

Konfiskace byla jedním ze způsobů, jak se vypořádat s odpůrci panovníka, jelikož je měla připravit o jejich ekonomické zázemí. Konfiskace ani nemusela být aplikována, stačilo, že fungovala jako potenciální hrozba. Největším trestem pro rebely mělo být, že o osudu jejich majetku v budoucnu neměly rozhodovat zemské sněmy jako reprezentanti stavovských obcí, ale sám panovník, včetně výšky trestu a rozsahu konfiskace. Dále panovník měl rozhodnout, komu bude konfiskovaný majetek postoupen nebo prodán. Díky konfiskacím se utužovala vazba mezi panovníkem, jeho úředníky a příslušníky centralizované společnosti.⁴⁰

Vlastní pobělohorské konfiskace byly dlouhodobým procesem, který byl Ferdinandem II. aplikován ve všech zemích monarchie. Nejednalo se většinou o tresty za kriminální činy, spíše byly užívány k prosazení silné centrální panovnickovy vlády na úkor dosavadní dělby moci se stavy v jednotlivých habsburských zemích. Co se týče pobělohorských konfiskací v českých zemích, šlechta ani města, jichž se konfiskace týkala, nebyla schopna výraznějšího vojenského, společenského ani právního odporu. Šlechtici, kteří tvořili nejradikálnější křídla odporu, nečekali na panovníkův trest, nechali mu zde své statky napospas a raději rychle emigrovali. V emigraci se zapojili do činnosti cizích armád, které později bojovaly proti Habsburkům, a tím se šlechtici snažili dosáhnout restituce svých majetků. Ti, co zůstali v zemi, se na větší odpor nezmohli. Jedinou snahou bylo zasílání suplik panovníkovi, v nichž šlechtici zpochybňovali konkrétní konfiskační případy a slibovali do budoucna loajalitu. Proto hlavní roli po porážce povstání nehráli ti, jimž byl majetek zkonfiskován, ale jeho noví nabyvatelé.⁴¹

Pro úplnost si shrňme nejvýznamnější rody, které v době před stavovským povstáním sídlily a měly nejvíce statků na Moravě. Oblasti na jihu země ovládali Lichtenštejnové, Ditrichštejnové a páni z Lipé. Oblasti směrem na východ a sever od Brna patřily Černohorským z Boskovic a na severu patřili k nejvýznamnějším rodům Žerotínové a

³⁹ MATĚJEK, F. *Lánové rejstříky*, s. 9. NOVOTNÝ, Jaroslav, *Moravský berní systém v století XVII.*, ČMM 58, 1934, s. 145.

⁴⁰ KNOZ, T. *Pobělohorské konfiskace*, s. 22.

⁴¹ Tamtéž, s. 23–25.

Bruntálští z Vrbna. Na jihozápadní hranici měli své državy Slavatové z Chlumu a Košumberka.⁴²

Nelze jednoznačně určit jednu osobnost, která si koupí nabytých konfiskátů přišla na největší jmění, ale nejčastěji se hovoří o několika mužích. Šlo o kardinála a zemského gubernátora Františka z Ditrichštejna, knížete Karla z Lichtenštejna a budoucí knížata Maxmiliána a Gundakara z Lichtenštejna, nejvyššího českého kancléře Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkovic a nejvyššího zemského sudího Lva Buriana Berku z Dubé. Nemalé majetky získali z konfiskací také plukovníci zapojení do první fáze bojů proti povstalcům, především Rombaldo Collalto, Michael Adolf z Althannu, Hanibal ze Schaumburga nebo Seifried Kryštof Breuner ze Stübingu. V neposlední řadě získal majetky z konfiskátů i Ferdinand II.⁴³

Pobělohorské konfiskace nebyly zaměřeny proti jedné společenské vrstvě, zpravidla se však hovoří o největších konfiskacích v souvislosti se šlechtou. Ačkoliv byl zkonfiskován nespočet drobných statků a dvorů nižších šlechticů, šlo především o velká dominia nejmocnějších a nevlivnějších aristokratů. Zejména z toho důvodu konfiskace ovlivnily celou podobu tehdejší šlechtické společnosti. Změnili se nejen konkrétní vlastníci jednotlivých panství, ale v některých případech odešly ze struktury společnosti celé šlechtické rody. Naopak jiné, mezi nimi i Ditrichštejnové, své místo ve společnosti ještě pevněji ukotvili.

⁴² KNOZ, T. *Pobělohorské konfiskace*, s. 79.

⁴³ Tamtéž, s. 179.

2. Ditrichštejnové na Moravě v 17. století

Ditrichštejnové⁴⁴ byli starožitným knížecím rodem. Původní erb rodu měl v pokosem rozděleném, červenožlatém štítě dva vinařské meče s od sebe zahnutými čepelemi. Rod Ditrichštejnů se odvozuje od Dietrichů, již byli many bamberského biskupa, a od hrabat s Friesachu a Zeltsbachu, kteří byli spřízněni s korutanskými knížaty. Jeden z nich dal postavit hrad Dietrichštejn.⁴⁵

Prvním doloženým členem rodu byl Pankrác z Ditrichštejna, který koncem 15. století bojoval s Turky, roku 1506 obdržel od císaře Maxmiliána I. dědičný úřad číšníka v Korutanech a roku 1508 zemřel. S manželkou Barborou s Thurnu měl syny Františka (1476–1550) a Zikmunda (1484–1533). Ti byli oba v roce 1514 povýšeni do stavu říšských svobodných pánů. V té době se rod rozdělil na dvě větve. Od Františka vznikla linie Weichselstätt – Rabenstein a od Zikmunda Hollenburg – Finkenstein. Zikmundovi synové, Zikmund Jiří (+1593) a Adam (1527-1590), rozdělili hollenbursko – finkensteinskou linii na další dvě větve: rakouskou a českomoravskou.⁴⁶

Rakouská větev (hollenburská) sice ve svých počátcích přestoupila k protestantskému vyznání, ale vnuk Zikmunda Jiřího, Gundakar (+1690), se opět navrátil ke katolictví. Roku 1656 byl povýšen mezi říšská hrabata a roku 1684 mezi říšská knížata. Usadil se v Čechách a koupil zde několik panství: roku 1676 Budyni nad Ohří, Libochovice a Pátek a roku 1680 Vlachovo Březí. Za manželku si vzal Isabellu Konstancii, hraběnku z Questenberka (+1685) a získal od ní panství Nepomyšl. Ze všech těchto statků zřídil fideikomis, který po něm zdědil kníže Ferdinand (1636–1698) z mladší, mikulovské větve.

Větev českomoravskou, též zvanou mikulovskou, založil bratr Zikmunda Jiřího, Adam z Ditrichštejna. Již od mládí věrně sloužil habsburskému domu, působil u dvorů císaře Ferdinanda I., Maxmiliána II. a Rudolfa II. Podílel se na uzavření pasovské smlouvy roku 1552 a následného Augšpurského náboženského míru z roku 1555. Roku 1561 byl císařem Ferdinandem I. vyslán do Říma, aby zde u papeže dosáhl svolení k přijímání podobojí a

⁴⁴ Též Dietrichsteinové, Dietrichštejnové, Dietrichštejnové apod. V této práci bude veškerá podoba tohoto jména (mimo místních názvů) užívána v počeštěné verzi, tedy Ditrichštejnové.

⁴⁵ *Ottův slovník naučný VII.* Praha: Argo, 1997. s. 504. Rod Ditrichštejnů dobře mapují výkladové slovníky: OTTO, Jan. *Ottův slovník naučný 7.* Praha, 1893. s. 504-508. WURZBACH, Constantin. *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich 3.* Wien, 1858. s. 295-300; ZEDLER, Johann, Heinrich. *Grosses vollständiges Universal Lexikon 7.* Leipzig, 1734. sl. 869-880; Rodu Ditrichštejnů se dále věnují genealogické slovníky a encyklopedie: STELLNER, František - ŽUPANIČ, Jan - FIALA, Michal. *Encyklopedie knížecích rodů zemí Koruny české.* 1. vyd. Praha, 2001. s. 70–76.

⁴⁶ *Ottův slovník naučný VII.* Praha: Argo, 1997. s. 504.

zrušení kněžského celibátu. Ve službách Maxmiliána II. působil na španělském dvoře a později byl vyslán do Uher, aby sjednal podmínky nástupnictví pozdějšího císaře Rudolfa II. Rudolf II. si Adama z Ditrichštejna velmi oblíbil a dva roky po svém nástupu na trůn ho jmenoval svým nejvyšším hofmistrem. V této funkci setrval až do roku 1587. Od něj také obdržel kalatravský řád⁴⁷ a řád Zlatého rouna. Díky svému vysokému společenskému postavení a vazbám na habsburský dům si mohl dovolit roku 1575 koupit mikulovské panství, jež se stalo jádrem všech ditrichštejnských statků. Zemřel 5. února 1590 a dostalo se mu nevídané pocty, neboť byl roku 1591 pohřben do chrámu sv. Víta k nohám císaře Maxmiliána II. hned za mříž, která ohraničuje královské hroby. S manželkou Margaretou (†1609), jež byla dcerou španělského vévody z Cardony, měl přes dvacet dětí. Pokračovateli rodu byli především dva synové – Zikmund (1560–1600) a František (1570–1636).⁴⁸

Starší Zikmund byl komořím a radou císaře Rudolfa II. Jeho manželkou byla Johanna della Scala (1574–1644).⁴⁹ Zanechal po sobě dva syny – Jana Adama (1595–1620) a Maxmiliána (1596–1655), o nichž bude řeč později.⁵⁰

František z Ditrichštejna je nepochybně nejznámější osobností tohoto rodu. Narodil se Adamovi z Ditrichštejna jako jeho osmé dítě 22. srpna 1570 ve španělském Madridu a byl vychováván v katolických poměrech. V roce 1573 se Adam s celou rodinou vrátil do Čech, neboť zde skončilo jeho poslání. František vystudoval u jezuitů v pražském Klementinu a na Collegiu Germanicu v Římě, kam odjel v únoru 1588. V Římě si získal pozornost papeže Klimenta VIII. (opět díky otci, který se s Klimentem setkal ještě ve Španělsku), jenž jej přijal ke svému dvoru. František se postupně stal kanovníkem ve Vratislavi a Olomouci, roku 1592 kolegiátním proboštem kapituly v Litoměřicích, 3. března 1599 byl jmenován kardinálem knězem a o něco málo později olomouckým biskupem (Rudolf II. mu záhy přiznal titul kníže-biskup). Díky tomu celých sedmatřicet let mohl řídit moravskou církevní politiku.⁵¹

Velice tvrdě vystupoval proti nekatolíkům. Jako zástupci zemského hejtmana se mu roku 1603 podařilo dosáhnout toho, že všichni moravští zemští úředníci byli katolického

⁴⁷ Calatravský/kalatravský řád byl rytířský španělský řád založen cisterciáky roku 1158 v městě Calatravě v Novokastilském království proti Maurům. Po úplném vyhnání Maurů ze Španělska sloužil k odměňování šlechticů za služby projevované státu. *Ottův slovník naučný V*. Praha: Argo, 1997. s. 47.

⁴⁸ *Ottův slovník naučný VII*. Praha: Argo, 1997. s. 504. ŽUPANIČ - STELLNER - FIALA. *Encyklopedie knížecích rodů*, s. 71.

⁴⁹ Rod původně z italské Verony, poté se usadil v jižním Německu a Rakousku a poněmčil své přízvisko na „von der Leiter“. MAŤA, Petr. *Svět české aristokracie (1500-1700)*. Praha 2004. s. 847.

⁵⁰ ŽUPANIČ - STELLNER - FIALA. *Encyklopedie knížecích rodů*, s. 73.

⁵¹ PARMA, T. *František kardinál Dietrichstein*, s. 19–111. BALCÁREK, Pavel. *Kardinál František Ditrichštejn 1570–1636. Gubernátor Moravy*. České Budějovice 2007. s. 16–20, 38.

vyznání. Po nepříjemnostech spojených s povstáním stavů na Moravě pro Františka vše dobře dopadlo – povstalci byli poraženi a on se stal moravským místodržícím, jednou z nejmocnějších osob v celé zemi. Záhy zahájil protireformaci a podílel se na vypracování Obnoveného zřízení zemského pro Moravu z roku 1628.⁵²

Když si po otcově smrti v roce 1590 s bratry a matkou dělili majetek, od Maxmiliána přijal panství Mikulov. Od panovníka za zásluhy při povstáních dostal panství Lipník nad Bečvou a Hranice na Moravě. V průběhu rozprodeje konfiskátů majetek rodu dále rozšířil o Polnou, Příbyslav, Vlasatice, Dolní Kounice, Nové Město na Moravě, Pouzdřany, Uherčice a další.⁵³

Kardinál František z Ditrichštejna byl také velkým mecenášem umění a zasloužil se o rozvoj stavební činnosti v Brně, Olomouci, Kroměříži, Mikulově i v dalších moravských městech, zejména v barokním a manýristickém slohu. V Mikulově nechal postavit zámecké divadlo a v Kroměříži založil biskupskou knihovnu.⁵⁴

Kardinál František z Ditrichštejna byl jednou z nejvýznamnějších osobností politiky 17. století, byl velmi schopný, pilný a ctižádostivý. Na druhou stranu dokázal pro sebe těžit ze situace a měl na své straně jak papeže, tak císaře (i když ne až do svého úplného konce). Zemřel dne 19. září 1636 ve svém biskupském domě v Brně. Jeho ostatky byly uloženy 29. ledna 1637 do katedrály sv. Václava v Olomouci.⁵⁵

Protože jeho starší synovec Jan Adam zemřel bez potomků, stal se pokračovatelem rodu Maxmilián II. z Ditrichštejna, druhý synovec a zároveň dědic kardinála Františka z Ditrichštejna.⁵⁶ Roku 1629 obdržel větší palatinát, tedy právo udělovat prostý šlechtický titul a roku 1631 byl povýšen mezi říšská knížata. Tento titul měl být nadále dědičný pro prvorozeného syna. Roku 1634 obdržel řád Zlatého rouna. Ferdinand II. ho jmenoval tajným radou a v letech 1621–1637 byl nejvyšším hofmistrem jeho manželky, císařovny Eleonory Gonzagové. V 1637 na tento úřad rezignoval a vykonával tři roky úřad moravského zemského hejtmana. Od roku 1648 byl nejvyšším hofmistrem druhé ženy Ferdinanda III., Marie

⁵² ČORNEJOVÁ - KAŠE - MIKULEC – VLNAS. *Velké dějiny*, s. 72 – 73.

⁵³ KNOZ, Tomáš. *Pobělohorské konfiskace*, s. 303 – 304. BALCÁREK, Pavel. *Kardinál František Ditrichštejn 1570 – 1636. Gubernátor Moravy*. České Budějovice 2007. s. 22.

⁵⁴ BALCÁREK, Pavel. *Kardinál František Ditrichštejn*, s. 181.

⁵⁵ Tamtéž, s. 176 – 178.

⁵⁶ PARMA, Tomáš. *František kardinál Dietrichstein*, s. 373.

Leopoldiny Tyrolské, a v letech 1650–1655 byl nejvyšším hofmistrem samotného Ferdinanda III.⁵⁷

S manželkou Annou Marií, kněžnou z Lichtenštejna, měl hodně dětí. Většina jeho dcer si vzala významné šlechtice. Pro příklad můžeme uvést Annu Františku (1621–1685), která si vzala za manžela hraběte Waltera Leslieho (1606–1667), Johannu Beatrix (1625–1676), jež si vzala za muže knížete Karla Eusebia z Lichtenštejna (1611–1684) a Marii Kláru (1626–1667), která se vdala za hraběte Jana Fridricha z Trauttmansdorffu. Z prvního manželství měl také čtyři syny. Dva z nich zemřeli v mladém věku, takže dnes známe pouze Ferdinanda (1636–1698) a Maxmiliána III. (1638–1692). Se svou druhou ženou, Sofií Agnes z Mansfeldu (1619–1677) měl celkem tři dcery a tři syny, z nichž by naší pozornosti neměl uniknout Filip Zikmund (1651–1716). Maxmilián II. z Ditrichštejna zemřel 9. listopadu 1655.⁵⁸

Ferdinand z Ditrichštejna (1636–1698), nejstarší syn Maxmiliána II. z Ditrichštejna, se narodil 25. září 1636 ve Vídni. Oženil se roku 1655 s Marií Alžbětou, kněžnou z Eggenberka (1640–1715), se kterou měl celkem osmnáct dětí.

Po kavalírské cestě, kterou absolvoval se svým o rok mladším bratrem Maxmiliánem III. mezi lety 1649–1652, začal mladý šlechtic pomýšlet na svou kariéru. První zkušenosti získal v zemské správě, když se roku 1655 stal nejvyšším zemským komorníkem na Moravě. Jelikož se často účastnil zemských sněmů, mohl mluvit do finanční politiky země. Sám se aktivně podílel na tvorbě kontribučního systému a často si kvůli tomu dopisoval nejen s nejvyšším pražským purkrabím Bernardem Ignácem z Martinic, ale také s Janem z Rotálu. Ten s Ditrichštejnem řešil stížnosti poddaných, mimo jiné také židů, na nespravedlivý výběr daní. Počátkem roku 1656 si židé stěžovali na mimořádné daně, které jim určil zemský sněm. Rotál Ditrichštejna upozorňoval, že toto rozhodnutí udělali na sněmu ti, kteří mají málo židovských poddaných na svých panstvích.⁵⁹ Mimo zemský sněm měl Ferdinand právo a v zásadě i povinnost účastnit se jednání zemského soudu. Velmi často se snažil probíhající procesy ovlivnit. Jako nejvyšší komorník vykonával patronaci nad zemskými púhončími, dohlížel na vedení desk zemských a účastnil se řady stavovských komisí.⁶⁰

⁵⁷ FEYFAR, M. M. *Die erlauchten Herrn auf Nikolsburg*. s. 250–270.

⁵⁸ HENGERER, M. *Kaiserhof und Adel*, s. 340; FEYFAR, M. M. *Die erlauchten Herrn auf Nikolsburg*, s. 250–269. *Ottův slovník naučný VII*. Praha: Argo, 1997. s. 507. BOČEK, A. *Přehled knížat a Markrabat*; MAŤA, P. *Svět české aristokracie*, s. 847.

⁵⁹ Dopis č. 3. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 480. fol. 30.

⁶⁰ DAVID, J. *Ferdinand z Ditrichštejna*. s. 396–397.

Kariéra v zemské správě však nebyla jeho cílem. Toužil se dostat k panovnickému dvoru ve Vídni a naplnit tak odkaz svých předků, kteří zde císaři věrně sloužili. První příležitost se mu naskytla v roce 1660, kdy se měl stát císařským velvyslancem u španělského dvora v Madridu. Leopold I. nakonec toto místo svěřil Františku Eusebiovi z Pöttingu. Zklamáný kníže obrátil svou pozornost zpět na Moravu. V té době často zastupoval tehdejšího zemského hejtmana Gabriela Serenyiho, který byl velmi nemocný a po jeho smrti roku 1664 se mu podařilo, prostřednictvím přímluv nejvyššího purkrabí Království českého Bernarda Ignáce z Martinic, převzít tento úřad, který zastával od srpna 1664 do května 1666. V zemské správě tedy dosáhl vrcholu, ovšem pořád toužil po místě u císařského dvora.⁶¹

V polovině 60. let se začala chystat svatba Leopolda I. s infantkou Markétou Terezií Španělskou. Ferdinand z Ditrichštejna vycítil svou příležitost a ucházel se o místo nejvyššího hofmistra císařovy budoucí manželky. Jeho oponentem byl Jan Weikard z Auersperku, který byl v letech 1655–1657 nejvyšším hofmistrem Ferdinanda III., takže měl vzhledem ke svým zkušenostem oproti mladému knížeti navrch. Jelikož Auersperk neměl u dvora příliš dobrou pověst, zejména kvůli své nevrle povaze, Leopold I. jmenoval 5. září 1666 nejvyšším hofmistrem Markéty Terezy Španělské Ferdinanda z Ditrichštejna. V ten den také kníže obdržel od císaře právo účastnit se zasedání tajné rady. V roce 1668 získal řád Zlatého rouna. Roku 1673 se stal nejvyšším dvorským úředníkem druhé ženy Leopolda I., Claudie Felicitas Tyrolské, a později i jeho třetí ženy Eleonory Magdaleny Falcko-Neuburské. V listopadu 1683 dosáhl naprostého vrcholu ve společenském žebříčku – stal se nejvyšším hofmistrem samotného císaře Leopolda I. Proto byl také považován za „nejinformovanějšího vídeňského dvořana“ a mohl se podílet na tvorbě rakouské státní politiky. Následující rok mu císař za věrné služby daroval tyrolské panství Trasp (dnes ve Švýcarsku), které povýšil na okněžené hrabství. Dále mu udělil dědičný úřad nejvyššího lovčího ve Štýrsku. Po smrti knížete Gundakara z rakouské (hollenburské) větve (viz výše) zdědil jeho fideikomisní statky (Budyni, Libochovice, Pátek, Nepomyšl a Vlachovo Březí) a stal se jedním z nejbohatších šlechticů v celé monarchii.⁶²

⁶¹ SMÍŠEK, R. *Císařský dvůr*, s. 257–269; ŠEJNOVÁ, Iveta. *Ve stínu staršího bratra. Hrabě Maxmilián z Ditrichštejna (1638-1692) ve světle korespondence se svým bratrem knížetem Ferdinandem v 50. a 60. letech 17. století*. Bakalářská práce. Pardubice, 2012. s. 12–17; DAVID, J. *Ferdinand z Ditrichštejna*, s. 396–397; BOČEK, A. *Přehled knížat a Markrabat*. Jeho jmenování zemským hejtmanem na Moravě potvrzuje i dopis č. 37, ve kterém Rotála informuje, že tuto funkci obdržel. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 480. fol. 87.

⁶² SMÍŠEK, R. *Císařský dvůr*, s. 83–85; ŠEJNOVÁ, I. *Ve stínu staršího bratra*, s. 17.

Ferdinandův nejstarší syn, Leopold Ignác (1660–1708), jenž byl nejvyšším štolbou na dvoře Josefa I. až do své smrti, zdědil po otci všechny fideikomisní statky, ale jelikož neměl žádné potomky, majetek přešel do rukou jeho mladšího bratra Waltera Xavera Františka (1664–1738). Jemu otec určil, přestože nechtěl, církevní kariéru. Stal se kanovníkem v Olomouci a Pasově, ovšem potom se své duchovní dráhy zřekl a oženil se. Jeho první manželkou byla Zuzana Liborie Morkovská ze Zástřizl na Boskovicích (asi 1637–1691), které přinesla věnem do rodiny Ditrichštejnů. Jelikož bylo toto manželství bezdětné, Walter Xaver František se oženil znovu. Vzal si hraběnku Karolinu Maxmiliánu z rodu Pruskovských z Pruskova (1674–1734). Byl tajným radou a roku 1731 obdržel řád Zlatého rouna. Ditrichštejnové zůstali významným rodem, jehož příslušníci i nadále zastávali dvorské úřady.⁶³

Dalším ze synů knížete Maxmiliána II. byl hrabě Maxmilián III. z Ditrichštejna (1638–1692), který se narodil 14. dubna 1638. Se svým bratrem Ferdinandem navštěvoval jezuitskou kolej ve Štýrském Hradci. V letech 1649 až 1652 byli společně na již zmíněné kavalírské cestě. Po návratu z kavalírské cesty zamířil k císařskému dvoru ve Vídni a roku 1660 se stal komorníkem císařovny Eleonory Gonzagové, vdovy po Ferdinandovi III. Později sloužil, také jako komorník, císaři Leopoldovi I. Při svém pobytu u císařského dvora ve Vídni se seznámil se svou budoucí manželkou Marií Justýnou ze Schwarzenberku (1647–1696). Byla dcerou Edmonda III. ze Schwarzenberku a Marie d'Arschot de Riviere. Svatba se konala roku 1663 v Bruselu. Maxmilián III. si Marii Justýnu vzal proti vůli rodiny, zejména svého bratra, který mu hledal vhodnější nevěstu, jak je patrné z korespondence mezi Ferdinandem z Ditrichštejna a Janem z Rotálu.⁶⁴ Maxmilián III. měl s Marií Justýnou hodně dětí. Zpočátku mnoho dcer, ale později se dočkali i pěti synů. Byli to Maxmilián (1678–1756), Julian (1680–1713), Ambrosius (1682–1734), Innocentius (1684–1727) a Andreas Jakob (1689–1753), který se v roce 1747 stal salcburským arcibiskupem. Během svého pobytu u dvora si Maxmilián III. kvůli svému rozmařilému způsobu života nadělal hodně dluhů a nikdy to nedotáhl do vyšších dvorských funkcí.⁶⁵

⁶³ *Ottův slovník naučný VII.* Praha: Argo, 1997. s. 507; ŽUPANIČ - STELLNER – FIALA. *Encyklopedie knížecích rodů*, s. 74; MAŤA, P. *Svět české aristokracie*, s. 847.

⁶⁴ Více v kapitole 4. Korespondence Jana z Rotálu s Maxmiliánem II. z Ditrichštejna a Ferdinandem z Ditrichštejna v letech 1647–1666.

⁶⁵ SMÍŠEK, R. *Císařský dvůr*, s. 183–184, 326. ŠEJNOVÁ, I. *Ve stínu staršího bratra*, s. 27–29.

To jeho nevlastní bratr Filip Zikmund (1651–1716) byl v tomto ohledu mnohem úspěšnější. Řídil se radami svého nejstaršího bratra Ferdinanda s Ditrichštejna, který mu pomohl stát se v 80. letech 17. století nejvyšším štolmistrem císařovny vdovy Eleonory Gonzagové. Cesta k této funkci nebyla vůbec jednoduchá a bez přímluv ditrichštejnské frakce, o níž bude řeč v jedné z následujících kapitol, by ji pravděpodobně nezískal. Jelikož byl Ferdinand z Ditrichštejna v té době nejvyšším hofmistrem císařovny Eleonory Magdaleny Falcko-Neuburské a vzdálený příbuzný Gundakar z Ditrichštejna nejvyšším komorníkem Leopolda I., nebylo pro ně příliš složité Filipovi Zikmundovi tuto funkci zaříditi. Nejvyšším štolmistrem byl od září 1683 až do smrti císařovny vdovy roku 1686. Tím se mu otevřela cesta k dalšímu kariérnímu postupu a koncem 90. let 17. století se stal nejvyšším štolmistrem samotného Leopolda I.⁶⁶

Vzhledem k tomu, že Ditrichštejnové byli v 17. století jedním z nejvýznamnějších rodů na Moravě, snažili se do jejich přízně dostat různí šlechtici. Jedním z nich byl i Jan z Rotálu.

⁶⁶ O tom více KUBEŠ, Jiří. *Zápas o funkci nejvyššího štolmistra na dvoře císařovny vdovy Eleonory Gonzagové. Edice důvěrné korespondence bratří Ditrichštejnů z roku 1683*. In: *Folia Historica Bohemica* 28, č. 1. Praha 2013 (v tisku). Za zapůjčení rukopisu děkuji autorovi.

3. Rotálové na Moravě v 17. století

O rodu Rotálů⁶⁷ se příliš mnoho neví, neboť se na území českých zemí, konkrétně na Moravu, dostali až počátkem 17. století. Rod pochází ze Štýrska a v 15. století přišli první jeho členové do Dolních Rakous. Tomáš z Rotálu, který žil koncem 15. století, se kolem roku 1480 stal zemským hejtmanem Dolních Rakous a byl generálem ve válce proti Francouzům. Měl dva syny, Jiřího a Tomáše (ml.). Jiří byl svobodným pánem z Thalbergu a osvědčil se v bojích ve Flandrách, Španělsku a Itálii. Byl nejvyšším zemským hofmistrem a také dvorním vychovatelem. Tomáš ml. se dvakrát oženil. Jeho první ženou byla Barbora z mocného rodu Neuhaus, druhou se stala Magdalena, dcera Baltazara z Teuffenbachu. Syn Tomáše ml. Vilém založil větev, která přesídlila na Moravu.⁶⁸

Vilémova linie pak vede přes syna Jana a vnuka Jana Jakuba až k Janovi z Rotálu (1605 – 1674), o němž je, mimo jiné, tato práce.⁶⁹ Jeho otec, Jan Jakub z Rotálu, nepřišel na Moravu přímo ze Štýrska, ale z Uher. Jeho otec Jan v mládí sloužil u císaře Karla a ve vojenských službách v Uhrách. Zemřel roku 1587 a ve Štýrsku po sobě zanechal statek Feistritz. Jeho čtyři synové, Jan Vilém, Jan Jakub, Jan Josef a Jan Fridrich, si rozdělili dědictví po otci a každý se vydal svou cestou. Jan Jakub následoval svého otce a vydal se za vojenskou kariérou do Uher. Od roku 1593 sem přiváděla nová válka s Turky mnoho šlechticů. Jan Jakub byl velmi úspěšný a brzy velel pěšímu vojsku i jízdě. Později dokonce za zásluhy v bojích s Turky získal hodnost válečného rady Rudolfa II. V Uhrách to však nebyl jeho jediný úspěch. Výhodně se totiž na samém sklonku 16. století oženil s hraběnkou Marií Thurzo, která pocházela z bohaté spišské větve tohoto rodu a navíc byla vdovou po Gabrielu Dóczy. Společně se usadili na hradě Muráni, který spolu s rozsáhlým panstvím na středním Slovensku získali od krále do zástavního držení za 100 000 zlatých. Hrad byl v neustálém nebezpečí ze strany Turků, kteří útočili na pohraničí obce a jejich obyvatele brali do zajetí nebo vraždili, ale nikdy se jim ho nepodařilo dobýt. V osobě Jana Jakuba navíc hrad získal schopného vojenského velitele, který se staral o údržbu opevnění a císařské vojsko. Pánem zde byl téměř deset let a za tu dobu se mu rodina rozrostla o několik dětí (Ondřej, Kateřina, Zuzana – přesná data nejsou známa). V roce 1605 se narodil syn Jan.⁷⁰

⁶⁷ Těž Rottálové, Rottalové, Rottallové, Rotalové, Rothálové, Rothalové. V celé práci bude veškerá podoba tohoto jména užívána v počestěné verzi, tedy Rotálové/ z Rotálu.

⁶⁸ D'ELVERT, Ch. *Die Grafen von Rottal*, s. 17.

⁶⁹ Tamtéž.

⁷⁰ POKLUDA, Z. *Páni z Rotalu na Napajedlích*, s. 6-7; D'ELVERT, Ch. *Die Grafen von Rottal*, s. 17-18; KOPČAN, Vojtech – KRAJČOVIČOVÁ, Klára. *Slovensko v tieni polmesiaca*. Martin, 1983. s. 154.

Není úplně jasné, jak se Jan Jakub se svou rodinou dostal až na Moravu. Zdeněk Pokluda uvádí, že „*Rottalova žena Marie byla přes svou sestru (a bývalého manžela) spřízněna s rodem Dóczyů a od těch pak prostřednictvím sester Rubigalových vedly kontakty na Moravu k panu Václavu Molovi, který chtěl odprodat panství Napajedla*“. Aby mohl Napajedla zakoupit, musel nejdřív získat na Moravě inkolát. Zemský sněm roku 1610 jeho přání vyhověl a Jan Jakub z Rotálu se stal právoplatným obyvatelem země. Roku 1611 pak zakoupil Jan Jakub od Václava Mola z Modřelic za 118 100 zlatých panství Napajedla a rod Rotálů ho držel až do roku 1763. Jelikož byl statek pro Rotála velmi drahý, brzy se dostal do finančních potíží a zadlužil se. Datum jeho smrti není jisté, nicméně se uvádí, že zemřel ještě před vypuknutím stavovského povstání.⁷¹

Po bitvě na Bílé hoře začala císařská vojska postupně obsazovat a plenit Moravu, včetně napajedelského panství. Zoufalá vdova po Janu Jakubovi se i s dětmi ukryla u svého bratra Stanislava Thurza na jeho panství v Horních Uhrách (Hlohovec, Šintava, Tematín, Bojnice, Spišský hrad, Richnava). Byla zde v naprostém bezpečí, neboť Stanislav Thurzo byl od roku 1622 jako uherský palatin nejvyšším hodnostářem v zemi. Z Bojnic psala Marie z Rotálu 20. srpna 1623 Gundakarovi z Lichtenštejna o špatném stavu Napajedel. Vyjádřila, že statek byl hrubě zplundrován, popálen a přiveden do veliké bídy.⁷²

Nezletilý syn Jan stál v době otcova úmrtí mimo rebelii proti Habsburkům. V mládí byl převážně mimo zemi kvůli studiím a cestování. Po svém návratu učinil velmi chytrý krok. Nechal si od kardinála z Ditrichštejna vystavit osvědčení, že se při stavovském povstání nijak neprovinil vůči panovníkovi. Díky tomu neměl problém s nabytím zděděných statků. Když pak zemřela jeho matka, patrně v roce 1624, ujal se správy Napajedel. Byly po prvních letech války ve zblácněném stavu a ještě na nich vázly staré otcovy dluhy. Přesto se zde usadil a začal všechny záležitosti dávat do pořádku. Dne 20. května 1626 se Rotálův mladší bratr Ondřej, který je v písemné komunikaci díky svému pobytu v Uhrách psán jako Andreáš, zřekl nároku na Napajedla a bratr Jan ho vyplatil částkou 12 tisíc zlatých. Sestrám měl povinnost vyplatit věnné podíly. Všichni tři jeho sourozenci se natrvalo usadili v Uhrách.⁷³

⁷¹ D'ELVERT, Ch. *Die Grafen von Rottal*, s. 17; POKLUDA, Z. *Páni z Rotalu na Napajedlích*, s. 5-7; PRASEK, Vincenc. *Paměti městečka Napajedel a dědin k panství Napajedelskému ode dávna příslušných*. Velké Meziříčí: J. F. Šašek, 1881. s. 67.

⁷² POKLUDA, Z. *Páni z Rotalu na Napajedlích*, s. 9; MATĚJEK, F. *Morava za třicetileté války*, s. 84; HRUBÝ, František (ed.). *Moravské korespondence a akta z let 1620 – 1636. I. 1620 – 1624*. Brno, 1934. s. 331.

⁷³ POKLUDA, Z. *Páni z Rotalu na Napajedlích*, s. 10.

Roku 1626 se Jan z Rotálu oženil s Alenou Bruntálskou z Vrbna. Byla vdovou po Jiřím Bruntálském z Vrbna, který se aktivně účastnil stavovského povstání, a kvůli tomu jim bylo zkonfiskováno panství Helfštejn a Lipník.⁷⁴ Vdově zůstalo po manželovi pouze menší panství Kvasice. Z manželství s Jiřím z Vrbna měla syna Jana Fridricha a dcery Juditu Rebeku a Johanu Emílii.⁷⁵

Alena Bruntálská z Vrbna sepsala v srpnu 1641 závěť, ve které odkazovala svůj majetek manželovi Janovi a jejich dceři Marii Eleonoře. Alena zemřela 30. dubna 1652.⁷⁶ Marie Eleonora se provdala za hraběte Ferdinanda Arnošta z Valdštejna, který byl královským místodržícím v Čechách a pánem na Zvířeticích. V roce 1656 ovdověla a musela spravovat rozsáhlé dědictví pro svého nezletilého syna Arnošta Josefa a zároveň se starala o své vlastní statky, Zvířetice a Štiřín. Marie Eleonora zemřela roku 1670 a své statky rovným dílem rozdělila mezi svého otce a syna. Arnošt Josef si nechal Zvířetice, neboť už v té době mu náležely statky v jejich okolí, a Rotál Štiřín, který vzápětí roku 1671 prodal.⁷⁷

Rotál se podruhé oženil s Annou Marií roz. ze Šternberka, vdovou po Oldřichu Adamovi z Lobkovic. Z tohoto manželství měla syna Františka Ferdinanda z Lobkovic, pro kterého od roku 1650 spravovala zděděné statky. Ovšem syn nedlouho po svatbě zemřel, a tak Anně Marii zůstaly statky Bílina a Horní Beřkovice a k tomu ještě vesnice na úpatí Šumavy. Tím se majetek manželů značně rozrostl. Naneštěstí Anna Marie velmi brzy zemřela. Stalo se tak 14. listopadu 1654 a Rotál byl z jejího úmrtí velmi smutný. Zanechala po sobě závěť z 6. ledna 1653, ve které jako univerzálního dědice ustanovila svého manžela.⁷⁸

Hospodaření na Napajedlech a Kvasicích stále zatěžovala vojenská tažení. Kontribuce vyžadovala císařská i nepřátelská vojska, což obě panství velmi sužovalo. Jelikož bylo panství Napajedla neustále zatíženo dluhy Rotálova otce Jana Jakuba, požádal 19. června 1629 císaře, aby mu některé dluhy byly odpuštěny, či alespoň sníženy, neboť je v tak těžkých časech nemohl splácet. Panovník Rotálovi dluhy pravděpodobně neodpustil, a proto se musel uchýlit k získání peněz jinými prostředky. Nejjednodušším způsobem bylo získat

⁷⁴ Dne 2. května 1622 přešlo panství Lipník pod správu kardinála z Ditrichštejna. HRUBÝ, F. (ed.) *Moravské korespondence*, s. 251.

⁷⁵ POKLUDA, Z. *Páni z Rotálu na Napajedlích*, s. 11.

⁷⁶ KELLER, Katrin – CATALANO, Alessandro (Hgg.). *Die Diarien und Tagzettel des Kardinals Ernst Adalbert von Harrach (1598-1667)*. Band 3: Diarium 1647–1654. Wien, 2010. s. 588. TITÍŽ (Hgg.). *Die Diarien und Tagzettel des Kardinals Ernst Adalbert von Harrach (1598-1667)*. Band 5: Tagzettel 1644–1654. Wien, 2010. s. 596–597.

⁷⁷ POKLUDA, Z. *Páni z Rotálu na Napajedlích*, s. 21.

⁷⁸ MZA Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 377; POKLUDA, Z. *Páni z Rotálu na Napajedlích*, s. 19; D'ELVERT, Ch. *Die Grafen von Rottal*, s. 20.

peníze od svých poddaných tím, že jim zvýší roboty. Vincenc Prasek v pamětech městečka Napajedel dokládá tvrdé postupy, jakými si Rotál zvýšení roboty vynucoval. Nechal napajedelské měšťany zavřít do světnice, ze které nemohli ven, a bylo tam tak přetopeno, že nakonec ustoupili a vysoké roboty podepsali. Dokládá to list, který psali měšťané z Napajedel zemskému gubernátorovi kardinálu Ditrichštejnovi 15. září 1628. Ditrichštejn Rotála ve svém dopise z 20. září 1628 za jeho chování pokáral a nabádal ho, aby se k měšťanům takovým způsobem nechoval. Jelikož Rotál ve svých třidvaceti letech ještě neuměl se svými poddanými řádně nakládat, vlekl se tento spor až do roku 1630. Mezi tím mu mnoho poddaných z panství uteklo, neboť je za jejich neposlušnost nechával být a věznit. Teprve v červnu 1630 zmírnil své požadavky a vydal v Napajedlích listinu, ve které měšťanům potvrzoval jejich privilegia a práva od předchozí vrchnosti. Výnos panství se snažil zvýšit i zakládáním nových vesnic v Chříbech, které pojmenoval po sobě Janová (dnes Janovice), po své manželce Alenkovice (dnes Halenkovice) a po své dceři Eleonorovice. Jelikož mu nevyhovovalo, že je na panství Kvasice pouze spoluvlastníkem, celé si je od své ženy Aleny koupil 18. ledna 1636 za 24 tisíc zlatých.⁷⁹

Rotálovy majetkové poměry se stále zlepšovaly. Roku 1636 zemřel poslední mužský potomek palatina Stanislava Thurza (Rotálův strýc) a určitý podíl z jeho statků nechal císař rozdělit mezi děti Marie Thurzové, tedy Janovi z Rotálu a jeho třem sourozencům, rovným dílem. Jednalo se o dvě panství, povážský Tematín a spišskou Richnavu. Jan Rotál si své dědictví neponechal a na jaře 1638 ho prodal za 35 tisíc zlatých, jelikož byl svým postavením a majetkem připoután k Moravě. Za získané peníze v dubnu 1638 koupil panství Tlumačov a následujícího roku dům v Uherském Hradišti. Na přelomu 40. a 50. let začal skupovat území na Moravě opravdu ve velkém. V září 1646 zakoupil panství Veselí nad Moravou, v říjnu 1646 Cetechovice a v únoru 1648 Zdislavice. V roce 1649 rozšířil svůj majetek o Velké Pavlovice a panství Otrokovice, které leželo v těsném sousedství Napajedel. Jelikož byl schopným obchodníkem, některé statky a panství si nechával pouze do doby, než se naskytla výhodnější koupě. Tímto způsobem v září 1651 prodal Veselí nad Moravou, v listopadu 1651 Velké Pavlovice, ke konci roku ještě Zdislavice a Cetechovice a za utržené peníze koupil od knížete Lobkovice rozsáhlý komplex panství Holešov, Bystřice pod Hostýnem, Prusinovice a Kurovice. Tím se mu podařilo propojit jeho statky do souvislého pásu, který se táhl od

⁷⁹ D'ELVERT, Ch. *Die Grafen von Rottal*, s. 18; MATĚJEK, F. *Morava za třicetileté války*, s. 173; POKLUDA, Z. *Páni z Rotalu na Napajedlích*, s. 11–13.

Uherského Hradiště přes Kroměříž skoro až k Lipníku nad Bečvou. Peníze získával nejen z dědictví a výhodných sňatků, ale uměl také dobře nakupovat a prodávat (např. statek Velké Pavlovice koupil za 22 tisíc zlatých a prodal je za 40 tisíc zlatých). Mimo to pečlivě kontroloval své hospodaření a od svých poddaných tvrdě vymáhal veškeré povinnosti.⁸⁰

Jelikož se statky po druhé Rotálově ženě, Anně Marii roz. ze Šternberka, nacházely v Čechách a Rotál je neměl po ruce, aby na ně mohl dohlížet, snažil se je co nejdříve prodat. Do karet mu hrál fakt, že panství Bílina bylo dávným rodovým jměním Lobkoviců, a ti neradi viděli, že je v cizích rukách. Proto dne 7. listopadu 1656 Jan z Rotálu s Kryštofem Ferdinandem z Lobkovic uzavřeli dohodu. Rotál odstoupil panství Bílina a vesnice na Šumavě Lobkovicům, a za to se Kryštof Ferdinand zavázal splatit všechny dluhy, které na Bílině zůstaly. Rotál si ponechal Horní Beřkovic, lobkovický dům na Hradčanech a ještě měl dostat 60 tisíc zlatých.

Jak je vidět, Rotál byl velmi schopný muž, a proto se mu dařilo i v kariéře. Od jara roku 1634 zastával úřad krajského hejtmána v Hradištském kraji, v červnu téhož roku byl jmenován přisedícím zemského soudu. V červnu 1635 získal úřad hofrychtěře olomouckého biskupství. V prosinci 1636 přijal členství v zemské komisi pro stavovské účty a dluhy. Na podzim 1637 ho panovník ustanovil královským nejvyšším sudím na Moravě. Dne 12. prosince roku 1641 jeho postavení ještě posílilo, když byl spolu s bratrem Ondřejem povýšen do hraběcího stavu. Od roku 1642 zastával úřad nejvyššího zemského komorníka.⁸¹

Mezi tím byl Rotál pověřen řešením valašských nepokojů. V roce 1634 se na vsetínském panství postavili Valaši proti novému pánovi, ostřihomskému arcibiskupovi Petrovi Pazmánymu. Pazmány koupil panství od Zdeňka Žampacha, který ve smlouvě tajně zvýšil dávky od poddaných, aby za něj dostal víc peněz. Valaši odmítli novému pánovi platit tolik a vzbouřili se. Pod vedením fojtů se shromáždili před vsetínským zámekem a požadovali úlevy podle smlouvy s bývalou vrchností. Na císařovu žádost pověřil kardinál Ditrichštejn Jana z Rotálu, společně s Gabrielem Serényim, aby vzpouru vyřešili. Ti se obrátili především proti nekatolickým kněžím a podařilo se jim spor urovnat. Valaši měli rukoudáním Rotálovi slíbit poslušnost a věrnost a poté směli požádat svého současného pána, aby je vzal na milost. Vpád Švédů oživil naději Valachů na vrácení náboženské svobody, a proto se rozhodli

⁸⁰ POKLUDA, Z. *Páni z Rotálu na Napajedlích*, s. 14–18.

⁸¹ SCHWARZ, Henry F. *The imperial Privy Council in the Seventeenth Century*, Cambridge 1943, s. 328–329; BOČEK, A. *Přehled Knížat a Markrabat*, s. 14.

Švédy podporovat. Tajně jim donášeli informace, potraviny a postavili se v boji na jejich stranu. Dělo se tak přibližně v letech 1642–1644 a Jan z Rotálu byl opět panovníkem pověřen, aby valašské rebely přivedl k poslušnosti. Valaši sice Janovi z Rotálu vydali prohlášení, v němž spolupráci se Švédy vyvraceli, ten jim ale nevěřil a rozhodl se, že budou potrestáni. Císař jim dal ještě šanci a nabídl, že pokud zanechají vzpoury a vzdají se, bude jim odpuštěno. Valaši odmítli a výprava, která se proti nim vydala směrem ke Vsetínu v lednu 1644, byla úspěšná. Rebelie byla potlačena a následovaly hromadné popravy, které připravily o život přes 150 lidí. Sám Rotál předsedal soudu v Brně a vynášel nad rebely kruté rozsudky (oběšení, čtvrcení za živa, vypalování celých vesnic apod.) Jelikož Rotál vykonal, co se po něm žádalo, měl otevřené dveře k dalšímu kariernímu postupu.⁸²

Naprostého vrcholu kariéry dosáhl Jan z Rotálu v letech 1648–1655. V říjnu 1648 panovník jmenoval Rotála nejvyšším mužem v zemské správě, tedy moravským zemským hejtmanem. Kariéra v zemské správě však Rotálovi nestačila a chtěl se dostat ke dvoru. Už od roku 1647 zastával funkci generálního válečného komisaře a od roku 1650 byl ve funkci tajného císařského rady.⁸³

Poté, co v roce 1655 opustil úřad zemského hejtmana, začal se naplno věnovat správě svého majetku. To ale neznamenal, že by úplně opustil veřejný život. Zůstal ve funkci tajného císařského rady a za nedlouho ho čekalo posláním v Uhrách.

Roku 1661 byl Rotál vyslán do Uher jako císařský zplnomocněnec, aby zde zařizoval vše potřebné na blížící se tureckou invazi a zejména podával zprávy, co se zrovna děje. Nejdůležitější roli zde pak sehrál v sedmdesátých letech, kdy měl za úkol zúčtovat s rebely, neboť se v této roli již v minulosti osvědčil. V srpnu 1670 se stal předsedou zvláštního soudu, který zasedal nejdřív v Levoči a poté pokračoval od ledna do července 1671 v Bratislavě. Po zdoluhavých jednáních byly vyneseny rozsudky, včetně hrdelních, a na bratislavském náměstí se konaly popravy. Rotál tak opět splnil, co se po něm od císaře žádalo. Nedlouho poté rezignoval na své funkce a začal zaopatřovat všechny statky pro své následovníky. Dne 5. prosince 1674 sepsal svou závěť, v níž ustanovil dva univerzální dědice. Byli to jeho vzdálení příbuzní, bratři Jan Kryštof (nar. 1635) a Julius Vilém (nar. 1637) svobodí páni z Rotálu. Jeho

⁸² D'ELVERT, Christian. *Die Grafen von Rottal*, s. 19. MATĚJEK, František. *Morava za třicetileté války*, s. 213 – 214, 275, 287 – 288. POKLUDA, Zdeněk. *Páni z Rotalu na Napajedlích*, s. 14. HRUBÝ, František. *Moravské korespondence*, s. 514.

⁸³ BOČEK, Antonín. *Přehled knížat a Markrabat*.

vnukovi, Arnoštovi Josefovi z Valdštejna, měly být vypláceny hotové peníze. Jan z Rotálu zemřel ve Vídni 19. prosince 1674.⁸⁴

⁸⁴ D'ELVERT, Ch. *Die Grafen von Rottal*, s. 20; POKLUDA, Z. *Páni z Rotalu na Napajedlích*, s. 22.

4. Korespondence Jana z Rotálu s Maxmiliánem II. z Ditrichštejna a Ferdinandem z Ditrichštejna v letech 1647–1664

Než se dostaneme k vlastnímu obsahu dopisů, je potřeba si říci něco o korespondenci obecně. Již od středověku existovaly teorie o správném psaní dopisů. Dopisy fungovaly především jako komunikační prostředek mezi jednotlivými institucemi. Ve středověku se užívaly především mezi kláštery či obchodními společnostmi a týkaly se zejména úředních záležitostí. Mezi lidmi z vyšších tříd fungovala i osobní korespondence, zejména mezi blízkými přáteli, kteří nemohli být v osobním kontaktu.⁸⁵

Dobové schéma, z něž se mělo skládat raně novověké psaní, mělo pět základních částí – salutio, exordium, narratio, petitio a conclusium. Každá z těchto částí hrála v dopise důležitou roli, proto bylo třeba toto schéma dodržovat. Salutio obsahuje úvodní pozdrav a oslovení. Exordium nemělo pevně danou formu, přesto lze sledovat společné prvky v jednotlivých dopisech – poděkování za předešlou korespondenci (zpravidla s datem odeslání či doručení) a objasnění své prosby (důvodu, proč píše). Narratio je nejdůležitější částí dopisu – jde o samotný obsah, sdělení. Petitium zpravidla obsahuje zopakování prosby a zdvořilostí frázi – v ní vyjadřuje svou „pokoru“ k adresátovi – že mu zůstane věrný, bude mu na věky sloužit apod. Conclusio je rozloučení a zahrnuje oslovení na konci dopisu, datum a podpis.⁸⁶

V průběhu 17. století se v korespondenci dostalo do módy složité vyjadřování, zdobnost, košaté a velmi rozvitě věty (někdy až přes celý odstavec) a galantní komplimenty. To všechno může badateli značně znepříjemnit četbu dopisů, neboť v tak kostrbatém vyjadřování se někdy těžko hledá samotný smysl sdělení. Na druhou stranu korespondenci dlouho nikdo nečetl, a tak se z ní dají doplnit nové informace, které ještě historická literatura nezná, nebo jsou nepřesné či neúplné. Také se může objevit nějaký unikát.⁸⁷

Korespondence nemusí být úplná, často se zachovají dopisy jen od adresáta nebo jen od pisatele, takže informací je vlastně polovina. Naštěstí se v některých případech

⁸⁵ *Enzyklopädie der Neuzeit* 2. Stuttgart – Weimar J. B. Metzler, 2005. s. 407.

⁸⁶ MAREK, Pavel (ed.) *Svědectví o ztrátě starého světa. Manželská korespondence Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkovic a Polyxeny Lobkovické z Pernštejna*. České Budějovice 2005. s. 25–27.

⁸⁷ V korespondenci Jana z Rotálu s Maxmiliánem II. z Ditrichštejna se zachoval unikátní dopis, který poslal Maxmilián II. Janovi z Rotálu a ten, po jeho přečtení, pod něj připsal odpověď a poslal ho zpět. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 448. fol. 320. *Enzyklopädie der Neuzeit* 2. Stuttgart – Weimar J. B. Metzler, 2005. s. 407–410. Další zajímavostí jsou dopisy ze stejného data. Dopisy č. 8 a 9 z 30. ledna 1654, které poslal Rotál Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna. Viz MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 448. fol. 316 a 323. Dopisy č. 18 a 19 z 5. června 1654; MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 448. fol. 339 a 343.

dochovají koncepty dopisů pro písaře, takže z nich se dají některé informace doplnit. Ale často jsou informace zmiňovány okrajově, nebo jsou zkresleny, takže je potřeba dohledávat v ostatních pramenech nebo literatuře, což se ne vždy podaří.⁸⁸

Zkoumaná Rotálova korespondence je uložena v Moravském zemském archivu Brno v rodinném archivu Ditrichštejnů. První soubor obsahuje korespondenci Jana z Rotálu s Maxmiliánem z Ditrichštejna z let 1647–1655.⁸⁹ Většina dopisů je od Jana z Rotálu, dochoval se pouze jediný dopis od Maxmiliána z Ditrichštejna.⁹⁰ Převážná část dopisů pochází až z posledních dvou let, zejména z roku 1654. V ostatních letech jsou dopisy ojedinělé a z let 1648–1652 se nedochoval žádný (viz tabulka č. 1).

Tabulka č. 1 – Počet dochovaných dopisů Jana z Rotálu s Maxmiliánem II. z Ditrichštejna v letech 1647–1655

Rok	Počet dopisů	Rok	Počet dopisů
1647	1	1652	0
1648	0	1653	5
1649	0	1654	38
1650	0	1655	12
1651	0		

Tabulka č. 2 – Počet dochovaných dopisů Jana z Rotálu s Ferdinandem z Ditrichštejna v letech 1656–1666

Rok	Počet dopisů	Rok	Počet dopisů
1656	14	1662	0
1657	4	1663	1
1658	0	1664	11
1659	4	1665	9
1660	6	1666	2
1661	4		

Druhý soubor obsahuje korespondenci Jana z Rotálu s Maxmiliánovým synem Ferdinandem z Ditrichštejna z let 1656–1666.⁹¹ Zde se dochovalo 14 konceptů dopisů od Ferdinanda

⁸⁸ V obou soborech korespondencí se neustále opakovala „kauza Dilovice“, kterou se nepodařilo dohledat – více v příslušné kapitole. Oblíbeným rčením pisatelů bylo: ve věci Dilovic, však vy víte, co a jak. Z toho bohužel badatel nezjistí nic.

⁸⁹ MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 448.

⁹⁰ Dopis č. 5. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 448. fol. 320.

⁹¹ MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 480.

z Ditrichštejna,⁹² zbytek tvoří dopisy od Jana z Rotálu a přílohy. Nejvíce dopisů pochází z let 1656, 1664 a 1665. Ze zbylých let se z každého roku dochovalo pár dopisů a z roků 1658 a 1662 se nedochoval žádný (viz tabulka č. 2).

Všechny dopisy jsou psány německou novogotickou kurzívou. V cizích slovech, nejčastěji latinských, je užíváno humanistické písmo. V případě, že je latinské slovo užito v jiném než prvním pádě, základ slova je napsán humanisticky a přípona novogoticky. Dopisy byly psány písařem, vlastnoručně nebo kombinovaně (jádro dopisu psal písař a přípisek vlastnoručně pisatel). Dopisy se v zásadě držely schématu raně novověkého dopisu (viz výše). Je zde snaha o užívání interpunkce, která někdy odděluje dvě různá sdělení, ale hlavně ve vlastnoručních dopisech se interpunkce téměř nevyskytuje. Velká písmena jsou důsledně užívána u vlastních a místních jmen, ale také nahodile např. u zájmen či sloves.

Každý dopis obsahoval na svém začátku oslovení. Pokud psal dopis Jan z Rotálu, oba Ditrichštejny v úvodu dopisu oslovoval „*Durchleuchtiger hochgeborner fürst*“ a „*Gnädiger herr*“. Poté už v průběhu dopisu používal oslovení „*Euer fürstlichen gnaden*“, nejčastěji ve zkratce „*E. F. G.*“ Ditrichštejnové Rotála oslovovali „*Hoch- und Wohlgebohrner herr Graff*“ a „*Herr Vetter*“. Poté ve většině případů následovala reakce na předchozí korespondenci. Nejčastěji zmiňovali, že poštu z určitého data obdrželi v pořádku a že se z ní dozvěděli o nějaké záležitosti. Pak následovalo buď vyjádření k této věci, nebo rovnou přešli k něčemu dalšímu. Je zajímavé, že jednotlivé události či případy neoddělovali odstavci, takže v jednolitém textu bez jakéhokoliv oddělení se nacházelo několik věcí, které spolu vůbec nesouvisely. V závěru dopisu nechyběla žádost k adresátovi (nejčastěji aby něco vyřídil, s někým se sešel či se k něčemu vyjádřil) a rozloučení. V tom se opakovalo několik zdvořilostních frází, které většinou vyjadřovaly náklonnost k dotyčnému. Např. „*verbleibe zue allen Zeiten*“, „*ich beharre und verbleibe*“, „*mit versichern, daß ich hochverlange E. F. G. zudienen als*“ apod. Pod touto frází se ještě nacházelo závěrečné oslovení, již zmíněné „*Euer fürstlichen gnaden*“. Vlevo dole bylo datum ve formátu místo, den, měsíc a rok odeslání. Vpravo u okraje se nacházel podpis, vždy vlastnoruční, nejčastěji ve tvaru „*treuehorsambster diener und knecht Johann graff v[on] Rottall*“. Některé dopisy obsahují ještě postskriptum. Do něj šlechtici pravděpodobně psali informace, na které si vzpomněli až po napsání dopisu, nebo ještě znovu zopakovali svou žádost a prosbu. P. S. bylo připojeno až na úplném konci dopisu, nebo bylo připsáno do volného místa (mezi rozloučení a datum,

⁹² Tamtéž, fol. 1, 3, 4, 24, 25, 33, 35, 44, 46, 52, 69, 82, 87, 90.

mezi datum a podpis, nebo bylo umístěno k levému okraji dopisu). Zpravidla bylo P. S. psáno vlastnoručně.

Koncepty dopisů, které se zachovaly od Ferdinanda z Ditrichštejna, byly psány podobným způsobem. Jen nad oslovením bylo pro písaře poznamenáno „*An H[err] Graff von Rothall*“ a hned pod tím datum. Pak už koncept vypadal stejně, jen s tím rozdílem, že byl většinou napsán na pravé polovině listu (levá byla užívána na poznámky a vpisky), a samozřejmě neobsahoval podpis.

Korespondence Jana z Rotálu s Maxmiliánem II. z Ditrichštejna je rozhodně vřelejší a přátelštější než dopisy mezi Janem z Rotálu a Ferdinandem. Obě knížata sice oslovuje stejně („*Durchleuchtiger hochgeborner fürst*“ a „*Gnädiger herr*“), ovšem ze stylu Rotálova psaní je zřejmé, že k Maxmiliánovi II. měl o něco blíž než k Ferdinandovi. Dnes už můžeme jen spekulovat, zda to bylo z důvodu, že k Maxmiliánovi II. měl věkově blíž než k jeho synovi, nebo zda se mezi nimi během vzájemné spolupráce vytvořilo bližší pouto. Ze své pozice hraběte projevoval oběma knížatům stejnou úctu a sloužil jim stejně věrně, nicméně s Maxmiliánem II. měl dle mého soudu vztahy o něco lepší. Navíc v době, ze které pochází korespondence mezi Janem z Rotálu a Ferdinandem, se mladý Ditrichštejn teprve dostával do vysokých dvorských funkcí a využíval rady a pomoci staršího a zkušenějšího šlechtice Rotála. V několika dopisech Ferdinandovi z Ditrichštejna se Rotál odkazuje na Maxmiliána II. z Ditrichštejna. Většinou tím způsobem, že poukazyval na jejich velmi dobrý vztah a věrné služby, které si vzájemně prokazovali.⁹³

Vliv na frekvenci korespondence mělo několik faktorů. Zejména se jednalo o probíhající události, o kterých se šlechtici vzájemně informovali, dále pak kauzy, které bylo třeba rychle vyřešit, zejména pokud se jakkoliv týkaly peněz. Důvodem k napsání dopisu byly také blížící se svátky, zejména Velikonoce a Vánoce, nebo oznámení o změně místa pobytu, např. kvůli možnosti osobního setkání.

Pojďme se nyní blíže podívat na frekvenci zasílání dopisů v jednom roce. V dopisech Jana z Rotálu Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna je nejvíce exemplářů pro rok 1654. Z tohoto roku pochází 38 dopisů, které v průběhu 11 měsíců Rotál knížeti zaslal. Jelikož ve většině dopisů šlechtici reagovali na předchozí poštu, podařilo z Rotálových dopisů doložit, že Maxmilián II. z Ditrichštejna poslal v tomto roce Rotálovi minimálně 23 dopisů. Nejvíce listů si vyměnili v měsíci červnu, proto ho zde použiji jako reprezentativní vzorek. Rotál poslal

⁹³ Viz dopisy č. 5, 7, 26. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 480. fol. 50, 22, 16.

knížeti sedm dopisů a Maxmilián II. na ně minimálně třemi odpověděl. V daný měsíc si tedy vyměnili nejméně 10 psaní. Za předpokladu, že na sebe dopisy navazovaly, si tedy v tento měsíc psali zhruba 2x týdně. To odpovídá i řádné poště („*ordinari*“), na kterou v dopisech několikrát odkazují. Sice nemáme k dispozici Maxmiliánovy listy, ale víme, že v roce 1654 byl nejvyšším hofmistrem císaře, tudíž se pravděpodobně nacházel ve Vídni (resp. na říšském sněmu v Řezně). Tedy korespondence mezi Rotálem a Maxmiliánem II. z Ditrichštejna patrně chodila po trase z Vídně do Vratislavi (přes Moravu), která fungovala od roku 1611. Podobně je na tom korespondence i s Ferdinandem z Ditrichštejna. Zde je asi nejlepším vzorkem rok 1656, ze kterého se dochovalo 14 dopisů. Výhodou v této korespondenci jsou dochované koncepty Ferdinandových dopisů, takže víme, kde se nacházel a na co reagoval. Vhodným příkladem jsou měsíce květen a červen. Rotál psal 10. dubna 1656 z Holešova Ferdinandovi v záležitosti daní pro židy. Ferdinand na tuto záležitost za pět dní, tedy 15. dubna 1656, z Mikulova reagoval. V květnu téhož roku máme obdobné příklady hned dva. Rotál psal z Vídně 10. května 1656 kvůli vyplacení lipnického dluhu a Ferdinand mu na to 16. května 1656 z Mikulova odpověděl, že v současné době mu bohužel v této záležitosti nemůže vyjít vstříc. V záležitosti plukovníka Pliera si pak vyměnili dopisy o tři dny později (Rotál psal 19. května z Vídně a Ferdinand odpovídal 25. května z Mikulova).⁹⁴

Z výše zmíněných důvodů se lze právem domnívat, že se dochovalo pouze torzo dopisů, a to v obou souborech korespondencí. Další doklad tohoto tvrzení je nastíněn v části o osobním vztahu Rotála s Maxmiliánem II. z Ditrichštejna.

V korespondenci se objevuje šest míst, ze kterých v průběhu sledovaného období, tedy v letech 1647–1666, psal Jan z Rotálu Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna a později Ferdinandovi z Ditrichštejna. V případě Maxmiliána II. se jednalo převážně o Brno, ke kterému Rotála vázal především úřad zemského hejtmana, který zastával v letech 1648–1655. Dvakrát psal Rotál Maxmiliánovi z Holešova a jednou z Vídně (viz tabulka č. 3). Místa, odkud psal ve druhé dekádě sledovaného období Rotál Ferdinandovi z Ditrichštejna, už jsou poněkud rozmanitější, zejména je tomu tak z hlediska povinností, které zde zastával. Jelikož postupně posiloval své vazby na Vídeň a byl povolán do tajné rady (resp. rodící se tajné konference), posílal své dopisy nejčastěji právě odtud. Dále pak korespondoval ze svého

⁹⁴ Dopisy č. 18 – 24. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 448. fol. 341, 339, 343, 345, 347, 349, 308. Dopisy č. 3, 4, 7, 8, 9, 10. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 480. fol. 30, 3, 22, 35, 2, 4. K dějinám pošty viz ČTVRTNÍK, Pavel – GALUŠKA, Jan – TOŠNEROVÁ, Patricia, *Poštovníctví v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Liberec 2008. s. 24–25.

panství Holešov, na jehož správu důsledně dbal zejména po roce 1655, kdy opustil úřad zemského hejtmana. Jelikož byl Rotál od roku 1661 císařským zplnomocněncem v Uhrách, zachovala se též korespondence zasílaná odtud (viz tabulka č. 4).⁹⁵

Na všech konceptech dopisů od Ferdinanda z Ditrichštejna bohužel není uvedeno místo, ze kterého byly dopisy odesílány. Většina však evidentně pochází buď z Brna, kde působil v úřadu moravského zemského hejtmana, nebo z jeho panství Mikulov.⁹⁶

Od Maxmiliána II. z Ditrichštejna se dochoval pouze jeden dopis, který kníže odeslal z Řezna, pravděpodobně ze zasedání říšského sněmu.⁹⁷

Tabulka č. 3 – Přehled dopisů dle míst, ze kterých je Jan z Rotálu posílal Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna

Místo	Počet dopisů	Roky
Brno	53	1647, 1653, 1654, 1655
Holešov	2	1653, 1654
Vídeň	1	1655

Tabulka č. 4 – Přehled dopisů dle míst, ze kterých je Jan z Rotálu posílal Ferdinandovi z Ditrichštejna

Místo	Počet dopisů	Roky
Vídeň	24	1656, 1657, 1659, 1660, 1661, 1663- 1666
Holešov	8	1656, 1657, 1664, 1665
Radošín	1	1661
Szendres	2	1664
Szatmar	5	1664

⁹⁵ Radošín – dnes pravděpodobně obec jihovýchodně od Piešťan na Slovensku. Szendres – dnes Szendrő – město severně od Miskolce v Maďarsku, u hranic se Slovenskem. Szatmar – dnes Satu Mare v Rumunsku. Dopisy č. 31, 36, 38, 39, 40, 41, 42, 43. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 39, 70, 72, 74, 94, 96, 98, 100.

⁹⁶ Z Brna koncepty dopisů č. 15, 16, 20, 28, 37, 44. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 1, 24, 25, 52, 69, 87. Z Mikulova koncepty dopisů č. 4, 8, 10, 12. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 3, 4, 33, 35.

⁹⁷ MZA Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 320.

Jan z Rotálu si s Ditrichštejnny psal v rozmanitých záležitostech. Pro přehlednost jsou rozděleny do několika tematických kapitol.

4. 1 Kariéra u dvora a dvorská společnost

Již od nástupu Habsburků na český a uherský trůn představoval císařský dvůr ve Vídni či v Praze mocensko – politické centrum, do jehož struktury se, zejména v průběhu 16. a 17. století, snažilo proniknout stále více šlechticů. Služba u dvora ve Vídni byla nejpozději od počátku třicetileté války pokládána za vrchol šlechtické kariéry. Nejen že šlechtic, kterému se dostalo výsady sloužit u císařského dvora, byl všeobecně uznáván, ale navíc zde získal řadu užitečných kontaktů na šlechtice a úředníky, které pak zpravidla do konce života mohl využívat. V některých případech se šlechtic mohl svou věrnou a oddanou službou dostat do přízně samotného panovníka. Přímá služba králi se po změně politických sil a oslabení stavovských institucí už zdaleka nemohla vyrovnat působení v zemské správě, a tak ti, jež bezprostředně sloužili císaři, stáli až na vrcholu společenského žebříčku.⁹⁸

Je těžké přesně vymezit, co znamenal termín dvorská kariéra. Petr Maťa ho definuje jako „*dlouhodobé a nepřetržité působení u dvora, spjaté se zastáváním dvorských hodností nebo funkcí v centrálním aparátu monarchie*“. Mít svěřenu dvorskou hodnost však vždy neznamenal trvale pobývat u dvora. Dále situaci komplikovalo prolnutí struktury panovnického dvora a centrálních administrativních úřadů. Ferdinand I. ustanovil čtyři nejvyšší dvorské úředníky – nejvyššího hofmistra, nejvyššího komorníka, nejvyššího maršálka a nejvyššího štolbu. Do rámce těchto čtyř dvorských skupin bylo zasazeno sedm institucí civilní správy – tajná rada, dvorská komora, dvorská rada (později říšská dvorská rada), dvorská kancelář (rakouská), dvorská válečná rada, říšská kancelář (až do 1620 spojena s rakouskou dvorskou kanceláří) a česká dvorská kancelář. V jejich čele stáli prezident dvorské komory, prezident (říšské dvorské rady), dvorský kancléř (rakouský), prezident válečné rady, říšský vicekancléř a nejvyšší kancléř Království českého. Co se týče tajné rady, ta představovala speciální poradní sbor císaře a tvořila ji skupina šlechticů již zastávajících některý z dvorských postů, proto v jejím čele nestál zvláštní hodnostář, ale některý z jejích členů, zpravidla nejvyšší hofmistr.⁹⁹

⁹⁸ SMÍŠEK, Rostislav. *Služba a paměť. Dvorská kariéra barokních Ditrichštejnů jako nadgenerační životní ideál*. In: BŮŽEK, Václav – KRÁL, Pavel (edd.). *Paměť urozenosti*. Praha 2007. s. 157.

⁹⁹ MAŤA, P. *Svět české aristokracie*, s. 368–370.

Česká šlechta měla v pobělohorském období užší vztah k panovníkovi a jeho dvoru. Císařský dvůr navíc v této době trvale zakotvil ve Vídni, tudíž ti, kteří skutečně vykonávali dvorskou funkci, se museli přesídlit tam. To většinou znamenalo rozloučit se s kariérou na zemské úrovni, což většina šlechticů, mezi nimi i Ferdinand z Ditrichštejna, spíše uvítala.

Neexistoval standardní kariérní postup u dvora a lze sledovat pouze určitý model dvorské kariéry. Za druhé paralelně existovalo více dvorů, kde šlechtic mohl působit. Mladí šlechtici většinou začínali u dvora s hodností komorníka nebo ve skupině pážat. Vzhledem k tomu, že se ani v jednom z případů nejednalo o dlouhodobou záležitost, je třeba je považovat pouze za odrazový můstek k výše zmíněným dvorským postům. O úspěšnosti jednotlivých dvořanů rozhodovaly nejen schopnosti kandidáta a zásluhy jeho předků. Důležité bylo též slovo zájmových uskupení, rodinných aliancí a obliba u jednotlivých členů dynastie. Nebylo jednoduché zakotvit u dvora natrvalo, přesto existovalo několik rodů, mezi nimi např. Schwarzenberkové, Lobkovicové, Lichtenštejnové, Eggenberkové a také Ditrichštejnové, kteří byli v tomto ohledu úspěšní.¹⁰⁰

Od 2. poloviny 16. století začali Ditrichštejnové svou kariéru u dvora zakládat na kontinuitě dvořanské služby v rodové linii. V tomto postupu nejlépe uspěli Maxmilián II. z Ditrichštejna a Ferdinand z Ditrichštejna, jimž se podařilo získat úřad nejvyššího hofmistra panovníka.¹⁰¹

Maxmilián II. z Ditrichštejna v dětství vstoupil jako páže ke dvoru arciknížete Albrechta. Ve svých šestnácti letech se propracoval na místo nejvyššího štolmistra císaře Matyáše. V letech 1621–1637 zastával funkci nejvyššího hofmistra císařovny Eleonory Gonzagové, manželky Ferdinanda II. Roku 1637 na tuto funkci rezignoval a Ferdinand III. ho za věrné služby jmenoval 20. července 1637 moravským zemským hejtmanem. Nicméně Ditrichštejnovy ambice se neupínaly k moravské zemské správě, a tak už po třech měsících svůj úřad opustil a směřoval zpět ke dvoru. Od roku 1648 zde působil v čele hofštátu Marie Leopoldiny Tyrolské, druhé manželky Ferdinanda III. Jak už bylo zmíněno výše, v závěru života dosáhl vrcholu své kariéry, kdy se stal nejvyšším hofmistrem císaře Ferdinanda III. V této úspěšné kariéře ho chtěl následovat jeho syn Ferdinand.¹⁰²

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 364–376.

¹⁰¹ SMÍŠEK, R. *Císařský dvůr*, s. 77.

¹⁰² DAVID, J. „Odvážní moravští stavové“, s. 413; FEYFAR, M. M. *Die erlauchten Herrn auf Nikolsburg*, s. 250–270; SMÍŠEK, R. *Služba a paměť*, s. 158.

V první polovině 60. let dostal Ferdinand z Ditrichštejna strach, že by ve svém postupu nemusel dojít až k vysněnému místu, a proto začal jednat. Oslovil některé z dvořanů a požádal je, aby mu pomohli k získání některého dvorského úřadu. Nezbytným předpokladem pro úspěšné zahájení a budování kariéry byla totiž komunikace s vlivnými přímluvci ve struktuře vídeňského dvora. Šlo především o získávání nejnovějších informací z blízkého i dalekého okolí, aby si šlechtic mohl vytvořit co nejlepší obraz o aktuálním dění.¹⁰³ Síť vztahů Ferdinanda z Ditrichštejna zasahovala posléze téměř do všech částí habsburské monarchie, Římsko-německé říše i do rozličných koutů Evropy. Než se Ferdinand z Ditrichštejna stal na dlouhou dobu veřejně činnou osobností, musel vstoupit do mocenských uskupení u císařského dvora, chtěl-li obstát v tomto prostředí plném dvorských intrik. Postupem času si vybudoval síť téměř dvou tisíců dopisovatelů, skrz něž se dostal až k vytouženým pozicím.¹⁰⁴

Na základě osobní korespondence lze analyzovat, s jakým záměrem si pisatelé informace předávali. Všechny kontakty Ferdinanda z Ditrichštejna se táhly napříč sociálními vrstvami společnosti. Osoby, s nimiž Ferdinand z Ditrichštejna udržoval pravidelný styk, lze rozdělit do několika kategorií.

Do první kategorie patří rodinní příslušníci a příbuzní. Ti představovali pro budoucí kariéru knížete důležitou mocenskou oporu. Asi nejužší vztah měl zpočátku se svým o rok mladším bratrem Maxmiliánem III. z Ditrichštejna. Jeho bratr mu dodával informace o každodenním životě vídeňské dvorské společnosti.¹⁰⁵ Důležité místo také zaujímala jeho tchýně Anna Marie z Eggenberku. Jádrem jejich dopisů byl spor potomků Eggenberků a Anna Marie žádala Ferdinanda, aby tento konflikt co nejrychleji urovnal. Na druhou stranu bylo pro Ferdinanda výhodné, že Anna Marie se honosila početným příbuzenstvem v Římsko-německé říši, a tak mohla Ferdinandovi neustále podávat čerstvé zprávy ze dvora saského kurfiřta. Mimo to se snažila cíleně ovlivňovat vysoké dvorské úředníky a získat je na stranu Ferdinanda z Ditrichštejna. Z podobných důvodů byla pro Ferdinanda důležitá i jeho nevlastní matka Žofie Anežka roz. z Mansfeldu. Důležitou úlohu při cestě k vídeňskému dvoru hráli příbuzní knížete – Gundakar z Ditrichštejna, Jan Maxmilián z Lamberku, Bernard Ignác z Martinic a další, kteří jsou soudobými historiky popisováni jako příslušníci

¹⁰³ SMÍŠEK, R. *Císařský dvůr*, s. 292-293.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 48.

¹⁰⁵ Korespondenci mezi bratry Ferdinandem a Maxmiliánem III. z Ditrichštejna podrobně ve své bakalářské práci rozebírá ŠEJNOVÁ, I. *Ve stínu staršího bratra*.

„ditrichštejské strany“. Díky těmto vazbám se z něj postupně stal schopný a vlivný muž, na něhož bylo možno se obrátit v případě potřeby přímluvy u dvora ve Vídni.¹⁰⁶

Druhá kategorie obsahuje dvorské úředníky a úředníky centrálních správních orgánů. Mezi ně patřili hlavně Jan Weikard z Auersperku, Jan Ferdinand Portia, Václav Eusebius z Lobkovic a Hannibal Gonzaga. Jejich korespondence pochází převážně z let 1656–1666, kdy Ferdinand potřeboval vlivné osoby, které by mu svými přímluvami mohly zajistit kýžené dvorské úřady. Mezi úředníky centrálních správních orgánů patřili hrabě Gabriel Serényi či Jan Hartvík z Nostic. Tito úředníci mu pomáhali hájit a prosazovat jeho zájmy na jeho panstvích, neboť ta byla velmi rozsáhlá a Ferdinand z Ditrichštejna nemohl být všude. Do této skupiny lze nepochybně zařadit i Jana z Rotálu.¹⁰⁷

Do další skupiny patří mocní urození lidé v říši a nelze také opominout diplomaty v císařských službách (např. Jiří Schiemunský, císařský diplomat na dvoře polského krále Jana III. Sobieského v letech 1689–1696), duchovenstvo (s papežského dvora si dopisoval s Klementem IX., Klementem X. a Inocencem XII., kteří tímto prostřednictvím žádali o podporu zájmů Svatého stolce a papežských nunciů ve Vídni), či samotného Leopolda I. (zejména v době, kdy působil jako nejvyšší hofmistr jeho manželky).¹⁰⁸

Ferdinand věnoval císařskému dvoru veškerou pozornost, neboť chtěl proniknout do této mocenské struktury. Zároveň si také uvědomoval, že své místo u dvora získal díky rodové kontinuitě v těchto úřadech. Dalo by se říct, že rod Ditrichštejnů zasvětil svůj život věrné službě habsburskému domu. Díky zisku nejvyššího úřadu měli Maxmilián II. i Ferdinand každodenní přístup k císaři a mohl tak ovlivňovat jeho politická rozhodnutí. Právě kvůli tomu si je ostatní šlechtici snažili co nejvíce naklonit.¹⁰⁹

Nedávné výzkumy potvrdily existenci tzv. ditrichštejské frakce (kliky, strany). Patřily do ní osobnosti, které si vzájemně pomáhaly ve všech záležitostech. Jejich cílem bylo obsadit nejdůležitější posty v církvi, armádě, diplomacii a v zemské správě, což se jim také podařilo, neboť se postupně propracovali do nejvyšších dvorských úřadů a mohli tak působit přímo na panovníka. Základ této frakce tvořili Ferdinand z Ditrichštejna a Jan Maxmilián z Lamberku. Ostatními členy byli švagrové zmíněných šlechticů, a to Ferdinand Bonaventura

¹⁰⁶ SMÍŠEK, R. *Císařský dvůr*, s. 324–333.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 401–402.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 323, 417–433.

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 90–95. Pro vývoj ditrichštejské frakce v 80. letech blíže KUBEŠ, J. *Zápas o funkci nejvyššího štolmistra* (v tisku).

z Harrachu, Bernard Ignác z Martinic, Raimond Montecuccoli, Jan Karel Portia, František Eusebius z Pöttingu a vzdálený příbuzný Gundakar z Ditrichštejna. Členové této skupiny mezi sebou udržovali pravidelný osobní i písemný kontakt. Tvořili společně kompaktní celek, který se v případě napadení některého člena za něj postavil a hájil jeho, či společné, zájmy. Mezi sebou si projevovali vzájemnou důvěru a náklonnost. Tato skupina nevznikla nahodile. Jelikož měli její členové společný teritoriální původ, tedy především české a rakouské země, společné politické cíle a v neposlední řadě byli příbuzní, poskytovalo jim to vzájemnou jistotu o sounáležitosti. Ditrichštejnská frakce nebyla uzavřenou skupinou. Někdy mezi sebe přijímali mladé šlechtice, např. Fridricha III. z Oppersdorfu, kteří se díky tomu dostali do blízkosti dvora a mohli začít budovat svou kariéru.¹¹⁰

R. Smíšek uvádí, že se ditrichštejnská frakce začala konstituovat až v první polovině 60. let 17. století, v době, kdy se mladý Ferdinand z Ditrichštejna připravoval na svou kariéru u císařského dvora. V té době si dopisoval z Gundakarem z Ditrichštejna, Bernardem Ignácem z Martinic, Františkem Eusebiem z Pöttingu a Janem Maxmiliánem z Lamberku. Smíšek píše, že pouto mezi Ferdinandem z Ditrichštejna a Janem Maxmiliánem z Lamberku byl vytvořeno díky jejich příbuzenství a zároveň poukazuje na kontakt Lamberka s Ferdinandovým otcem, Maxmiliánem II. z Ditrichštejna. Vzájemná korespondence z let 1653–1655 pochází z doby, kdy hrabě Lamberk působil u španělského dvora v Madridu. Psali si zejména o politické situaci ve Španělsku a každodenním životě na dvoře Filipa IV. Hlavním účelem bylo získat přes Lamberka zprávy pro císaře Ferdinanda III., jelikož byl v tu dobu jeho nejvyšším hofmistrem. Tento dobrý vztah mezi rody Ditrichštejnů a Lamberků vysvětluje i z korespondence Jana Maxmiliána z Lamberka s Ferdinandem z Ditrichštejna.¹¹¹

Korespondence mezi Janem z Rotálu a Maxmiliánem II. z Ditrichštejna poukazuje na fakt, že ditrichštejnská frakce mohla existovat (začala se vytvářet) už v 50. letech 17. století. V několika dopisech, zejména z první poloviny 50. let 17. století, je jasně vidět vazba mezi několika vysoce postavenými šlechtici, kteří se navzájem podporují a chrání. Jedná se o Maxmiliána II. z Ditrichštejna, který byl v letech 1650–1655 nejvyšším hofmistrem císaře Ferdinanda III., Jana Maxmiliána z Lamberku, který v první polovině 50. let 17. století působil jako vyslanec císaře u královského dvora v Madridu ve Španělsku a dále o Jana Weikarda

¹¹⁰ SMÍŠEK, R. *Císařský dvůr*, s. 343–345.

¹¹¹ Tamtéž, s. 347; HENGERER, M. *Kaiserhof und Adel*, s. 481. Korespondence mezi Maxmiliánem II. z Ditrichštejna a Janem Maxmiliánem z Lamberka je uložena v MZA Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 26, kart. 10.

z Auersperku, jenž zaujal po smrti Maxmiliána II. z Ditrichštejna funkci nejvyššího hofmistra Ferdinanda III., kterou vykonával v letech 1655–1657.

Jan Weikard z Auersperku (1615–1677) byl v 50. letech 17. století nejvyšším mužem u císařského dvora. Jako první člen rodu Auersperků obdržel roku 1650 řád Zlatého rouna. Měl jasnou představu, jakým směrem se bude ubírat jeho kariéra, a dělal vše pro to, aby si udržel nejvyšší postavení u dvora. Byl vychovatelem (a později i nejvyšším hofmistrem) mladého Ferdinanda IV., následníka trůnu, s nímž se snažil trávit co nejvíce času a pomáhal, spolu s nejvyšším hofmistrem Maxmiliánem II., ke zvolení Ferdinanda IV. římským králem. V prosinci 1652 ho doprovázel na říšský sněm do Řezna. Následujícího roku byl Ferdinand IV. zvolen římským králem v Augsburgu. Volba se konala 31. května 1653 v kostele sv. Ulricha a kníže Auersperg byl neustále v jeho blízkosti. Korunovace, na které Auersperg opět nechyběl, proběhla 18. června 1653 v Řezně. Tyto dvě události znamenaly v životě knížete Auersperka skutečně mnoho. Pro knížete tím nastala doba největšího vzestupu, získal nejvyšších úřadů a váženosti u dvora. Měl za úkol uvést mladého krále do problematiky vládnutí a spleťových struktur habsburské monarchie. Navíc mu císař v létě 1653 udělil titul říšského knížete a 30. června 1654 obdržel od Ferdinanda IV. dvě slezská knížeství, Frankenstein a Múnstemberg, která povýšil na vévodství. Kníže tedy očekával, že po nástupu Ferdinanda IV. na císařský trůn bude vykonávat funkci jeho nejvyššího hofmistra a dosáhne tak vrcholu své kariéry. Šťěstí knížete Auersperka však velmi rychle pominulo, neboť císařský dvůr zasáhla velká rána. Dne 9. července 1654 Ferdinand IV. zemřel a to bylo největší neštěstí, jaké Auersperka mohlo potkat. V letech 1655–1657 sice zastával vytouženou funkci po smrti Maxmiliána II. z Ditrichštejna u stárnoucího císaře, ale tím jeho zářná kariéra skončila. Po smrti Ferdinanda III. se nechtěl smířit se ztrátou svého vlivu, takže se ještě snažil dostat ke dvoru Leopolda I. Nikdy už však nedosáhl takového postavení.¹¹²

Z korespondence vyplývá, že se do přízně těchto mocných mužů dostal i Jan z Rotálu, který byl v letech 1648–1655 moravským zemským hejtmanem a od roku 1650 zastával post tajného císařského rady. Nejlepší vazby měl Rotál s Maxmiliánem II. z Ditrichštejna, neboť byl v době, kdy Ditrichštejn zastával úřad nejvyššího hofmistra a tím byl vázán k Vídni, pověřen správou jeho moravských statků, zejména Lipníka nad Bečvou.¹¹³

¹¹² MECENSEFFY, Grete. *Im Dienste dreier Habsburger. Leben und Wirken des Fürsten Johann Weikhard Auersperg (1615–1677)*, Archiv für österreichische Geschichte, vol. 114, 1938. s. 295–509.

¹¹³ Dopis č. 4. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 448. fol. 312.

Maxmilián II. z Ditrichštejna a hned po něm Jan Weikard z Auersperku informovali o situaci na císařském dvoře ve Vídni, Jan Maxmilián z Lamberka podával zprávy ze Španělska a Jan z Rotálu měl přehled o dění na Moravě. Není pochyb o tom, že každý z nich byl důležitou osobností pro skupinu, neboť mohl zařídit potřebné záležitosti v místě, kde se zrovna nacházel a kde tou dobou ostatní nemohli být.¹¹⁴

Jelikož si Rotál s Maxmiliánem II. vzájemně pomáhali a vycházeli vstříc, prosil několikrát Rotál Ditrichštejna, aby se za něj přimluvil u Jana Weikarda z Auersperku a aby ho udržel v přízni Jana Maxmiliána z Lamberka. Poprvé se jméno Auersperka objevilo v dopise z listopadu 1653, tedy ani ne půl roku po volbě Ferdinanda IV. římským králem. Rotál zde pouze prosí Ditrichštejna, aby se za něj laskavě přimluvil u knížete Auersperka, neboť by u něj nerad upadl v nemilost.¹¹⁵ O to samé prosí Rotál Ditrichštejna v dopise z 5. června 1654.¹¹⁶ Nejdůležitějším psaním je list z 15. června 1654, tedy ještě před smrtí Ferdinanda IV. Tento dopis přímo dokládá spolupráci mezi výše zmíněnými pány. Rotál psal Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, že lidé nebyli spokojeni s konáním pana hraběte Lamberka, ale jelikož ví, že kníže Ditrichštejn a kníže Auersperk hraběte Lamberka protěžují, nic s tím bez jejich vyjádření nebude dělat. Dále uváděl, že ve světě se toho říká mnoho, ale říkají to hlavně nepřátelé (čímž mohl myslet nepřátele této frakce). V závěru opět žádal o to, aby ho Ditrichštejn pomohl udržet v přízni hraběte z Auersperka.¹¹⁷

Na počátku roku 1655 si Rotál Ditrichštejnovi stěžoval, že je pronásledován nejvyšším kancléřem Janem Hartvíkem z Nostic. Opět prosil za přimluvu u Jana Weikarda z Auersperku a žádal, aby se věc dala do pořádku. Poukazoval při tom na své dlouholeté věrné služby a plné nasazení, dokonce se označoval jako „*ehrlicher mann*“. Obhajoval se, že panu kancléři za celý svůj život nedal příčinu, kterou by si zasloužil takové pronásledování. Žádal Ditrichštejna, aby o tom promluvil s Auersperkem zejména proto, aby neupadl do „nemilosti“ a netrpěl. Vyloženež prosil o ochranu. V červnu 1655 psal Rotál Maxmiliánovi z Ditrichštejna, že několikrát psal panu hraběti z Lamberka, a nechal mu napsat i v době, kdy

¹¹⁴ FELLNER, Thomas – KRETSCHMAYR, Heinrich. *Die österreichische Zentralverwaltung. Von Maximilian I. zu Vereinigung der österreichischen und böhmischen Hofkanzlei (1749)*. I/1-3. Wien, 1907. s. 276; SMÍŠEK, R. *Císařský dvůr*, s. 346.

¹¹⁵ Dopis č. 2. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 448. fol. 314.

¹¹⁶ Dopis č. 20. Tamtéž, fol. 343.

¹¹⁷ Dopis č. 22. Tamtéž, fol. 347.

byl nemocný, že bude jeho věrným sluhou po celý život až do smrti.¹¹⁸ Naposledy Rotál žádal Ditrichštejna, aby na něj myslel a udržel ho v přízni knížete, v září 1655.¹¹⁹

Jak už bylo řečeno výše, aby byly vazby mezi šlechtici utužovány, aby si mohli prokazovat služby, náklonnost a důvěru, museli spolu vzájemně komunikovat nejen prostřednictvím korespondence, ale také vzájemných setkání. Ta mohla probíhat na nejrůznějších společenských událostech. Je například doloženo, že Maxmilián II. z Ditrichštejna, Jan Maxmilián z Lamberku a Jan Weikard z Auerspergu se společně zúčastnili např. svatby Humprechta Jana Černína z Chudenic a Diany Marie z Gassoldu 26. května 1652.¹²⁰ Rotál proto v dopisech několikrát žádal Maxmiliána z Ditrichštejna o osobní schůzku. Např. v červnu 1654 psal knížeti, že mu má o své cestě do Mikulova dát vědět a Rotál tam za ním na chvíli přijede, aby probrali nějaké záležitosti.¹²¹ Nebo 22. května 1654 sděluje Maxmiliánovi II., že za chvíli pojedou do Holešova, ale za deset dní se vrátí a bude knížete očekávat.¹²² Pokud se šlechtici nemohli osobně scházet, snažili se alespoň o pravidelnou písemnou komunikaci, ve které si sdělovali nejnovější zprávy „z domova i ze světa“.

4. 2 Reflexe soudobého dění

Šlechtici se vzájemně informovali o situaci u dvora, většinou prostřednictvím zmínky o císaři nebo významné události, která se odehrála. V dopise z 15. května 1654 se Rotál zmiňuje o císaři Ferdinandovi III. a sděluje, že všichni už si přejí, aby císař dorazil do Vídně, ovšem vyjadřuje obavy, že by to do svatodušních svátků nemuselo stihnout, což by věci značně zkomplikovalo.¹²³ O týden později vyjadřuje přání, aby císař Ferdinand III. a následník trůnu Ferdinandovi IV. šťastně dorazili ze svého pobytu v Řezně do Vídně.¹²⁴ Z dopisu z 12. června 1654 se dozvídáme, že se císaři na léčbě dobře daří.¹²⁵ Nejzásadnější a zároveň nejsmutnější novinka ode dvora přišla 7. července 1654, kdy zemřel následník trůnu Ferdinand IV. Rotál o této záležitosti píše jako o hrozném neštěstí. Několik dní se prý budou v Brně konat exekvie a Rotál se jich bude, ačkoliv měl původně jiné plány a chtěl odcestovat

¹¹⁸ MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 448. fol. 306; MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 448. fol. 279.

¹¹⁹ Dopis č. 55. Tamtéž, fol. 299.

¹²⁰ SMÍŠEK, R. *Císařský dvůr*, s. 398.

¹²¹ Dopis č. 20. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 448. fol. 343.

¹²² Dopis č. 16. Tamtéž, fol. 333.

¹²³ Dopis č. 15. Tamtéž, fol. 335.

¹²⁴ Dopis č. 16. Tamtéž, fol. 333.

¹²⁵ Dopis. č. 21. Tamtéž, fol. 345.

na venkov, jako zemský hejtman samozřejmě účastnit.¹²⁶ Jelikož bylo pro všechny po smrti následníka trůnu důležité, aby byl císař v pořádku, podávali si Rotál s knížetem Maxmiliánem II. zprávy o jeho zdravotním stavu. Zároveň vyjadřovali přání, aby mu Bůh propůjčil trvalé zdraví a dlouhý život.¹²⁷ Novinky se od císařského dvora na Moravu tedy dostávaly prostřednictvím knížete Maxmiliána II., jenž byl tou dobou nejvyšším hofmistrem císaře, který je ochotně sděloval moravskému zemskému hejtmanovi Janovi z Rotálu.

Situace se změnila ve chvíli, kdy se Jan z Rotálu začal angažovat u dvora ve Vídni a byl jako císařský zplnomocněnec vyslán uklidňovat situaci v Uhrách. V té době se naopak novinky od dvora a z Uher dostávaly na Moravu prostřednictvím Jana z Rotálu. Ty podával zemskému komisaři a později moravskému zemskému hejtmanovi Ferdinandovi z Ditrichštejna.

Konflikt v Uhrách začal v Sedmíhradsku, kdy jeho vládce Jiří II. Rákóczi neuposlechl rozkaz istanbulské Vysoké Porty a vrhl se do ozbrojeného konfliktu v Polsku v domnění, že se mu podaří dobýt polský trůn. To pro Sedmíhradsko nezůstalo bez následků. Osmanská armáda ho začala obsazovat a v květnu 1660 v boji Rákóczi padl. Na sedmíhradský trůn se usadil bývalý Rákócziho generál Ján Kemény, ale dlouho zde nevydržel. Císař se nároku na Sedmíhradsko nehodlal vzdát a vojensky obsadil Satumarskou a Sabolčskou stolicí. Roku 1661 sem opět vtrhla osmanská vojska, Keményho sesadila a na sedmíhradský trůn dosadila Michala Apaffyho. Přestože mezi císařem a sultánem panoval formálně dosud klid zbraní, diplomatické depeše z Istanbulu se stále častěji zmiňovaly o intenzivních válečných přípravách. Proto byl už roku 1661 vyslán Jan z Rotálu do Uher jako císařský zplnomocněnec. Jeho pobyt v Uhrách dokládá dopis z 24. prosince 1661, ve kterém pouze přeje knížeti Ferdinandovi k Vánocům.¹²⁸ Císař sem Rotála vyslal zejména proto, že ovládal maďarštinu, jak uvádí d'Elvert, a také zde měl později dělat vše pro zklidnění situace po uzavření velmi nevýhodného Vásvárského míru. Císař se bál, že by kvůli nevýhodným podmínkám tohoto míru mohl vzniknout převrat. Korespondence z Uher částečně reflektuje až dění od roku 1663.¹²⁹

Dne 18. dubna 1663 Vysoká Porta oficiálně ukončila příměří s Leopoldem I. Osmané shromáždili v Uhrách stotisícové vojsko a vydali se směrem k Novým Zámkům. Ty byly

¹²⁶ Dopis. č. 27. Tamtéž, fol. 359.

¹²⁷ Dopis. č. 28. Tamtéž, fol. 357.

¹²⁸ Dopis č. 31. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 480. fol. 39.

¹²⁹ D'ELVERT, Ch. *Die Grafen von Rottal*, s. 19.

považovány za opěrný bod a klíč k hornouherským městům. Rýnská liga se proto v červenci 1663 zavázala poslat na pomoc vlastní vojenský kontingent, v září 1663 slíbili vojenskou pomoc kurfiřti braniborský, bavorský a saský. Ovšem dne 25. září byly Nové Zámky dobyty. V prosinci 1663 se Jan z Rotálu zmínil ve svém dopise pro Ferdinanda z Ditrichštejna o Turcích jako o velkém nebezpečí, které se den ode dne zvětšuje.¹³⁰ V lednu roku 1664 se císařským vyslancům podařilo vyjednat souhlas říšského sněmu se zvýšením stavu císařské stálé armády na 21 000 mužů. Nové rekruty zaplatily především mimořádné „turecké“ daně. O těch se už v srpnu 1660 zmiňoval Ferdinand z Ditrichštejna, když si povzdechl, že militární daně zůstaly ve stejné výši, což se ani nemůže změnit, pokud jim bůh nepomůže.¹³¹ Války s Turky tedy nejen vyvolávaly strach mezi lidmi, ale také zemi finančně velmi vyčerpávaly.

O znovudobytí Nových Zámek se pokoušel Louis Raduit de Souches, což se mu sice nepodařilo, ale za to byl úspěšný v polní bitvě u Levic, kde Turky „porazil na hlavu“. Po bitvě u sv. Gotthardu, kde císařská vojska spolu se svými spojenci porazila tureckou armádu, byl uzavřen 10. srpna 1664 vásvářský mír. Přestože vyhrála uherská a císařská vojska, podmínky míru nebyly pro vítěze nijak výhodné. Velký Varadín, Nové Zámky a Novohrad zůstaly pod nadvládou Osmanů. Mezi uherskou šlechtou to vyvolalo velkou nevoli. Šlechta chtěla zpět své majetky na území okupovaném Turky. Podráždilo je i to, že při mírových jednáních nebyli zastoupeni. Vojenská politika panovníka omezovala uherskou šlechtu nejen v získávání vysokých vojenských funkcí, ale byli vytlačováni i z funkcí politických. Absolutistické úsilí Vídně se projevovalo i v ekonomice. Uherské hospodářství bylo podřízeno rakouským hospodářským zájmům, např. v ovládnutí výnosného obchodu s dobytčím v Uhrách. Odpor stavů se v tomto období už značně lišil od stavovského odboje z 1. poloviny 17. století. Uherská katolická i protestantská šlechta začala mít stejné cíle i požadavky.¹³²

Poté se koaliční vojska mohla vrátit domů. Rotál se obával, že by vojska při cestě zpět mohla přezimovat na Moravě, z čehož měl velký strach, neboť by se to zřejmě dotklo i jeho statků. Velice prosil Ditrichštejna, zda by nemohl zařídit, aby byly jeho statky ubytování vojáků ušetřeny.¹³³ O průchodu vojsk zpět přes Moravu se zmiňoval Rotál ve svém dopise Ferdinandovi z Ditrichštejna z 3. listopadu 1664. Děkoval knížeti, že Francouzi a saská vojska

¹³⁰ Dopis č. 32. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 480. fol. 57.

¹³¹ Dopis č. 24. Tamtéž, fol. 44.

¹³² DANGL, Vojtěch. *Slovensko vo víre stavovských povstání*. Bratislava 1986. s. 136.

¹³³ Dopis č. 38. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 480. fol. 96.

odešla pryč z jeho statků.¹³⁴ Jan z Rotálu byl velmi dobrým hospodářem a vždy, i když zrovna nemohl na své statky osobně dohlížet, chtěl mít přehled, zda je vše v pořádku. Proto se aktivně zajímal i o problematiku daní a aktivně se do těchto záležitostí zapojoval.

4. 3 Zemské záležitosti

Jak už bylo zmíněno v kapitole o správě země na Moravě v době po třicetileté válce, jedním z nejdiskutovanějších témat doby vůbec byly daně (ostatně jako dnes). Zejména kvůli jejich výběru bylo nutné spočítat obyvatele a jejich majetek a podle jeho velikosti vyměřit daň. Zde se zásadně liší postup vytváření těchto „seznamů“ v Čechách a na Moravě.

V Čechách byli na sněmu roku 1652 zvoleni z každého stavu zástupci, kteří se měli stát nejvyššími berníky (výběřčími daní). Ti se měli postarat o vznik soupisu všeho majetku, který podléhal zdanění. K tomu účelu byly zřízeny tzv. vizitační komise, které měly postupně obejít všechny kraje a tento soupis vytvořit. Základní jednotkou se zde stal osedlý, jinými slovy člověk, který vlastnil majetek. Z tohoto soupisu, ve kterém byla uvedena rozloha statků, kvalita půdy, zastoupení řemesel, mlýny, lesy fary apod., vznikl první český katastr, který se nazýval berní rula. Jelikož se počet osedlých neustále měnil (požáry, stěhování, úmrtí apod.), bylo nutné přistoupit k revizitaci, která proběhla v letech 1667–1682.¹³⁵

Na počátku 17. století se na Moravě platily daně z počtu poddaných a počtu tzv. zbrojných koní („*gildpferd*“). V 16. století to znamenalo majetkový základ, z něhož byl stavěn do pole jeden jezdec. Jinými slovy se tedy na Moravě platila daň z hlavy a daň z majetku. Jelikož rozložení zbrojných koní na jednotlivá panství a statky nebylo rovnoměrné a poddaní si na to velmi stěžovali, byla na brněnském sjezdu roku 1634 ustavena komise, která provedla obecný odhad. Do komise bylo jmenováno z každého kraje po dvou zástupcích za každý stav. Za kraj hradištský byl do komise jmenován Jan z Rotálu, který společně s Gabrielem Serényim zastupoval svobodné pány. Problémem bylo dále to, že se z mnohých statků platila daň podle možností zadluženého držitele, nikoliv podle jeho ceny. Ovšem komise svou práci neodvedla dobře a stížnosti pokračovaly. Proto byla 1. února 1642 vydána instrukce, ve které bylo přesně stanoveno, jak určit cenu statku. Výsledkem celé akce byl seznam zbrojných koní, vydaný 2. prosince 1643. Každých 20 000 moravských tolarů majetku

¹³⁴ KOPČAN – KRAJČOVIČOVÁ. *Slovensko v tieni polmesiaca*, s. 87–97; ČORNEJOVÁ – KAŠE – MIKULEC – VLNAS. *Velké dějiny*, s. 192–204; Dopisy č. 24, 32, 40. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 480. fol. 44, 57, 98.

¹³⁵ ČORNEJOVÁ - KAŠE - MIKULEC – VLNAS. *Velké dějiny*, s. 174–175.

představovalo jednoho zbrojného koně. Podle krajů a panství se udává na Moravě k tomuto datu 686 1/8 zbrojných koní. Ovšem kontribuce neustále vzrůstala a počet zbrojných koní klesal. Tím se zvyšovala částka za jednoho zbrojného koně a vyměřená daň byla neúměrná a nespravedlivá. V roce 1639 se za jednoho zbrojného koně platilo 285 zlatých a roku 1654 už to bylo 955 zlatých z jednoho zbrojného koně. Císař stále vybízel stavy, aby se dohodli na novém modelu, ale nebylo to vůbec jednoduché. Jisté řešení navrhoval kníže Gundakar z Lichtenštejna, jehož návrh byl zároveň doplněn různými příklady nespravedlivého výběru daní. Jedním z nich je i kontribuce na panstvích zemského hejtmana, v té době Jana z Rotálu. Uváděl, že hraběti se na jeho panstvích Napajedla, Veselí, Otrokovice, Tlumačov a Kvasice snížil počet zbrojných koní z 11 ¼ na necelé dva.

Tuto záležitost se zbrojnými koni řeší Jan z Rotálu s Maxmiliánem II. z Ditrichštejna ve dvou dopisech z prosince 1654. Kníže Ditrichštejn žádá o zmírnění vysoké kontribuce na svých statcích na pět a půl osminy zbrojných koní. Z dopisu přesně nevyplývá, na kterých statcích měla být tato kontribuce odvedena. Jaroslav Novotný do své studie o berním systému na Moravě v 17. století vypracoval přehlednou tabulku, ve které uvádí počty zbrojných koní v pěti moravských krajích v letech 1643, 1648, 1656 a 1658. Pokud se podíváme na údaje z roku 1656, Morava odváděla celkem 217 ¼ zbrojných koní (olomoucký kraj cca 85, brněnský 47 ½, znojemský téměř 29, hradištský 38 ¼ a jihlavský 15 ¼ zbrojných koní). Když vezmeme v úvahu, že jeden zbrojný kůň představoval 20 000 zlatých majetku, nemohla suma pět a půl osminy vyjadřovat ani celkovou daň pro všechny Ditrichštejnovy statky, neboť by tato částka musela být vzhledem k počtu a velikosti jeho majetku daleko vyšší. Osobně se tedy domnívám, že by se mohlo jednat o daňovou úlevu na všech statcích Ditrichštejna v jednom kraji. V dopise z 18. prosince 1654 Rotál píše Ditrichštejnovi, že mu nemusí děkovat v záležitosti zbrojných koní, protože vše vyřídili páni stavové a on jim jen asistoval.¹³⁶

Jelikož ve výběru daní na Moravě stále přetrvávaly zmatky a provizorní řešení, bylo třeba přistoupit k razantnímu řešení. Dne 13. prosince 1655 se sešel v Brně zemský sněm, který se usnesl na novém způsobu vybírání daní. Byly zvoleny dvě komise (jedna pro olomoucký a hradištský kraj, druhá pro brněnský, znojemský a jihlavský kraj) a každá měla osm členů (dva muži z každého stavu). Každý majitel panství měl poslat příznávací list, do

¹³⁶ NOVOTNÝ, Jaroslav, *Moravský berní systém v století XVII.*, ČMM 58, 1934, s. 153. Dopisy č. 42 a 43. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 448. fol. 387 a 389.

něž zapsal své poddané, včetně jejich polí, vinogradů, pivních, vinných šenků a též židů, a komise už podle nich měla jen kontrolovat, zda bylo vše uvedeno správně. Celý tento soupis byl založen na principu lánů. Proto se také berní rula pro Moravu nazývá lánové rejstříky.¹³⁷

V době, kdy si psal Rotál s Maxmiliánem II. z Ditrichštejna, zastával úřad zemského hejtmána. Proto se kníže na Rotála obracel ve chvíli, kdy bylo třeba něco vyřídit na zemské úrovni. Tento vztah se obrací v korespondenci s Ferdinandem z Ditrichštejna, neboť v té době úřad zemského hejtmána zastával Ditrichštejn a Rotál se v těchto záležitostech obracel na něj. Počátkem 60. let 17. století si psali o zavedeném berním systému na Moravě („*eingeführten modo sellectandi*“), o komisích a stížnostech poddaných na příliš vysoké daně. Rotál psal z Vídně 22. srpna 1660 Ferdinandovi z Ditrichštejna, že jeho chudí poddaní jsou proti právu velmi postiženi a zatíženi a doufá, že se o tom kníže dozvěděl ze zprávy pánů komisařů. Zároveň ho prosí, aby v této věci zakročil, protože je to nesmírná nespravedlnost, a doufá, že se o tyto chudé poddané v jeho nepřítomnosti postará.¹³⁸

Jak berní rula, tak lánové rejstříky evidovaly pouze půdu poddanskou. Vrchnost sice byla od daně z pozemků osvobozena, musela však určitou část berní platit z vlastních peněz. Největší část platily Čechy, zhruba polovinu, o druhou se musely podělit Morava a Slezsko. Tuto problematiku řeší Ferdinand z Ditrichštejna s Janem z Rotálu ve dvou dopisech, které na sebe navazují. Rotál píše 7. srpna 1660 Ditrichštejnovi, že Markrabství moravské platí polovinu toho, co Čechy (doslova rozepsáno, patrně na díly): „*Čechy 4, Morava 2, Slezsko 3*“. Podotýká, že je to veliká nespravedlnost. Ditrichštejn na to v konceptu dopisu z 26. srpna 1660 reaguje, že daně by se skutečně měly zlepšit a navrhuje řešení: páter Miler má osobně mluvit s císařem (mohlo jít o osobního zповědníka) a navrhne mu, aby se daně snížily na poměr: Čechy 3, Slezsko 2 a Morava 1, což by Moravě značně ulevilo.¹³⁹

Od 40. let 17. století se začaly vybírat speciální daně, které zatěžovaly prodej spotřebního zboží a potravin. Říkalo se jim akcízy. Jednalo se o dávky odváděné z důchodů, mlýnů, obilí, piva, vína, pálenky, dobytka apod. Podle tehdejších návrhů měly nahradit daně vybírané podle usedlostí. Měly platit pro celou monarchii a pro všechny vrstvy společnosti. Tento návrh pocházel od císaře a narušoval tak zásadu, že daně určují stavy. Jelikož počátkem čtyřicátých let stále probíhala třicetiletá válka, stavy se bály, co ještě přijde, a tak

¹³⁷ O jejich vzniku a postupech komisí podrobně pojednává MATĚJEK, F. *Lánové rejstříky*, s. 5–22; HEIDLER, J. *Moravská kontribuce*, s. 198; NOVOTNÝ, J. *Moravský berní systém*, s. 147–151.

¹³⁸ Dopis č. 25. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 480. fol. 50.

¹³⁹ Dopisy č. 23 a 24. Tamtéž, fol. 43 a 44.

vybírání těchto nepřímých daní bez větších problémů schválily. Zpočátku se jednalo spíše o nárazové výběry, které měly ve válečných letech pomoci státní pokladně. Stavby vůbec nenapadlo, že do budoucna by tyto mimořádné daně mohly změnit celý berní systém.¹⁴⁰

Jelikož císař nebyl s lánovými rejstříky na Moravě spokojen, tlačil na stavy, aby zde byly akcízy zavedeny. Měl v plánu zavést dávky na ševcovské zboží, maso, mouku, ryby, krávy, ovce a také daň z hlavy. Císař tímto úkolem na Moravě pověřil Ferdinanda z Ditrichštejna. Už roku 1659 se Ferdinand podílel na revizitaci lánových rejstříků, kde je spolu s dalšími pověřenými osobami podepsán pod instrukcí k revizitaci ze 17. září 1659. V konceptu dopisu z 9. května 1664 si Ferdinand z Ditrichštejna stěžuje Janovi z Rotálu, jak ho císař pověřil vedením akcízů a kolik s tím má problémů. Musel se o tom radit s několika lidmi. Chvilí tento systém skutečně zaveden byl, na počátku šedesátých let, ovšem zvedlo to obrovskou vlnu nevole. Císař nakonec od těchto daní upustil, neboť mu stejně příliš mnoho nevynášely a poddaní by při jejich pokračování museli opustit své statky, což by vedlo k ještě větší škodě.¹⁴¹

Proti mimořádným daním uváděli stavové hned několik pádných argumentů. Markrabství mělo nedostatek splavných řek, a tak nemohlo rozvinout obchod ani průmysl, z něž by mohla být odváděna daň bez přílišného zatížení kontribuentů. Z dřevařství se dalo těžit pouze v okolí větších měst, které ho potřebovalo na stavby. Kdyby se toto stavební dřevo zdražilo, nemohly by být prováděny opravy a země by pustla. Samotný výnos z polí mnohdy rolníkovi nestačil ani na živobytí. Mimo jiné ho zatěžovalo zásobování vojska.¹⁴² Jan z Rotálu se zastával svých chudých poddaných nejen v záležitosti daní, ale i v menších žádostech a prosbách, které k němu, jako ke své vrchnosti, měli.

4. 4 Panství a poddaní

Žádosti poddaných k vrchnosti se většinou týkaly zmírnění robot či propuštění z poddanství. O problémech s robotami jsme si už něco řekli v jedné z předchozích kapitol. Pojdme se tedy nyní podívat na žádosti o tzv. zhostný list („*loßbrief*“). Tento list mohl poddaný získat od své vrchnosti ve dvou případech. Za prvé se mohlo jednat o úplné propuštění z poddanství, které se udělovalo za věrné služby pánovi, a od té chvíle se poddaný mohl volně pohybovat, uzavírat sňatek a nemusel odvádět roboty. Byl od té chvíle

¹⁴⁰ ČORNEJOVÁ - KAŠE - MIKULEC – VLNAS. *Velké dějiny*, s. 176.

¹⁴¹ Dopis č. 33. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 480. fol. 90; NOVOTNÝ, J. *Moravský berní systém*, s. 182.

¹⁴² NOVOTNÝ, J. *Moravský berní systém*, s. 184–185.

svobodný. Ve druhém případě se jednalo o zhostný list, který poddaného propouštěl z jednoho panství na druhé, tedy k jiné vrchnosti.¹⁴³

Právě o zhostný list tohoto druhého typu žádal ve svém dopise žid z Holešova. Nechtěl jej pro sebe, nýbrž pro svou milou, kterou si chtěl vzít. Ta ovšem byla poddaná na panství knížete Ditrichštejna. Z toho důvodu psal žid nejprve své vrchnosti, hraběti Rotálovi, zda by se u knížete mohl přimluvit o zhostný list pro jeho vyvolenou. Rotál na této záležitosti neshledal nic špatného a knížeti napsal, zda by zmíněné židovce mohl tento zhostný list vystavit. Samozřejmě dodal, že bude za to knížeti velmi zavázán, neboť tím získá dalšího poddaného do svého panství.¹⁴⁴ Zhostného listu se týká též dopis z 10. ledna 1654. Rotál se jako poručník Hoffmanských sirotků uvolil propustit poddaného Kryštofa Kimmelse z hofmanského panství na Ditrichštejnovo panství. Připomněl knížeti, že zruinované hofmanské statky mají už teď málo poddaných, ale rád to pro něj udělá. Do budoucna si tím pojišťoval protislužbu v podobném duchu.¹⁴⁵

Jelikož Rotál pomáhal knížeti Maxmiliánovi II. se správou jeho statků, vyřizoval pro něj v této věci různé záležitosti. V březnu 1654 se sešel s hrabětem z Náchoda a zjistil od něj důležité informace. Hrabě mu sdělil, že propustí starou ženu a její dvě dcery na Ditrichštejnovo panství Mikulov, ale má několik podmínek. Předně chtěl, aby kníže nechal prověřit rodný list, vyhotovený v Myslicích, neboť má pocit, že je falešný. Dále pak ještě žádal, aby kníže zařídil satisfakci pro poddané v Mikulově, neboť se jim stala veliká nespravedlnost.¹⁴⁶

Mimo poddaných museli šlechtici na svých panstvích řešit také hospodářské záležitosti. S tím byla spojena úroda a také vlivy počasí. V květnu 1654 si Rotál pochvaloval, že obilí a vinicím se daří dobře. Ovšem špatně jsou na tom ovce, neboť jich z celkového počtu zbyla pouze pětina nebo šestina. Dále zmiňuje, že by měla být zakázána turecká vlna v Uhrách, protože pak by se tam mohla dobře prodávat vlna z Moravy. Doufá, že v Čechách bude turecká vlna zakázána.¹⁴⁷ Ohledně počasí potom podává knížeti zprávu koncem května téhož roku, kdy uvádí, že hodně zesílila jinovatka, což by mohlo způsobit veliké škody a mnoho trápení. Také už dlouho nepršelo a fouká velmi silný vítr, což může poškodit úrodu.

¹⁴³ O poddaných dané doby více např. MIKULEC, Jiří. *Poddanská otázka v barokních Čechách*. Praha 1993.

¹⁴⁴ Dopis č. 29. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 480. fol. 53.

¹⁴⁵ Dopis č. 8. Tamtéž, fol. 325.

¹⁴⁶ Dopis č. 11. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 448. fol. 327.

¹⁴⁷ Dopis č. 15. Tamtéž, fol. 335.

V závěru uvádí, že pšenice se prodává za 21 – 22 grošů.¹⁴⁸ V létě 1654 psal Rotál knížeti Maxmiliánovi II., že velmi špatně hodnotí úrodu. Uschl ječmen, je málo sena a slámy a chudí lidé tím trpí.¹⁴⁹

Tyto záležitosti už se pohybují na hranici mezi úředními a osobními sděleními, nicméně šlechtici si psali ještě v mnohem důvěrnějších záležitostech.

4. 5 Osobní záležitosti

Základem osobní korespondence mezi šlechtici byla blahopřání k nejrůznějším příležitostem. Nejčastěji si přáli k Vánocům, Velikonocům a k novému roku. Pro tato blahopřání se používaly kratší (méně uctivé) či delší (uctivější) předlohy, které byly po obsahové stránce velmi podobné, lišily se jen dle zvolených formulací, oslovení apod.¹⁵⁰

V těchto přáních se projevovala pisatelova úcta k adresátovi – přál mu mnoho štěstí a zdraví na dlouhé časy, poníženě mu děkoval za jeho přízeň a žádal další dlouholetou spolupráci, to vše ve jménu všemohoucího Boha.

Při srovnání dvou vánočních přání, která se zachovala v korespondenci Jana z Rotálu s Ferdinandem z Ditrichštejna, zjistíme, že jsou si velmi podobná. Dokonce začínají stejnou uvozovací frází. Dále se pak v obou hned na začátku nachází přání k novému roku. V obou případech přeje mnoho zdraví a úspěchů do následujících let a slibuje, že bude poslušně sloužit. Na závěr ujišťuje, že zůstane knížeti věrný, a doufá, že bude nadále v jeho přízni.¹⁵¹

V jednom z vánočních přání Rotál velice děkoval knížeti Ferdinandovi za jeho milé přání a zároveň se hluboce omlouval, že své přání neposlal dřív. Obhajoval se tím, že byl císařem nečekaně vyslán do Uher a nestihl už blahopřání odeslat. To na jednu stranu dokládá dobrý vztah Ferdinanda vůči Rotálovi, jelikož mu nebylo zatěžko poslat přání jako první. Na druhou stranu zde vysvětluje Rotálův ne tak vřelý vztah ke knížeti Ferdinandovi, když mu přišlo neslušné, že se tato situace přihodila. V případě Maxmiliána II. z Ditrichštejna takové záležitosti neřešil, což dokládá dopis z prosince 1654, ve kterém Rotál knížeti děkuje za přání k Vánocům a bez dalšího jej opětuje.¹⁵²

¹⁴⁸ Dopis č. 17. Tamtéž, fol. 337.

¹⁴⁹ Dopis č. 29, Tamtéž, fol. 361.

¹⁵⁰ Pro srovnání: BURIÁNKOVÁ, M. *Pražský agent*. s. 52–53.

¹⁵¹ Dopisy č. 14 a 21. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 480. fol. 34 a 10.

¹⁵² Dopis č. 31. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 480. fol. 39. Dopis č. 44. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 448. fol. 391.

Velmi podobně vypadají velikonoční přání. Při příležitosti oslav Vzkříšení Krista Rotál na Ferdinanda z Ditrichštejna vzpomíná a poslušně mu přeje jen to dobré. Prosí ho, aby na něj kníže myslel a udržoval ho v milosti, a ve vší úctě mu nadále zůstává věrný. I v korespondenci s Maxmiliánem II. z Ditrichštejna se zachovala velikonoční přání. V nich opět zaznívají podobné žádosti a prosby, Rotál knížeti připomíná svou dlužnost a prosí, aby ho držel ve své milosti.¹⁵³

V osobní rovině se dále pohybují dva dopisy, týkající se „vodního umělce“, tj. znalce vodních hříček. Rotál tohoto umělce knížeti Ferdinandovi zapůjčil na jaře 1665 ke zvelebení zahrady, ale z Ditrichštejnova dopisu se dozvěděl, že tento umělec od knížete utekl a zanechal po sobě v zahradě nepořádek a nějaké náradí. Rotál se za svého člověka velice omlouval a prosil Ditrichštejna za prominutí. Dokonce se o něm v osobní poznámce velmi nepěkně vyjádřil. Kníže mu v následném dopise odpověděl, že se nic nestalo, ale mrzí ho ten chaos a nedodělané věci, které po sobě tento zahradník zanechal.¹⁵⁴

Podobného ražení je dopis z jara 1666, kde Rotál píše Ditrichštejnovi o slíbených vepřících tureckého druhu. Dal příkaz svému hejtmanovi, aby čuníky knížeti poslal, ale teď v zimě to prý nejde. Proto tu samou záležitost připomene ještě v Hranicích na Moravě. Šlechtici si tímto způsobem vzájemně vypomáhali, což rozhodně svědčí o jejich dobrých vztazích.¹⁵⁵

K dalším osobním záležitostem, které šlechtici v korespondenci řešili, patřily dluhy. Sám Rotál měl finanční problémy koncem třicátých let, kdy musel císaře požádat o pomoc. Chtěl, aby císař přiměl jeho věřitele, aby mu byla odpuštěna část dluhů, jelikož je nemohl splácet. Jako důvod své špatné finanční situace uváděl fakt, že jeho statky byly několikrát napadeny nepřítelem.¹⁵⁶ Podobná situace se opakovala v roce 1661. Ferdinand z Ditrichštejna hraběte informoval, že dorazila odpověď od císaře v záležitosti odpuštění jeho dluhů. Leopold I. se vyjádřil, že dluhy v žádném případě nemohou být odpuštěny, neboť by to odporovalo závěru zemského sněmu z roku 1655 a také všem ostatním zvyklostem. Jelikož ale byl Rotál váženou osobou a věrně sloužil císaři a celé zemi, povolil mu Leopold I. splacení

¹⁵³ Dopis č. 2. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 480. fol. 18. Dopisy č. 13 a 47. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 448. fol. 331 a 283.

¹⁵⁴ Dopisy č. 48 a 50. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 480. fol. 76 a 82.

¹⁵⁵ Dopis č. 53. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 480. fol. 59.

¹⁵⁶ MATĚJEK, F. *Morava za třicetileté války*, s. 173.

části jeho dluhů (částku 2000 zlatých) na čas pozastavit.¹⁵⁷ Rotál chtěl jistě podobné situaci již dříve předejít, a tak se snažil, aby mu v době nedostatku finanční hotovosti byly splaceny alespoň nějaké dluhy.

Velmi zdoluhavou záležitostí bylo vyplacení lipnického dluhu. Tato kauza započala již za Maxmiliána II. (Rotál zřejmě poskytl knížeti půjčku) a vyřešena byla až jeho synem, Ferdinandem z Ditrichštejna. Prvně se o něm Rotál zmiňuje 10. května 1656. Vyplacení tohoto dluhu už mu slíbil Maxmilián II. a dodnes k tomu nedošlo. Rotál se v dopise odvolává na svou špatnou finanční situaci a mimořádné výdaje, kvůli kterým by dluh nutně potřeboval splatit. Kníže hned za týden na tuto prosbu reagoval, ovšem příliš Rotála nepotěšil. Sice psal, že by mu nebylo nic jiného milejší, než aby dal Rotálovi veškeré zadostiučinění, ale bohužel na tom po smrti otce nebyl finančně dobře. Po Maxmiliánovi II. zůstalo mnoho úroků a dluhů, které Ferdinand nebyl schopen splácet. Navíc jeho statky málo vynášely. Dokonce si musel půjčit hotovost od knížete Karla Lichtenštejna a i přes to měl veliký nedostatek. Kvůli tomu všemu nabídl Rotálovi počátkem roku 1657 vyrovnání dluhu v podobě naturálií, konkrétně hovořil o strážnickém víně. Nakonec Ditrichštejn vyslyšel Rotálovu prosbu a přislíbil mu vyplacení lipnického dluhu v hotovosti. Rotál byl za to velice vděčný a slíbil knížeti, že se mu za tuto milost věrně odslouží.¹⁵⁸ Špatná finanční situace, do které se Jan z Rotálu v 50. letech dostal, však nebyla jediným problémem, do kterého se dostal. Díky funkci moravského zemského hejtmana měl přehled o všech sporech, které se řešily u zemského soudu a tribunálu a do jednoho z nich se také sám zapletl.

4. 5. 1 Role advokátů v právních kauzách

Jak bylo naznačeno v první kapitole, soudní spory na Moravě v polovině 17. století nebyly jednoduchou záležitostí. Většinou se nejedná o jeden celistvý proces, ale o sérii na sebe navazujících právních sporů, které se táhly několik let. Vzhledem ke komplikovanosti některých těchto kauz se od poloviny 17. století v českých zemích hodně začalo využívat služeb právníků. To je zajímavé, neboť do té doby šlechta řešila své spory sama mezi sebou. K významným advokátům, kteří působili na Moravě kolem poloviny 17. století, patřili Eliáš Wizner z Wizenberka, Jiří Stanislav Pešat z Moravan, Pavel Jan Albrecht a mnozí další. Tito tři

¹⁵⁷ Dopis č. 28. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 480. fol. 52.

¹⁵⁸ Dopis č. 7, 8, 16, 17. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 480. fol. 22, 35, 26 a 25.

právní zástupci se objevují velice často v korespondenci Jana z Rotálu s Maxmiliánem II. z Ditrichštejna.¹⁵⁹

Eliáš Wizner byl původem měšťan z Dolního Slezska. Do veřejného života na Moravě vstoupil roku 1637, kdy zažádal o post zemského advokáta. Nebyl důvod mu nevyhovět, neboť měl příslušné právnické univerzitní vzdělání a několikaletou praxi v české dvorské kanceláři. Wiznerova kariéra byla úzce spjata s ditrichštejnským rodem a zemskou správou. Jako zemský advokát vstoupil do služeb Maxmiliána z Ditrichštejna a stal se tak ditrichštejnským radou, právním zástupcem a kancléřem. Jeho úkolem především bylo řešit pobělohorské zisky pozemků a pozůstalost nedávno zemřelého kardinála Ditrichštejna. Díky tomu byl velmi dobře materiálně zajištěn a měl otevřenou cestu k titulárnímu růstu. V roce 1640 zastával post ditrichštejnského kancléře a zároveň úřad zemského sekretáře. Kniže Ditrichštejn mu pomohl vstoupit do rytířského stavu a k získání predikátu von Wiesenberg. Nobilitace mu otevřela cestu k císařskému dvoru a úspěšnou dráhu v zemské správě zakončil roku 1653 ziskem postu přisedícího u moravského zemského soudu.¹⁶⁰

O Jiřím Stanislavovi Pešatovi z Moravan a Janu Pavlovi Albrechtovi se nedochovalo příliš mnoho záznamů. Zejména kvůli absenci rodinných archivů je třeba hledat střípky informací o moravských zemských advokátech v archivech šlechtických rodů, matrikách či archivech institucí. To, že byl Jiří Stanislav Pešat zemským advokátem, dokládá zápis v matrice sňatků z roku 1650, kdy se oženil s Helenou s Burkau. Roku 1651 obdržel inkolát. Svůj predikát z Moravan získal roku 1652. Od roku 1655 působil jako komorní prokurátor a zastával post tajného císařského rady.¹⁶¹

Eliáš Wizner a Jiří Stanislav Pešat sehráli důležitou roli ve zhruba patnáctiletém sporu o panství Hodonín, ve kterém bylo zainteresováno mnoho šlechticů, včetně Jana z Rotálu. Když v roce 1644 nečekaně zemřel bez potomků či závěti majitel hodonínského panství Jindřich Burian ze Žampachu, rozpoutalo to mnohaletý spor mezi jeho příbuznými. K dědictví měla nejbližší vdova po Žampachovi, Francisca Elisabeth, roz. Montrochierová. Ta si krátce po té vzala jednoho z Fürstenberků, kteří tvořili první stranu sporu. Druhou stranu

¹⁵⁹ K tomuto tématu BURIÁNKOVÁ, Michaela. *Systémy právních poradců hraběte Ferdinanda Johanna Verduga (1653 – 1672) a hraběte Františka Karla Swéerts – Sporcka (1739 – 1742)*. Diplomová práce. Pardubice 2013., Tento fenomén již z části nastínila i ve své bakalářské práci. BURIÁNKOVÁ, Michaela. *Pražský agent Ferdinanda Jana Verduga ve druhé půli 17. století*. Bakalářská práce. Pardubice 2010. DAVID, J. „*Ales von Rechts wegen*“, s. 15.

¹⁶⁰ DAVID, J. „*Ales von Rechts wegen*“, s. 15–16.

¹⁶¹ KOMÁREK, František. *Moravští zemští advokáti v 2. polovině 17. století a jejich knihovny*. Diplomová práce. Brno 2008. s. 26.

sporu tvořili plukovník Oliver Wallis a jeho dva synové, kteří tvrdili, že Jindřich Burian učinil ústní závěť a panství odkázal jim. Na Hodonín si však dělal nárok ještě Jan Burian Žampach z Potštejna, jehož příbuzenský vztah k zemřelému byl složitý, nicméně se v tomto sporu nechal zastupovat advokátem Eliášem Wiznerem a předním moravským úředníkem Janem st. Jakartovským ze Sudic. Máme zde tedy tři potencionální dědice. Bohužel se k této fázi sporu nedochovalo příliš mnoho materiálů. K dispozici je pouze dekret z 23. března 1646, který se odvolává na příkaz tribunálu a určuje majitelem panství Jana Buriana ze Žampachu. Zhruba půl roku poté se Jan Burian oženil s Annou Helenou Kateřinou, dcerou Jana Jakartovského. Zároveň sepsal testament, ve kterém odkázal Hodonín své manželce, statky Hrušovany a Pavlovice Eliáši Wiznerovi a Janu Jakartovskému 28 000 zlatých. Zanedlouho Jan Burian Žampachu zemřel a celá kauza nabrala nový směr.¹⁶²

Do sporu Wiznera s Jakartovským o Žampachovu poslední vůli se vložili dvě nové osoby, a sice Jiří Stanislav Pešat z Moravan z pozice královského prokurátora a nejvyšší komorník Jan z Rotálu. Jan Jakartovský se pokusil změnit zeťovu závěť a z dědictví úplně odstranit Eliáše Wiznera. Ten se o jeho záměru dozvěděl a požádal o pomoc Jana z Rotálu. Rotálovi se podařilo Jakartovského přesvědčit, aby závěť nefalšoval a za odměnu od Wiznera získal statek Pavlovice za velmi příznivou kupní cenu. Ten obratem prodal za dvojnásobek kupní ceny a obě kupní smlouvy potvrdil Jan Jakartovský ze Sudic.¹⁶³

Když už se zdálo, že je záležitostí kolem hodonínského panství konec, vložil se do věci Jiří Stanislav Pešat z Moravan. Jako královský prokurátor zahájil proces, jež měl odhalit machinace s majetky po smrti Jana Buriana. Pešat vytvořil celkem čtyři půhony se zvláštním obsahem. V prvním napadl držbu Hodonína Annou Helenou Kateřinou, ve druhých dvou popřel existenci řádných inkolátů Wiznera a Pešata a poslední směřoval proti Rotálovi, neboť uzavíral smlouvy s někým, kdo pravděpodobně nemá obyvatelské právo. Celá věc se dostala až k nově zvolenému císaři Leopoldovi I. a ten ji nestandardně vrátil zpět k projednání tribunálu. Ve všech čtyřech případech Pešat nepochodil. Ohledně držby hodonínského panství byl vynesena rozsudek v létě 1661 a potvrzoval všechny předchozí závěry. O několik let později byl potvrzen Wiznerův inkolát a tím také vyřešen prodej Pavlovic Janu Rotálovi.¹⁶⁴

¹⁶² DAVID, J. „*Ales von Rechts wegen*“, s. 7–18.

¹⁶³ Tamtéž, s. 19.

¹⁶⁴ Tamtéž, s. 23–30. To, že spor o prodej Pavlovic řešil ještě v roce 1661, dokládá zmínka v dopise Jana z Rotálu Feridnandovi z Ditrichštejna. Psal, že očekává zprávu kvůli Pavlovicím a bez toho že nemůže podnikat další kroky. Dopis č. 54. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 480. fol. 61.

To, že Leopold I. navrátil spor k projednání tribunálu, bylo skutečně nestandardní, neboť takto vleklý a složitý spor spadl do kompetence zemského soudu. Ten se po roce 1650 scházel pravidelně dvakrát za rok a projednával záležitosti týkající se dlužních sporů, hraničních sporů, pozůstalosti a testamentární spory, majetkoprávní vypořádání, sirotčí agendu a další. Tím, že tribunál zasahoval do kompetence zemského soudu a odebíral jí část agendy, mělo za následek, že se doba zasedání soudu zkracovala pro nedostatek případů. Několikrát se o tom v korespondenci zmiňuje Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. Nejprve v dopise z 9. ledna 1664 sděloval, že nejsou žádné inrotulace k projednávání. Strany se dohodly a tím zemskému soudu ušetřily mnoho práce. Rotál tedy předpokládal, že soud bude rozpuštěn.¹⁶⁵ V dopise z 1. června 1654 se znovu zmiňoval, že zemský soud má málo práce, neboť byl ze začátku hodně pilný. Na závěr se ještě chlubil, že k soudu přijel i pan hrabě Verdenberg a že jich je u zemského soudu patnáct.¹⁶⁶ To bylo na tehdejší poměry opravdu hodně, neboť po roce 1650 byl veliký problém s absencí zemských soudců, což bylo také jedním z důvodů k brzkému rozpuštění soudu.¹⁶⁷ Jelikož se u soudu v červnu 1654 sešli v tak hojném počtu, Rotál už 5. června psal knížeti Maxmiliánovi II., že mají málo práce. Inrotulace uzavřeli předchozího večera a tak bude soud brzy rozpuštěn.¹⁶⁸

Zmíněný zdlouhavý spor má demonstrovat, jak byly kauzy v této době komplikované. Bylo v nich zainteresováno mnoho stran a byla potřeba podpora nejen právních zástupců, ale také vlivných lidí, kteří mohli záležitost posunout kýženým směrem. V obou souborech korespondence se nachází nepřeborné množství kauz, o kterých si šlechtici vzájemně dopisovali a v nichž se snažili využít svého postavení a kontaktů k uzavření sporů. Jelikož šlechticům byly kauzy známé, nemuseli se podrobně zmiňovat, o co v jednotlivých sporech jde. Proto jednoduše užívali termíny např. roggendorfské záležitosti, haugvické věci, berkovský krach, neštěstí v Kounicích apod. Z kusých informací, které se těchto kauz v dopisech týkají, se nesehná dohromady obraz jednotlivých případů, přesto z nich jasně vysvítá vliv šlechticů či jejich advokátů.

¹⁶⁵ Dopis č. 7. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart, 448. fol. 321.

¹⁶⁶ Dopis č. 18. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 448. fol. 341.

¹⁶⁷ Jiří David ve své studii uvádí, že v Obnoveném zřízení zemském je stanoven počet 10 soudců k tomu, aby mohla být zahájena tvorba návrhů. Vzhledem k absenci soudců byl tento počet postupně snížen na sedm členů. DAVID, Jiří. *Moravské právo a problém absolutismu. Sociální profil moravského zemského soudu v 17. a 18. století*. In: JAN, Libor – JANIŠ, Dalibor. *Ad iustitiam et bonum commune. Proměny zemského práva v českých zemích ve středověku a raném novověku*. Brno 2010. s. 212–244.

¹⁶⁸ Dopis č. 20. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 448. fol. 343.

Jan Pavel Albrecht se objevuje v obou souborech korespondence. V dubnu 1655 ho Rotál pověřil jako svého právního zástupce, aby se za něj zúčastnil nějaké důležité schůzky, neboť byl v té době nemocný. Podruhé se objevuje v dopise z června 1665, kdy ho Rotál poslal za Ferdinandem z Ditrichštejna jako svého sluhu. V závěru dopisu Rotál psal, že by se tento jeho sluha rád stal zemským advokátem na Moravě a zda by Ditrichštejn v této záležitosti mohl pomoci. Císařský reskript z 27. dubna 1654 stanovil, že moravských zemských advokátů má být dvanáct. Přijetí uchazeče schvaloval císař, ale posudek k jednotlivým kandidátům sepisoval, spolu s ostatními členy tribunálu, moravský zemský hejtman. Jelikož tuto funkci tou dobou zastával právě Ferdinand z Ditrichštejna, není třeba Rotálovu žádost více vysvětlovat.¹⁶⁹

Téměř ve všech kauzách se nejvíce objevuje advokát Wizner z Wizenberka, který je zmíněn ve 14 dopisech Jana z Rotálu s Maxmiliánem II. z Ditrichštejna. Jiří Stanislav Pešat se vyskytuje jen u některých z nich. Oba byli zainteresováni ve velmi složité haugvické kauze. Každý z nich podnikal nějaké kroky ke zdárnému ukončení sporu, ale navzájem se o nich neinformovali, což vedlo pouze k soupeření mezi nimi. Kauza se týkala haugvických sirotků, jejich poručníků a s tím nějak spojených účtů. Z dopisů vyplývá, že se ne jednou kvůli této záležitosti sešli společně s Rotálem a dlouze diskutovali o dalším postupu. Celá záležitost byla nakonec tak vážná, že Rotál navrhoval razantní řešení, a to dát věc k posouzení císaři.¹⁷⁰ Další kauzou byl spor s Roggendorfy o Dolní Kounice (německy Kanitz – proto je tato kauza v dopisech nazývána kanická, kaunická i kounická). Ty získal František z Ditrichštejna při rozprodeji konfiskátů a po něm je pak zdědil Maxmilián II. Odtud tedy může pocházet počátek sporu. Pan Wizner měl u sebe dokumenty k této kauze, konkrétně opisy těchto dokumentů a měl je předat komornímu prokurátorovi. Také v této kauze se Rotál s advokáty scházel, bohužel příčiny sporu nejsou blíže objasněny.¹⁷¹

Mezi další spory, které byly prostřednictvím právních zástupců řešeny, patřily spanauské a almanské záležitosti, zástřizlovská dohoda či spor týkající se statku v Dilovicích, který se opět vyskytuje v obou souborech korespondence. I když v dopisech nejsou právní kauzy vysvětleny dopodrobna, zmínění advokáti v nich zastávali důležité role. Shromažďovali důležité dokumenty, kontaktovali protistrany, vzájemně se scházeli a řešili možná vyústění

¹⁶⁹ KOMÁREK, F. *Moravští zemští advokáti*, s. 26–27. Dopis č. 47. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 480. fol. 63.

¹⁷⁰ Dopisy č. 5, 6, 20, 34, 53, 54. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 448. fol. 320, 318, 343, 371, 295 a 279.

¹⁷¹ Dopisy č. 5, 6, 21, 38, 40, 41. Tamtéž. fol. 320, 318, 343, 371, 383, 385.

sporů. Ve všech případech se snažili vyhnout soudům a chtěli záležitosti vyřešit dohodou. O to se snažili nejen ve vlastních záležitostech, ale i v kauzách a žádostech svých poddaných.¹⁷²

V obou souborech korespondence se však nachází dopisy ještě důvěrnějšího charakteru, které, víc než ostatní, dokládají dobré vztahy mezi šlechtici. Jak bylo zmíněno v úvodu této kapitoly, s Maxmiliánem II. z Ditrichštejna měl Jan z Rotálu vřelejší vztahy. S Ferdinandem z Ditrichštejna měly osobní dopisy poněkud odlišný charakter, už jen z toho důvodu, že se Rotál v několika dopisech odkazoval na dobré vztahy s Ferdinandovým otcem. Několikrát psal Ferdinandovi, že si s jeho zesnulým otcem vzájemně prokazovali služby a vycházeli si vstříc a poukazy na tyto vztahy si chtěl Ferdinanda více naklonit a docílit podobně dobrých vztahů, jaké měl s jeho otcem Maxmiliánem II.¹⁷³ Přesto však existují dva dopisy, které se týkaly velice soukromé záležitosti, a to výběru nevěsty pro Ferdinandova mladšího bratra Maxmiliána III.

V září 1660 hledal Ferdinand vhodnou nevěstu pro svého mladšího bratra Maxmiliána III. z Ditrichštejna¹⁷⁴ a Rotál mu v tom velmi pomáhal. Ferdinand pověřil Rotála, aby zjistil informace o majetkových poměrech slečny Maxmiliány ze Šternberku. Jelikož jeho bratr Maxmilián na tom nebyl finančně nejlépe, Ferdinand ho musel podporovat. Maxmiliánova služba u dvora ve Vídni byla velmi nákladná a jeho bratr Ferdinand mu v té době ročně posílal 30 000 zlatých. Jelikož Maxmilián nevedl zrovna skromný život, tato částka mu nestačila a zadlužoval se. Kvůli tomu potřeboval Ferdinand najít svému bratrovi bohatou nevěstu. Bylo by ideální, kdyby slečna mohla přinést do manželství 40 – 80 tisíc zlatých. Kdyby se tato částka přidala ke kapitálu, který vlastnil Maxmilián III., mohl by nevěstě ručit za věno a koupili by si pěkný statek. Ferdinanda dále trápil fakt, že musel svému bratrovi platit rentu. Kdyby se v zemi něco stalo, nebyl si jist, zda by byl schopen finance vydávat i nadále.¹⁷⁵ Z těchto důvodů bylo nutné, aby Rotál dopodrobna zjistil, jak si stojí celá rodina nevěsty. Rotál svůj úkol velmi dobře splnil. Sešel se v klášteře s tetou Maxmiliány ze Šternberka, sestrou Eufrozínou. To je velmi zajímavá informace, neboť o ní současná historiografie nemá mnoho informací. Eufrozína byla dcerou Adama II. ze

¹⁷² Dopisy č. 52, 17, 51. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 448. fol. 297, 337, 291. Dopisy č. 5, 6, 12, 13. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 480. fol. 16, 12, 33, 13.

¹⁷³ Dopisy č. 5, 7, 19 a 25. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 480. fol. 16, 22, 8 a 50.

¹⁷⁴ O něm podrobněji SMÍŠEK, R. *Císařský dvůr*, s. 324–327; ŠEJNOVÁ, I. *Ve stínu staršího bratra*.

¹⁷⁵ Dopis č. 26. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 480. fol. 46.

Šternberka, kdysi nejvyššího purkrabího Království českého, který zemřel v roce 1623 a jeho druhé manželky Marie Maxmiliány z Hohenzollernu – Sigmaringenu.¹⁷⁶

Rotál se dozvěděl, že Maxmiliána na tom vůbec nebyla špatně. Po otci Františku Karlovi Matyáši ze Šternberka měla (patrně zdělila, neboť otec zemřel 1648) 15 000 zlatých jako věno a k tomu ještě 5000 zlatých na výbavu. Dále její matka Lidmila Kateřina roz. Kavková z Říčán slíbila každé provdané dceři 30 000 zlatých. Dohromady to tedy dělalo 50 000 zlatých, což přesně odpovídalo požadavkům. Dále si o tom Rotál promluvil přímo s Maxmiliánem III. a nezdálo se, že by byl proti.¹⁷⁷ Ovšem v tom samém roce se Maxmilián III. seznámil s mladou šlechtičnou Marií Justýnou ze Schwarzenberku, se kterou se několikrát nechal vidět na veřejnosti, což ve Vídni vyvolalo nejrůznější spekulace. Už v roce 1658 se Maxmilián III. v dopise svému bratrovi Ferdinandovi vyjádřil, že si do výběru své budoucí manželky nenechá mluvit. Pokusy provdat Maxmiliána III. za slečnu ze Šternberka tedy nevyšly a mladý hrabě si proti vůli celé rodiny roku 1663 v Bruselu vzal zmíněnou slečnu Schwarzenberkovou.¹⁷⁸

Toto je nejdůvěrnější dopis z dochovaného souboru korespondence mezi Ferdinandem z Ditrichštejna a Janem z Rotálu. Jejich vztahy tedy byly vřelé a do jisté míry důvěrné, ovšem pouto mezi Janem z Rotálu a Maxmiliánem II. z Ditrichštejna bylo mnohem pevnější a Rotál knížeti sděloval informace z osobního života, včetně svých pocitů, což dokládají následující listy.

Jan z Rotálu se Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna velmi často svěřoval se svými nemocemi a psal mu o útrapách po smrti manželky, což považuji za největší doklad jejich důvěrného vztahu. Současná historiografie zejména v poslední době zaměřuje svůj zájem na studium chorob z hlediska toho, jak je reflektují sami nemocní, tedy z patientské perspektivy („*Patientengeschichte*“). Historikové se při tomto výzkumu nezabývají nemocí nahlíženou a popisovanou z hlediska akademicky vzdělaných lékařů v odborných traktátech či lékařských zprávách, ale využívají zkušenosti samotných pacientů. K tomuto badání slouží prameny

¹⁷⁶ Genealogy.euweb.cz. [online]. [cit. 2013-06-27]. Dostupné z: <http://genealogy.euweb.cz/sternbg/sternbg4.html>.

¹⁷⁷ Dopis č. 27. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 480. fol. 48.

¹⁷⁸ ŠEJNOVÁ, I. *Ve stínu staršího bratra*, s. 27–28.

osobní povahy, zejména deníky a korespondence. Z pramenů tohoto typu totiž vysvítá subjektivní vnímání, vyhodnocování prožitků a vlastní interpretace nemocí a bolesti.¹⁷⁹

První zmínka o nemoci se objevila v dopise ze 13. listopadu 1654, ale jen okrajově, neboť dopis se týkal především jeho druhé manželky Marie Anny ze Šternberka.

O manželčině špatném zdravotním stavu se Rotál poprvé zmínil v dopise z 12. listopadu 1654 z Brna. Psal, že stav jeho ženy se často mění, někdy je to lepší a někdy zase horší. Hned následujícího dne na tom byla jeho manželka velmi špatně a Rotál prosil boha, aby se to zlepšilo. O den později, tedy 14. listopadu, psal Rotál Maxmiliánovi II., že jeho žena dopoledne zemřela. Byl velice smutný, prosil knížete o soustrast a psal, že má zlomené srdce a trpí. V tomto dopise se Rotál poprvé zmínil, že považuje Maxmiliána II. za svého patrona. Kníže jím skutečně byl, neboť Rotálovi nabídl, že se může na čas usídlit v jeho domě. Rotál byl za tuto nabídku velmi vděčný a psal knížeti, že si toho velmi váží, neboť mu jeho dům způsobuje velkou bolest a neustále mu připomíná jeho neštěstí. Rotál se s ním z vděčnosti rozloučil políbením ruky, což se v žádném jiném dopise neobjevilo.

V souvislosti se smrtí manželky Rotálovi opět nebylo dobře. Dne 20. listopadu 1654 psal knížeti, že je mu špatně a měl obavy, že by se z toho mohla vyvinout těžká nemoc. O týden později děkoval knížeti za soucit s jeho nemocí a přiznával, že leží v posteli a takhle k večeru se cítí mnohem hůř. Pořád ho zlobil žaludek a měl veliké bolesti. Ty přetrvávaly až do 4. prosince, kdy se Rotál svěřoval, že se sice jeho stav na chvíli zlepšil, ale nyní už je to opět špatné a je mu zle. V polovině prosince se jeho stav opět krátce zlepšil a Rotál doufal, že už to bude jenom lepší, aby mohl knížeti ještě dlouho věrně sloužit. Těsně před Vánoci však knížeti přiznal, že má veliký strach, že umře. Lidé na tuto jeho nemoc prý hodně umírají. Dokonce uváděl příklad, že minulé úterý u něj byl zcela zdrav pan prelát z Brucku a nyní je mrtvý.¹⁸⁰

Už na začátku této kapitoly byla vyslovena domněnka, že dopisy, s nimiž tato práce pracuje, jsou pouze torzem celé korespondence mezi šlechtici. Dokladem tohoto tvrzení může být ještě hypotéza, která je založena na důvěrném vztahu Jana z Rotálu k Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna. Rotál se velice důvěrně svěřoval Maxmiliánovi II. o špatném stavu a

¹⁷⁹ O tom více KNOZ, Tomáš. „...S pomocí Boží dosti mírně se mám...“ *Zdraví a nemoci Karla staršího ze Žerotína*. Acta mus moraviae, Sci. soc., 82, 1997, s. 183–199; PAVLÍČKOVÁ, Radmila. *Nemocné tělo v denících Tobiáše Antonína Seemana*. Theatrum historiae 9, Pardubice 2011. s. 123–147.

¹⁸⁰ Dopisy č. 34, 35, 36, 39, 40, 41, 43 a 44. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 448. fol. 371, 375, 377, 381, 383, 385, 389 a 391.

následné smrti své druhé manželky Anny Marie roz. ze Šternberka. My ale víme, že v roce 1652 zemřela Rotálovi jeho první žena, Alena Bruntálská z Vrbna. Proč by se o druhé manželce rozepisoval v několika dopisech a o první nenapsal ani řádek? Díky dopisu z roku 1647 se dá usuzovat, že minimálně od tohoto roku byli Rotál s Ditrichštejnem v pravidelném písemném kontaktu. Bohužel se z následujících pěti let nedochoval jediný list.¹⁸¹

¹⁸¹ Zejména dopisy č. 35 a 36. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 448. fol. 375 a 377. KELLER, Katrin – CATALANO, Alessandro (Hgg.). *Die Diarien und Tagzettel des Kardinals Ernst Adalbert von Harrach (1598-1667)*. Band 3: *Diarium 1647–1654*. Wien, 2010. s. 588. TITÍŽ (Hgg.). *Die Diarien und Tagzettel des Kardinals Ernst Adalbert von Harrach (1598-1667)*. Band 5: *Tagzettel 1644–1654*. Wien, 2010. s. 596–597.

Ediční poznámka

Editované dopisy jsou součástí rodinného archivu Ditrichštejnů, uloženého v Moravském zemském archivu v Brně. Konkrétně se jedná o dva soubory korespondence. První mezi Janem z Rotálu a Maxmiliánem II. z Ditrichštejna zahrnuje léta 1647 - 1655, druhý mezi Janem z Rotálu a Ferdinandem z Ditrichštejna pochází z let 1656 - 1666. Celkem edice obsahuje 110 dopisů, z toho 56 s Maxmiliánem II. z Ditrichštejna a 54 s Ferdinandem z Ditrichštejna, které jsem seřadila chronologicky.¹⁸²

Většina dopisů byla datována, u některých byla datace určena až z kontextu dodatečně. Tam, kde se datovat nepodařilo, jsou uvedeny zkratky b. m. (bez místa) a b. d. (bez data). Dopisy jsou psány německou novogotickou kurzívou. Slova pocházející z latiny jsou důsledně psána humanistickým písmem – v edici jsou uváděna kurzívou.

Dopisy jsou opatřeny záhlavím, které určuje pisatele a adresáta, dále místo, datum a rok, současné uložení a také informaci, zda byl dopis psán písařem nebo vlastnoručně. Poté následuje stručný regist.

Dopisy jsou transliterovány. Při nejasnostech v textu je užit symbol (?). Vzhledem ke složitosti některých souvětí jsem edici dodatečně doplnila moderní interpunkcí. Nelogicky užitá velká písmena byla dle konvence nahrazena malými. V textu jsou použity konvenční symboly [] k rozepisování zkratk a stejně tak při chybějících částech textu (např. Kay[serliche] May[estätt]). Známé zkratky, které se objevují v každém dopise, jsou ponechány bez rozepsání (např. E. F. G. – Euer fürstlichen gnaden, A. – Anno apod.).¹⁸³

Věcné poznámky se týkají především identifikace osob a míst. Totožnost osob je v každém dopise uváděna pouze jednou, a to při první příležitosti.

¹⁸² MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 480. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 448.

¹⁸³ V této edici byly využity citační normy, které používá MAREK, Pavel (ed.). Svědectví o ztrátě starého světa. Manželská korespondence Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkovic a Polyxeny Lobkovické z Pernštejna. České Budějovice 2005.

Edice korespondence Jana z Rotálu s Maxmiliánem II. z Ditrichštejna z let 1647 – 1655

1) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Holešov, 27. června 1647, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 304):

Rotál píše knížeti o případu, který se řešil u Tribunálu. Z přílohy A se kníže dozví, že Ludvík Elbogner z Unterschönfeldu je komisařem ve Znojenském kraji a dosud mu za tuto funkci nebylo zapláceno. V příloze B krajský hejtman pan Věžník dokládá, že Elbogner byl komisařem od 26. září 1642 a dosud tento úřad zastává. Vedle toho ještě sloužil jako hejtman pod plukem Zahrádeckého ze Zahrádek, dokonce i mimo země. I přes to, že v době, kdy byl tímto komisařem, sloužil pro armádu, ve svém úřadě nic nezanedbával a byl velmi potřebný. Proto by Rotál tuto jeho absenci přešel, sdělil to císaři a částku mu vyplatil. Nebude to veliký výdaj a může být vzat ze zbytku starých daní.

Allerdurchleüchtigster.

Allergnedigster erblandtsbestandtsfürst und herr, geruehen deroselben auß dem einschluß A. mit mehrem allergehorsambist vortragen zue laßen, waß an dero alhiriges khönig[lichen] ambt der landtshaubtmanschafft Ludtwig Elbogner von Unternschönfeldt wegen seiner austendigen in dem Znaymer craiß hiebevot betiendten viertl *commissariats* besoldung *suplicando* angebracht, warüber man nicht undterlaßen, dem znaymberieschen craißhaubtman freyherren von Wieznikh¹⁸⁴ mit seinen herbey sub B. liegenden bericht, der gebüehr nach zu vernehmen, nuhr ist nicht ohne, daß h[err] Elbogner laut der annoch verhandenen khöniglichen ampts potenten ermeldes *commissariath* den 26 Septembris A. 1642 angetretten und darinen jeder zeith *continuiet*, biß das er entlich, neben anderen damahlß von landtgeworbenen von landt und gestelten khnechten, unter daß zahradeckysche regiment, in landt verblieben für ain haubtman *reducirt* worden, gleich wie aber ich sambt E[uer] k[ayslerliche] m[ayestätt] cantzler und rathen nicht unbillich angestandten, für mich selbsten mit ihme Elbogener eine volständige abreytung auch *ratione* deßen, daß er unter erwendtes reg[iment] gezogen worden und außser landtes mit dem selben sich begeben, vernehmen zuelaßen, also auch und nach deme dieses zu beobachten fürkhombt, daß er in wehrender seiner *commissariats* bedienung gantz embsige und nutzliche dienste erwiesen, auch darinen gefangen worden und umb daß seinige khommen, zue geschweigen daß seine *absenz* außser landts nicht lang gewehret, hierumb so wierdt Euer k[ayslerliche] m[ayestät]¹⁸⁵ allerg[nä]d[ig]st anheimbgestellt, ob sie in ansehung seiner trey gelaisten dienst und außgestandenen langwehriken gefangenheit, in die völlige abreittung von 26 Septembris¹⁸⁶ biß 9. Novembris A. 1647, weillen vorgedachter maßen seine *absenz* nicht lang gedauret undt dahero auch in d[er] *quota* nicht viel außstragen wirdt,

¹⁸⁴ Adam Ladislav Věžník z Věžníku.

¹⁸⁵ Ferdinand III.

¹⁸⁶ Zde pravděpodobně chybí letopočet 1642 – viz stejné datum výše.

allerg[nedigst] zu verwilligen undt beynebenß anzubefehlen geruhen wollen, daß gedachten Elbogner daß seinige, was ihme über abzug deß empfangs vermög solcher abreittung auständig verbleiben möchte, auß den alten *contributions* resten in seiner iezeigen bedirfftigkeit guet gemacht undt bezahlt werden solle, zue E[uer] k[ayserlichen] m[ayestätt] allerg[nä]d[ig]st[en] *resolution* undt beharenden erkhandts h[err] gnaden mich allerunterthänigist empfangen].

Geben Brün 27. July 1647.

Johann graff von Rottal

2) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Holešov, b. d., listopad 1653, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 314):

Rotál píše, že smrtí hraběte Ditrichštejna přišel císař o dobrého a věrného ministra. Nejvyšší purkrabí musel mít pádný důvod, že nechal zavřít do věže hraběte Valdštejna. Ferdinand mu o tom nenapsal ani slovo. Vyhledal ho páter rektor z Olomouce kvůli lipnickému dluhu. Ten činí 5000 zlatých a je výplácen ve splátkách po 100 zlatých. Nyní ale potřebují peníze a chtěli by ho vyplatit – 1500 zlatých a 1500 ve víně a obilí. Rotál mu na to řekl, že to bude těžké, protože splátky jsou výhodnější. Ale myslí si, že by bylo dobré jim to zaplatit. Bude čekat na Ditrichštejnovu odpověď. Myslí si, že by mohli dát 1000 zlatých v hotovosti a 600 zlatých v obilí, ale samozřejmě vyčká na názor knížete. Proti své vůli byl až dosud mimo Brno, protože musel čekat na pana Filiberta, který konečně včera přijel. Dnes ho poslal do Olomouce a příští středu bude v Kvasicích. Pojede s ním po vodě do Hodonína a poté do Brna, kde chce podpořit nějaké záležitosti. To se slečnou Eleonorou ho velmi potěšilo a to, co následovalo, on podporoval. Dobrý sňatek je správnou náplastí na špatné zranění. Pan Lamberg si sjednal kavalíry, kteří tam na něj budou čekat. Mají to být mladý pan Žerotín, který má Přerov a Meziříčí, pan Hoffman, mladý Podstatský a Skrbenský z Těšínska. Kvůli žerotínské věci mluvil s lidmi, doufá, že dojde k dobré dohodě, jak bylo domluveno v Řezně. Zástřizlovskou dohodu mezi otcem a syny chce v Brně s dalšími záležitostmi podpořit (pokud mu už o tom nepsal pan Wizner).

P. S. Prosí o udržení v milosti u knížete Auersperga. Dále řeší jakousi dohodu kvůli splavnosti řeky Moravy.

Durchleichtiger hochgeborner ffrisst

gnediger herr

Es haben Ihr kay[serliche] may[estätt]¹⁸⁷ durch den todt des herrn graffen v[on] Ditrich[stein]¹⁸⁸ einen vortreflichen, treüen minister verloren, Gott verleihe ihme die ewige

¹⁸⁷ Ferdinand III.

¹⁸⁸ Pravděpodobně Sigmund Ludwig z Ditrichštejna (zemřel 18. 10. 1653).

rhue. H[err] ob[erst]purggraff¹⁸⁹ muß große ursach gehabt haben, d[aß] der g[raff] v[on] Waldstain in thurn ist gesetzt worden, h[err] g[raff] Ferdinandt¹⁹⁰ schreibt mir kein wort darvon; der h[err] P[ater] rector v[on] Olmitz hat mich ersucht E. F. G. dieses beizubringen, nachdem sie wegen ihre Leipnicker schuldt biß auf m/5 iharlich zue 100 fl geschlossen, anietzo aber geldt noturftig sint, ob E. F. G. ihme bahr 1500 fl und umb 1500 fl wein und getreit wolten darvon geben; warauff ich geandwortet, daß E. F. G. solches schwarlich thun werden, dann 100 fl iharlich ohne interesse kombt leichter zu zallen als anietzo auff einmal so viel capital dißen interesse gleichsamb der fach (?) austragt zuzallen, weilen ehr aber gleichmall mich ersucht, alß bringe solches E. F. G. hiemit gehorsamblich vor und werde E. F. G. weiter gnedigen bevelich erwarten. Sonsten wehre (?) es gut, daß die P. P. gezalt weren, mit weltlichen ist alzeit leichter auszukommen und vermainete unmasgebig, wann sie 1000 fl bahr und vor 660 fl r[heinisch] getraidt in einem bellihen wert annemen wolten, daß E. F. G. dazue gnedig consentiren wolten, doch sstelle E. F. G. ich solches gehorsamblich anhaben. Ich hab uber meinen willen biß datto v[on] Brinn ausbleiben, mißen dann der Philibert¹⁹¹ alerersst gestern ankommen, heit ist ehr alsobald nacher Olmitz geschickt und wirt von dar kunfftigen Mittwoch zue Quasitz sein, im ffall mein zhantnohe (?) auffhalt, so werde ich mit ihm auff dem waßer biß Geding¹⁹² und von dar auff Brinn, dann ich wolte dieser sachen gern bald befirdern und hoff einen guten ausschlag. Mit der ffraile Eleond (?) erfriere ich mich von herten, daß so woll abgelofen ist, ich hab mich befirchtet, es mechte den sspigl berihren, ein gutte heirat ist ein gwaltiges fflaster auf dergleichen wündern, herr graff v[on] Lamberkh¹⁹³ hat albereit etliche mharische cavaglier, so ihme aldort auffwarten, der jünge h[err] v[on] Žerotin,¹⁹⁴ so Prerau und Mezeritsch hatt, h[err] Hoffman, ein junger Podstatsky¹⁹⁵ und aus den Teschnischen der Skrbensky.¹⁹⁶ Wegen der zerotinischen sachen und E. F. G. pretension hab ich mit leiten geret, so die zerotinischen von ihnen ratspflegen, und ffinde, daß die sachen kinte vergleichen werden, im fall E. F. G. mir bevelen und auff solchen fall die beschaffenheit berichten laßen wollen, hoffe ich einen guten vergleich und kinte alßdann geschehen, waß zue Regensp[urg] gemelt. Die zastrizlichen vergleich zwischen vatter und shönen, im fall h[err] Wizner¹⁹⁷ E. F. G. nit zugeschickt, will ich sambt allen den anderen sachen von Brinn befirdern, dahin auch der oberhaub[tman] kann und der general extracten mitbey wirt. Hiemit E. F. G. und der gnedigen ffrisst mich sambt meinen lieben weib¹⁹⁸ gehorsamblich empfehend. Verbleibe zu allen zeiten

E. F. G.

¹⁸⁹ Bernard Ignác z Martinic.

¹⁹⁰ Pravděpodobně Ferdinand z Ditrichštejna, syn Maxmiliána II. z Ditrichštejna.

¹⁹¹ Filiberto Lucchese. Italský inženýr, architekt a stavitel. Tento dopis je dalším z dokladů jeho působení na Moravě.

¹⁹² Hodonín.

¹⁹³ Pravděpodobně Johann Raimund z Lamberku.

¹⁹⁴ František Ludvík ze Žerotína.

¹⁹⁵ Jiří Podstatský z Prusinovic.

¹⁹⁶ Jan Skrbenský z Hříště.

¹⁹⁷ Eliáš Wizner z Wizenberku.

¹⁹⁸ Sofie Anežka z Mansfeldu.

Holessau, Nov. (?), 1653

treuehorsamster
knecht
J[ohann] g[raff] v[on] R[ottall]

E. F. G. bite ich gehorsamblich, sie gerhien (?) ihn Ihr ffirstlich[en] gnaden des ffirsten v[on] Auersperg gnad mich helffen erhalten, es haben Ihr ffirstlich[en] gnaden wegen schiffreimachung der March ihm solches beliben laßen und gleichsamb gerimbt, daher hab ich noch weiter gedacht, hoff es soll noch ein anderes dergleichen nutzbares werkh ahn die handt gegeben werden.

3) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 5. prosince 1653, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 310):

Rotál obdržel psaní, které se týkalo Ditrichštejnova panství. Podpoří knížete u zemského sněmu a také kvůli tomu kontaktoval pana rotmistra a předal mu rozkazy. Pan Pešat pojedje do Opavy, ale brzy bude zpátky. Rotál má v rukou dvě dobrozdání, třetí nemá, ale nepomine zmíněné věci poslat. Všchno samozřejmě podpoří. Dále upozorňuje na císařovo zdraví a krátící se život v souvislosti se zemskými daněmi. Hrabě Martinic je pilný v záležitosti s vyúčtováním.

Durchleichtiger hochgeborner ffirst

Gnediger herr.

E. F. G. 3 schreiben hab ich empfangen, so vil E. F. G. herschafften anbetrifft, werde E. F. G. ich bei dem landtag kein ungleichheit geschehen laßen, auch des oberwacht[meister] halber den bericht einzihen und in allen E. F. G. bevelich nachkommen. H[err] Peschat¹⁹⁹ ist nacher Troppau verast, wirt aber gar baldt hier sein, zwai gutachten hab ich behendigen, daß drite bleibt auß, daß also gwislich nit mein schuldt ist, daß E. F. G. ich noch diesmall die bewuste sachen nit zuschicken kann, will aber eines oder daß andere befirdern. Mit unserer bewilligung ist daß landt weit gangen, in betrachtung daß Ihr kay[serliche] may[estätt]²⁰⁰ dero gesundheit mit abkirtzung dero lebenß und dero krey. (?) und länder *contribuiren*. H[err] g[raff] v[on] Martinitz²⁰¹ ist eifrig und fleißig in seiner *contesten* (?) wegen der abreitung und ausgesetzt menglsposten sctehet mann sehr ahne, bevelle hiemit E. F. G. ich mich gehorsamblich als

E. F. G.

Br[in] 5 Decembris 1653

¹⁹⁹ Jiří Stanislav Pešat z Moravan.

²⁰⁰ Ferdinand III.

²⁰¹ Bernard Ignác z Martinic.

treugehorsambster
knecht
J[ohann] g[raff] v[on] Rottall

4) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 14. listopadu 1653, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 312):

Teprve včera pozdě v noci Rotál dorazil do Brna. Nemohl dřív, protože čekal na příjezd pana Filiberta do Kvasic. Pan Wizenberg tu není, proto v záležitostech knížete zatím nemůže nic udělat. Bude ho očekávat a nepomine knížeti posloužit. Dnes psal vrchnímu hejtmanovi a ten sem chce za osm dní přijet.

P. S. Lipničtí šli do sebe ohledně záležitosti vinných šenků a dá se jim pomoci, navíc knížeti rostou příjmy.

Durchleichtiger hochgeborner ffirsst

Gnediger herr.

Gestern bin ich spatt in der nacht alhier angelangt, auch nit ehender kommen können, weil ich des h[errn] *Philiberte*²⁰² ankunfft auff Quasitz der schiffart halber (?) erworten mißen: h[err] von Wizenberg²⁰³ ist nit alhier, dahero wegen E. F. G. und der gnadigen ffirssten sachen halber ich nichts richten können, ehr wirt aber erwartet und ich werde nit underlaßen alle meine verichtungen E. F. G. ehest beizubringen. Heit hab ich auch dem oberhaub[tman]²⁰⁴ geschriben, ehr wolte von heit uber acht tagen alhier sein, bevehle alsdann alles als

E. F. G.

Brunn 14 No[vem]br[is] 1653

gehorsambster treier
knecht
J[ohann] g[raf]f v[on] Rottall

Die Leipniker ffangen ahn in sich zugehen wegen des weinschenks ihnen meher gehelffen und E. F. G. ankommen wachseten.

²⁰² Architekt Filiberto Lucchese.

²⁰³ Eliáš Wizner z Wizenberku.

²⁰⁴ Fridrich Smilkovský z Palbergu.

5) Kníže Maxmilián II. z Ditrichštejna hraběti Janovi z Rotálu, Řezno, 9. prosince 1653, vlastnoručně (?)/Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, odpověď na stejném listu, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 320):

Ditrichštejn se od svého rady a vrchního hejtmana Fridricha Smilkovského z Palbergu dozvěděl, co se děje v kounické záležitosti. Mnohokrát děkuje za vše, co pro něj Rotál dělá. Ditrichštejnovy kounické dokumenty má u sebe pan Wiesenberg a měly by se předat komornímu prokurátorovi. Bohužel neví, kdo má v rukách originály a komu se mají předat. Nemá ve své kanceláři ani opisy, protože je má pan z Wizenbergu. Moc děkuje a prosí Rotála, aby mu napsal pár řádků o tom, jak s těmito písemnostmi naložit. Nechce v této věci ztrácet čas.

Rotál odpovídá: Pan Wizner a pan Pešat mu musí předat všechny písemnosti. Až je bude mít v rukách, dá Ditrichštejnovi vědět.

Hoch- unndt wollgeborner

herr graff.

Insonders freündtlich vielgelibter herr vetter; ich habe von meinem rath undt oberhauptman Friedrichen Smilkowsky von Palrberg umbstendliglich vernehmen, wessen mich mein herr graff wegen der kanizischen *action* in einem undt dem anderen wollmeinendt erinnern laßen.

Nun obligiret mich mein herr graff ie lenger ie mehr, das derselbe ihme meine anliegenheiten so eifrig befohlen sein laßet, destwegen ich mich gegen meinem herrn graffen ganz dienst[lich] bedancke und nicht weniger desselben meinung bin, das meine kanizische *documenta*, welche herr von Wiesenberg²⁰⁵ in handen hat, dem iezigen cammer procuratoren anvertraut wurden, auff das derselbe dieses werk dessto besser verfaßen undt allerseits *incaminiren* könnte, so mir dessto liber wehre, weilen ich desselben dienste, so er mir die zeithero gelaistet, *in effectu* zum bessten verspüre undt annoch sehe, das er mir ferner auff wohl zudienen genaigt ist, dessen mühewaltung ich gewieß mit würclicher erkantnüß zuverschulden verlange;

Weilen ich aber nicht weiß, *quomodo* gemelte schriefften, deren theils *originalia* sein undt in meiner canzeley keine abschriefften verhanden, von gemelten herrn von Wießenberg abzuforden, sein mochten undt ihre hiedurch nicht so *præcise disgustiren* wolte;

So biete meinen herrn vettern ich ganz dienst[lich], er wolle mich mit paar zeilen von aigner handt begnaden, wie ich mich mit abforderung dießer schriefften zuverhalten habe, dan zue fortsezung dieser sache ist kein zeit zuverliehren, im ubrigen bin undt verbleibe meines herrn vetter

Regenspurg den 9. Decem[bris] 1653

²⁰⁵ Eliáš Wizner z Wizenberku.

dienstschuldiger vetter
unnd knecht
Max fürst von
Dietrichstein

Gnadiger firsst und herr

Es wirt h[err] Wizner und h[err] Pessat²⁰⁶ ein ieder sein gutachten mir schriftlich eingeben und also alle schriftten mir ubergeben mißen, damit ich mich denen ersehe, sobald ichs zu handen bekommen, will E. F. G. ich gehorsamblich berichten und auff dero gned[igen] bevelich meine wenige gedancken eröffnen.

6) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 19. prosince 1653, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 318):

Informuje Ditrichštejna, že mluvil s panem Wizenbergem kvůli všemožným záležitostem knížete. Za prvé kvůli Kounicím bude mluvit s komorním prokurátorem a řekne mu vše, o čem se s knížetem bavili. Ujišťuje kněžnu, že to dal do rukou Wiznerovi, jistě se to z jeho zprávy dozví. Vše určitě bude řádně sjednáno. o se týká těch 10 tisících zlatých pro slečny dcery, doufá, že se hrabě Ferdinand nebude zlobit. Chtěl by dál ve všem věrně a z celého srdce sloužit. Co se týče peněz, tak to zařídí a dá o tom vědět nejvyššímu zemskému sudímu.

P. S. Nechává knížete pozdravovat od pana Albrechta.

Durchleichtig[er] hochgeborner firsst

Gnediger herr.

E. F. G. berichte ich gehorsamblich, daß ich mit h[errn] v[on] Wizenbergk²⁰⁷ wegen E. F. G. unterschiedlichen sachen halber geredet hab und zwar ersstlich waß die kanizische anbetrift, so bald h[err] cammer procurator ankommen wirt, werden wir ein gwißes abreden und ich mein *reflexion* auf daß jenige, so E. F. G. mir anvertraut haben.

Ihr ffirstlich[en] gnaden der gnedigen firsstin²⁰⁸ versicherung halber hab ich h[err] Wizner, wo ehr angesstanden, daselbte benommen und also an die handt geben, wie E. F. G. aus seinen bericht vornemen werden, dahero ich vermain, daß auff solchen fall alerseits die vöilige richtkeit haben wirt.

²⁰⁶ Jiří Stanislav Pešat z Moravan.

²⁰⁷ Eliáš Wizner z Wizenberku.

²⁰⁸ Sofie Anežka z Mansfeldu.

Die versicherung der m/10 dero hochertisten ffreilen dochtern hat auch auff weitem E. F. G. bevelich der richtikeit, hoffe aber, der herr graff Ferd[inand]²⁰⁹ E. F. G. hochgeliebster herr sohn werden destwes (?) kein unlust wider mich ffaßen, dann ich verlang E. F. G. und allen dero zugeherigen von rehten auffrichten treuen hertzen zudienen.

Wegen der geld hab ich zu befirderung der bilikeit und gleichheit daß wenige, so ich thuen kinnen, gwiß nit underlaßen, der h[err] o[brist]landrichter²¹⁰ hat sich schtarks beid (?) und ist meines erachtens einvergebige (?), bevelhe E. F. [G.] ich auch heint gehorsamblich als E. F. G.

Br[in] 19 Decembris 1653

gehorsambster treier
knecht
Johann graff v[on] Rottall

E. F. G. bite ich gehorsambst, diselbten wollen ubergeben, daß h[err] Albrecht deroselbten laßen gnedigen bevelen sein.

7) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 9. ledna 1654, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 321):

Rotál píše, že Ditrichštejn nemusí myslet na pozůstalost, protože je jeho zavázaný pacholek a sluha. Poslušně děkuje za přání a svěřenou důvěru, velmi ho to potěšilo. Ze dvora nic nepřišlo. Ujišťuje, že stavy pro to udělají víc. Doufá, že to v budoucnu hodně přinese, jelikož ztráta lidí je veliká. Přeje knížeti k jeho místu mnoho štěstí a dlouhá léta v dobrém zdraví. Zemský soud bude rozpuštěn, nejsou žádné inrotulace. Strany se dohodly a ušetřily zemskému soudu mnoho námahy.

Durchleichtig[er] hochgeborner ffirsst

Gnedig[er] herr.

Euer ffirstlich[en] gnaden haben nit ursach des nachlaß halber ahm denen geldfforden zudanken, dann ich E. F. G. ganz verbindener knecht und diener bin. Ich aber bedanke mich gehorsa[mblich] des gnedigen wunsch halber und zugleich daß E. F. G. mir eines verträut, mit den ahndere aber erfreit haben. Wegen des erssten ist von hoff noch nichts kommen, versichere aber E. F. G., daß die ständ ein mererß getann, alß ich hab hoffen kinnen, trau mir auch nit in kunfftig auff so viel zübringen, dann die nott unter denen leiten ist groß: virs andere winsche E. F. G. zue der erlangten *session* viel glikh und daß E. F. G. viel lange ihro

²⁰⁹ Ferdinand z Ditrichštejna.

²¹⁰ Lev Vilém z Kounic.

ihm guter gesundheit gedien (?) megen. Unser landrecht wirt abermall vor der gewenlichen zeit aufgeben werden, dann es ist nichts *inrotulirtes* verhanden, die partayen verglichen sich und ersparen den lobl[ichen] landrecht die mhie, ich will morgen ffrue dem h[err] Peschet²¹¹ meine meinung der haugwizischen sachen halber eröffnen und in allen E. F. G. treilich dienen. Hiemit bevolle E. F. G. ich mich gehorsamblich als

E. F. G.

Brinn 9 Janu[ari] 1654

treugehorsambster
knecht und diener
J[ohann] g[raff] v[on] Rottall

8) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 10. ledna 1654, písař (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 325):

Rotál obdržel od Ditrichštejna psaní, které se týkalo Kryštofa Kimmelse, poddaného na hofmanském rabštejnském panství a jeho zhostného listu. Zruinované hofmanské statky mají už tak málo poddaných, nicméně knížeti rád věrně slouží, a proto zmíněného Kryštofa Kimmelse propouští z jeho hofmanského poddanství. Doufá, že podobným způsobem vyjde někdy vstříc kníže jemu.

Durchlauchtiger hochgeborner fürst

Euer fürst[lichen] gnaden gnediges schreiben hab ich empfangen unnd was deroselben an mich, wegen des hofmannischen rabensteinischen unterthanß Christof Kimmelß unnd seiner loßlaßung *interveniendo* gelangen zulaßen, gefellig gewesen ist, umb mehrem, darauß vernommen.

Unnd ob ich nun zwar befinde, daß bey izigem *ruinirten* zustande der hofmannischen gütter mehr auf der unterthaner vermehrung als daran entlaßung zugedencken ist: Nichts destoweniger und dieweil Euer fürst[lichen] gn[aden] ich iederzeit alle angenehme dienste zuerweisen verlange:

Alß sey hiermit ermeldeter Christof Kimmel, vermög beygeschloßenen wegloßbriefs, seiner hofmannischen unterthanigkeit ganzlichen *quittiret* unndt Euer fürst[lichen] gn[aden] zue einem unterthaner landsbrauchlichen außgefolgett, dem hofnung, daß dieselbte solches in dergleichen begebenheiten zu erwiedern gn[edig] nit unterlaßen werden, dero ich mich dann zu beharrenden gnaden *recommendire* unndt verbleibe,

Euer fürst[lichen] gn[aden]

Brün, den 10. Januarii, Anno 1654

²¹¹ Jiří Stanislav Pešat z Moravan.

gehorsambter getreuer
knecht und diener
Johann graff v[on] Rottall

9) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 30. ledna 1654, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 316):

Přestože se díky Rotálovi dohodla spousta věcí, v záležitosti holandrichtera proti židům nemohl nic udělat. Po vyřízení pošty se chce o to ještě jednou pokusit. Pan Pešat přijede od rodiny a zítra brzy ráno pojede do Vídně, jelikož tam má být 9. února svatba. Po jeho návratu s ním chce promluvit kvůli haugvickým účtům. Z pádných důvodů by se to mělo změnit. Kvůli dalším záležitostem zatím nemá žádnou odpověď. V případě dohody by haugvičtí poručníci nemuseli čekat na zemský soud a byli by knížeti velmi vděční. Ujišťuje knížete, že přestože mu nepíše, hlídá jeho zájmy, aby nedošlo k bezpráví. Podpoří, aby vše bylo dobré, a bude v tom nadále pokračovat až do smrti.

Durchleichtiger hochgeborner

ffirst, gnediger herr.

Euer ffirstlich[en] gnaden schreiben von den 19 hab ich bei heutig[en] *ordinari* empfangen und ist nit ohne, daß sehr vil sachen worden durch mich verglichen, aber zwischen den holandrichter und denen Juden, ungeacht daß ich mheiner von 9 tagen her unterschiedlichmall mich bemit hab, doch nichts richten kinnen, nach abfertigung der *post* will ich ein nochmalis versuch thuen. Herr Peshat²¹² ist etwasst von seiner libsten kommen und wirt morgen ffrue nacher Wienn, dann die hochzeit soll auff den 9 Febr[uari] alhier sein, bei seiner zuruckkunfft will ich mit ihm ales abreden, dann absonderlich mit denen haugwizischen abreitungen hats gwißer absatz, die billichen ursachen halber, solten schleinig *maturirt* werden. Die ubrigen wesen (?) sachen leberfandt (?) waiß ich von keiner gefragen, da aber E. F. G. die haugwizische vermeinen, so sint die haugwizischen vorminder von dem landtrecht dergestallt vorbeschieden worden, daß unerwartet (?) des landtrechts bieß auff die dankagung ales kann volendet werden. E. F. G. versichere sich, ungeacht ich E. F. G. nit schreibe, doch dero *interesse* gwislich den orderigen (?) glich beobachte und laße E. F. G. nirgents, darum ich waiß kein unrecht widerfaren, sondern befordern neben der bilikeit damits zu und kommen mechte, werde auch alßo *continuiren* und biß in todtt verbleiben

E. F. G.

Br[in] 30 Janu[ari] 1654

gehorsambster treier
knecht
J[ohann] graff v[on] Rottall

²¹² Jiří Stanislav Pešat z Moravan.

10) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 30. ledna 1654, písař (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 323):

Rotál obdržel od knížete dopis, který se týkal zmíněného nejvyššího rotmistra a bembovského nároku. Má na svém statku Holešov žida, který má v ruce originál směňky. Ptal se ho na to, ale ještě nedostal odpověď. Nicméně židé z Lipníku nebo Meziříčí by o tom mohli něco vědět. Jakmile se dozví něco bližšího, dá o tom knížeti zprávu.

Durchleichtig: hochgeborner fürst

Gnädiger herr: Euer fürst[liche] Gnad[en] mir bey heütiger *ordinari* eingelofenes gnädiges handtbriefl vom 19. diß hab mir dero befelch mit mehrerm eröffnet. Waß nu[n] dem bewusten obrist[en] wachtmeister undt deßen Bembowskische *prætension* antfrift, habe ich zwar auf meinem guett Holeschau wegen deß jenigen Judeus, so die *original obligation* in handen haben solle, eüferige undt embßige nachfrag gehalten, aber im wenigsten einige nachricht oder wießenschafft biß dato in erfahrung bringen können. Weilen aber wol sein kann, daß vielleicht die Juden zue Leipnick²¹³ oder Meseritsch von dieser beschaffenheit mehrern bericht wißen, alß laße ich gleich durch den hier anwesenden jungen Recken von Leipnick seinen vatter erindern, daß er der sach auf dem grundt kommen undt die bewandtnuß mir mit nechstem beybringen wolle, warauf so dann undt waß etwa für gewißheit einlaufen würde, Euer fürst[lichen] gnad[en] von mir unverzüglich soll gehorsamlich beygebracht werden, deroselbten mich hiemit zu beharrenden gnaden empfehendt, alß

Eüer fürst[lichen] gnaden

Brünn den 30. Jan[uari] 1654

gehorsambsten treier
knecht
Johann graff v[on] Rottall

11) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 13. března 1654, písař (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 327):

Jelikož byla příležitost, sešel se Rotál s hrabětem z Náchoda. Dozvěděl se od něj, že knížeti na jeho paství Mikulov propustí starou ženu a její dvě dcery, ale má nějaké podmínky. V Mislicích vyhotovený rodný list s pečetěmi je špatný a Ditrichštejn má zařídít, aby se to prověřilo. A dále – jeho poddaným v Mikulově se stala veliká nepříjemnost, tudíž by kníže měl zařídít satisfakci. Rotál píše, že je to dobrá nabídka a kníže by ji měl přijmout.

²¹³ Lipník nad Bečvou.

Durchleuchtig[er] hochgeborner fürst,

Eüer fürst[lichen] gn[aden] beliebtes schreiben vom 2. diß habe ich zuerecht erhalten und weilen durch deß herrn grafen von Nachod²¹⁴ anwesenheit sich gleich die gelegenheit ereüget, wegen deß inhalts mit demselben die notturfft zu *conferiren*, also ist es auch beschehen undt von ermelten herrn grafen die erklärung erfolgt, daß Eüer fürst[lichen] gn[a]d[en] zue gehorsamen ehren er das bewuste alte weib samb ihren beeden zue Niclaspurg verheüratheten töchtern in Eüer fürst[lichen] gn[a]d[en] unterthenigkeit erlaßen wil, jedoch mit der *condition*, das weilen wegen eines zu Mislicz außgefertigten geburtsbriefs der petschafften halber einiger verdacht vorkombt, ermelten alten weibe nacher Mislicz zukommen und waß ihr etwa von dieser beschaffenheit deß bemelten geburtsbriefs wißent, außzuesagen, möchte zuegelaßen werden, für eins; Und dann damit füers andere, wegen der seinen deß herrn grafen unterthanen zu Niclaspurg begegneten ungelegenheiten, eine billiche *satisfaction* erfolgen möge. Welches weil[e]n es meines erachtens nichts unbilliches, bey Eüer fürst[lichen] gn[aden] gnädigem belieben bernehen wird, ich aber habe dißorts meine schuldigkeit erweisen und in allem bezeügen sollen, daß ich bin und iederzeit verharren werde.

Eüer fürst[lichen] gn[a]d[en]

Brün den 13 Marty 1654

gehorsambster treier
knecht
Johann graff v[on] Rottall

12) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 19. března 1654, písař, P. S. vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 329):

Rotál v pořádku obdržel od Ditrichštejna jeho vlastnoruční dopis. Dozvěděl se, že paní Klugeová očekává vyplacení tisíce zlatých. Nic si nepřeje víc, než aby mohl dál ve všem knížeti věrně sloužit.

P. S. Mluvil se staršími, s nejvyšším rabínem a s mikulovskými židy. Mají dát Ditrichštejnovi 300 zlatých, o čemž ho určitě ještě informuje jeho vrchní hejtman.

Durchleuchtiger hochgeborner fürst.

Gnädiger herr; Euer f[ürstlichen] g[naden] beliebtes handtbriefl vom 20 *February* habe ich zurecht erhalten und waß dieselbte wegen *anticipirung* der tausendt Gulden reinisch zue *contentierung* der Kluegin gnädig an mich gesinnen wol vernohmen, Wie nu[n] ich nicht mehrers verlange, alß Euer f[ürstlichen] g[naden] in allein und jedem mit meinen schuldigkeiten entgegen zuegehen, also auch werde ich auf anmelden dero

²¹⁴ Ferdinand Leopold z Náchoda a Lichtenburka.

oberhauptmanns²¹⁵ in diesem und sonst nicht *manchieren* zueerweisen, daß ich bin und beständig verharre;

Euer fürst[lichen] g[naden]

Brün den 19 Marty 1654

gehorsambster treier
knecht
Johann graff v[on] Rottall

Mit denen eldesten wie auch den obristen rabiner und Nicolsp[urger] Juden ist abger[e]t worden, daß sie E. F. G. 300 Rh[einische] t[aller] geben sollen, wie der oberhaupt[mann], welcher gwislich treu und embsig ist, berichten wirt.

13) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 27. března 1654, písař (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 331):

V přání k velikonočním svátkům připomíná knížeti svou dlužnost a i nadále mu hodlá sloužit. Přeje si, aby v něm kníže měl poslušného pacholka i do budoucna. Prosí, aby na něj kníže myslel, a on za to bude a zůstane věrný.

Durchlechtig hochgeborner fürst.

Demnach das herbeyruckende hochheilige Osterliche fest mich meiner Schuldigkeit erindert, Alß habe ich nicht umbgehen sollen, Euer fürst[lichen] Gnad[en] mit diesen zeilen zuebedienen, deroselben ein hoch erfreuliches *Alleluia*, undt darbey alle anderwörtige, selbst verlangende vergnügung gehorsamlich anzuwütschen, mit hoch fleißiger bitt, daß Euer fürst[liche] Gnad[e] mich alß dero gehorsamen Knecht, in dero beständigen gnad erhalten, hingegen mich iederzeit sein undt verbleiben laßen wollen.

Euer fürst[liche] Gnad[e]

Brün den 27. Marty 1654

Gehorsamer treuer knecht
Johann graff v[on] Rottall

14) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 17. dubna 1654, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 287):

Ta zdlouhavá, ovšem velmi ceněná podstatská komise musí být prokletá. Nemohl o tom mluvit. Než páni komisaři stihli poslat znalecký posudek císaři k rozhodnutí, nastaly další

²¹⁵ Fridrich Smilkovský z Palberku.

komplikace. Celá věc se tím zasekne a nepůjde s tím nic dělat. Páni Podstatští jsou starý, vážený rod a mělo by se jim pomoci. Tento dopis knížeti přináší císařský rada Jiří Valerián Podstatský a prosil Rotála, aby tyto řádky napsal a jejich věc tím podpořil u knížete.

Durchleichtiger hochgeborner ffrirst

Gnediger herr.

Die so langwehrende sehr kostbare Podstatskische *comission* muß ein fluch uber sich haben, daß in so vilen öheren (?) nit kann geredet werden; Neilich da diselbte geschlossen, der h[erren] comis[sarien] *relation* uberahndwortet und mit gutachten Ihr kay[serliche] may[estätt]²¹⁶ zu dero allergnedigster *resolution* hette sollen zugeschickt werden, kombt ein neier *incident*, wardurch das ganze werkh nit allein schteken bliben, sondern daß ansehen hat alß solte alles zu trienere (?) gehenn. (?) die herrn Podstatsky sein alt und wol verdint in disem landt *consumiren* sich und kann ihme leicht geholfen werden, das sie in bettstab geraten mißen. Dahero ubergeber dieß Ihr kay[serliche] may[estätt] rat herr Georg Walerian Podstatsky mich gebeten, E. F. G. demselbten mit disen zeilen zuebegleiten, bite also E. F. G. ich gehorsamlich, sie wollen in begebenen vofalenheiten sein gnediger herr sein und diser meiner gehorsamer vorschrifft in gnaden gnißen laßen, vor deme solche gnaden nebenst herrn Podstatsky geh. (?) und verbleib.

Euer first[lischen] gnaden

Br[in] 17 April 1654

gehorsambster treier
knecht
Johann graff v[on] Rottall

15) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 25. května 1654, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 335):

Všichni žádají, aby císař nyní dorazil do Vídně, ale hodně se pochybuje, aby se to vůbec podařilo do Svatodušních svátků, a věci se protahují. U tohoto říšského sněmu budou chybět a kníže prokazuje císaři velkou službu. Prosí boha, aby knížeti posílil zdraví ještě na mnoho let. Pan Wizenberg tu není, tráví pěkný čas na svém Rohrbachu. Rotál píše, že má Wizenberg velké štěstí, že je na svém a může si opatrovat hospodářství. Obilí a vinicím se daří, ale je veliký úbytek ovcí. Zbyla jich jen pětina nebo šestina z celkového počtu. Kdyby byla turecká vlna zakázána v Uhrách, tak by se tam vlna z Moravy mohla dobře prodávat. Doufá, že v Čechách bude zakázána.

²¹⁶ Ferdinand III.

Durchleuchtiger hochgeborner firsst

Gnediger herr.

E. F. gnaden schreiben v[on] den 4 hab ich mitt dießer *ordinari* empfangen, es verlangen ihn alle geist- und weltliche, darmit Ihr may[estätt]²¹⁷ nhunmer nacher Wienn gelangen mechten, viel sint so zweiffen obß vor pffingsten kinte geschehen, andere vermainen gar, daß sachs lenger verziehen derffte. E. F. G., die haben bei diesen reichstag sehr vil außgesstanden und Ihr may[estätt] große dienst getann, Gott schterkhe E. F. G. ihm der gesundheit auff sehr viel ihar. H[err] v[on] Wizenberg²¹⁸ ist nit da, ehr gediet die schene zeit auff seinem Rorbach,²¹⁹ O wie glikselig ist ehr und alle, die auff dem ihrigen sich vergnigten ffinden und die wirtschafft abwarten können. Daß getradt und die weingarten laßen sich aber seits gar woll ahen, die schaff aber haben merklich gelitten, daß manichen nit die ffinffte oder sechste teill bliben sint, wann die tirkische woll ihm Uhngern kinte verboten werden, so wurde unser woll in güten kauff kommen, mit der tirkischen woll betrigen sie eher die leit und der arme mhan leidet darbei, ihm königreich Bhömen wirts hoffentlich verboten, aldahin viel hundert ccenter durch daß ihre sint gefirt worden. Bevele hiemit E. F. G. mich gehorsamblich als

E. F. G.

Brinn 15 May 1654

gehorsambster
knecht
Johann graff v[on] Rottall

16) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 22. května 1654, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 333):

Přestože má kníže tolik práce, poslal Rotálovi milostivý dopis, za což mu hrabě velmi děkuje. Snad bůh dá, že císař i král dorazí do Vídně v pořádku. Doufá, že brzy bude moct knížeti posloužit. Dnes nebo zítra přijede pan Putz. Nepochybuje, že by páni stavové a páni duputovaní záležitost podpořili. Za chvíli pojede do Holešova a za deset dní už bude zpět a bude knížete očekávat.

Durchleuchtiger hochgeborner firsst

Gnediger herr.

Daß E. F. G. mich bei dero so vilfaltigen geschefften mit dero ausfirlichen gnadenbrifl begnadet haben, bedank ich mich gehorsamblich, Gott der allmechtige verleiche sein

²¹⁷ Ferdinand III.

²¹⁸ Eliáš Wizner z Wizenberku.

²¹⁹ Hrušovany u Brna.

gn[a]d[en], daß Ihr kay[serliche]²²⁰ wie auch könig[liche]²²¹ May[estätt] gliklich nacher Wienn anlangen. Und dieße dero getreie lander [?] mit der bekufft erfreien. Verheff bald E. F. G. gehorsamblich aufzuwarten und zuebedienen. Heit oder morgen wirt h[err] Putz²²² verraßen, zweifle nit der h[erren] stande gevolmechtigte h[erren] deputirten werden der stand noturfft auch nit unterlaßen beizubringen. Dieße stund umb 3 Uhr nachmitag verraße ich nacher Holessau, in 10 tagen werde ich wieder alhier sein und E. F. G. bald erwarten. Zue dero gnaden mich belieb (?) verbleiben.

E. F. G.

Br[ün] 22 May 1654

gehorsamster treier
Kknecht
J[ohann] g[raff] v[on] R[ottall]

17) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Holešov, 28. května 1654, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 337):

Knížeti, jeho ženě a všem jejich milým přeje Rotál se svou ženou všechno dobré. Minulou sobotu přijel Rotál do Holešova, zítra bude v Kvasicích a v sobotu pojedje do Brna. Je málo času. Dost zesílila jinovatka (?), snad dá bůh, aby se to obešlo bez škod, jinak by nastalo mnoho trápení. Dlouho nepršelo a už fouká silný vítr, což může ohrozit úrodu. Pšenice se prodává za 21 – 22 grošů.

P. S. Pan Wizenberg by mu měl napsat ohledně haugvických sirotků. Obě strany bez zbytečných průtahů chtějí změnit jejich účty. Pan Pešat nebude nic zanedbávat, ale měli by využít pana Wiznera, dokud ještě žije. Chtěl by toto společenství poručníků dostatečně zaopatřit. Bože, dej klid panu Almanovi.

Durchleichtiger hochgeborner ffirsst

gnediger herr.

Euer ffirstlich[en] gnaden sambt der gnedigen ffirsstin²²³ und alle dero libste zügehörige empfangen ich samb meinen alerliebsten weib²²⁴ hiemit gehorsamblich und winsche alle vergnigungen.

Vergangener Sambstag bin ich alhero kommen, morgen werde ich auff Quaßitz und Sonnabent nacher Brinn, die zeit ist kurtz. Allhier in dießer gegendt haben wir einen ziemlich schtarken reiff gehabt, doch Gott lob noch ohne schaden, weiln daß elendtt alererst

²²⁰ Ferdinand III.

²²¹ Ferdinand IV.

²²² Jan Putz z Adlersturnu.

²²³ Sofie Anežka z Mansfeldu.

²²⁴ Anna Marie ze Šternberku.

anfangt zublichen. Der Almechtige behite weiter, die sonnersaat bleibt schtekhen, weill kein regen gibt und alle tag sehr große wint sein, dahero auch daß getreit auffschlagt, der waitz zu 21. 22. g verkauft wirt. Hiermit bevelle E. F. G. ich mich gehorsamblich als.

Euer ffirst[lichen] gnad[en]

Holessau 28 May 1654

treugehorsambster knecht
Johann graff v[on] Rottall

PS. Mein gnediger herr, wann E. F. G. den h[errn] v[on] Wizenberg²²⁵ beweglich zuschreibeten, ingleichen denen Almanischen anbevolleten, damit bederseits ohne vil *ceremonien* die abreitungen des haugwizischen waisens *maturiren* wolten, h[err] Pessat²²⁶ wirt seinerseits nichts verabsäumen, dann so lang h[err] Wizner lebt, ist viel leichter darauß zukommen, ich schreibs nit ohne ursach, weiln ich gwißlich von grunt der seellen E. F. G. verlangen zudienen, in dißer vormundschaft ist ziemlich versehen und verabsäumt werden, verziehs Gott den Allmann und geb ihm der einige rhie.

18) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 1. června 1654, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 341):

Rotála těší, že kníže dorazil v pořádku. Pan Pešat tu ještě není, ale očekává ho každou chvíli a chce, aby pomohl řešit haugvické záležitosti. Zemský soud má málo práce, neboť byl na začátku pilný, ale stejně to ještě bude stát hodně námahy. Velmi ho těší těhotenství Ditriichštejnovy ženy. Přeje mnoho štěstí.

P. S. Pan hrabě Verdenberg je tu také a je nás tedy 15, což posílilo zemský soud.

Durchleichtig[er] hochgeborner ffirst

gnediger herr.

E. F. G. v[on] den 30 May habe ich heit empfangen, erfreie mich nochmahls, daß E. F. G. so gliklich ankommen, h[err] Peschat²²⁷ ist noch nit alhier, erwarte im sstundlich und will die haugwizische sachen helfen befirdern.

Daß landrecht ist gezezt (?) worden und wirt ehest geredet worden, dann wenig sachen ubrig, wir sint im anffang gar zue ffließig geweßen, doch wirt nach und nach mhue kosten. Benezens erfreie mit E. F. G. ich mich gehorsamblich, daß E. F. G. durch glikliche niderkunfft

²²⁵ Eliáš Wizner z Wizenberku.

²²⁶ Jiří Stanislav Pešat z Moravan.

²²⁷ Jiří Stanislav Pešat z Moravan.

Ihr ffirst[lichen] gnad[en] herzogin von Troppau²²⁸ erfreit worden sint, Gott der almechtige benedige und segen derseits E. F. G. und verlengene dero leben, amen amen. Die gnedige ffirstin bevele ich sambt meinen liben weib mich gehorsamblich und verbleib.

E. F. G.

Brin 1 Juny 1654

gehorsambster treier
knecht
J[ohann] g[raff] v[on] Rottall

H[err] g[raff] v[on] Wertenberg²²⁹ ist in seinen witib sstandt auch alhier und sint unser albereit 15 ein shtarkes landrecht.

19) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 5. června 1654, písař (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 339):

Rotál je rád, že mohl posloužit s uzavřením spanauské dohody. Byl by potěšen, kdyby všechny zainteresované strany byly spokojeny, a přikládá koncept této dohody. Nechtěl by, aby ho některá ze stran hnala k odpovědnosti, proto by bylo dobré, aby originál odpovídal konceptu.

Durchleuchtię hochgeborner fürst

Gnädiger herr; Euer fürst[lichen] gn[aden] beliebtes von 27 May ist mir den 5 Juny recht beygebracht worden undt obwohl ich mit außfertigung des Spanauschen vergleichs Euer fürst[lichen] gn[aden] vorlengst sonders gern bedienet, so bin ich doch angestanden obselbieger allen denem *interessirten* belieblich sein möchte; habe danenhero Euer fürst[lichen] gn[aden] solchen in abschrift beyschließen wollen. Hiermit selbiger allen denenselben *interessirten* belieblich were, mir in weniger andtwordt nit verhalten, werde alß dann solchen ehistes fleißes außfertiegen laßen undt erweisen, wie daß ich bin undt allzeit verbleibe,

Euer fürst[lichen] gnad[en]

Brün den 5. Juny 1654

gehorsamer knecht
und diener
Johann graff v[on] Rottall

²²⁸ Sofie Anežka z Mansfeldu.

²²⁹ Pravděpodobně Ferdinand Verdenberg, syn Jana Křtitele Verdenberga.

20) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 5. června 1654, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 343):

Zemský soud díky bohu začal, ale má málo práce. Věci, které byly inrotulovány, se včera večer uzavřely. Zemský soud tedy bude brzo rozpuštěn. Panu Wiznerovi a panu Pešatovi připomněl haugvické záležitosti a nyní bude moci posloužit. Kdyby věděl, kdy kníže bude v Mikulově, mohl by na chvíli přijet a posloužit, což by tam a zpět zvládl během jednoho dne.

P. S. Prosí knížete, aby mu pomohl se udržet v milosti pana Auersperka.

Durchleichtig[er] hochgeborner ffirsst

gnediger herr.

Daß alhigische landtrecht hat sich Gott lob gliklich angefangen, darbei aber wenig zuthien, die einige sachen, so *inrotulirt* geweßen ist, gestriges tags vorgenommen und geendet worden, wirt alßo, bald daß landrecht auffgegeben werden. Dem herr Wizner²³⁰ und Peshat²³¹ hab ich der haugwizischen sachen halber erindert, es wirt nhunmer mit ernst (?) dazu gegrifen werden und ich dinen.

Mein gnediger herr, wann ich wiste, daß E. F. G. und wann zu Nicolsp[urg] sein werden, so wolte ich diselbten auf ein sstundt bedienen, dergestalt damit ich in einen tag dahin und wider hoher gelangen mechte, hiemit verbleib

E. F. G.

Brin 5 Juny 1654

gehorsambster treuer

knecht

J[ohann] g[raff] v[on] R[ottall]

E. F. G. bite gehorsamblich, sie wollen in Ihr firstl[ichen] g[na]d[en] des ffirssten v[on] Auersperg²³² gnad mich helffen erhalten.

21) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 12. června 1654, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 345):

Díky bohu se císaři na léčbě dobře daří. Děkuje za poslaný dopis, v příští poště mu odpoví. Pan z Náchoda je zde, přivezl dopis od své matky. Kvůli slečně Izabele psal pan Lamberg. Kdyby se tím Ditrichštejn a Auersperk nechtěli zabývat, tak to Rotál zařídí. Říkovští sirotci už jsou v poručerství a budou mít spoustu dluhů. Proto byl ustanoven komisař, který to

²³⁰ Eliáš Wizner z Wizenberku.

²³¹ Jiří Stanislav Pešat z Moravan.

²³² Jan Weikard z Auersperku.

zařídí. Dále mluvil s panem Zehentnerem kvůli novoměstské exekuci a ten to pomůže podpořit. Kvůli neštěstí na panství Kounice Rotál s Ditrichštejnem soucítí, ale takové neštěstí se děje všude. Ztráta úrody přináší knížeti těžkosti. Obilí z Lipníka se prodává dobře. Včera byl rozpuštěn zemský soud.

Durchleichtiger hochgeborner ffrirst

gnediger herr.

Gott sei lob, ehr und dank, das Ihr kay[serliche] may[estätt]²³³ bei den chur sich woll auffbeffinden. Bedanke mich der zugeschikten schreibens, so ich bei negsten post beantworten werde. H[err] v[on] Nachod²³⁴ ist alhier, hat von seinen ffrau mutter schreiben gebracht, der ffreille Isabella halber, h[err] g[raff] v[on] Lamberk²³⁵ schreibt, ehr habe Ihr ffirst[lichen] gnad[en] ffrirsten v[on] Auersperg²³⁶ destwegen geschriben, im ffall nhun Euer ffrirst[lichen] gnad[en] und Ihr ffirst[lichen] gnad[en] ffrirst v[on] Auersperg kein bedenken haben, so wolte ich im die ahndwort geben, werde aber E. F. G. bevelich erwarten.

Die Rzikowskischen waisen sint bevormindert und weilen vill schulden verhanden, so ist ein *tractations commissar* angedet worden, bei dißen gelegenheit werde ich E. F. G. von den 9 dits an mich ergangenen bevelchs mich erindern, auch wegen der neisstattischen *execution* mit dem h[errn] Zehedter²³⁷ reden und solches befodern helffen. Wegen des unglukhs auff der herschafft Kanitz trage ich ein billihes mitlaiden, dergleichen ungluk sint an unterschiedlichen orthen, das sonner getraidt verlust sich ganz und mechte diß ihro ein schweres ihme (?) werden. Teils E. F. G. getraidts von Leipnick ist zimlich woll verkaufft, es schlest (?) wider auff. Daß landrecht ist gestern auffgegeben worden. Bevelle hiemit E. F. G. mich gehorsamblich als

E. F. G.

Br[in] 12 Juny 1654

gehorsambster

treier knecht

J[ohann] g[raff] v[on] Rottall

22) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 15. června 1654, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol 347):

Včera byl za Rotálem vrchní hejtman a předložil mu rozkazy od knížete, bude rád a věrně sekundovat. Neštěstí v Kounicích je velké, ale ne tak hrozné, jak se zpočátku zdálo. Bůh splať knížeti všechny škody, píše Rotál. Rogendorfské záležitosti se mohou domluvit. Rotál

²³³ Ferdinand III.

²³⁴ Ferdinand Leopold z Náchoda a Lichtenburku.

²³⁵ Pravděpodobně Johann Raimund z Lamberku.

²³⁶ Jan Weikard z Auersperku.

²³⁷ Jan Chrysostomus Zehentner, zemský advokát.

mluvil s Ditrichštejnovým advokátem. Když za ním přišel, přinesl mu písemnosti a Rotál nepomine příležitost, aby mohl knížeti posloužit. Lidé nebyli spokojeni s konáním pana Lamberka, ale protože ví, že Ditrichštejn a Auersperg ho protěžují, nebude bez Ditrichštejnova rozkazu nic podnikat. Zároveň doufá, že ho kníže bude držet v přízni knížete Auersperga. Říkovští poručníci konečně odpověděli, jak celý dluh navýšit, tak doufá, že se to dá do pořádku.

Durchleuchtig[er] hochgeborener ffrirst

Gnedig[er] herr.

Gestern ist der Oberhaub[tmann]²³⁸ alhier geweßen und E. F. G. bevelch abgelegt, werde in allem E. F. G. bevelich nachkommen und dero verlangen mit meiner treuschuldigkeit *secundiren*. Daß unglück zu Kaünitz ist groß, aber gleichwoll nit dergesstalt wi es in anffang einkommen, Gott erseze E. F. G. den schaden anderwerth und treste die ahenwekeit (?). Gnedig[er] herr, wann die sachen mit der rogendorfischen kinte verglichen werden, ich hab durch ihren advocaten unvermerkt, daß von mir kombt sie erindern laßen, sie solte destwegen schreiben, ich will gwiß kein mhüe noch ungelegenheit ssparen und E. F. G. treilich dienen. Bainebenß habe E. F. G. gehorsamlich doch in höchsten vertrauen baibringen sollen, daß ich beachtet werden, alß ware mann mit des h[errn] g[rafen] v[on] Lamberg²³⁹ verrichtung nit alerdings zufriden, khan befinden waiß ich, daß E. F. G. und ffrirst v[on] Aursperg²⁴⁰ ihme graffen protegrinen befirdern und ohne dero bevelch ehe nichts vernemmen, sondern nach denselben sein thuen und laßen richtet, dahero ich verhoff, es sint in der weldt ubliche nachreden, so von denen neidern herkommen, damit ich aber die gwisheit haben kinte, bite E. F. G. ich gehorsamlich umb ein kleine nachricht und bedanke mich zugleich daß E. F. G. in Ihr F. G. der ffrirsten v[on] Ausperg gnad mich zuerhalten verbrestet haben, solches werde ich gehorsamlich abdienern. Die Rzykowskischen vorminder werden mir die entliche ahndwort geben, sie sint von anderwerts alß solten sie die ganze schuld erheben können, vertrestet werden, ich hab aber vergangene Sambstag ihnen und gestern dem ratgeber die unrichtikeit so erleitert, daß sie leichter geben, hiemit verbleibe

E. F. G.

Brun 15 Juny 1654

treuegehorsambster

knecht und diener

J[ohann] g[raff] v[on] Rottall

²³⁸ Fridrich Smilkovský z Palbergu.

²³⁹ Pravděpodobně Johann Raimund z Lamberku.

²⁴⁰ Jan Weikard z Auersperku.

23) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 19. června 1654, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 349):

Než se vrátí prezident komory, rogendorfské věci budou odloženy. Jak Rotál poradil advokátovi Ditrichštejna, celá věc by se měla vyřešit dohodou. Co se týká novoměstské záležitosti, ujišťuje, že vše slovo od slova přečetl, pan kancléř mu odpověděl a dnes o tom jednali na radě. Bude dělat vše pro to, aby se záležitost ukončila. Říkovská vdova a poručníci čekají každou chvíli písemné vysvětlení. Kníže se nemusí bát, u Rotála včera jedl nejvyšší písař a řekl mu, že kníže na Rotálovo doporučení zaplatí 300 zlatých a víno. Peníze už jsou předány a víno bude následovat. Kníže bude mít poslušného sluhu v hraběti z Náchoda, neboť na několik měsíců jede ke dvoru a oba mu budou věrně sloužit. Na slečnu Eleonoru nezapomněl, co nejdříve knížeti napíše něco víc.

Durchleichtiger hochgeborner ffirsst

gnediger herr.

Euer ffirtlich[en] gnaden 3. unterschiedliche schreiben von 15 eines und zwa von 17 dito hab ich empfangen und bedanke mich vorderst, daß E. F. G. des h[ern] g[raffen] v[on] Lambergk²⁴¹ halber mich erfreit haben, glikh hab weider und die tugenden werden verfolgtt. Die rogendorffische sachen wirt billich biß zue des h[ern] cammer presidenten²⁴² glik[lich] her zurukkunfft kinnen verschoben worden, verhof ein verlangtes endtt. Ihr *advocat* ist von mir der bilikeit nach dergestalt *informirt*, daß ehr ihr abemalß eingeraten, sie soll durch vergleich ihr sachen enden, dahero umb destoweniger zu zweifln. Waß aber die neisstatische sachen anbetrifft, versichere E. F. G. ich gehorsamblich, daß ichs von wert zue wert uberleßen, den h[ern] canzler uberahndwortet und heit im ratth vorgenommen habe, es sint aber gwiß erhebliche ursachen, daß vor dismal nit hatt kinnen geendet werden. Ich hab dem h[ern] cammer procurator diße sstand zainer (?) erbeten, ehr ist meiner meinung daß ambtt ist an dem vorzug nit schuldig und hoff E. F. G. werden durch diß mitl baldt zue ende gelangen, darzu ich gwislich treilich helfen will. Der Rzikowskischen witib und vorminder schriftliche erklerung erwarte ich sstundlich und haben E. F. G. sich disfalß nichts underwertiges zubefirchten, h[err] ob[erst]landschreiber²⁴³ hat gestern bei mir geßen, deme ich vermelt, E. F. G. heten auf mein bewegliches gehorsames erindern die 300 fl. nebenst den wein außzufolgen sich *resolvirt*, daß gelt sein behandig und der wein werde ausgefolget, E. F. G. werden ahnn dem graff v[on] Nachod²⁴⁴ einen gehorsamen diener haben, ehr wirt ehest nach hoff und sich aldort etliche monatt aufhalten, behde E. F. G. gehorsamblich bedienen. Die libe ffreille Eleonora ist in keiner vergesenheit und werde E. F. G. desentwegen ehest ausfirlich schreiben und wolte in dergleichen *materi* gegen E. F. G.

²⁴¹ Jan Maxmilián z Lamberka.

²⁴² David Ungnad z Weisenvolfu.

²⁴³ Zikmund Ferdinand Sak z Bohuňovic.

²⁴⁴ Ferdinand Leopold z Náchoda a Lichtenburka.

weilers gehen, wann ich mich derffte understehen, dann gwislich ich lebe und werde ssterben.

E. F. G.

Brinn 19 Jan[uari] (?) 1654

treigehorsambster knecht
J[ohann] g[raff] v[on] Rottall

Gnedig herr, der Ledenitzki wirt heit kommen, will der anwaisung halber gehorsamblich ahndworten.

24) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 23. června 1654, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 308):

Rotál chce mluvit s panem Putzem kvůli různým záležitostem. Věc se zasekla, protože páni zemští deputovaní si mysleli, že bez rozkazu pana Putze nemůžou konat. V této věci Rotál knížeti věrně slouží. Děkuje bohu, že se dostal do komise. Je to těžká práce a každý u tribunálu má co dělat.

P. S. Dostal špatné zprávy a prosí Ditrichštejna, aby mu je potvrdil.

Durchleichtiger hochgeborner ffirsst

Gnediger herr.

E. F. G. schreiben hab ich empfangen und will mit h[err] v[on] Putzen²⁴⁵ der anbevolener sachen ausffirlich reden, anietzo bleibt daß werkh darumb schteken, weilen die h[erren] landschafft^s *deputirten* bedenken haben, ohne fernerer bevelich mit h[err] Putzen sich in einige verandwortung der abraitung einzulaßen: E. F. G. verlasen sich darauf, daß derselbten ich treulich dienen werde. Ich dankhe Gott, daß ich auß dießen *commission* kommen bin, es ist ein schweres werkh und hab bei *tribunal* alle handvoll zuthun, bevelle mich in eil und verbleibe

E. F. G.

Brinn 23 Januari 1654

gehorsambster treier
knecht
J[ohann] g[raff] v[on] Rottall

Alhie haben etliche schlimme zeitung bekommen, bit E. F. G begnaden (?) mich.

²⁴⁵ Jan Putz z Adlersturnu.

25) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 3. července 1654, písař (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 353):

Starší židovského společenství na Moravě Rotála informovali o svých záležitostech, o kterých si Ditrichštejn může přečíst v příloze. Prosí ho o zásah v této věci. Týká se to císařských daňových záležitostí na Moravě.

Durchleuchtieg[er] hochgeborner fürst

Gnädiger herr; Es haben die eltisten der judenschafft in diesem Margr[afschaft] mich berichtet, daß sie in ihren gewißen und zwar denen anliegenheiten, welche Euer fürst[lichen] gn[aden] auß der beylag zu vernehmen geruhen wollen, zu Euer fürst[lichen] gn[aden] nacher Wien sich zubegeben benötieget, danenhero ihrenthalben bey Euer fürst[lichen] gn[aden] meine wenige *intercession* einzulegen gebetten;

Nu ist nicht weniger, daß das jenige, so sie vorbringen, bey ihren jüdischen gemainen in kay[serliche] *contributionssachen* allerhandt verhinderungen undt ungelegenheiten nach sich ziehen dörrfe; habe derohalben zue Euer fürst[lichen] g[naden] gnädigen belieben stellen sollen, weißen sich dießelbte dieß orts zu *resolviren* geruhen möchten; dero ich mich zue gnaden gehorsamblich empfehle, allezeit verharrendt;

Euer fürst[lichen] gnad[en]

Brün 3 July A. 1654

Příloha²⁴⁶

Hoch- und wollgeborner reichtsgraff.

Königl[icher] herr landtshaubtman gnädig undt hochgebietenter herr herr, Euer hochgraf[liche] Excell[enz] haben wier benetiget abermahlen fues fahlenden, anzuflechen nicht unterlaßen können, demnach Euer hochgräf[liche] Excell[enz] wißent, welcher massen wier eltiste jude vor Euer Excell[enz] mit Ihro fürst[lichen] g[naden] von Dietrichstein zue Nicolspurg herrn oberhauptman unß verglichen haben, wegen der unwahrhaftten verelenerung (?) bey Ihro hochfürst[lichen] g[naden] mit einreichung ein verehrung von 300 Reichsthaller alles cassirt undt weiter niemahlen gedacht werden soll, welches herr oberhauptman unß beywissen Ihro Excell[enz] versprochen undt auch den Nicolspurger haubtman mindtlich befohlen, wie oben gemelt, alle *puncta* cassirt, verbrent undt niemahlen gedacht werden sollen undt wier bey unserer voriger gewohnheit und ordnung gelaßen werden sollen, worüber wier die bemelte summa geldter, durch unsern rabiener in Nicolspurg erlegen laßen, solchen versprechen nach aber haben wier leider bißhero das wiederige erfahren müßen, demnach solches in unseren schullen undt undt *sinagogen* durch unterschiedliche fürst[liche] *decreta* außgerueffen worden, welches zuvernemen, weillen nit allein die voriege eltisten annoch fürst[liche] ungenaden stehen, sondern auch

²⁴⁶ Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 354, 355.

wie die stündtliche ungenadt bey Ihro fürst[lichen] g[naden] spüren müeßen, daß h[err] oberhauptman das versprechen den vergleich nach Ihro fürst[lichen] g[naden] nicht berichtet haben müeß, dan ohne zweiffel in solches bericht worden were, Ihro fürst[lichen] g[naden] alß ein liebhaber der *iustitia* wieder solchen vergleich niemahlen sein wurde, worüber Gott erbarmes wier unß höchstens zuebetrieben haben, solches nicht allein wegen unserer undt unser jüdischen gemeinen vorstehenden verhinderung der kay[serlichen] *contribution* einreichung undt anderen schweren gaaben, welche wier unseren fürgesetzten gnädigsten obrigkheiten wie zuvor ordentlich einzubringen schwer ja fast unmöglich fallen würdet undt weilen nun solang sich ein jüdische gemein in Mar[k]g[rafen]t[um] Mähren befinden thuet, in Ihrer jüdische pahn (?) undt *ceremonien*, in deme sich gegeneinander verkhipfft undt verbunden sein, niemahlens verhindert worden sein, die darzuerwehlten 6 eltisten alle ihre sachen handlen, uneinigkeit, zwispalt zu vergleichen fueg undt macht gehabt, warbey unß alle vorhergewest königl[iche] gnädige landtshaubtleuth geschützt undt wieder solche ordnung undt gewohnheit Euer hochgräf[lichen] Excell[enz] auch niemahlen beschwehrt, wolte unß hoffentlich darbey ferners erhalten undt schutzen werden, alß bitten wier Euer hochgräf[lichen] Excell[enz] aller underth[enigst] fuesfallent, die geruhen an oft hochernenten fürst[lichen] g[naden] titul etc. unsertwegen eine gnädigste *intercession* sambt einen bericht, wie sich die sachen verhalte, abgehen zu laßen, gelebenter trestlich hoffnung es werde solche hochvermögende vorbitt bey Ihro hochfürst[lichen] g[naden] sovil *cooperiren* undt ein solchen effect würckhen, das wier nit allein durch solche gnad wiederumb zu unserer vorigen ordnung gelangen, sondern auch Ihro fürst[lichen] g[naden] weiters khein ungenad auf unß tragen werden, warüber unß zubeharlichen schutz allerunterthenigst befehlen.

Euer hochgräf[lichen] Excell[enz]

allerunterthenigste gehor-
sambiste N. undt N. ältiste
der judenschafft dieser Margkraffthumb Mähren

An Ihro hochgräf[liche] Excell[enz] herrn landeshauptman im Mar[k]g[rafen]t[um] Mähren

26) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 6. července 1654, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 351):

Rotál nepochybuje, že Ditrichštejn v pořádku dorazil do Vídně. Kníže mu psal kvůli Vasticím a Rotál si myslí, že by bylo nejlepší vzít peníze z tareliské pozůstalosti. O bankrotu hraběnky Collaltové zatím nikdo neví, takže je lepší o něm pomlčet. Dnes dorazil kracerišský odpor, ale nic se kvůli tomu neprojednalo, tak snad zítra. Rotál je kvůli tomu smutný.

Durchleichtiger hochgeborner ffrsst

Gnediger herr.

Daß E. F. G. eheiner (?) gliklich worden nacher Wienn ankommen sein, trage ich keinen zweifel. H[err] kay[serlicher] veranrater (?) hat mir wegen Wastitz E. F. G. bevelich beigebracht und habe einer unmasgebige meinung dahin gestallt, damit durch vermelte mitl (im ffal E. F. G. die abschriften, wie die action gefirt werden, nit behendig hetten) sollche auß der Tarelisch[en] verlaßenschafft erhebt, alßdann reiflich erwegen und E. F. G. die gemitsmainung mit grundt sollen beigebracht werden: Anietzo ist die crida der graffin Collaltin halber nimant dieße action urgirt und ist bester zuschweigen, biß der greindt erwogen wirt. Heit ist weitlafftig verkommen der kracßerische odpor, weilen aber gwißer ursachen dereinkommen und heit nit hat keinen geordet worden, so halt auf den morgedentag mißen verschelen worden, Ich bin recht unlustig driber worden. Hiemit verbleibe

E. F. gnaden

Brinn 6 July 1654

treugehorsambter

knecht

Johann graff v[on] Rottall

27) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 13. července 1654, písař, P. S. vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 359):

Rotál je potěšen, že mu dnešní poštou kníže poslal záležitosti ohledně Dilovic a zplnomocněnců ve Slezsku. Přijal od knížete rozkazy kvůli těmto zplnomocněncům, ale má teď v úmyslu, když budou prázdniny, jet na své statky. Po tom velkém neštěstí, co se stalo králi, se bude několik dní držet smutek. Kvůli tomu zde musí zůstat. Poté snad odjede na své hospodářství, kde bude moci vyřídit věci ohledně Dilovic a podpořit dopis od zplnomocněnců u vrchního hejtmána v Hranicích na Moravě. Doufá, že knížeti tím nevzniknou žádné škody.

P. S. Dilovické věci zařídí, ale záležitost ohledně pana z Kunovic se zasekla a Rotál od něj nemá žádnou odpověď. I jeho advokát mu radil, aby přistoupil na dohodu. U prezidenta dvorské komory může podpořit rogendorfské záležitosti. Nepochybuje, že to bude mít šťastný konec.

Durchleichtiger hochgeborner fürerst.

Gnädiger herr; Euer fürst[lichen] gnad[en] unter gestrigem dato in dero bewusten Tillowizischen sach an mich abzuelaßen beliebtes ist mir sambt dem an Euer fürst[lichen] gnad[en] gewollmächtigten in Schlesiien lautenden bey heütiger ordinari zuerecht geliefert

worden; Waß nu[n] Euer fürst[lichen] gnad[en] darin begriffenen befelch wegen berueffung ermeldes dero schlesischen gevollmächtigten anraicht ist nicht ohne, daß ich vorhabens gewesen, bey diesen ietzt eingetrettenen *ferien* meine wierdtschafft in etwas zuebesuechen; Nachdeme aber dießer unverhoffte höchst beklagende fall unßers gnädigsten königs²⁴⁷ undt herrns glorwürdigsten andenckens wider alles verhofen entzwischen kommen, alß werde ich so wohl der begängnuß der *exequien* alhier beyzuwohnen, alß auch biß die verfertigung der klag klaiders für die meinige beschiecht mich in etwas hier aufhalten müeßen, gleichwohl aber nach dieser verrichtung auch alle weise sehen, hiermit ich auf eine kurze zeit solche meine vorhabende besuechung meiner wierdtschafft ins werk stellen undt bey solcher gelegenheit auch in obbesagter Tillowizischen sach Euer fürst[lichen] gnad[en] befelch vollziehen, das schreiben an dero gewollmächtigten durch dero hauptman zue Weißkürchen an gehörige orth befördern, auch die zue sein des gevollmächtigten raise erforderende unkosten darschießen undt in allem beobachten möge, damit Euer fürst[liche] gnad[en] zue schluden nichts gehandelt werde. Allermaßen dann in dießem und allem meine schuldigkeit zue bezeügen, bin undt verharre ich

Euer fürst[lichen] gnad[en]

Brün den 13 July A. 1654

gehorsamstrer knecht
und treier diener
Johann graff v[on] Rottall

Gnediger herr, die tilowizische Sachen will ich mir gwislich alß mein eigene laßen anbevollen sein, wegen des Kunowitz bleibt an den scteken, daß noch kein ohndwort oder volmacht von ihm alhier, ich hab ihn durch seinen alhigischen advocator zuverstehen geben, ehr solte sich zue einem vergleich bekommen, darzu im auch sein advocat eigereten. Bei ankunfft des h[errn] hoffcamerPresidenten²⁴⁸ kinte der rogendorfsche sachen befirdert werden und zweiffle ahn der gliklichen auschlag nit, gleichwoll werden sich alles in der weldt leichtlich andert, so ist zuwischen, damit auch diese sach zue einem rechten volkommentlichen ende gebracht werden. Was E. F. G. ich darbei dienen kann und E. F. G. mir schaffen werden, will ich gwislich mein treien eifer zue E. F. G. diensten erwießen.

28) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 17. července 1654, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 357):

Rotál se z minulých dopisů od knížete rád dozvěděl, že císař je díky bohu v pořádku. Všichni si přejí, aby mu bůh propůjčil trvalé zdraví a dlouhý život. Brzy skončí exekvie, tak by

²⁴⁷ Ferdinand IV.

²⁴⁸ David Ungnad z Weisenwolfu.

rád na několik dní odjel na své statky. Kyselku zatím neužíval, protože všichni byli hluboce zasaženi smrtí krále. V dilovických i ostatních záležitostech ho má kníže nechat konat. Pan Wizner přijel před půl hodinou a od něj se Rotál dozví Ditrichštejnovy rozkazy. Z dopisu zjistil, že hrabě Lamberg nepřijede, tak pouze připomíná, že slečna Izabela tu nebude čekat. Hraběti o tom ještě více napíše příště. Mladý Hofman psal z Bruselu a potřebuje peníze, tak mu Rotál přeposlal 3000 zlatých.

Durchleichtiger hochgeborener ffrisst

gnediger herr.

Euer ffirstlich[en] gnaden v[on] 14 und 15 dito habe ich empfangen und vor alles hochehrfrellich vernommen, das Ihr kay[serliche] may[estätt]²⁴⁹ sich Gott lob, ehr und dank wol aufbefinden, der Alerhichste wolle Ihr kay[serliche] may[estätt] ein besstendige gsundheit verleihen und dero leben auf viel lange ihar ffristen, welches reich und ahrme, groß und kleine verlangen und darumb bitten. So bald sich die *exequien* alhie enden werden, so wolte ich auff etlich tag zu meiner wirtschafft, ich hab den sauer brunen underlaßen und noch nit gebraucht, dann wir sint ihr alle auff daß höchst besstirtzt worden. Wegen Tilowitz und anderen E. F. G. bevelich will ich mir die sachen laßen bevelen sein und ehest berichten. Herr v[on] Wizenberg ist vor einer halben sstünd ankommen, von deme ich E. F. G. bevelich werde empfangen. Und nachdem auß E. F. G. schreiben ich so viel abnemen kinnen, d[aß] h[err] g[raff] v[on] Lamberg²⁵⁰ nit so bald werde heraußkommen mechte, alßo erinerte ich, daß mit der freille Isabella nit biß dahin zuwarten sei. Ich hab destwegen an dem h[errn] graffen geschriben. Der junge Hoffman schreibt v[on] Brußel und begert geldt, deme ich wider m/3 rh[einischer] taller vermache. Hiemit bevelle E. F. G. ich mich gehorsamblich als

E. F. gnaden

Br[in] 17 July 1654

gehorsambster treier
knecht

J[ohann] g[raff] v[on] R[ottall]

29) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 29. července 1654, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol 361):

Minulou sobotu Rotál v pořádku dorazil do Brna. Na svátek svaté Anny přijelo na pouť do Brna přes 8700 tisíc lidí odjinud a přes 300 žebráků. Dále Rotál velmi špatně hodnotí úrodu. Mimo jiné uschl ječmen, je málo sena a slámy a chudí lidé tím trpí. Obdržel od knížete dopisy. První z nich se týkal ujištění pro paní kněžnu, že jí povolí pro zemi tolik potřebnou cesi.

²⁴⁹ Ferdinand III.

²⁵⁰ Pravděpodobně Johann Raimund z Lambergu.

Oběma Rotál přeje dobré zdraví a řekne o této záležitosti panu Wizenberkovi. Kvůli sporu o hranice se podíval na zprávu a nákres vrchního hejtmána a uznává, že kníže měl pravdu. Po prázdninách podpoří jeho rozkazy a sjedná rozumné komisaře. Očekává příjezd opolského komorního prokurátora. Už užívá kyselku, a tak nemůže dohlížet na své statky.

Durchleichtiger hochgeborner ffrsst

gnediger herr.

Vergangenen Sambstag bin ich Gott lob gliklich hihero angelangt, ann S[ankt] Anna tag sint von frembden orthen 8787 bersonen ohne der anhaimischen und uber 300 bettler bei dießer andacht geweßen, ein große anzall *communicirt* und alles gar woll abgeloffen. Der schnit ist bei weiten nit so reich, alß ich bin vertrestet worden, die gersten verdorben und nit der saamen von arbreyßen zuhoffen, wirt wenig sstro und nit viel heü sein, daß alßo der arme mhann not leiden wirt. E. F. G. 3 schreiben v[on] den 24 habe ich heitigen tags zue recht empfangen, so viel erstlich der gnedigen ffrsstin²⁵¹ versicherung anbetrifft, ist einmall kein sicheres mitl alß durch die landsbrauchige *cession* und wie E. F. G. solliches anbevollen, Ihr ffrist[lichen] gnaden die gnedige ffrsstin werde dergesstalt vor der zeit *contentirt*, darauß jedermanniglich E. F. G. wolmainende treue lieb und *affection* versspiren kann, in welicher Gott der almechtige behde E. F. G. auf vil lange unzelbare ihar inn besstendiger gesundheit erhalten wollte, dan h[err] v[on] Wizenberg²⁵² werde ich anmhanen. Wegen der granitz sstritikeit, so viel ich den abriß und von dem oberhaub[tmann]²⁵³ getannen bericht nachsehen kann, haben E. F. G. ein gutes rechtt und will E. F. G. bevelich nach denen *ferien* befirdern, auch auff gwisenhaffte versstendige *commissarien* bedacht sein.

Dem opplischen cammer procuratoren erwarte ich hiher und will allein fleiß anwenden E. F. G. zuedienen. Ich brauch den sauerbrunn und kann alßo meiner wirtschafft nit recht abwarten, bevelle E. F. G. mich gehorsamblich als
E. F. G.

Brinn 29 July 1654

treugehorsambster
knecht
J[ohann] g[raff] v[on] Rottall

30) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 14. srpna 1654, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 363):

Zatmění slunce díky bohu protrpěli. Chudí lidé se báli a nechtěli si to nechat vysvětlit. S panem Wizenberkem probral záležitosti paní kněžny a také landauské věci. Vše to knížeti pošle dnešní poštou. Kvůli sporu mezi Hranicemi na Moravě, Baderstattem a Fulnekem bude

²⁵¹ Sofie Anežka Mansfeldová.

²⁵² Eliáš Wizner z Wizenberku.

²⁵³ Fridrich Smilkovský z Palberku.

zřízena komise. Starším židům se moc povoluje a zacházejí daleko. Doufá, že s tím bude moci něco udělat u uherského sněmu a až pojedou do Mikulova, chtěl by s knížetem mluvit. Rotál židům tolik nepovolí a své účty by měli dělat s vědomím vrchnosti, aby se vědělo, kam ty tisíce jdou. Co se týče starších boskovských židů, vyplní rozkazy.

Durchleichtiger hochgeborner firsst

gnediger herr.

Die finsternuß²⁵⁴ ist Gott lob und dankh leidentlich abgelofen, der ahrme mhan ist viler fraiden, dann sie alerseys in großen forchten geweßen und ihmeß (?) nit haben außschlagen laßen. Mit herr v[on] Wizenberg²⁵⁵ hab ich so woll der gnedigen firsstin versicherung, wie auch der landauischen sachen halber ales abgeret und versichert worden, daß bei heitiger *ordinari* E. F. G. alles überschicken wirt. Der Weiskirch Badersstat und Fulnek (?) erwachsenden sstritikeit halber ist denen parten, ob sie zur *commission* einwilligen wollen, *communiciret* worden, worauff alßdann gwisenschaffter *commis[sion]* beweisung (?) folgen wirt. Der eltesten Juden vermessenheit gehet nhumer alzuweit, etliche h[erren] ihnwoner, so judenschafften haben, rhaumen ihnen gar zue viel ein und will hoffentlich E. F. G. vor den ungrischen landtag einen rutscher auff Nicolsp[urg] thun werden, so will E. F. G. ich gehorsamblich aufwarten und desentwegen mindtlich berichten, ich vor mein berße (?) bin in willens kein anlag auf die Hollessauer Juden ohne meiner bewilligung schlagen laßen und wirt ratsamb sein, damit die eltisten mit wißen der herschafften iharlich raitung thuen, daß gleichwoll wisent sei, wohin so viel tausend angewendet werden. Waß aber der eltisten absonderlich aber den boskowizerischen Juden anbelangt, werde E. F. G. bevelich nachkommen als

Euer firstl[ichen] gnaden

Brinn 14 August 1654

gehorsambster

treier knecht

J[ohann] graff v[on] Rottall

31) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 24. srpna 1654, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 365):

Kondoluje knížeti a jeho ctěné paní manželce k jejich ztrátě a zároveň jim přeje brzkou náhradu za tuto ztrátu. Vyjadřuje radost, že kníže přijede do Mikulova a bude mu opět

²⁵⁴ Zatmění slunce bylo 12. srpna 1654. KAŠPÁREK, Zdeněk. *Obavy ze zatmění Slunce roku 1654*. ZČRP 3, 1990, s. 117-118.

²⁵⁵ Eliáš Wizner z Wizenberku.

moci věrně posloužit. Pan Wizenberk se chce omluvit. Rotál byl proti jeho požadavkům a zůstane to jako předtím.

Durchleuchtiger hochgeborner ffirsst

Gnedig[er] herr.

Einerseits condolire E. F. G. und dero hochgeehrtister ffrauen gemallin²⁵⁶ ich und mein libes weib²⁵⁷ dero verlust, anderseits wnschen wir von herzen die verlangte ersezents, dann E. F. G. kann es ihn nit so willgehen, daß ichs nit vielfalch mheres wnschen.

So verneme ich mit höchsten ffreiden E. F. G. glikliche ankunfft nacher Nicolsp[urg] und daß ich E. F. G. wieder gehorsamblich bedienen können.

Her v[on] Wizenberg²⁵⁸ wuel den ffaller entschuldigen, dann ich hab bald im alleßem wiedert, es ist umb die vorige (?) zeit. Heit bitte (?) E. F. G. ich mich gehorsamblich als

E. F. gnaden

Brinn 24 August 1654

treugehorsambster

Knecht

J[ohann] G[raff] v[on] Rottall

32) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 4. září 1654, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 367):

Rogendorfstí dnes předložili dekret císaři s tím, aby byl proces podpořen u tribunálu. Chtějí, aby byli vyslechnuti svědci, také kvůli alimentům a dalším výdajům. Mnoho lidí onemocnělo, panuje horečka. Doktor Ludvík leží bez naděje na uzdravení a určitě to všechno je kvůli zvýšené konzumaci ovoce.

Durchleichtiger hochgeborner ffirsst

Gnadiger herr.

Auß E. F. G. jüngsten hab ich erfreilich vernommen, daß E. F. gnaden ehest nacher Nicolsp[urg] kommen werden und E. F. G. ich gehorsambst werde bedienen können. Die rogendorffischen haben Ihr kay[serliche] May[estätt]²⁵⁹ all[er]gn[ä]d[i]gster decret heit einhendig laßen dieß inhalts, daß konig[liche] ambt solte nhunmer nit allein den process

²⁵⁶ Sofie Anežka z Mansfeldu.

²⁵⁷ Marie Anna ze Šternberku.

²⁵⁸ Eliáš Wizner z Wizenberku.

²⁵⁹ Ferdinand III.

rechtlich befirdern, seinen lauf und der zeige außsage publiciren laßen, sondern auch wegen der alimentation und litis *expensen* den bericht maturiren, so in allem ehest folgen wirte. Alhie erkranken die leit gar sehr, fiber regiren alenthalben, der doctor Ludwic ligt ohne hofnung seines aufkommens darnider, die menge des obsts verürsacht viel. Bevelte E. F. G. ich mich hiemit gehorsambst alls

E. F. G.

Brinn 7. Septembris 1654

gehorsambster
treüer knecht
J[ohann] graff v[on] Rottall

33) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 30. září 1654, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 369):

Písemnosti týkající se Dilovic dnes v pořádku obdržel a nepomine započít s dohodou (pokud o tom kníže ještě neví). Samozřejmě knížeti o dalším průběhu podá zprávu.

P. S. Spor mezi proboštem z Petenberku a panem Věžníkem se urovnal.

Durchleichtig[er] hochgeborner ffirsst

Gnedig[er] herr.

Euer ffirstlich[en] gnaden schreiben nebenst denen Tilovizischen abschrifften habe ich heit empfangen und will nit underlaßen des vergleichs halber (doch alß weche E. F. G. solches unwisent) einen anffang zuemachen und E. F. G. die beschafenheit der sachen alßdann zuberichten: die h[erren] volmechtigen gehen mit dißer sachen nhunmer lang uhme, haben vor den feindlichen einffal und nach dem gschlißenen ffriden zimlich viel zeit gehabt und meines wenigen erachtens ist diße relation zimlich dunkhell, ich will aber der gegenpart fundamenta bald erfahren und E. F. G. treilich dienen. Bevelle E. F. G. mich gehorsambst als

E. F. gnaden

Br[inn] 30 Septembris 1654

Der unlust zwischen h[err] probsten v[on] Pettenberg und h[err] v[on] Wieznikh²⁶⁰ ist verglichen worden.

treugehorsambster
knecht
Johann graff v[on] Rottall

²⁶⁰ Adam Vladislav Věžník z Věžníku.

34) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 12. října 1654, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 371):

Je knížeti dlužný ve věci svatého Ludvíka. Bude očekávat rozkazy kvůli rogendorfským věcem. Když to císař nařídí, v tu dobu se tam bude nacházet a jistě se to vyřeší dohodou. Panu z Kunovic psal jeho advokát, a doporučil mu, se v této věci dohodnout. Co se týče říkovských věcí, vdova a poručníci čekali na Rotálův příjezd do Holešova, ale kvůli jeho ženě a jejímu špatnému stavu se to nepodařilo. Přesto nepochybuje, že se domluví. Rogendorfští na své věci příliš tlačí, bylo by rozumné dát jim 600 zlatých a nic dalšího. Pan Wizenberk má jet ke knížeti a mluvit s ním o záležitostech paní kněžny, o rogendorfských, říkovských a také haugvických věcech rovněž. Ovšem je možné, že se omluví.

P. S. Stav Rotálovy ženy se stále mění, někdy je to lepší, někdy horší.

Durchleichtiger hochgeborner ffirsst

gnediger herr.

Euer ffirstlich[en] gnaden behde schreiben v[on] den 7 und 11 hab ich zugleich empfangen, wegen des S[ankt] Ludwik ist mein schuldkieit geweßen, werde auch hinforan E. F. G. alß allen dero zugeherigen treilich dienen. Der rogendorfischen sachen halber werde E. F. G. bevelich erwarten und wanß Ihr kay[serliche] may[estätt] alergnedigst bevellen zur derselbigen zeit mich aldorten finden, auf alleweiß ist es sicherer durch einen vergleich ein kund zumachen. Wegen des v[on] Kunovitz hat sein *advocat* Petr v[on] Mairken ihme geschrieben und zue einen vergleich eingeraten, mit verlangen erwarte ich ein nachricht. Der rzikovskischen sachen halber haben sie alß der witib und vorminder meine ankunfft nacher Holessau erwartet, meines liben weibs unpaslikeit aber hat solches verhindert, zweifel nit, sie werden sich ehest anmelden, welches ich erwarte und alßdann enden hofe. Ihm übrigen wegen der rogendorfischen *alimentation* halber wirts rhüid (?) widerraten und haben E. F. G. gar recht, daß sie sich in nichts einlaßen, dann es mechte heit oder morgen dem *fisco* zu nachteil geraten und dieweil sie rogendorfischen ihr sachen anietzo so hochsspannen wars ratsamer, daß der 600 fl. so bewilliget worden, kein weitere meldung geschehe, dann ich zweifl, daß sie darvon wisen kinte. H[err] v[on] Wizenberk²⁶¹ hat zue E. F. G. veraßen und der gnedigen ffirsstin²⁶² wie auch der rogendorfischen und rzikovskischen wie auch haugwitzischen sachen halber mintlich berichten sollen, es sint aber sollche ehrheften (?) eingefallen, daß ehr sich bei E. F. G. schriftlich entschuldiget. Bevelle hiemit E. F. G. mich gehorsambst als

E. F. G.

Br[in] 12 Novembris 1654

²⁶¹ Eliáš Wizner z Wizenberku.

²⁶² Sofie Anežka z Mansfeldu.

treugehorsambster knecht
und diener
J[ohann] g[raff] v[on] Rottall

Mit meinen liben weib²⁶³ endert sich gar offft, wirt bald beßer bald erger, sie ist sehr schwach.

35) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 13. listopadu 1654, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 375):

Z věrného srdce podpoří rogendorfské záležitosti, o čemž informoval oba mladé pány z Rogendorfu. Očekává, že se záležitost vyřeší dohodou a z duše knížeti přeje, aby to tak dopadlo a on už měl klid a jistotu. Vstal z postele, ale je stále malátný, ta nemoc mu vzala hodně sil. Dnes jeho žena dostala nemoc (?),²⁶⁴ dej bůh, ať je to v pořádku. Milá paní z Tiefenbachu je správnou matkou a hlídá jí se speciální láskou.

Durchleichtig[er] hochgeborner ffirst

Gnediger herr.

E. F. G. behden schreiben v[on] 11 hab ich gehors[amst] empfangen, in der rogendorfschen sachen will ich ales von traien herzen befordern, hab auch die behden jungen h[erren] v[on] Rogendorff dergesstalt *informirt*, daß dieselbten zwaifelsohne erkennen werden, auch einen vergleich mherers zuerlangen alß durch ausschlag des zweifelhafftig rechtens zuerwarten habe. Verhoff es soll einen gewinschten ausschlag gewinnen, so E. F. G. ich zue dero rhüe und sicherheit von grindt meiner seln winsche. Ich bin albereit auß dem betth aber schwach und mhatt, dieße krankheit hat mir die kreften zimlich benommen. Heit hat mein alerlibste gemellin daß sstehen bekamen, es last Gott lob etwaß nach, die libe ffrau v[on] Tifenbach ist woll ein rechte ffrau mutter und wart ihrer gwiß mit einen *extraordinari* lieb, ssteht darbei vil vergl... (?) auß, hiemit verbleibe

E. F. G.

Brinn 13 Novembris 1654

gehorsambster treier
knecht
J[ohann] g[raff] v[on] R[ottall]

²⁶³ Táž.

²⁶⁴ Pravděpodobně něco vážného, neboť den na to Rotálova žena zemřela. Viz dopis č. 36. Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. 377.

36) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 14. listopadu 1654, písař (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. 377):

Rotál sděluje Ditrichštejnovi, že mu po několikátýdenní nemoci dnes před polednem v deset hodin zemřela jeho milá manželka. Určitě už je v nebi a nechala ho tu samotného. Má zlomené srdce a velmi trpí. V neblížších dnech asi nebude moci nic vyřizovat, neboť ho manželčina smrt velmi zasáhla. Prosí knížete, jako svého milého patrona, aby měl pro tuto situaci pochopení a soucit.

Durchleüchtig[er] hochgeborner fürst

Gnädiger herr; Ich sol nit umbgehen, Euer fürst[lichen] gnad[en] mich hertzbrechenden gemüet beyzubringen, welcher gestaldt der allgewaltige Gott nach seinem unwandelbachrem göttlichen willen meine hertzliebste gemahlin²⁶⁵ nach außgestandener ezlich wochentlicher krankheit gleich ietzo vormittag umb zehen uhr durch den zeitlichen todt von dieser weldt ab: undt außser allen zweifel zue denen himmlischen ewigen freüden gefordert, mich aber dardurch in einen sehr laidigen undt betriebsten stande gesezet hat; Dahero ich dann Euer fürst[lichen] gnad[en] dieses mein hertzlaidt zue *communiciren* nicht unterlaßen sollen, der gehorsamen zueversicht Euer fürst[lichen] gnad[en] alß mein gnädiger *patron* uber diesen schmertzhafftten fall mit mir ein hertzliches mitleiden zuetragen belieben werden. Thue also Euer fürst[lichen] gnad[en] mich in diesem meinem laidtstandt zue beharrenden gnaden gehorßamlich empfehlen.

Euer fürst[lichen] gnad[en]

Brün den 14. Novembris A[nno] 1654

gehorsambster treier
knecht
J[ohann] g[raff] v[on] Rottall

37) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 16. listopadu 1654, písař, P. S. vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 373):

Z minulého dopisu se dozvěděl rozkazy ohledně zmíněné komise. Kníže mohl z Rotálova posledního podpisu zjistit, jak moc trpí kvůli smrti své manželky. Necítí se dobře a zdržuje ho to ve všech záležitostech. Moc se za to knížeti omlouvá.

P. S. Bude knížeti ve všem z celého srdce věrně sloužit.

Durchleüchtig[er] hochgeborner fürst,

Gnädiger herr; Auß Euer fürst[lichen] gnad[en] beliebten vom 14. diß, wie auch auß dem vohrigen, darauf dießelbte sich beziehen, habe dero befelch wegen der bewusten

²⁶⁵ Anna Marie ze Šternberku.

commission ich vernommen; denßelben nach nu[n], sol von mir bereits gehorsame folge beschehen sein; So werden aber Euer fürst[liche] gnad[en] auß meinem vorgestrigen gnädig vernomen haben, den betriebten zuestandt, darein der allmächtige durch den tödtlichen hintritt meiner liebsten gemahlin seel. mich gesezet; Weillen nu[n] dieser betriebte fall undt meine annoch *continuirende* selbst aigene unpäßligkeit mich bishero verhindert; Also biette Euer fürst[liche] [gnaden] ich gehorsamlich umb gnädige entschuldigung; Werde aber auf das aller forderebste Euer fürst[lichen] gnad[en] meine gehorsame mainung undt was mir in besagter sach zuerrindern beyfallen möchte, zueröfnen nicht unterlaßen; wiewohl es ohne nachricht deßen, was etwa der gegentheil zue seinem behelf vorschützen möchte, schwer ist. Mit diesem empfehle Euer fürst[lichen] gnad[en] ich mich zue beharrenden gnaden allzeit verbleibendt.

Euer fürst[lichen] gnad[en]

E. F. gnaden versicher ich gehorsambst, daß in allen vorfaltenheiten deroselbten zudienen ich von herzen verlange und dienen werde.

Brünn d[en] 16. Novembris A. 1654

gehorsambster treier
knecht
J[ohann] graff v[on] Rottall

38) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 20. listopadu 1654, písař (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 379):

Jelikož má kníže v Rotálovi poslušného pacholka a sluhu, nepomine se postarat o kounické záležitosti. Nechal vzkázat komornímu prokurátorovi, aby odložil svůj odjezd do Vídně na příští neděli, neboť ho ještě před tím chce ve všem informovat.

Durchleüchtig[er] hochgeborner fürst

Gnädiger herr; Euer fürst[lichen] gn[a]d[en] hochwehrtes vom 18 diß ist mir zuerecht geliefert worden; Nu[n] wißen dieselbte, daß ich dero gehorsamer knecht undt diener bin, dahero auch in dieser mir anbefohlenen kanizischen sache meine gehorsame schuldigkeit zue erweisen nit unterlaßen werde; Unndt weillen mir gleich iezo herr cammer *procurator* sagen laßen, daß er auf künftigen Sonntag seine raise nacher Wien gewiß fortstellen werde, alß wil ich denselben noch vorhero in allem unndt iedem dergestaldt *informiren*, daß Euer fürst[liche] gn[a]d[en] hofentlich verspüeren sollen, meine begierde zue erweisen, daß ich bin unndt allzeit verharre

Euer fürst[lichen] gnad[en]

Brün den 20 Novembris A 1654

gehorsambster treier
knecht und diener
Johann graff v[on] Rottall

39) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 23. listopadu 1654, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 381):

Včera i přes svůj špatný stav odjel pan komorní prokurátor. Rotál mu podrobně vylíčil, že některé dluhy nebyly zaplacený. V každém případě by bylo rozumné, kdyby se komise prodloužila a dluhy by byly vyměněny skrz třetí stranu. V tom Rotál rád poslouží. Rotál se dále zmiňuje, že se nenachází v dobrém stavu a že se bojí, že by mohla následovat těžká nemoc.

Durchleuchtig[er] hochgeborner ffirsst

Gnedig[er] herr.

Gestern ist h[err] cammer procurator ungeacht seiner umbaslikeit veraist, deme hab ich ausfirlich meiner gedanken eröfnet, Anitzo wilß ausbrechen, daß etliche schulden nit bezzalt sint, auf welchen fall ratsamer where, wann dießer commission mechte in etwaß verlengert, entzwischen durch ein drite handt die schulden eingehandt werden, ich will gwiß auf ale weiß dienen. Ich befinde mich zimlich übel und firchte, es derfte ein schwere krankheit folgen, die außgesstanden schuldigkeiten wollen mit guett außbrechen, Gott die ehr. H[err] g[raff] Ferdinand und mein dochter sint heit veraist. Bevelle E. F. G. mich gehorsambst und verbleibe.

E. F. G.

Brin 23 Novembris 1654

gehorsambster treier

knecht

J[ohann] g[raff] v[o]n R[ottall]

40) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 27. listopadu 1654, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 383):

Děkuje za projevený soucit s jeho nemocí. Leží v posteli a teď k večeru se cítí hůř. Pořád ho zlobí žaludek, trpí a má velké bolesti. Kounickým dlužním spisům se chce víc věnovat a podá knížeti zprávu. To, co napsal pan Wizenberg si Rotál pečlivě přečetl a příští poštou odpoví. V Praze se setkal s Wizenberkem a poté o všem informoval Pešata. Doufá, že paní Rogendorfová bude souhlasit s dohodou. Pan Lamberk trpí, že zde bude tak dlouho. Rotál

velice děkuje za Ditrichštejnovu nabídku, že by mohl bydlet v jeho domě. Jeho dům je pro něj nešťastný a od té doby, co mu zemřela žena, vrací se mu v něm bolest.

Durchleichtiger hochgeborner ffrirsst

gnediger herr.

Euer firstlich[en] gnaden bin ich hoch obligirt, daß derselbten mein unbaslichkeit halber mitleiden tragen, ich befinde mich noch ligerhafft und itzo gegen abend wider erger; den magen kann ich auff keinerwaiß zur recht bringen, leide sehr große schmerzen. Das kanizischen schuldvorschraibung halber will ich mher nachricht einzihen und E. F. G. als dann berichten, auch waß herr von Wizenberg auffs papir gebracht, fflleißig ubersehen und bei negster *ordinari* gehorsamlich beahndworten, sonsten hab ich vor dießem zue Prag auch hernacher alhie mit herrn v[on] Wizenberg²⁶⁶ unterschidlichmall und ausfirlich darvon *discurirt*, auch letztlich dem herrn Peshat²⁶⁷ *informirt*, verhoff die ffrau v[on] Rogendorff wirt den vergleich nit außschlagen. Wegen des h[errn] v[on] Lamberg²⁶⁸ ist mir von herzen laid, es wirt ihm aldort zue lang sein. Bedanke beinebens gegen E. F. G. ich mich gehorsambst des gnedigen anerbitens wegen dero alhigischen ffrirsstlichen hauses halber, daß ich auf ein zeitlang mich dahin begeben mechte, verdiene sollche gnad hinwiderumb, mein hauß ist mir sehr unglikselig und wohin ich mich wende, erneuern sich die wunden. Khise hiemit E. F. G. gehorsambst die hand und verbleib bis in tott

Euer firstlich[en] gnad[en]

Brinn 27 N[o]v[em]b[er] 1654

gehorsambster getreier
knecht
J[ohann] graff v[on] Rottall

41) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 4. prosince 1654, písař (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 385):

Rotál vůbec nemyslel na to, jakou zprávu přinesl pan Zehetner v kounické záležitosti. Ale ujišťje knížete, že v každém případě upřednostní jeho zájmy před svými. Rotál se cítí lépe, dokonce včera mohl posloužit císaři. Ale poté opět ulehl do postele a vůbec se necítil dobře. Velice ho bolel žaludek. Ve jménu boha prosí Ditrichštejna, aby ho po dobu jeho indispozice nenechal upadnout v nemilost. Znovu knížete ujišťuje, že mu až do smrti bude věrně sloužit.

²⁶⁶ Eliáš Wizner z Wizenberku.

²⁶⁷ Jiří Stanislav Pešat z Moravan.

²⁶⁸ Pravděpodobně Johann Raimund z Lamberku.

Durchleichtig[er] hochgeborner fürst

Gnädig[er] herr; Auf das jenige, was herr Zehetner in der Kannitzischen sach berichtet undt ich auß gehorßamer schuldigkeit Euer fürst[lichen] gnad[en] beybringen laßen, haben dießelbte sich keines weges zuebedancken, sondern vielmehrs zuversichern, daß ich gewiß in allem undt iedem Euer fürst[lichen] gnad[en] befelch undt *interesse* meinem aigenen vorzueziehen verlange. Sonsten aber clage Euer fürst[lichen] gnad[en], das ob zwar es sich mit mir in etwas zur beßerung angelaßen, also daß ich gestern Ihr May[estätt]²⁶⁹ dienst schuldigstermaßen zuebefördern, mich aufm landthauß befunden undt zue beschleinigung des schlueßes etwas aufgehalten, mich darauf wiederumb zue bette legen undt heüte große ungelegenheit undt wehethumb des magens außstehen müßen; Biette daher umb Gottes willen, Euer fürst[lichen] gnad[en] wollen geruehen in keinen ungnaden zuvermercken, daß dießelbte ich noch zur zeit von aigner handt, nicht nach verlangen bedienen khan; Versichere aber wie vor also nochmals, daß ich gewieß auß aufrichtigen treuem hertzen, leben undt sterben werde.

Euer fürst[lichen] gnad[en]

Brünn den 4. decembris A. 1654

gehorsambster treier
knecht
J[ohann] graff v[on] Rottall

42) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 11. prosince 1654, písař (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. 387):

Rotál má radost, neboť císař nařídil Rotálovi, aby se stavy dojednal zmírnění daní pro Ditrichštejna. Informoval o tom pány komisaře ve svém domě. Kvůli své nemoci nemůže psát vlastní rukou, je velmi malátný. Nicméně je rád, že se to zlepšuje. Doufá, že mu bůh pomůže, aby opět začal nabírat na síle.

Durchleichtig[er] hochgeborner fürst.

Gnädiger herr; Auf dero röm[ische] kay[serliche] may[estätt]²⁷⁰ unßers allerg[nä]d[ig]sten herrn an mich ergangenen allerg[nä]d[ig]sten befelch in sachen, die von Euer fürst[lichen] gnad[en] der gildtpferde halber gesuchte *moderation* betrefendt, habe ich nit unterlaßen, denen löb[lichen] herren ständen, nachdeme dießelbten gestriges tages höchstbesagter Ihrer kay[serlichen] may[estätt] auf dero allerunterthänigste verwilligung an dero hier anwesenden herrn *commissarien* ergangene gnädigste *resolution* zue vernehmen, mich in meiner behausung begnadet, under andern auch diese Euer fürst[lichen] gnad[en] sach

²⁶⁹ Ferdinand III.

²⁷⁰ Ferdinand III.

gebührender maßen zue *representiren*, warauf dann besagte löb[liche] herren stände sich so wilfährig erwiesen, das der *reduction* ohne nachtheil, die von Euer fürst[lichen] gnad[en] verlangte fünffthalb achtel, jedoch andern zue keiner *consequenz*, übertragen werden sollen. Biette also gehorßamblich meine dies orts beschehene schuldigkeit in gnaden aufzunehmen undt daß Euer fürst[lichen] gnad[en], ich wegen meiner annoch wehrenden unpäßligkeit undt davon herrührenden mattigkeit nicht von aigner handt bediene, mir gnädig zuverzeühen, maßen dann Euer fürst[lichen] gnad[en] sich gewieß über meinem abkommen selbsten verwundern würden, weillen es sich aber nunmehr Gott lob zimlich zur beßerung anläst, als verhoffe ich nechst göttlicher hülf nach undt nach widerumb zue cräftten zuekommen undt alßdann auch gegen Euer fürst[lichen] gnad[en] meine iezige verabsaumnuß einzubringen. Inmittelst empfehle ich mich dero beharrenden gnaden, allzeit verharrendt

Euer fürst[lichen] gnad[en]

Brünn den 11 Decembris A. 1654

gehorsambster treier
knecht
J[ohann] g[raff] v[on] Rottall

43) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 18. prosince 1654, písař Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. 389):

Děkuje knížeti za sounáležitost s jeho nemocí. Díky bohu se to včera a dnes začalo zlepšovat a snad to tak bude pokračovat i nadále. Přeje si, aby v něm kníže měl ještě dlouho poslušného služebníka. Kníže mu nemusí děkovat za záležitost ohledně zbrojných koní, vše zařídili páni stavové a on pro to mnoho neudělal. Ujišťuje knížete, že všechny jeho příkazy rychle vyplní a podpoří.

Durchleichtig[er] hochgeborner fuerst

Gnädig[er] herr. Das Euer fürst[liche] gnad[en] wegen meiner unpäßligkeit ein so gnädiges mitleiden gegen mir bezeügen, thue gegen deroßelbten ich mich gantz gehorßamblich bedanken undt berichte, das es sich Gottlob gestern undt heute widerumb anfangt zuebeßern, der Allerhöchste verleihe, das es *continuire* undt Euer fürst[liche] gnad[en] noch länger an mir einen gehorßamen diener haben. Im ubrigen haben Euer fürst[liche] gnad[en] sich wegen der nachgesehen fünfft halb achtel gildtpferdt keines wegcs zuebedancken, zuemalen der löb[lichen] herren stände gegen Euer fürst[lichen] gnad[en] tragende *affection* undt verlangen ein weütmehrs erfordert undt ich also meines orts das wenigste bey der sach gethan, versichere aber Euer fürst[liche] gnad[en], daß auf alle dero befelch undt bey allen voffallenheiten ich zuebeförderung dero dienst so *prompt* als schuldig sol erfunden werden, alß

Euer fürst[lichen] gnad[en]

Brünn den 18. Decembris A. 1654

gehorsambster treuer
knecht
J[ohann] graff v[on] Rottall

44) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 21. prosince 1654, písař (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 391):

Děkuje za milé přání k vánocům, které od knížete dostal. Kvůli špatnému zdravotnímu stavu stále nemůže psát, a proto mu nechal napsat. Bude dál věrně sloužit.

P. S. Má o sebe strach, neboť lidé na tuto nemoc hodně umírají. Pan prelát z Bruk byl u něj minulé úterý zcela v pořádku a zdrav a mymí je mrtvý.

Durchleüchtig[er] hochgeborner fürst

Gnädieger herr; daß Euer fürst[lichen] gn[aden] geruhen wollen, mich mit einem so wolmainenden gnädiegen wuntsch zue dießen herbeynahendem hochheiliegen festtagen zue begnaden, thue gegen deroselbten ich mich nit allein gehorsamlich bedancken, sondern zuegleich auch umb gnädige verzeihung bitten, daß ich umb willen meiner annoch *continuirlichen* kranckheit Euer fürst[lichen] g[naden] nit von aigner handt bedienet, sondern habe müßen geschehen laßen, daß Euer fürst[lichen] g[naden] mit dero gnad meine schuldigkeit *devanciret*. Weilen ich aber nit zweifle, daß meiniege werde inmittelst auch zuerecht einigeloffen sein, alßo widerhole ich deßen inhalt, ieder zeit verbleibendt

Euer fürst[lichen] gn[aden]

Brün den 21 Decembris A. 1654

gehorsambster treier
knecht
Johann graff v[on] Rottall

P. S. Meinen zuestandt belangendt, *continuiert* Gott lob die beßerung annoch, der Allmächtige helfe weüter, allein sonsten gibt die erfahrung, daß die ienige, so an dergleichen zuestandt später undt erst nach meinerer kranckheit sterben, allermaßen diese vergangene nacht herr prælat von Bruk, welcher vergangenen Donnerstag mich frisch undt gesundt besucht, todes verblichen undt also einer nach dem anderen hiegeheth.

45) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 20. února 1655, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 277):

Rotál píše Ditrichštejnovi, že se z přílohy dozví, co mu odpověděli říkovští poručníci kvůli dluhu. Vyčká, co mu kníže odpoví.

Durchleuchtiger hochgeborner ffirsst

gnadiger herr

Aus ohnbeiligende werden E. F. G. vernommen, was die Rzykowskischen vorminder wegen der schuldtverschen (?) burgin (?) mir zue ahndwort gegeben, Oberhart (?) also was E. F. G. diesfals waiter schaffen wollen und ich werde zue allenzeiten verbleiben.

Euer furst[lichen] Gn[aden]

Brinn 20. Febr[uar] 1655

Gehorsambste treier
knecht
Johann Graff v[on] Rottall

Příloha²⁷¹

Vysoce urozeny pane pane hrabě, J[eho] m[ilosti] kra[lovské] V. M. pane hejtmane zemský k nám milostivě náchylný

Z milostivého V[ysoce] h[raběcí] excel[ence] skrz J[eho] m[ilost] pana nejvyššího písaře zemského nám učiněného adverte, že J[eho] k[nížecí] m[ilost], kníže z Dytrychštejna, mimo 300 fl r[ýnských] a 2 b[eček] vína za Bibrštejnský zápise předešle podaných více co dáti spečovati, ale však V[aší] h[raběcí] excel[enci] při 400 fl r[ýnských] a 2 b[ečky] milostivě resolvírovaných zanechávati ráčí, poslušně sme vyrozuměli, A ačkolivěk v daufanlivé naději k J[eho] k[nížecí] m[ilosti], že se na ty ubohé sirotky milostivě ohlídnauti a při 900 fl r[ýnských] skrz V[aší] h[raběcí] excel[enci] milostivý prostředkování požádaných zanechati ráčí v poníženosti se pokládaly, nic méněji na tom jmenovaným podaním upevnění býti, seznáváme a na těch 400 fl r[ýnských] a 2 b[ečky] vína přestati musíme, vždy v ponížené žádosti sme, že aspoň J[eho] k[nížecí] m[ilost] na víně více přidati a teď po dotčené peníze na Lipníku neb Hranicích (poněvadž nejbližší jest) vyčísti a víno vydati svým milostivým poručením naříditi ráčí, V[aše] h[raběcí] excel[ence] pak sirotky v jiných nastalých potřebách jako i nás v milostivau paměť a ochranu poručena činíme a zůstáváme

V[aší] h[raběcí] excel[ence]

na modlitbách trvající
a poslušní služebníci

²⁷¹ Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 281.

Datthum na Přestavcích
dne 15. Februar 1655

Mandalena Paulina Říkovská
rozená Kobylkovna
Jiří Šponar z Blejsda (?)
A. Max Říkovský

46) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 21. února 1655, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 306):

Děkuje knížeti za dopisy a prosí, aby doručil Rotálovo poddané psaní císaři. Je si jistý, že po tak dlouhé a věrné službě si nezaslouží takovou nemilost. Slouží s věrností a nasazením. Panu kancléři nikdy nedal příčinu, aby ho musel takto pronásledovat. Žádá knížete, aby kvůli tomu promluvil s hrabětem Auersperkem.

Durchleichtiger hochgeborner ffirst

Gnediger herr.

Euer ffirstlich[en] gnaden behde gnedige handbrifflein hab ich gehorsamlich empfangen und bedancke mich zuem dienstlichsten, daß E. F. G. mein aleruntertenigstes schreiben zue Ihr kay[serlichen] may[estätt]²⁷² selbst eigenen allergnedigisten henden abgeben und daß von Ihr kay[serlichen] may[estätt] solches mechte abgeleßen werden biten wollen. Gnediger herr, ich hete in dißer *materi* viel zuschreiben, weil aber Ihr kay[serliche] may[estätt] mir allergnedigst anbevollen deroselbten mich alleruntertenigst zuvertrauen, so underlaße ich alles und verlaße mich auff Ihr kay[serlichen] may[estätt] gerechtigkeit. Ihme meinem gwißen bin ich sicher und ffinde nit, warumb ich nach so langwirigen treugeleisteten diesten einige ungnad verdient hette, hab gleichwoll treu und eiffrig gedint, nimalß einige gefar geschihen, daß ich aber nit allen gleich thuen kann, bin ich nit allein und deßen wirt sich kein *minister* zu rhiemen haben, solte auch dises einreißen, wann sich etliche zusammenrotiren, andere an sich zihen und unser einen verfolgen und angeben (?), daß zue beheinzung (?) etlicher auffririschen gereter (?) ein ehrlicher mhand soll ins grab geschirtzt werden, wirt sollches an mir angeffangen, vileicht an größeren sich enden, E. F. G. bite ich gehorsamblich, sie thuen mir die große gnad und reden mit Ihr ffirstlich[en] gnaden ffirsten v[on] Auersperg, damit ich unverdanke nit leide (?). Euer ffirstlich[en] gnaden die vererngen (?) bei Ihr ffirstlich[en] gnaden viel und Ihr ffirstlich[en] gnaden sint ein gerechten herr. Dem herrn obristen canzler hab ich die zeit meines lebens einige ursach nit gegeben, sehe nit, wo ich diese verfolgung verdient hab, bin ich etwan unrechtt, wier kentenß miteinander außtragen und diß war christlich. Ich verlaße mich auff E. F. G. gnad und bite nochmalß, E. F. G. wollen

²⁷² Ferdinand III.

mit Ihr ffirstlich[en] gnaden v[on] Auersperg meinewegen (?) reden und bederseits meine gnedige herrn verbleiben, ich aber werde leben und ssterben

Euer ffirstlich[en] gnaden

Brinn 21 Feb[ruari] 1655

treugehorsambster

knecht

Johann graff v[on] Rottall

Ich wolte ubermorgen gern auff mein gutt Quasitz die lufft zuendern und aldort werde E. F. G. gnedige beahndwortung erwarten.

47) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 19. března 1655, písař (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 283):

U příležitosti svatých velikonočních svátků připomíná knížeti svou dlužnost a nepomine mu dál věrně sloužit. Věří, že ho kníže i nadále udrží ve své milosti.

Durchleuchtig hochgeborner fürst.

Gnadiger herr. Demnach daß herbay ruckende hochheilige össterliche fest, mich abermals meiner Schuldigkeit erindert; Alß habe derßelben nach, ich nit umbgehen sollen, Eüer fürst[lichen] Gna[den] mit diesen Zeilen gehor[samblich] zuebedienen deroßelbten ein hocherfrewliches *Alleluia*, undt darbey alle aderwärtige selbst verlangende vergnüegung, anzuwünschen, mit angehefter biette, mich alß dero diener in deroßelbten gnade wie bißhero zueerhalten, hingegen auch iederzeit sein undt verbleiben laßen

Euer fürst[liche] Gna[de]

Brün den 19. Marty A 1655

Gehorsambsten treien knecht

Johann graff v[on] Rottall

48) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 16. dubna 1655, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 285):

Posílá knížeti nikoliv šest, ale rovnou sedm obligací. Včera mu pan Sponar jako poručník v přítomnosti nejvyššího zemského písaře odpověděl. Slíbená suma má být vyplacena a Rotál to může rovnou zaplatit ze svého. Ovšem oni chtějí vyčkat na reakci Ditrichštejna. Rotál doufá v dobrý konec a navrhuje, že by jim kníže mohl přidat ještě jeden

sud vína. Za řekou Moravou je kvůli chladnu veliká ztráta obilí. Chudí lidé jsou z toho skleslí a zároveň se bojí války. Rotál prosí o podporu kvůli turecké vlně. V Uhrách by ji měli zakázat. Rotál má velkou ztrátu ovcí, až 2500 kusů.

Durchleichtiger hochgeborner ffirst

Gnediger herr.

Hiebeiliegend werden E. F. gnaden nit allein die 6 *obligationes* sondern deren 7 zuempfangen haben, welliche gestriges tags herr Ssponar alß vorminder in beisein des herrn obristen landschreibers mir uberahndwortet hat, E. F. gnaden gehorsamlich anhaimb sstellen, ob dieselbten anbevellen wollen, damit ihnen daß versprochene *quantum* erchte gegeben werden, Ich hab zwar ihme alsbalt auß meinem mitln solches geben wollen, sint aber so höfflich gewesen und vermelt, sie werden schon warten, bieß E. F. gnaden bevelich zurukkommen wirt. Der herr Ssponar hat auch vermaint weiln der verschreibungen ehein 6 bei der abred gedacht, sie aber anietzo 7 abgelegt. Ob E. F. G. die armen waisen noch mit 1 f[alß] wein begnaden wolten, beruhet aber bei E. F. G. gnediger *disposition*. Die zusammenkunfft nachtet sich herzue und ich verlang vor alles, damit einmal den glikliches end gemacht werde. Daß teile (?) getrad uber die March gegen Neitetschein und Polnisch Ostra hat wegen der kelten großen schaden geliten, wie dann absonderlich bei meinen wirtschafften, die ahrmen leit werden sehr klanmitig und ist unter ihnen zugleich ein solche fforcht des kriegs halber, daß sich driber zuverwundern, solche widerwertige zeitungen bringen die botten und auch andere, so auß Schlesing kommen.

E. F. G. bite ich nochmalß gehorsamlich dieselbten helfen befirdern, damit die thirkische woll in Uhngern möchte verboten werden, ich hab an deren schaffen großen verlust, sint mir schon uber 2500 wekkomben und hat kein aufherren. Verblib heunt

E. F. gnaden

Br[inn] 16. April 1655

gehorsamster treier

knecht

J[ohann] g[raf] v[on] Rottall

49) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 19. dubna 1655, písař (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 289):

Rotál měl jít na schůzku, zřejmě z pověření císaře, ale stále se necítí moc dobře. Omlouvá se, že to neučiní osobně. Stanovil doktora Albrechta jako svého právního zástupce a ten to za něj vyřídí. Rotál ví, že se to v této záležitosti příliš nehodí, ale kvůli svému zdravotnímu stavu nemá jinou možnost.

Durchlechtig hochgeborner Fürst

Gnädiger herr; Obwollen die beschaffenheit meiner anligenheiten erfordert, daß ich dießelbige gehöriger orten, selbsten handeln solte, auch mir nichts liebers wehre, alß solches perßönlich zueverichten; Nichts destoweniger, weilen ich zum theil, undt zwar vornehmlich, wegen dieser iezigen zuesamenkunft undt der von Ihr Kay[serliche] May[estät]²⁷³ mir darbey allergnädigst anbefohlenen beobachtung dero dienste, theils auch umb willen meiner so lang außgestandenen unpäßligkeit undt das ich biß dato nicht völlig khan zue cräften kommen, darzue nicht gelangen khan, So habe ich uberbringern h[err] doct[or] Albrechten, dahin vermächt, Euer fürst[liche] gnad[e] auf vorhero erlangten gehorßamen zuetritt statt meiner, erzliche meine notwendigkeiten mündtlich vorzutragen; Ersuche solchemnach Euer fürst[liche] gnad[e] gehorsamblich, dießelbte geruhen mir die sonderbahre gnad zue erweisen, besagten Doct[or] Albrecht gnädig zuevernehmen undt deßen vortrag lhro *demeliori recommendirt* sein zuelaßen; Welche hohe gnade mit aller schuldigkeit zueverdienen ich in alle weege obligirt sein undt verbleiben werde, alß

Euer fürst[liche] Gnad[e]

Brün den 19. Aprilis 1655

Gehorsambster treier
Knecht
Johann Graff v[on] Rottall

50) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 5. června 1655, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 293):

Pan hrabě Albrecht Eusebius z Vrbna chtěl posloužit jeho knížecí milosti vévodovy z Opavy, takže kníže bude mít důvod je zapojit. Jak kníže jistě ví, pan hrabě Vrbna s paní hraběnkou z Lamberku a jeho dcerou, hraběnkou z Valdštejna, jsou příbuzní. Hrabě Albrecht Eusebius vyhledal Rotála, aby mu pomohl dostat se k vévodovi z Opavy prostřednictvím Ditrichštejna. Rotál tedy prosí knížete, zda by to mohl učinit. Hrabě Vrbna se i se svými blízkými pány a přáteli za to odslouží.

Durchleichtiger hochgeborner ffirst

Gnädiger herr.

Die herr Albrecht Eusebius Graff v[on] Wirben verlangt Ihrer ffirstlichen gnaden herzogen zue *Troppau* dergestalt gehorsambst zudienen, daß Ihr ffirstlich[en] gnaden hoffentlich ursach haben werden, ihme herrn Graffen uber dises i[e]tziges verlangen noch weiters zuemployren. Und sintemalen wie E. F. G. wisent obgedachter herr graff v[on] Wirben mit

²⁷³ Ferdinand III.

der ffrau graffin v[on] Lambergkh und meiner dochter Graffin v[on] Wallenstein²⁷⁴ nachent bewant, alß hat derselbte mich ersucht bei E. F. G. demselben dergestalt zurecom[m]endiren, damit durch E. F. G. gnedige interposition bei Ihr ffirstlich[en] gnaden herzogen zue Troppau, derselbte zu seinem verlangen erlangen mechte. Dahero E. F. G. ich gehorsambst bite vilgedachten herrn graffen v[on] Wiren diese gnad zuerweißen und durch dero hohe vermegenheit zue seinen vorhaben verhelffen, So herr graff v[on] Wirben neben seiner gantzen ansenlichen freindschafft samt mir in allen verfallenheiten umb E. F. G. gehorsamblich verdinen wollen, E. F. G. uns samentlich beeilendt verbleibe

Euer first[lichen] Gnaden

Brinn 5 Juny 1655

gehorsambster treier
knecht
Johann graff v[on] Rottall

51) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 11. června 1655, písař, P. S. vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 291):

V pořádku obdržel psaní od knížete, které se týkalo statku Dilovice. Připomíná mu, jak se má v této záležitosti dále zachovat. Už v minulosti se sešel s panem Wizenberkem a dohodli se, že se záležitost vyřeší mimosoudně. Potom ale Rotálovi zemřela manželka, byl dlouho nemocný a v té věci se nic nedělo. Pokud kníže chce, Rotál se s ním znovu sejde, vyžádá si písemnosti a mohou navázat tam, kde skončili.

P. S. Bude se snažit, aby se věci vyřešily dohodou a vše se ukončilo, jeho neštěstí a dlouhá nemoc všemu zabránily.

Durchleuchtig hochgeborner fürst.

Gnädiger herr; Euer fürst[lichen] gnad[en] beliebtes vom 11 dieß in sachen, daß bewuste *negotium* wegen des guetts Tilkowicz betrefent, habe ich zue recht erhalten, Erindere mich auch deßen, waß in dießer sachen noch hievordiesen gehandelt worden, gar wol, indeme ich alsobaldt damals mit herrn von Wisenberg²⁷⁵ die notturft *conferirt* undt darauf verblieben worden, daß wier unß zue Holeschau (allwohin ich auch den herrn von Zierotin erbitten wollen) miteinander ersehen undt die sach wo möglich in der güette zue *accomodiren* einen versuch thuen sollen; Nachdeme aber gleich darauf meine gemahlin, seelige, gefährlich erkranket, daß nit allein dero todthfall erfolget, sondern auch ich lange zeit hernach mit leibes unpäßligkeit behaftet gewesen, alß hat wegen selbiger verhinderung, daß abgeredete vorhaben biß dato nicht können werckstellig gemacht werden.

²⁷⁴ Marie Eleonora z Valdštejna.

²⁷⁵ Eliáš Wizner z Wizenberku.

Nichts destoweniger undt weillen ich also gleich nach vollendung dieser so langwierigen *general* abreitungs*commission* meine raise nacher Holeschau fortzustellen *intentionirt*, alß stelle zue Euer fürst[lichen] gnad[en] gnädigem gefallen, ob deroselbten mein obiger anfangs gehabter vorschlag beliebig; Auf welchen fall nötig sein wurde, daß die erforderende schriftliche notturften, wie auch ein schreiben an Euer fürst[lichen] gnad[en] gevollmächtigten in Schlesien hereingeschickt würde, Im ubrigen wolte ich, wie gemeldt, den herrn von Zierotin nebst herrn von Wiesenberg undt mehrgedachten Euer fürst[lichen] gnad[en] gevollmächtigten auf einen gewissen tag zue mir erbitten undt meines orts mich bemühen, in allem zuerweisen, daß ich bin undt verbleibe

Euer fürst[lichen] Gnad[en]

Brün den 11. Juny A 1655

Gehorsambster treier
knecht
Johann graff v[on] Rottall

Ich werde mich eiserest bemhüen, daß diese sachen durch einen vergleich geendet werde, mein unglih und lang werende krankhait hat ales verhindert.

52) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 16. června 1655, písař (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 297):

Rotál píše, že se po přečtení dopisu od knížete ohlásil u pana Wizenberka kvůli spaniuským záležitostem. Až se od Wizenberga dozví co a jak, měl by kníže podle dohody vystavit směnku panu Landau a podle instrukce předat účty ze statku Sponnau. Bohužel o tom zatím víc neví. Pokud by se to nepodařilo, byli by nuceni použít jiné prostředky. Na statek Sponnau by měla být uvalena hypotéka, což by se muselo řešit u zemského sněmu. Každopádně jedním z těchto řešení by se záležitost měla ukončit.

Durchleüchtig: hochgeborner fürst.

Gnädiger herr. Euer fürst[lichen] gnad[en] beliebtes vom 13 diß habe ich bey heütiger *ordinari* zue recht erhalten undt nach ablesung deß innhalts mich alßbald bey herrn von Wiesenberg²⁷⁶ der Spanaischen sachen beschaffenheit undt warauf selbige eügentlich beruehe erkündiget;

Wann ich dann von demselben so viel vernehme, ob solten Euer fürst[liche] gnad[en] nach dem bewusten bereits gefertigten vergleich mit herrn von Landau im werk gewesen sein, eine *obligation* von demselben zuehanden zuebringen, deren *instrument* sambt einer

²⁷⁶ Eliáš Wizner z Wizenberku.

fürßehung wegen der von dem von Landau versprochenen entlaßung der raitungen des gutts Sponnau, Euer fürst[liche] gnad[en] er von Wißenberg zwar zuegefertiget, aber seithero einige nachricht nicht hat, ob selbige seye zur außfertigung, oder aber einige *difficulteten* entzwischen kommen; Also wurden auf den fall der beschehenen außfertigung Euer fürst[liche] gnad[en] sich billich solcher *obligation* zuehalten ursach haben; Im wüdrigen aber undt da es bey dem aufgerichteten vergleich seine verbleibung hette, wurde daß nechste mittel sein, daß die *interessirte* wie Euer fürst[liche] gnad[en] selbsten hochvernünftig melden, die *immission* auf daß guett Spanau alß *hypothecam* gerichtlich suchen undt bey dem löb[lichen] ambt der landeshaubtmanschafft umb verfüegung der billigkeit einkommen theten; Durch welches mittel ich dann nicht zweifle, die sach aufs ehiste undt beste zue erwünschtem außschlag gedeyen würde. Ich aber thue hiemit Euer fürst[lichen] gnad[en] mich zue beharrenden gnaden gehorßamlich empfehlen, alß

Euer fürst[lichen] gnad[en]

Brün den 16 July 1655

gehorsamster treier
knecht
Johann graff v[on] Rottall

53) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 18. června 1655, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 295):

Dopis se týká velmi složitého haugvického sporu. Jsou v něm zainteresováni dva právníci – Wizner a Pešat. Každý z nich navrhuje nějaké řešení, ale navzájem se o svých nápadech neinformují. Rotál navrhuje razantní řešení. Věc se má předat císaři a ten ať rozhodne. Spor komplikuje pan Haugvic, který by měl předat účty poručníkům, což nechce udělat. Dále je spor složitý proto, že spousta jeho účastníků už zemřela.

Durchleichtiger hochgeborner ffirst

Gnediger herr

Mir ist von herzen laid, daß E. F. G. wegen der haügwisischen sachen sollche unlust leiden, mein gehorsame schuldikeit erfordert E. F. G. treilich zue dienen, dahero weilen h[err] v[on] Wisenberg²⁷⁷ bei vergangenem landrecht mich versichert hat, daß h[err] v[on] Haugwiz ohne verneme (?) *regress quitiren* wirt. Ingleichen h[err] Peshat²⁷⁸ ehe habe von ihme h[err] Sedlnitzki und h[err] Donat ein ebenmeßige züsag erhalten, mich ebenmeßig versichert und damit einmal dieser langweiligen sachen mechte ein ende gemacht, auch etwan mit gewinung der zeit und gebrauchten auffziegen E. F. G. nit geforden werden, so habe ich mit

²⁷⁷ Eliáš Wizner z Wizenberku.

²⁷⁸ Jiří Stanislav Pešat z Moravan.

h[err] Peshat entwandern der haugwizischen sachen halber *discurirt* und gefragt, ahm wher es beruhete, nach langem reden mein mainung eröffnet, nemlich es wan zue seiner versicherung denen, weilen von h[erren] Haugwitz, Sedlnitzki und Donat nichts schriftliches verhanden, wann ehr diselbten ihre gegebener *parola* erinderte und zugleich ersüchete die gwiße zeit, wann solliche quitung erfolgen mechte zubemeine (?). Nachdem h[err] Peshat nach haus sich begeben, ist h[err] Wizner kommen, der hat mir ingleichen zu verstehen geben, waß E. F. G. an ihme abgehen laßen, darauff ich ihme ebenmeßig dieße mainung eröffnet habe und werden alßo behden (dann einer waiß von des andern *intention* nit) umb die ehr, welcher den dankh darvon tragen sstreiten und E. F. G. als dann auß denen ahndworten ersehen mher unter ihme recht oder unrechten hatt.

Entgewischen aber (doch ohne gehorsames masgeben) wehre ratsamb, daß E. F. G. unerwartet diser ahndworten alsobald bei Ihr kay[serlichen] may[estätt]²⁷⁹ eikommen mechten dises inhalts, nachdem Ihr kay[serliche] may[estätt] allergnedigst anbevollen, damit der wasen sachen halber bei dem landrecht ein end gemacht werde, so auch biß auf die haugwizische ihre richtikeiten erlangen, dem Haugwitz aber als damalß vermindigen gwiße gen (?) haben nemblich h[err] g[raff] v[on] Operstorf und h[err] v[on] Wizenberg gegeben und zugleich so woll anfanglich vom leblichen landrecht alß auch hernahmalß von königlichen amt und zwar peremptovic (?) ausfolgt worden, damit von E. F. G. diselbten die reitungen abnemen, richtikeit machen, *quitiren* und die ausgeetzte danksagung volziehen sollen. So ist aber ungerecht aber diser anordnungen und E. F. G. auch dero volmechtigen fleißigen ammanenß und ersuchen diese abreitungs sach zu keiner richtikeit gelangt, sondern von denen vormindern zue E. F. G. nachteil von einer zeit zue der andern verschoben worden. Dahero weilen E. F. G. merklich daran gelegen, auch in großer gefar sstehen, wann etwan einer oder der andere, welliche von beschafenheit dieses werk die beste wisenschafft haben, mit tott abgehen sollen, in ermanglung gnugsamer *information* pericitiren (?) mechten, Ihr kay[serliche] may[estätt] gecमितen (?) durch daß kanzlher ambtt der landshaubtmanschafft behden vermindern einmall vor allemall anbevelen laßen, damit sie denen vorigen Pamatken, wie auch amtsbevelchen unversaumtt nachkommen, sich bei E. F. G. volmechtigen angeben, die völige richtikeit (und zwar beyfal (?) biß den halben July) machen, ihm außbleibung deßen aber und auff fernern E. F. G. oder dero volmechtigen anhalten, der wirklichen *conpelirungs* mitl gewertigen sein. Dises wirt daß werkh beschleinigen und vor h[erren] vorminder aufmünten, daß sie sich bewerben werden umb die völige richtikeit, weil sie sehen werden, daß E. F. G. nit warten biß die abtretung der erbschafft geschehen wirt, nemlich den 24 Augusti, sondern halten sich der ergangenen Pamatken. Werden eheein die h[erren] vorminder die richtikeit machen, so erlangen E. F. G. dero verlangen, werden sie tergracissiren (?) und ausfflucht suchen, so ist leicht zusehen, wo ihr *intention* hingerichtet sei, und werden mit ihren schaden gleichwoll durch recht dahin gehalten, daß sie erstlich die raitung von E. F. G. ubernommen müßen, darbei aber dises zubeobachten, es mechten von denen h[erren] vormindern viel mengelsposten. (wie ich dann vermein, daß deren ein zimliche anzall verhanden und auff viel tausent sich

²⁷⁹ Ferdinand III.

erschrecken) ausgesetzt, dardurch dann dem Haugwitz die augen eröffnet werden. Wann aber durch einen vergleich, nemlich daß der Haugwitz E. F. G. alle sprich (?) raitungen und verahndwortigen entlaßen, *quitira* auch die dankhsagung abgelegten sich ordentlich erklerett, so wurde alsdann ferners zuetractiren auch zuberatschlagen sein, daß erstlich laut Pamatken die h[erren] vorminder E. F. G. *quitiren* dankhsagen, alßdann h[err] Haugwitz die h[erren] vorminder *in summa* meine gedanken ziellen dahin, damit die raitungen alsobaldt h[err] Haugwitz gegen obergedachten genugsamer versicherung ubernehme, damit nit etwann die h[erren] vorminder die jenigen mengl E. F. G. aussetzen, welliche hernacher von h[err] Haugwitz nit zuerhalten weren, dann die leit anheger und ansstifter, deren sehr viel haben, ein freid derben (?). Dises schreibe ich in hohste eill, dahero bite gehorsamblich E. F. G. wollen die uble schrift und schlechtes schreiben nit vermerken und wofern E: F. G. schaffen will, ich mich diser sachen recht annemen und treilich dienen, dann es mechte kunftig mit so langen auffzeigen E: F. G. schaden und ungelegenheit zuwachsen. Bevelle mich hiemit als.

E. F. G.

Br[in] 18 Juny 1655

gehorsambster
treuer knecht
J[ohann] graff v[on] Rottall

54) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Brno, 29. června 1655, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 279):

Pan Hofman se se slečnou Eleonorou uvidí u dvora nebo v kostele. Kvůli haugvickým věcem u něj včera byli pan Wizenberk a pan Pešat a mluvili o těch zdouhavých záležitostech. Pan Wizenberg prosí, jelikož je v těch věcech zběhlý, zda by se na to mohl podívat a podpořit tak ukončení této kauzy. Oba pánové Rotálovi slíbili, že se s ním zítra sejdou kvůli almanské pozůstalosti. Je nutné dát dohromady potřebné písemnosti a dotáhnout to do konce. Oba mu v této věci slíbili podporu. Co se týče rogendorfského převodu, mluvil Rotál s holandským Sakem. Několikrát psal panu Lamberkovi, i v době, kdy byl nemocný, mu nechal napsat. Bude věrný sluha po celý život až do smrti.

Durchleichtiger hochgeborner ffirsst

Gnediger herr.

H[err] Hoffman wirt zweifelsohne die libe freile Lenorl bei hoff oder in der kirchen gesehen haben und weil bei E. F. G. ehe sich nit angemelt, geschicht im gar recht, das E. F. G. von im nit wißen, ehe soll diser tag hier sein und wil E. F. G. alsdan gehorsamlich berichten. Wegen der haugwizischen sachen hab ich gestern dem h[err] v[on] Wizenbergk²⁸⁰ und h[err]

²⁸⁰ Eliáš Wizner z Wizenberku.

Peschat²⁸¹ bei mir gehabt und daß dise sachen sich so lang verweilen gar beweglich zugeret, h[err] v[on] Wizenberg aber gebeten, weilen ehr aber diser sachen kündig, ehr wollte die endschaft befirdern, sonsten da etwas ubersehen werden heten. E. F. G. sich an der almanischen verlasenschaafft nit zuerholten: Warauff alle behde mir verssprechen, sie wolten heit zusammenkommen, die benetigten schrifften zusammenklauben, denen almanischen ausferdigen und ehest ein ende machen. Mir ist der verzug sehr laid, weilen sie aber solches zubefirdern verssprechen, vermainte ich unmasgebig E. F. G. mehres anietzo darbei verbleiben laßen. Wegen der Rzykowskishen verschreibung hab ich mit holandischen Sakh gleich itzo geredet, der verlangt E. F. G. zu dienen und will sein miglichsten ffließ anwenden, daß solche verschreibung diser tagen alhier unfelbar und unzweifelhaftig abgelegt werden, mit bit E. F. G. wollen sein gnediger herr verbleiben und sich seiner treier dienst versichern. Herr graffen v[on] Lamberg²⁸² hab ich vilmal geschreiben und in meiner krankheit schreiben laßen, dann ich gwislich sein und der seinigen treier diener unverenderten leben und ssterben werde, die beeden liben freilen sint Gott lob woll auff, hiemit E. F. G. mich gehorsambst empfelendt verbliebe.

E. F. G.

Brinn 29. Juni 1655

gehorsambster treier knecht
und diener
J[ohann] g[raff] v[on] R[ottall]

55) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, Vídeň, 19. září 1655, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 299):

Rotál mluvil s prezidentem dvorské komory, který je informován a bude se snažit, aby se celá obligace v pořádku vrátila. V takovém případě by bylo nejlepší, aby se tato směnka vyřešila cesí, tedy postoupením pohledávky. V závěru prosí Ditrichštejna, aby ho držel v milosti u knížete Auersperka.

Gnediger ffirsst und herr

Mit h[errn] hofcamerpresidenten²⁸³ hab ich geret, derselbte ist wol informirt und wirt eiffrig darob sein, damit dieselbige obligation ganz rechte zuruckgebracht werden. Gnadiger herr unffal (?) solches zuerlangen, so were unmasgeben gar ratsamb, daß dieselbige obligation auff E. F. G. dies an ordentliche Cession mechte gebracht werden: Es seint gewiße ursachen, die E. F. G. hoffentlich vor gar erheblich finden werden. Bevelle ich himit zue E. F. G.

²⁸¹ Jiří Stanislav Pešat z Moravan.

²⁸² Jan Maxmilián z Lamberku.

²⁸³ David Ungnad z Weisenwolfu.

immerwehrender gnaden und bit E. F. G. wollen bei Ihr first[liche] gnaden firsten v[on] Aursperg in gnaden mich helffen erhalten, verbleibend.

E. F. Gnaden

Wienn 19. Septembr[is] 1655

gehorsambter getreuer
knecht
J[ohann] g[raff] v[on] Rottall

56) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, b. m., b. d., 1655, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448. fol. 301):

Děkuje knížeti, že pomohl panu Podstatskému a panu Elbognerovi. Jde o krach Podtstských a vyřešení některých předchozích dluhů. Paní Berskovská si své peníze vezme rovnou od bergerišských měšťanů, neboť ti Podstatským dlužili. Prosí knížete, aby pomohl zejména v záležitosti chudých podstatských sirotků. Verbování se bude muset odložit, neboť je těžká situace. Včera a dnes na jarmarku naverbovali pouze dva jedince.

P. S. Děkuje knížeti, že milostivě přijal jeho tři truhly. Ví, že s tím má kníže nepříjemnosti. O této záležitosti se mluvilo v novostavbě. Nemůže tu záležitost ani svěřit brku.

Dürchleichtiger hochgeborner ffirst

gnediger herr.

Daß E. F. G. herrn Podstatski²⁸⁴ und h[err] Elebogner²⁸⁵ mit gnaden verhilfflich sein wollen, bedanke mich gehorsamblich und sie werdens samt mir treilich abdiene. Weher herr Podstatski zeitlicher kommen durch E. F. G. gnad meher ihme und h[err] b[aron] *Locatelli* geholffen, dann ich vermain h[err] Podstatski wirt volkh bekommen. Herr Georg Wallerian Podstatsky und alle seine brider samtt denen *creditoribus* und *interessirten* werden E. F. G. obligirt, wann diese *commission placidirt, confirmirt* und dardoch die *crida* abgelainet wirt. Dann die sachen sint mir zimlich bekant und ist bloß umb ein einige berson nemlich die ffrau Berskovskin zuthuen, weliche mit versprechen die leit gewunen hatt. Da doch sie nit bei denn podstatskischen erben sondern bei denen bergerischen bürgern, da sie etwas zusuchen hette, suchen solte, dann h[err] Podstatski sehligier nhüer volmechtiger der bergerischen birgern geweßen und alßo ihnen, nit aber der frau Bersskovskin *obligirt* und und ahndwort zugeben schuldig wehre. E. F. G. hab ich auß treugehorsambster schuldikeit zue Eberstorff auch neilich (?) durch schreiben der molischen schuldverschreibung halber erindert, wann die sachen nit zue eine *crida* kommen, so werden E. F. G. mich ohne einige ansspuch sich

²⁸⁴ Jiří Podstatský z Prusinovic.

²⁸⁵ Ludvík Elbogner z Unterschönfeldu.

beßer versichern kinnen und oben zue disen end, gar nit aber daß E. F. G. etwaß geben oder zillen (?) sollen, ich abermall in mein schreiben unmaßgebige erinderung geben.

Nebents denen h[erren] Podstatskischen und ahrmen podstatskischen waißen bite ich nochmahß, E. F. G. gerhnen (?) ihnen verhilfflich sein, damit der *commission placidirt* werde und ihnen alß alten und uhralten Mhärern, deren vatter in der *rebellion* sein treü erwißen, noch dem shtukh brott bleiben mechtte. Die werbungen ie lenger es verschoben wirt, umb desto schwerer werden sie sein, gestern und heit bei dem jarmarkt haben die werber nit mherer alß 2 bekommen, es ist groß zeit, dann anderseits verlirt man kein sstundt. Daß E. F. G. mit dero gnaden *continuiren*, bin ich hoch erfreit und werde gwislich leben und ssterben.
E. F. G.

gehorsambster treier
knecht
J[ohann] graff v[on] Rottall

Gnediger ffirst und herr, E. F. G. bedanke ich mich gehorsamblich, daß diselbten meiner 3 trühen gnediglich annemen und nebenst deroselbigen auch verwaren laßen wollen. Wo ich halt mein gehorsames sicheres vertrauen haben, alda undersstehe ich mich auch ungelegenheit zumachen, verdine alle gnaden gehorsamblich. Daß aber in selbiger *materi* darvon ihn neue gebei geredet werden, nichts kann *effectuiret* werden, ist mir laid und darff der ffeder nit ales vertrauen, was zwischen denen meinigern und gleichsam anfeltigen darvon geredet wirt. Der Almechtige wolle ins mitl kommen, sonsten wurde es gwißlich, wie E. F. G. gar recht schreiben, mit unß nit beßer alß in Pollen gehen. H[err] graff v[on] Pücham ist mein vertrauter patron, derselbte wirt mit E. F. G. alß meinen gnedigen herrn meinen berson halber auffirlich reden und dero treien gnedigen rath begeren.

Edice korespondence Jana z Rotálu s Ferdinandem z Ditrichštejna z let 1656 – 1666

1) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Ferdinandovi z Ditrichštejna, Holešov, 6. března 1656, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 20):

Rotál se dozvěděl, že Ditrichštejn se svou ženou pojedou dnes nebo zítra do Mikulova. Chtěl by je při této příležitosti navštívit. Přeje jim do manželství stále zdraví a dlouhý život.

Durchleuchtiger hochgeborner firsst

Nachdeme vorgewiß berichtet wirt, daß Eür furs[lichen] gnaden nebens dero hochgeehrtisten fürstlichen frauen gemallin²⁸⁶ heit oder Morgen nacher Nicolspurg ankommen werden, Als habe meine schuldikeit bei E. F. G. ich hiermit gehorsam[blich] ablegen. Eur fürstlichen gnaden empfangen und zue diesen neu erworbenen heiligen (?) ehestandte bestandige gesundheit, langwiriges leben und in allem ein volkomentliche vergnigung wnschen wollen, mit versicherung daß wie Ihrer furst[licher] gnaden Sehligister gedachtnuß ich zue allen zeiten treulich zudienen begert habe, alß auch unausezlich verharren werde.

Euer fürtllich[en] gnade[n]

Holessau 6. Martij 1656

Gehorsammer treuer
knecht und diener
Johann graff v[on] Rottall

2) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Ferdinandovi z Ditrichštejna, Holešov, 9. dubna 1656, písař (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 18):

Při příležitosti nejsvětějších velikonočních svátků, vzkříšení Krista poslušně vzpomíná na jeho knížecí milost a poslušně přeje vše dobré. Prosí, aby nadále zůstal v jeho přízni a aby si vzájemně podávali pomocnou ruku, ve vší úctě, kterou může projevit, je a nadále zůstává věrný.

Durchleüchtig[er] Hochgeborner Fürst

Demnach daß Hochheilige Ossterliche fest der Glorwürdigen Auferstehung Christi herbeynahet undt mich meiner gehorßamen schuldikeit erindert; Alß hab ich folg

²⁸⁶ Marie Alžběta, kněžna z Eggenberka.

deroselben nicht umbgehen sollen Euer fürst[lichen] gnad[en] zue begehung obgedachtes hochheiligen festes ein Hocherfreüliches Alleluia, undt darbey alle anderwertige selbst verlangende vergnügung gehorßamlich anzuerwünschen; Mit hochfleißiger bitte mich in dero Beständiger Gnade zuerhalten, undt zue deroselben abdienung mir gelegenheit an die handt geben zuelaßen, in welch[en] bezeugen möge, daß ich bin undt unaußsezlich verbleibe.

Euer fürst[lichen] gnad[en]

Holeschaw den 9. Aprilis 1656

Gehorsamer knecht
und diener
Johann graff v[on] Rottall

3) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Ferdinandovi z Ditrichštejna, Holešov, 10. dubna 1656, písař (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 30):

Rotál obdržel dopis od Ditrichštejna, který se týkal všech židů na Moravě. Židé ve vsí slušnosti podali požadavky a stížnosti na řádné a mimořádné daně. Musí platit dávky vrchnosti a na tyto daně už nebudou mít prostředky. Tím budou trpět i ostatní poddaní a křesťané, neboť je budou muset uhradit za ně. O těchto daních rozhodli na zemském sněmu ti, kteří mají na svých panstvích nejméně židovského obyvatelstva. Tento problém s židy se nejvíce týká Ditrichštejna, knížete Lichtenštejna, hraběnky Kounicové, hrabat z Třebíče, také olomouckého biskupství a Rotála samotného. Na to všechno ho upozornil jeho administrátor. Rotálovi se to nelíbí a na příslušných místech to bude řešit.

Durchleüchtig[er] Hochgeborner Fürst

Eüer fürst[lichen] Gnad[en] vom 3. *huius*, die Gesambte Mährische Judenschafft betrefendt, hab ich zue recht empfangen, undt wie ich mich vorderist bedanken thue, daß Eüer fürst[lichen] Gnad[en] mein unmaßgebiges beduncken hierin haben vernehmen wollen; Also berichte dieselben Gehorßamblich, daß der Juden anbringen undt beschwärde aller billigkeit gemeß seindt, dann in fall sie uber ihre Ihro Kay[serliche] May[estätt]²⁸⁷ Jährliche *ordinari Contributionen* mit des landes *Extra ordinari* anlagen, solten beschwärt werden, so wurde ihnen mit denen, ihren Grunt herren schuldigen zinßen nicht allein auf zukommen unmöglich sein sondern auch, wurden solche ihre hierauß entspringende unvermögenheit die ubrige unterthanen undt Christen bißen undt ersetzen müssen. Wardurch nicht allein sie samentlich ins verderben gesetzt, sondern auch die grunt herren in großen schaden gebracht wurden, welches dann allen billigkeit zuewider ist; Es Rühret aber dieser fählern daher, daß von denen ienigen, welche dem Hießigen Mährischen Landtag beygewohnt undt geschlossen, die wenigsten Juden unter sich haben, daher Eüer fürst[liche] Gnad[e] die Gesambte herren

²⁸⁷ Ferdinand III.

fürsten von Lichtenstein,²⁸⁸ die verwittibte frau Gräffin von Kaunitz,²⁸⁹ herrn Graffen zue Trebitsch,²⁹⁰ undt mich betrefet; Es befinden sich zwar in den ollmütz[ischen] Bischoff[lichen]²⁹¹ herrschafften auch Juden, undt zweifle nit daß der herr *Administrator* ingleichen solches beobachten möchte, hiermit die Gesamte Mährische Judenschafft ihrer habender billigmäßiger beschwörden enthaben, denen Grunt herren aber zu einer hochschädlicher *Consequenz* hierin khein Schaden möge zuegefügt werden, desentwegen ich gehöriger orthen anregung thuen werde; Welches Eüer fürst[lichen] Gnad[en] zur Antwort nicht verhaltendt, verbleibe zue allen Zeiten
Eüer fürst[lichen] Gnad[en]

Holeschaw den 10. Aprilis 1656

Gehorsamer knecht
und diener
Johann graff v[on] Rottall

4) Kníže Ferdinand z Ditrichštejna hraběti Janovi z Rotálu, Mikulov, 15. dubna 1656, koncept dopisu, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 3):

Z dopisů od Jana z Rotálu z 9. a 10. dubna 1656 se Ferdinand z Ditrichštejna dozvěděl o židovských záležitostech. Na probíhajících moravských zemských sněmech stále více ubývá účastníků, zejména těch, kteří mají na svých panstvích židovské poddané. To je veliký problém, neboť jsou poté na sněmu odsouhlaseny závěry, které židovské poddané velmi znevýhodňují. Ferdinand z Ditrichštejna píše, že Jan z Rotálu, kníže z Lichtenštejna a olomoucký biskup mají na svých panstvích židovských poddaných nejméně, tudíž by se měli v této záležitosti spojit a nějak ji vyřešit. V závěru dopisu děkuje a opětuje přání k velikonocům.

An herrn graffen von Rothal

Nicolspurg den 15. April 1656

Hoch- undt wollgeborner herr graff.

Insonders etc. Meines h[errn] graffen beede an mich abgeloffenen brieffl vom 9.²⁹² undt 10.²⁹³ dießes seindt mir zu recht worden, auß deren einen Ich des seel[igen] graffen meinung der Juden unbilligt aufflag halber mit mehren vernehmen;

²⁸⁸ Karel Eusebius z Lichtenštejna.

²⁸⁹ Marie Eleonora Kounicová, roz. z Ditrichštejna.

²⁹⁰ Adam František z Valdštejna.

²⁹¹ Arcivévoda Leopold Vilém.

²⁹² Dopis č. 2 z 9. dubna 1656. Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 18.

²⁹³ Dopis č. 3 z 10. dubna 1656. Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 30.

Nun seindt meine gedancken ebener maßen dahin gangen, das bei dem iezigen vergangen Mahrtsch[en] landttagen die wenigste landesinwohnern gegenwertig gewesen, die da in ihre particular (?) Juden in: undt bey ihren Stadten haben undt dahero die ienigen, welche keine Juden also heten, leichtlich etwas bewiligen können, was dem anderen in præjuditium gereichen thuet, welches aber wieder die biligkeit ist, Ich meines ortes wil nicht unterlassen mit denen fürsten von Lichtenstein²⁹⁴ dies stands zu conferiren, Es hat mein herr graff gar recht, das das Bistumb Ollmüz,²⁹⁵ unter welchem gleichwoll vil Juden wohnhafft sein, nichts geörthet haben mögen,

Dahero undt ... (?) mein herr graff nicht weit so gehoft, denn bistumb sich befindet undt leichtlich erfahren kan, ob herr Administrator in *hoc passu* etwas möge protectirt haben, So ersuche mein herrn graffen dienstfertig mir dessen unbeschwert parte zu geben, undt ferner zu informieren, auff was weiße undt wo besagte Juden diesfals zu helffen wehre, also derselbe meiner seits nichts ermangeln;

Im übrigen bedanke mich gegen meinem herrn graffen der wollmeinenden congratulation zu denen örsterlichen heiligen ferien dienstfertig, dahingegen anwintschende, das mein herr graff der gleichen viel unzehlbarre jahre mit gutter prosperität undt selbst verlangten contento genößen undt uberleben möge, Ich aber umb so vil desto mehres begnügen konte, das ich beharre undt verbleibe.

5) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Ferdinandovi z Ditrichštejna, Holešov, 19. dubna 1656, písař (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 16):

Rotál obdržel dopis, ve kterém se od knížete dozvěděl o jemu přenechané žerotínské dohodě kvůli statku Dilovice v Opolí, jak už požadoval jeho zesnulý otec. Bude Ditrichštejnovi v této i dalších záležitostech věrně sloužit. Kdyby mu kníže o tom dal vědět dřív, bylo by to bývalo lepší, a mohl se lépe zařídit. Má naplánovanou cestu do Vídně s panem Pražmou a panem Košenborem a mohl s nimi o tom mluvit.

Durchleüchtig[er] Hochgeborner Fürst

Euer fürßt[lichen] gnad[en] vom 16. huius an mich abgelaßenes den Zierotinischen vergleich wegen des guett Dilowitz in Oppeln²⁹⁶ betrefent, hab ich zue recht erhalten; Wie ich nun die von Euer fürßt[lichen] gnad[en] hochgeehrtisten herrn vattern²⁹⁷ Gottseeligstern gedächtnuß mir vielfältig wiederfahrene gnaden wiederumb abzudienen hoch verlange; Also werde Euer fürßt[lichen] gnad[en] ich in dieser undt andern begebenheiten mit leistung gehorßamer diensten meiner treuen schuldigkeit zuerweisen nit underlaßen, undt zwar so viel diesen vergleich anlangen thuet, so hete ich wünschen mögen, daß Euer fürßt[lichen Gnaden] mir diesen befelch etwa 10 od[er] 12 tag ehender aufgetragen hetten; Hiermit ich

²⁹⁴ Karel Eusebius z Lichtenštejna.

²⁹⁵ Arcivévoda Leopold Vilém.

²⁹⁶ Dilovice v Opolí, Horní Slezsko.

²⁹⁷ Maxmilián II. z Ditrichštejna.

nach vor meiner vorhabenden Wienerischen Raiß mit herrn Pražma²⁹⁸ undt herrn Koschenbor mich umb so viel beßer hette unterreden können; Dehme iedoch unangesehen geruhen Euer fürßt[lichen] gnad[en] versichert zuebleüben, daß ich auf alle Mittel werde bedacht sein, hiermit Euer fürßt[lichen] gnad[en] zue dero verlangen möge gedienet werden, Ich aber wie vorhero iederzeit unaußsezlich verbleiben.

Euer fürßt[lichen] gnad[en]

Holeschaw den 19. Aprilis 1656

Gehorsamer knecht
Johann graff [von] Rottall

6) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Ferdinandovi z Ditrichštejna, Holešov, 21. dubna 1656, písař (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 12):

Dozvěděl se, že pan Lariš (na jehož rady dá pan Žerotín), přijel ze Slezska do Meziříčí. Proto si ho vyžádal a včera večer s ním podrobně probral Dilovické záležitosti. Pan Lariš v této věci podnikne nezbytné kroky a kontaktuje příslušná místa, o čemž Rotál knížete samozřejmě informuje. Ovšem není si jistý, zda mu pan Lariš o vývoji v této věci podá zprávu, a proto neví, jak dlouho bude trvat, než se kníže něco bližšího dozví.

Durchleüchtig[er] Hochgeborner Fürst

Demnach ich vernomen daß der herr Larisch²⁹⁹ (weßern Rath die herrn von Zierotin sehr zuegebrauchen Pflegen) auß Schleißien nacher Meßeritsch ankommen seye. AIß hab ihn alsobaldt, alhero erbeten laßen, undt nach seiner gesterigen abendts anherokunfft mit ihme der Dilowitzischer sachen³⁰⁰ halber außführlich geredt, welcher dan zwar anfangs die gewißheit und sicherheit dieser action, undt zuegleich die große unkosten, undt schaden welche entzwischen aufgelaufen seindt, hochangezogen, So hab Ihme Jedoch unterschiedliche Exempla, wie oft ein undt andere sachen gar vor richtig undt unfehlbar gehalten worden, der außschlag aber wider alles verhofenweit ein anders mitgebracht, wie nicht weniger daß beneficium appellationis undt Revisionis entgegen gesetzt; also daß obgedachter herr Larisch sich endlich so weit erkläret undt mir versprochen hat, er wolte sich in daß Mittel schlagen, undt gehöriger orthen hiermit diese sach lieber in der gütte möchte verglichen werden, Interponiren, der weittern verlauff mich alßdan auch ehist berichten; Weillen ich nun nicht zweiffle es werde der herr Larisch mir diesen bericht ehist zueschicken, mir aber nicht wießendt waß eine geraumbe Zeit hero in dieser sachen gehandelt seye, undt woran sie hangen thue; AIß stelle Euer fürßt[lichen] gnad[en] ich unmaßgebig anheimb, ob sie Ihro wollen belieben waß in dießen sachen entzwischen

²⁹⁸ Pravděpodobně hrabě Jan Bernard Pražma, neboť zastával úřad zemského sudího ve slezské Opoli. HALADA, Jan. *Lexikon české šlechty: erby, fakta, osobnosti, sídla a zajímavosti*. Praha, 1999. s. 49.

²⁹⁹ Pravděpodobně Jan Bedřich Laryš z Lhotky a Karviné.

³⁰⁰ Dilovice v Opolí, Horní Slezsko.

gehandelt worden , mich zueberichten, hiemit ich in dieser wie allen anderen begebenheiten Euer fürst[lichen] gnad[en] Interesse meinem zuegleich umb so viel schleüniger befürdern möge. Allermaßen ich dann Jederzeit unaußsezlich bin undt verbleibe.

Euer fürst[lichen] gnad[en]

Holeschaw den 21. Aprilis 1656

Gehorsamer knecht
Johann graff v[on] Rottal

7) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Ferdinandovi z Ditrichštejna, Vídeň, 10. května 1656, písař (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 22):

Rotál si stěžuje, že už před mnoha lety nařídil Ferdinandův zesnulý otec svému vrchnímu hejtmanovi, aby Rotálovi vyplatil zadržený lipnický dluh. Bylo mu to slíbeno a dodnes dluh vyplacen nebyl. Poslušně prosí, aby to kníže svému vrchnímu hejtmanovi přimomněl, neboť má v současné době mimořádné výdaje. Pokud by je neměl, tak by o to knížete tak naléhavě neprosil. V případě, že kníže jeho prosby vyslyší, bude mu Rotál velice zavázán a odvděčí se mu.

Durchleüchtig[er] Hochgeborner Fürst

Es haben Eüer fürst[lichen] Gnad[en] hochgeehrtister herr Vatter³⁰¹ Gottsee[ligsten] gedächtnuß vor etlichen Jahren dero Oberhauptman anbefohlen, hiermit Er mich der annoch Ruckständiger Leibnicker schuldt halber Völlige *Satisfaction* leisten solte. Nun hab ich ebenfahls gedachten Oberhauptman unterschiedlichen mahlen ersuchet, damit er Vermög deßen Befelchs obgedachte schuldt abstaten wolte, so hab ich aber derselben noch biß dato nicht habhafft werden können; Danenhero Eüer fürst[lichen] Gnad[en] ich gehorßamblich bitten wollen, sie geruhen dero hochgeehrtisten herrn Vattern Gottsee[ligsten] gedächtnuß vor etliche Jahr albereits gegebenen befelchs nochmahls Ihro Oberhauptman anzuerfrischen, Hiermit mir obgedachte annoch Ruckständige Leibnicker schuldt, würcklich möge außgefolget werden. Mit gehorßamber Verßicherung daß so wegen unterschiedlicher mir anietzo einfallenden *extraordinari* außgaben mich hiezue die noth nicht zwingen thäte, Eüer fürst[lichen] Gnad[en] ich gewißlich hiermit nicht so starck tringen wolte;

Allermaßen ich mich dan aller begebenheiten hoch Erfreuen thue, in welchen Eüer fürst[liche] Gnad[e] folg meiner gehorßamblichen] schuldigkeit bezeügen khan, wie ich zue allen zeiten unaußsezlich bin undt verbleibe.

Eüer fürst[lichen] Gnad[en]

Wien den 10. May 1656

³⁰¹ Maxmilián II. z Ditrichštejna.

Gehorsamer knecht
Johann graff v[on] Rottall

8) Kníže Ferdinand z Ditrichštejna hraběti Janovi z Rotálu, Mikulov, 16. května 1656, koncept dopisu, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 35):

Ditrichštejn obdržel dopis z 10. května 1656, ve kterém mu Rotál připomíná celé vyplacení starého lipnického dluhu. Nic by Ditrichštejnovi nebylo milejší, než splatit dluh a tím dát Rotálovi veškeré zadostiučinění, ale musí po pravdě přiznat, že po smrti jeho otce se našlo mnoho úroků a dalších dluhů, které nemůže zaplatit. Navíc jeho statky málo vynáší a musí žít z hotovosti, kterou si vzal od knížete Karla z matčiny pozůstalosti a i tak má nedostatek. Navíc mu dluží 5000 zlatých hrabě Magnis. Nepochybuje, že se spolu nějak domluví. V závěru dopisu mu oznamuje, že Rotál zdědil po hraběnce Magnisové pěkné hodiny.

An herrn graffen von Rothal

Nicolspurg den 16. May 1656

Hoch- undt wollgeborner herr graff.

Insonders fr. viel geliebter herr Vetter. Meines herrn graffen schreiben vom 10³⁰² dießes habe Ich empfangen undt darauß vernohmen, wie das mich mein herr graff zu völliger abstattung dero ruckstendig leipnikischen schuldt erinnert;

Nun wehre mir nichts liebers als das Ich dieße schuldt bezahlen, undt meinem herrn graffen alle Satisfaction geben könnte, Ich kan aber mit wahrheit bezeugen, das sich noch meines herrn Vatern³⁰³ seeligen tode so viel undt topelte versessene intereße undt andere schulden gefunden, welche mir aniezo zu bezahlen unmöglich ist, zumahlen die güetter aniezo wenig ertragen, undt Ich von meinen paaren mittel, so Ich von furst Carl³⁰⁴ auff meinen Mütterliches³⁰⁵ antheil heraußgenohmen leben muß; dahero wie herzlich gerne Ich meinem herrn graffen mit der begerten bezahlung zu halten wolte, so ermangele mir vor dißmahl auff allen seiten die paar mittel, hirumben meinen herrn graffen Ich dienst fr. ersuche, derselbe wolle sich annoch zur gedult weißen, oder zum faal demselben beliebig wehre von der Tillowizischen³⁰⁶ prætension in Schlesien weilen Ich nicht zweiffele, das mein herr graff wirdt eheunder zu einem effect undt vergleich (...) können, sich zahlhafft zumachen, oder aber auff die Graff Magnischen, bey denen Ich vigore obligatione 5000 fl prætendiren habe; mit der bezahlung anzunehmen, unter beeden vorschlägen, Ich nicht Zweiffele, das mein herr graff wirdt mit eheisten contentiret werden können; Hiernechst habe meinen herrn graffen erinnern wollen, das vermöge frawen graffin Magnis seel. Hinterlaßenen codicills

³⁰² Dopis č. 7 z 10. května 1656. Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 22.

³⁰³ Maxmilián II. z Ditrichštejna.

³⁰⁴ Pravděpodobně kníže Karel Eusebius z Lichtenštejna.

³⁰⁵ Anna Marie, kněžna z Lichtenštejna.

³⁰⁶ Dilovice, Opolí, Horní Slezsko.

eine schöne uhr, welche dem herrn graffen zugehörig, unter meinen handen habe, welche mein herr graff durch iemandten vertrauten gegen einer quitung abfordern lasßen wolle; Im ubrigen verbleibe.

9) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Ferdinandovi z Ditrichštejna, Vídeň, 19. května 1656, písař (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 2):

Včera Rotála vyhledal pan plukovník Plier kvůli nevyplacenému dluhu od tří občanů města Lipník. Proto prosí knížete o zásah v této záležitosti. V případě, že kníže tuto věc vyřeší, plukovník Plier mu bude velice zavázán a odslouží se.

Durchleüchtig[er] hochgeborner fürst

Es hat der herr obrieste Plier mich gesterigen tages alhier heimbgesucht undt unter andern wegen einer ihme noch ruckstendiger schuldt von dreyen Burgern der statt Leipnick,³⁰⁷ an Euer fürst[lichen] gnad[en] umb eine *Intercession* gebeten; Sintemahlen nun obgedachter herr obrister *profession* macht Euer fürst[lichen] gnad[en] gehorßambister diener zue sein; AIß hab ich mich hiemit understehen wollen, sein habendes verlangen mit diesen zeillen zue beylaiten, undt Euer fürst[lichen] gnad[en] gehorßamblich betten, hiermit dieselben mehr gedachten herrn obr[ister] Plier dieser meiner gehorßamber *Intercession* geruhen genießen zuelaßen, undt zue seiner obgedachter noch habender hinderstelligen *prætension* zuverhelfen; Welche gnade ich dann nebst ihme in andern begebenheiten wiederumb abzuedienen, bin undt unaußsezlich verbleibe
Euer fürst[lichen] gnad[en]

Gehorsamer knecht
Johann graff v[on] Rottall

Wien den 19. May 1656

10) Kníže Ferdinand z Ditrichštejna hraběti Janovi z Rotálu, [Mikulov], 25. května 1656, koncept dopisu, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 4):

Ditrichštejn píše Rotálovi, že obdržel jeho dopis, který se týká plukovníka Pliera. Touto záležitostí pověřil svého vrchního hejtmána, a pokud to nepůjde jinak, dají dlužníka do vězení. Víc v této záležitosti nemůže učinit.

h[err] Gr[aff] von Rothal

den 25. May 1656

Hoch- und wollgebohrner herr Graff

³⁰⁷ Lipník nad Bečvou.

Insonders fr. vielgeliebter herr Vetter. Was derselbe in seinem angenehmsten vom 19³⁰⁸ diß an mich, deß herrn obr[isten] von Plier wegen, gelangen lassen, habe woll erhalten und wie meines herrn Graff alles bei mein vermögender recommendation, so viel in meinem vermögen stehet zu referiren, schuldig dem herrn obristen auch zu dienen, ganz geneigt bin, alsobalt meinem Oberhauptmann befelch ertheilet, die Schulder zur *Satisfaction* ernstliches anzustreigen (?), auch auff verweicherungsfall auf sein, des herrn Obristen, begehren mit wirklichen arrest zubelegen. Verhoffe weilen Ich ein mehrers zu thun nicht weiß und in ansehung der leuthe jetziger ohnmöglichkeit nicht thun kan, der herr Obriste damit zufrieden sein werde. Wie Ihme dann allein falls er mir ander tauglicher zahlungsmittel bei denen schulderen an hand geben wird, die billichkeit von herzen gerne administriren will, welches meinem herrn Graffen ohnverhalten wollen denselben versicherend, daß Ich im übrigen bestendigst verbleibe.

11) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Ferdinandovi z Ditrichštejna, Vídeň, 18. července 1656, písař, P. S. vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 32):

Rotál vypravil svého sluhu na cestu kvůli různým záležitostem. Prosí Ditrichštejna, aby jeho sluhovi udělil audienci a vyslyšel ho.

Osobně připusuje, že nemá kategorickou odpověď kvůli Dilovicím, avšak to neopomene při nejbližší příležitosti po panu Skrbenském znovu připomenout a bude v této záležitosti nadále jednat.

Durchleüchtig[er] Hochgeborner Fürst

Demnach zue Eüer fürst[lichen] Gnad[en] im unterschiedlichen angelegenheiten ich gegenwertigen meinen Bedienten abfertigen thue; Alß bitte Eüer fürst[lichen] Gnad[en] ich hiermit gehorßamb, Sie geruchen ihme gnädige *Audienz* undt gehör zuegeben; Solche Gnad umb Eüer fürst[lichen] Gnad[en] ich hinwider gehorßamb verdiehn, undt zue allen Zeiten verbleiben werde

Eüer fürst[lichen] Gnad[en]

Wien den 18. July A. 1656

Gehorsamer treier
knecht und diener
Johann graff v[on] Rottall

Gnadige first, wegen Tilowitz³⁰⁹ kann ich noch einige cathgorische ahndwort erhalten, will aber nit underlaßen bei gegenwertige gelegenhaitt durch den herrn Skrbenski³¹⁰ abermalige

³⁰⁸ Dopis č. 9 z 19. května 1656. Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 2.

³⁰⁹ Dilovice, Opolí, Horní Slezsko.

erinderung, Zuthuen, E. F. G. kennen sich gewislich versichern, daß derselbten Zue dann (?) ich hochverlang.

12) Kníže Ferdinand z Ditrichštejna hraběti Janovi z Rotálu, Mikulov, 27. listopadu 1656, koncept dopisu, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 33):

Rotál před několika týdny slíbil Ditrichštejnovi, že mu dá vědět, co má dělat ohledně Dilovické dohody. Znovu mu to v tomto dopise připomíná. Ptá se, zda má přistoupit k vyřešení záležitosti soudní cestou či jinak.

V přiloženém listu k tomuto dopisu píše, že na jméno města v Uhrách, kde si jeho milost nechává postříbřovat, mu vypadlo. Prosí, aby mu to Rotál v další řádné poště znovu připomenul a on si snad mezitím vzpomene.

An H. Graffen von Rothall

Nicolsp[urg] den 27. Novembris A. 1656

Hoch- und Wohlgebohrner herr Graff

Insonders hochgeehrter H. Vetter. Mein H. Graff hat mir vor etlich[en] wochen ungefehr versprochen, mich mit eheistem zuerinnern, was Ich in der Tillowizischen³¹¹ sache für einen vergleich zuehoffen hette, weilen nur mein herr Graff vielleicht, wegen anderer seiner geschefften darauf vergeßen, als habe Ich demselben desen nochmahlen erinnern wollen, mit dienstfe[rtige] bitte mir zurathen, ob Ich es gerichtlichen außführen solle, oder waß hierinnen zuehoffen seye, verschulde es hinwiederumben und verbleibe.

přiložený list³¹²

Den nahmen der statt in Ungarn über die Marckh, wo Euer L[iieb]den dero woll zuversilbern pflegen, ist mir außgefallen, ersucht ahn dieselbe dienstf[ertig] mich unbeschwärt durch die bey deroselben durchgehende *ordinari* desßen wiederumben zuerinnern, wie nicht weniger wehme ich etwa dasßelbsten müeste.

³¹⁰ Pravděpodobně Jan mladší Skrbenský z Hříšče, t. č. nejvyšší zemský soudce v těšínském knížectví. HALADA, Jan. *Lexikon české šlechty: erby, fakta, osobnosti, sídla a zajímavosti*. Praha, 1999. s. 507.

³¹¹ Dilovice, Opolí, Horní Slezsko.

³¹² Volně vložený list mezi fol. 33 a 34, bez označení.

13) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Ferdinandovi z Ditrichštejna, Vídeň, 3. prosince 1656, písař (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 13):

Rotál konečně v dopise z 27. listopadu 1655 obdržel od knížete vysvětlení k nějaké záležitosti. Přestože v tyto dny pojedje do Holešova a bude tak muset krátký čas cestovat, bude o příslušných záležitostech znovu informovat příslušná místa.

Durchleüchtig[er] Hochgeborner Fürst

Euer fürst[lichen] Gnad[en] von dem 27. passato, hab ich zu recht erhalten, undt obzwar ich vertröstet worden bin das entliche erklerung ehist zuebekommen, Es hat sich doch biß dato verzogen;³¹³ Weillen ich aber dieser tagen nacher Holeschaw, doch nur auß ein kurze zeit zuveraysen in willens bin; Alß werde nit underlaßen angehörigen orthen abermahlige erinderung zuthuen, undt Euer fürst[lichen] Gnad[en] nach möglichkeit zudienen, Alß Euer fürst[lichen] Gnad[en]

Wien den 3ten Decembris 1656

Gehorsamer knecht
und diener
Johann graff v[on] Rottall

14) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Ferdinandovi z Ditrichštejna, [1656], písař, P. S. vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 34):

U příležitosti svatých vánočních svátků a nadcházejícího nového roku 1657 knížeti ze srdce přeje všechno dobré, bude mu poslušně a věrně sloužit, ve jménu Boha, a do nového roku i dalších nadcházejících let přeje mnoho zdraví. Doufá, že i nadále zůstane v jeho přízni a budou si navzájem vycházet vstříc.

P. S.: Ráno odtud pojedje na Moravu a chce popohnat Ditrichštejnův rozkaz, který se týká Dilovic.

Durchleüchtig[er] Hochgeborner Fürst

Zu herbeimachung der heyligen Weynachts feyertagen undt des gleich darauf folgenden Einlaufendt Sechs hundert Sieben undt funfzigsten Neuen Jahrs hab ich mich billich meiner gehorßamben schuldigkeit erinern sollen Eüer fürst[lichen] gnad[en] von gantz treuen herzen anzuwünschen, damit die Gottliche allmacht dieselbe nicht allein dieses in stehende Newe, sondern auch deren noch viel undt viele nachfolgende Jahren nebst aller ersprießlicher wollfahrt undt selbst wünschenden hohen fürstlichen wohlergehen in gutter Langwühriger geßundtheit fristen wolle; Mit angehefter gehorßamber bitte Eüer fürst[lichen] gnad[en] wollen geruhen in dero beharlichen Gnade mich einen ferners zuerhalten; undt zu dero selben abdienung mir vermittelß dero befelchs gelegenheit an die

³¹³ Jedná se o statek Dilovice, Opolí, Horní Slezko. Dopis č. 12 z 27. listopadu 1656. Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 33.

handt zugeben, in welcher ich auch würcklich bezeugen möge, wie ich ieder Zeit verlange zu sein undt unaußsezlich Zue bleiben.

Eüer fürst[lichen] Gnad[en]

Verhoff Morgen von hir nacher Mharn Zuveraßen, will E. F. G. bevelch weg[en] Tilowitz³¹⁴ so vil miglich befordern.

Gehorsamer knecht
und diener
Johann graff v[on] Rottall

15) Kníže Ferdinand z Ditrichštejna hraběti Janovi z Rotálu, [Brno], 20. února 1657, koncept dopisu, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 24):

Za Ditrichštejnem přišel jeho poddaný Nicolas Krzischesch z jeho panství Lipník, protože má problém s Johannem Chweckhem, který je poddaným v Rotálově panství Holešov. Ditrichštejn žádá Rotála, aby byl v této věci nápomocen. Vysvětluje, že jedná o restituci majetku.

h[err] g[raff] Rothal d[e] d[ato] 20. Feb[ruar] 1657

hoch- und Wohlgebohrner h[err] g[raff]

Insonders vielgeehrter herr Vetter. Es hatt mir mein undterthan Nicolas Krzischesch aus meiner herrschafft Leipnick³¹⁵ gehorsa[mbl]ich zuvernehmen gegeben, waß gestalten er eine erbgerechtigkeit in meines h[errn] g[raffen] statt Holeschau von einem nunmehr über 30 Jahr abwesend, (?) aller muthmaßung nach, bereits abgestorbenen, nahmens Johann Chweckh herrührend (?) zusuchen habe, deren im wenigsten nichts, ohne einig und allein, daß ernannter Chweckh noch vielleicht in leben sein, und sich künfftig wiederumb einfinden möchte, entgegen gesetzt worden könne, dahero wird undterthänig ersucht, Ich geruhete ihm ein *intercession*, damit er zu seiner rechtenßigen pretension würcklich gelangen möchte, an meinen h[err] g[raff] zuertheillen.

Ob nunwohlen præsumirt werden will, es würde sich viel besagte Chweckh nach seinem aus 36 Jahr außbleiben, vielleicht dermahlens lebendig einstellen und sonsten von keines (auch præsumtive) im leben sich befindenden erbschafft zu disponiren, offerirt sich dannoch mein gesamte undterthänige gemeinde und rath d[er] statt Leipnick, falls er zuruckkommen sollte, von ihm Nicola Krzichteckh sich mit einen schriftlichen revers zu restitution dessen, so er empfangen wird, zuverbirgen. Bei welche beschaffenheit, weill niemanden geführt werden

³¹⁴ Dilovice, Opolí, Horní Slezsko.

³¹⁵ Lipník nad Bečvou.

kan, habe Ich seinem gehorsamsten ersuchen veteriren und meinen h[err] gr[aff] bitten wollen, Er geruhe ihn zu seinen anforderung dero gebihr nach würlklich zuverhelffen. So Ich in andere begebenheiten hinwiederumb verschicke bestendig verhaltend.

16) Kníže Ferdinand z Ditrichštejna hraběti Janovi z Rotálu, Brno, 24. února 1657, koncept dopisu, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 25):

Sekretář včera informoval Ditrichštejnova mikulovského hejtmána, že Rotál chce vyplatit lipnický dluh. Ale Ditrichštejnovi dluží hrabě Magnis z kardinálova dluhu 2200 zlatých a je těžké získat peníze v hotovosti. Proto mu místo vyplacení dluhu nabízí 35 lahví strážnického vína.

An H. Graff von Rothall

Brin den 24. Februa[ri] A. 1657

Hoch- und Wohlgebohrner herr Graff.

Insonders hochgeehrter H. Vetter. Der stucker dero gewester *Secretari* hat sich gegen meinen nicolsp[urgischen] hauptman vermerken lasßen, alß währe meines H. Graff will, weg[en] der Leipnickischen schuldt [mir (?)] anzunehmen, weilen mir nun H. G. Magni auf einen *Cardinalische* schuldt 2 200 fl. restieret unndt schwärlich pahres geldt werde bekhommen khönnen. Also habe Ich mich hiemit bey meinem H. Graffen erkhindigen wollen, ob es ihme beliebt Strasnicz[er] wein, undt wir hoch daß unß umb obbemelte schuldt anzunehmen, wan mein H. Graff dasß unß p[er] 35 fl. annehmen wolte, so wolte Ich mich dieselbigen zubekheren bemiehenschoffs (?) mein H. Graff wierdt die üble zeit und grose armuth der leipnicker anschawen und sich also contentiren lassen, verbleibe beynebens.

Hrabě Jan z Rotálu panu Stockerovi, Vídeň, 30. května 1657, písař, P. S. vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 28)

Lieber herr Stocker. Ich habe sein schreiben empfangen, waß nun die Leüpnickier Schuldt anlangt so wolle Er bey Ihr fürst[liche] G[nade] sich nur erkundiegen, waß vor wein, ob Nemblich alten oder jungen? Undt wie iedes im Preiß auffß nechste? dieselbten zu Straßnicz wollen anweißen; auch welcher gestaldt sie mich mit den uberrest welchen alß dan die abreitung bringen wirt wollen befriedigen lassen, wiel mich so dan so viel alß meglich endtlich undt dergestaldt erklären, darmit Ihr fürst[liche] G[nade] hoffentlich keinen verlust darob zu fassen uhrsach haben werden, hiermit Gott mit unß,

Wien 30 May 1657

berätwollig alezeit Johann graff v[on] Rottall

Ihr fürstl[i]ch[e] gnad[e]n verlange ich auf alweis zudienen, herentgegen verhofe ich dieselben werden mein schaden nit verlangen.

17) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Ferdinandovi z Ditrichštejna, Holešov, 20. listopadu 1657, písař (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 26):

Od svého regenta se dozvěděl, že mu má být v hotovosti vyplacen lipnický dluh. Poslušně za to knížecí milosti děkuje. V této době nutně potřebuje hotovost kvůli mimořádným výdajům, a tak se mu to velmi hodí. Bude za to knížeti dál věrně sloužit.

Durchleüchtig[er] Hochgeborner Fürst

Daß Eüer fürst[lichen] Gnad[en] sich ercläret haben, die Leipnicker schuldt paar erlegen zuelaßen, solches habe Ich von meinen Regenten vernohmben, undt bedancke gegen Eüer fürst[lichen] gnad[en] mich dero wegen gehorßamb; Mit biette, weillen Ich zue allerhandt starcken außgaben der Zeit paarer Mittl hochbenöttiget, Eüer fürst[liche] Gnad[e] wollen geruhen, ohnmaßgeben die vollziehung deßen gnädig anzubefehlen; Welches umb Eüer fürst[lichen] Gnad[en] hinwider zuverdienen, Bin undt bleibe wie bißhero
Eüer fürßt[lichen] gnad[en]

Holeschaw den 20. Novembris

A[nno] 1657

Gehorsamer
treier knecht
Johann graff v[on] Rottall

18) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Ferdinandovi z Ditrichštejna, Vídeň, 27. února 1659, písař. Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 6):

Tímto psaním knížeti dosvědčuje, že jeho bývalý sekretář prosí o intervenci (pomoc) v jeho žádosti o místo u kontribučního a výběrčího úřadu v hradištském kraji. Tento muž Rotálovi dlouho sloužil a posléze sloužil také čestně a věrně císaři a králi naší nejmilostivější země. Proto chtěl jeho požadavek těmito řádky podpořit a poddaně u knížete poprosit, zda by s přihlédnutím k jeho zmíněným zásluhám ho tím úřadem poctil, což byl velmi ocenil a zase to jinými způsoby oplatí.

Durchleüchtig[er] Hochgeborner Fürst

An Eüer fürßt[lichen] gnad[en] hat Zeugen dießes mein gewester Secretari wegen des im hradischer Crayß Contribution undt portion Ein- nehmer Ambts umb eine Intervention

gebetten; Wan dan derselb eine geraume Zeit mir; auch hernacher nicht weniger ahn Ihrer Kay[serliche] undt König[liche] Mäy[estät]³¹⁶ unseren Allergnädigsten Landes fürsten undt herrn dieser gar Ehrlich treu undt aufrichtig gedienet; Alß hab Ich solches sein habendes verlangen mit diesen Zeillen begleiten, Euer fürst[lichen] gnad[en] aber dabenebens gehorßamblich Ersuchen wollen, dießelben wollen geruhen in ansehung deßen Ihme obvermeldt verlan- gendermaßen zu begnaden; So Ich für aygen erkennen, undt sonsten wiederumb in andere weegen unaußsezlich verbleiben werde Euer fürst[lichen] gnad[en]

Wien den 27. Febr[uar] A. 1659

Gehorsamer knecht
und diener
Johann graff v Rottall

19) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Ferdinandovi z Ditrichštejna, Vídeň, 16. dubna 1659, písař, P. S. vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 8):

V pořádku obdržel dopis z Mikulova, který se týká dohody s panem hrabětem z Trautmansdorfu. V této záležitosti rád posloužil, kníže mu nemusí děkovat. Stejně jako jeho zesnulému otci věrně sloužil, bude v tom pokračovat i nadále. Kvůli statku Krakovice bude mluvit s uherským kancléřem a co nejdříve dá knížeti na vědomí jeho odpověď.

P. S. Dnes přijel kurýr ze Španělska, co může posoudit, nepřinesl žádnou novou zprávu, všude je klid.

Durchleuchtig[er] hochgebohrner fürst;

Euer fürst[lichen] gnad[en] Nikolsburg den 14n dieses datirter schreiben ist mir alhier zue recht worden. Betrefendt den mit herrn grafen von trautmansdorff³¹⁷ getrofenen Vergleich zu welchen Euer fürst[lichen] gnad[en] Ich auf dero befelch gedienet, haben dieselbe nicht danck zu sagen, Sintemahlen gegen Euer fürst[lichen] gnad[en] ich nicht weniger alß dero in Gott Ruhenden herr vattern seeligst alle treue annehmbliche dienst befließenheit zu Continuiren Ein Verlangen trage (?); Wegen des Guetts Krackowitz, werde Ich mit herrn Ungarischen Cantzler reden undt deßen Antwort Euer fürst[lichen] gnad[en] darvon alsobaldt beybringen; Mit Versicherung waß Ich jeder Zeit unverEnderlich verlange zuverbleiben.

Euer fürst[lichen] gnad[en]

Wien den 16. April 1659

Gehorsamer knecht

³¹⁶ Leopold I.

³¹⁷ Pravděpodobně Jan Fridrich z Trautmannsdorfu (měl majetek na Moravě – od 1652 Brandýs nad Orlicí).

und diener
Johann graff v[on] Rottall

Heit ist der curir auß Sspanien komen, so vil ich abnemen kann, bringt ehr noch kein greitschet (?), dann es ist ales sstill.

20) Kníže Ferdinand z Ditrichštejna hraběti Janovi z Rotálu, Brno, 5. listopadu 1659, koncept dopisu, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 1):

Jiří Kryštof Pruskovský z Pruskova sdělil moravským stavům, že se zanoubil se slečnou Marií Rebekou ze Stubenberku a že si ji brzy ve Vídni vezme za manželku. Moravští stavové chtějí být na jeho svatbě zastoupeni, proto Ditrichštejn prosí Rotála, aby se této svatby za Moravany zúčastnil.

Brün den 5. Novemb. A. 1659

H. Graff von Rothal

Insonders hochgeehrter herr vetter. Es hatt denen bey allgemeinem landtag dahier versambleten lob[lichen] herren ständen, der Wollgebohrner herr Georg Christoph freyherr v[on] Proßkau vermitels eines undern dato Preßburg den 13 negst abgewichenen monahts Octobris abgangeren schreibens zu vernemben gegeben, wie das er mit der auch Wollgebohrner freyle Maria Rebecca freyin v[on] Stübenberg, der Röm[ischen] Kay[serlichen] May[estät]³¹⁸ rahts und obristen Erbmündtschenkens in Steyr, herrn Wolfgang des elteren freyherrn v[on] Stubenberg iüngster freyle tochter biß auff die priesterliche copulation sich ehelichte verlobt, und deme zu folge am negst künfftigen Sontag, würde sein der Neundte dieses monahts, seinen hochzeitlichen ehrentag in der Kay[serlichen] Residentz statt Wien anzustellen entschlossen were, die lob[lichen] herren Stande dieß freündlich ersüchende ihmbe als einem Patrioten und mitgliede des landes, diese freündschafft liebe und hoffligkeit zu erweisen und zu solchen einem angestellten ehrentag, vermittels eines mitgliedts dieses landes zu erscheinen.

Gleichwie nun die lob[liche] herren stande obwolgedachten herrn v[on] Prußkau in diesem hofflichen begehren und aussuchen gern wilfährig erscheinen wolten.

Also haben dieselbe nach ersuchs in ihren nahmen (wie hiemit beschicht) den herrn graffen zu belangen, ob derselbe als ein furnembes mitgliedt dieses landes, denen lob[lichen] herren Standen zu angenember freündschafft erweisung, wie auch dem herrn v[on] Pruskau zu sonderbahren ehr und seiner vergnügung, solche function unbeschwehrt auff sich zu nemben, und zu dem angesetzten ehrentag nahmens der lob[lichen] herren Standen dieses Margg[rafentums] zu erscheinen, (?) ihmbe belieben lassen mögte. So mehrwolgedachte

³¹⁸ Leopold I.

herren Stande sambt und sonder. gegen den herrn graffen zu erwiedrigen und zu verschulden geflie? werden. Und ich hab es denselben nachrichtlich zubringen...

21) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Ferdinandovi z Ditrichštejna, Vídeň, 20. listopadu 1659, pisař. Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 10):

Ke svatým vánočním svátkům, a stejně tak k nadcházejícímu novému roku, připomíná Rotál svou poslušnou „dlužnost“, těší ho přízeň jeho milosti, přeje mu mnoho zdraví a zůstává srdečný a věrný. I do dalších let mu přeje stálou boží milost. Doufá, že mu bude moci dále věrně sloužit.

Durchleüchtig[er] Hochgeborner Fürst

Die Herbeynahende Heilige weinachts feyertagen undt dieses gleich darauf mit dehnenselben sich beschließendes undt einen anderen lauf anfangendes Neues Jahr, erinert mich meiner gehorßamen schuldigkeit, mit Eüer fürst[lichen] gnad[en] mich billich zu erfreüen, daß d[er] Allerhöchste dieselbe biß daher in gutter beständiger Leibsgesundtheit undt ersprießlicher hoher wohlfarth gnädiglich erhalten hat; Von treüen hertzen anerwünschendt, damit der Allmächtige Eüer fürst[liche] gnad[e] dieses neues undt dehren noch viel undt viele nachfolgende Jahren nach dero selbst äygenen verlangen seinen Göttlichen seegen immer gnädiglich vermehren wolle; Warbey Eüer fürst[lichen] gnad[en] ich dan auch gehorßamblich biette, mit dero befelchen mich mehrers zu begnaden, darmit ich dardurch umb so viel mehr dero Gnade vergewißert werde, undt in derselben beständiglich verharren möge.

Eüer fürßt[lichen] gnad[en]

Wien den 20. Novembris

A[nno] 1659

Gehorsamer knecht
und diener
Johann graff v[on] Rottall

22) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Ferdinandovi z Ditrichštejna, Vídeň, 4. srpna 1660, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 41):

Z posledního dopisu se Rotál od Ditrichštejna nedozvěděl nic jiného, než že kníže věrně slouží císaři a celé zemi. Včera moravští stavové předložili své požadavky, které byly slovo od slova přečteny.

Durchleuchtiger hochgeborner first, Gnadiger herr.

Auß bahden E. F. G. schreiben kann ich nit anderst vernommen, als daß dieselbten vor ales treilich beobachten Ihr Kay[serliche] May[estät]³¹⁹ dienst, und das Ahomen landes conservation, welches geherigen Orthen ghar woll aufgenommen werden, und daß Mark[graffenthum] M[ä]hren hat ursach E. F. G. zudanken, dann E. F. G. kommen (?) sich damit die große unbilihe ungleichhait mit der bilikeit ersetzt werde. Gestern ist die Sachen vorkommen, der leblichen hh. stande woll aufgesetzte ahndwort, und der hochansenlichen hh. ka[i]serlichen Commissarien krefftiger bericht und teüer (?) vilgiltige information von wort zu wort abgelesen worden, darbei die lebliche g[e]hors[same] hofCanzlei daß ihrige getann und der h[err] ober Canzler³²⁰ gar beweglich sich auf der kaserlichen hh. commissarien selbst eigenen bericht berufen (?), und die greße ungleichheit ...perbirt (?), daß alßo hofentlich ein merkliche linderung und hinfuran (?) ein bilihe beobachtung der gleichhait gleichsamb zuversichern ist: Ich bekene daß der Ka[i]serlichen hh. commissarien des landes Noth dergestalt representirt haben, daß es nit mher zumessen geweßen.

Bei negster ordinari will E. F. G. ich mehres schraiben, es ist etwaß vorgefalen, daß ich occupirt bin, verbleibe auf alzeiten.

E. F. G.

Gehorsamer knecht
und diener J[ohann] g[raff] v[on] R[ottall]

Wien 4. Aug[usti] 1660 (?)

23) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Ferdinandovi z Ditrichštejna, Vídeň, 7. srpna 1660, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 43):

Rotál doufal, že bude moci knížeti v dnešní poště napsat, co se odehrálo, ale konference se nekonala a co ví, do pátku se ani konat nebude. Markrabství moravské se z poloviny podílí na českých daních, což je veliká nespravedlnost, jak už psal knížeti Pater Miller. Zítra Rotál pojedje do Prešpurku a doufá, že tam nebude dlouho.

Durchleuchtiger hochgeborner first
Gnadiger herr.

E. F. Gnaden hab ich verhoft bei heutiger ordinari ausfirlicher zuschreiben, diweilen aber die Conferenz³²¹ nit geweßen ist, und so viel ich abnommen kienen, vor den Freihtag schwerlich

³¹⁹ Leopold I.

³²⁰ Jan Hartvík z Nostic.

³²¹ Pravděpodobně tajná konference. SIENELL, Stefan. *Die Geheime Konferenz unter Kaiser Leopold I: Personelle Strukturen und Methoden zur politischen Entscheidungsfindung am Wiener Hof*. Frankfurt: Peter Lang, 2001.

wirt geschehen, Also muß ichs biß dahin verschiben: Aniezo will mherß dahin zihen, es hab daß Mark[graffenthum] alzeit die helfft alß Bhömen contribuir, und wie ihr etliche vernomen, Bhome 4. Mhären 2. Schlesien 3., welches aber ein große unbilikeit wehre: Wann es einmall vor allemall darzu zubringen ware, wie herr Pater Miler³²² E. F. G. geschriben hat, so wehre daß Mark[graffenthum] neben den izigen waß (?) E. F. G. Rhineck (?) getann haben, E. F. G. nach doppelt so vil obligirt. Morgen soll ich nachr Prespurg,³²³ werde mich aber hofentlich nit lang (?) aufhalten, sondern zue rechter Zeit widerumb alhier gelangen will, als dan nit underlaßen E. F. G. in alen zuberichten, verbleibe.

E. F. G.

Wienn 7. Aug[ust] (?) 1660

Gehorsamer knecht
J[ohann] g[raff] v[on] R[ottall]

24) Kníže Ferdinand z Ditrichštejna hraběti Janovi z Rotálu, 26. [srpna 1660], koncept dopisu, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 44):

Teprve nedávno se Ditrichštejn dozvěděl, že se Rotál vrátil z Prešpurku. Pater Miller má osobně mluvit s císařem kvůli zlepšení daní na poměr Čechy 3, Slezsko 2 a Morava 1. To by byla velká úleva. Velice panu hraběti děkuje, že to takto zařídil. Militární daně zůstaly vysoké, což tak asi bude i nadále, pokud Bůh nepomůže.

V[on] Rothal

Ich habe erst unlangst erföhren, das mein h[err] g[raff] wieder v[on] Prespurg³²⁴ zuruck gelanget, daher erst ietzt dero hochangenemes v[on] 7 dies beantworte; Ich habe auf dero erinterung h[err] Pater Müller³²⁵ gebetten, daß man es bei Ihr M[ayestätt]³²⁶ selben aignen Auspruch lassen möchte, nemlichen Bohm[en] 3, Schlesien 2 und Mahren 1, eine merckliche solilevation (?), umb welche wier alle mein h[err] g[raff] auch dienst[lich] zu dancken haben, im dene sie viel darzu cooperirt haben, ist es zwar widerfahren, das omen (?) militare aber bleibt gleichwollen sehr gros, welches schwar zu bestreiten sein wird, Gott wird villeicht helfen, mich hiemit zu dero beharlicher Affection befehndt verbleibe.

den 26 [August 1660]

³²² Pravděpodobně Kryštof Filip Müller, zповědník Leopolda I. SMÍŠEK, Rostislav. *Císařský dvůr...* s. 341, 499.

³²³ Bratislava.

³²⁴ Bratislava.

³²⁵ Pravděpodobně Kryštof Filip Müller, zповědník Leopolda I. SMÍŠEK, Rostislav. *Císařský dvůr...* s. 341, 499.

³²⁶ Leopold I.

25) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Ferdinandovi z Ditrichštejna, Vídeň, 22. srpna 1660, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 50):

Knížeti je známo, že Rotálovi chudí poddaní jsou proti právu postiženi a zatíženi (daněmi), jak mohl kníže zjistit ze zprávy od pánů komisařů. Prosí ho, zda by v těchto právních věcech pomohl a „zahojil“, je to veliká nespravedlnost, aby to tak zůstalo i do budoucna. Pokud bude Rotál nepřítomen, doufá, že se o ně kníže postará. Už kdysi Rotál takto věrně sloužil jeho otci a doufá, že mu vyjde kníže vstříc. V P. S. prosí o udělení audience pro svého sekretáře.

Durchhleuchtlicher hochgeborner first

Gnadiger herr

Euer firstlich[en] gnaden ist wisend, welchengestalt meiner ahrme underthaner wider recht und bilikeit sint belegt und beschweret worden, welches dann auch hofentlich auß der herrn Commissarien³²⁷ bericht genugsam erschalen wirt: danenher E. F. G. ich gehorsamblich bite, dieselbten wolen in dißer so gerechten Sachen remedien und helfen, damit die jenigen unbilich aufgebierte unbilikeiten defalcirt, und auf daß künfftige in Rehtoneßiger (?) bilicher außsaz gemacht werde. Ich will denn anderen herren landesinhwonere zugleich ales gern helfen zutragen, herentgegen hofe ich nit verdint zuhaben, daß wegen meiner anwesenheit oder etwa einandes (?) passion halber die ahrme unschuldigen undertanen leiden sollen.

Wann Euer firstl[ichen] gnaden berichtet würden, wie embsig, treu und eifrig in dergleichen und anderen mher Sachen E. F. G. hochgeehrtisten herrn Vatern³²⁸ firstlicher gnaden Sehl[iger] ich gedient habe, so zweifle ich nit, E. F. G. werden müß (?) gnißen laßen. Ihre dißer hofnung aber versohne E. F. G. ich daß E. F. G. solches woll anlagen werden und ich will zu allen Zeiten verblieben.

E. F. G.

Wienn 22. Aug. (?) 1660

Gehorsamer knecht

J[ohann] g[raff] v[on] Rottall

E. F. G. bite ich gehorsamblich mein *Secretari* ein gnadiger audienz zuerteilen.

³²⁷ Pravděpodobně vizitační komisaři, kteří měli za úkol sepsat poddanský majetek. ČORNEJOVÁ – KAŠE - MIKULEC – VLNAS. *Velké dějiny*, s. 174 – 175. MATĚJEK, František. *Lánové rejstříky*, s. 5 – 22.

³²⁸ Maxmilián II. z Ditrichštějna.

26) Kníže Ferdinand z Ditrichštejna hraběti Janovi z Rotálu, 27. září 1660, koncept dopisu, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 46):

Ferdinand z Ditrichštejna shání nevěstu pro svého mladšího bratra Maxmiliána III. z Ditrichštejna. Prosí Rotála, aby zjistil, jaké jsou prostředky slečny ze Sternbergu. Jak jistě hrabě ví, Ferdinandův bratr Maxmilián na tom finálně není nejlépe a nemohl by nevěstě zastavit věno. Potřebuje vyženit 40 000 – 80 000 tisíc zlatých. Ferdinand dává svému bratrovi 3 000 zlatých z fideikomisu, ale neví, jak dlouho toho ještě bude schopen. V případě, že by zemi postihlo nějaké neštěstí, nemohl by v tom pokračovat. A v závěti kardinála z Ditrichštejna stojí, že z fideikomisu nemůže dědit.

Kdyby byla dotace od nevěsty ve zmíněné výši, mohl by se z vyplácení renty konečně vyvázat. Navíc by si z této sumy a z peněz Maxmiliána mohli koupit statek a tím by mohl ručit za věno. Velmi Rotála prosí, aby se do této záležitosti vložil, zejména proto, že Maxmilián má v Rotála důvěru. V případě, že Rotál zjistí, že dáma je na tom finančně dobře, mají ještě počkat na příjezd nejvyššího pana hofmistra (bez něj nic nepodnikat), a také na hraběte Lamberka a hraběte Leslieho. Snad to konečně přinese dobrý výsledek. Na posledním listu přikládá seznam majetku Maxmiliána a uvádí, že to dohromady činí 100 000 zlatých, a znovu připomíná, že kdyby dáma přidala alespoň 40 000 zlatých, mohli by si koupit pěkný statek.

An h[err] gr[aff] v[on] Rottal d[e] d[ato]

27. Septembris 1660

Hoch- und wohlgebohrner h[err] gr[aff]

Hochgeehrter herr Vetter. Mein herr graff traget in beliebigen angedencken, was gestalten Ich denselben, bei meiner in Wien anwesenheit, ersucht, sich under der hand zuerkundigen, was der freille von Sternberg³²⁹ würlliche mittel sein. Alldieweillen Ich nun herauf biß anhero keine nachricht erlanget, und mein herr Bruder h[err] gr[aff] Max³³⁰ auf mich tringet, Alß bitte Ich dienst[lich] mich dißfalls zu informiren, damit Ich ihme meine meinung eröfnen könne, das geschlecht und hauß der dama ist vornehm, die freundschaftt auch hochansehnlich, Meinem herrn Graffen aber seind die mittel Meines herrn Brudern wissend, und bekant, daß er nicht subsistiren kan, er erheirathe (?) dann Wenigstens in m/40 biß m/80 st. baar. Zumahlen, ob Ich Ihme schon jeh und Jährlichen über seine anderwarte mittel 3000 fl. r. (doch ohne einige schultigkeit) von denen fideicomiss gefallen reiche, so weiß Ich dannoch nicht, wie lange Ich solches continuiren kan, bevorab, wann ein unglück ins land kommen, oder die schwere contribution (wordurch die in die herr (?) dergestaltig fortgesetzt werden sollten. Wo dieß deputat nothwendig gemindert werden müßte, daß dannenhero hierauf kein beständigen fundament zu sezen, vielweniger eine dama zu versichern, weillen es nur ein temporati sache ist, und, dennen zeiten nach,

³²⁹ Marie Maxmiliána ze Šternberka.

³³⁰ Maxmilián III. z Ditrichštejna.

geringert, oder gar abgethan werden könnten. Auf die fideicommiss güter die assecuration aufgeben ist wieder den klaren buchstaben deß Cardinalischen Testamenth.³³¹

Wofern aber die donation m/40 biß m/80 fl baare mittel hölls (?), so wurde ich mir endlich (auß brüderlicher liebe, ohne einige obligation) nicht zu wieder sein laßen, Ihme anstatt der underhaltung ein gewiss summ geldes eigenthumlichen under billichen conditionen ein für alle mahl abzuführen oder an gewisse und sichere orth anzuweisen, mit dem beding, daß weder er noch die seinige an mich und die meinige ausserhalb was Ihme d. Cardinalisch Testament eigeräumt und weisen d. erbsuccession disponirt, auf immerwährende Zeiten, nichts zusuchen befügt sein sollte. Durch dieße der dama und seine anderwerte eigene mittel könnte ein gut von etwa bis in m/100 fl erkaufft und die dama hierauf mit ihrem land heurathgut und andere sprichen (?) versichert werden.

Bitte nochmahlen dienst[lich] mein herr graf wolle mir hierüber beliebige antwort ertheillen, Inmittelß den h[err] gr[aff] Maxen, durch dero bei Ihme habende autorität dahin bewegen, daß er sich nicht all zu gäch præcipitare, in deme dergleichen sachen sich nicht übereilen laßen, da bevorab, wann auf die dama (wie Ich sonsten anderwertig gleichfalls vernehme) gute Mittel haben sollte, die ankunfft Ihrer Excellenz deß herrn obristen hofmeisters, (ohne deßen rath Sie sondern zweifels nichts thuen wird) zu erwarten, und werden indeßen der h[err] gr[aff] von Lamberg³³² und h[err] gr[aff] Leslie³³³ ebenermassen auf Wien kommen, daß mann also hernach dieße werk, mit gesante land, umb so beßer angreifen, und zu ende bringen könnte, dann sich solches ohne das endliche münd: alß schriftlich abhandlen, und underreden laße. Verschulte die mihewaltung in allen begebenheiten, verharende.

P. S. Ich habe meinem h[errn] gr[affen] neulich und endlich erzehlet, wie hoch sich deß h[errn] gr[affen] Maxen mittel belaufen, und wollte es nochmahlen zum überfluss specificiren.

	Capital
die kay[serliche] gnade	40000 fl
Bei deß h[errn] fürst Carl von Lichtenstein ³³⁴	
l[ieb]den stehende mütterliche anforderung,	
so richtig verinteressiret wird	11000 fl
Bei Ihrer Ertzherzog[lichen] d[urc]hl[eu]cht],	
welches gleichfalls richtig verinteressiret wird	30000 fl
Von der frauen Gräfin von Mansfeld ³³⁵ verlaßenschafft	
wird ohngefehr auf sein antheil fallen	5000 fl
der orden ³³⁶ trägt Jährlich in 3000 fl, so zue Capital	
geschlagen macht	16666 fl

³³¹ Závěť kardinála Františka z Ditrichštejna.

³³² Jan Maxmilián z Lamberku.

³³³ Walter Leslie.

³³⁴ Karel Eusebius z Lichtenštejna.

³³⁵ Sofie Anežka z Mansfeldu.

³³⁶ Pravděpodobně myšlen zisk z komend calatravského řádu – Alcañiz a Cañaveral.

Die Jährliche underhalt ist Ihme bißanhero gereicht und entrichtet worden mit 3000 fl. Daß also sein völlig vermögen (wann Ich ein gewißes stuck gelt, anstatt deß ietzgedachten Jährlichen entreteniments ein für alle mahl giebe od[er] anweiße) in m/100 fl sich enstreckt, und wofern einer dama mittel bei m/40 dazukamen, leichtlich ein schönes gut erkaufft werden könnte.

27) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Ferdinandovi z Ditrichštejna, Vídeň, 29. září 1660, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 48):

Až včera se Rotálovi podařilo sejít se se slečnou Eufrozínou, sestrou Maxmiliány ze Šternberka. Do včerejška to nebylo možné, neboť byla nemocná. Byl za ní v klášteře a ptal se jí, kolik má slečna Maxmiliána prostředků. Co slečna Eufrozína ví, po otci má jako věno ne víc než 15 tisíc zlatých a do výbavy 5 tisíc zlatých, což je dohromady 20 tisíc zlatých. Ale slyšela, že paní matka dá každé provdané dceři v hotovosti 30 tisíc zlatých a také vlastní velké jmění, takže po smrti po ní ještě hodně peněz zůstane. Rotál slečnu Eufrozínu informoval o záměru provdat ji za Maxmilána III. z Ditrichštejna. Slečna Eufrozína slíbila, že až bude příležitost, tak zjistí, jestli vše odpovídá tomu, co říkala. Rotál už si o tom s Maxmiliánem promluvil a ještě si o tom v neděli znovu řeknou. V každém případě by měli počkat na příjezd hraběte Lamberka a není jisté, zda slečna Eufrozína vše potvrdí a ujistí. O všem bude knížete informovat.

Durchleuchtiger hochgeborner ffirst
Gnadiger herr.

E. F. G. bevelich habe ich mich gar wol erindert, das ich aber nit geschriben, ist die ursach, daß ich vorhero ale gwiße beschafenheit mich erkundigen wolen, welches aber sich darumb verzogen, weilen die schwester Euphrosina freile von Sternberg³³⁷ unbaslich geweßen, und ich mich nit ehender alß gestern mit ihr ersehen kann. Gestern aber bin ich zue ihr ins kloster und sie gar beweglich (?) gebiten, sie wolte eine vertreilich endteken, wie hoch sich ihrer freite (?) Mham freile Maxl v[on] Sternberg³³⁸ izige Mitl erschtecken ... (?), warauf dieselb vermeldt, daß ihr so viel wisent, daß von dem vaterlichen³³⁹ nit mher alß m/15 anstatt heiratgut, und zue der ausstafierung m/5 also in einer Summa m/20 ausgesetzt sei: Sie hete aber vernommen, Ihr frau Muter³⁴⁰ hete sich vorlauten laßen, sie wolte bei verheiratung ieder fraile dochter bahr m/30 geben, So wer auch der frau Muter von so großen mitle, daß nach ihrem todt noch ein mhererß zugewarten sein wurde: Nach vernemung deßen habe ich abermalige anregung getann und im vertrauen vermeldt, daß ich von dem herrn graffen Maxen von Ditrihstein gegen der freile Maxl ain großer inclination verspierte, auch so vil

³³⁷ Eufrozína ze Šternberka, dcera Adama II. ze Šternberka.

³³⁸ Marie Maxmiliána ze Šternberka.

³³⁹ František Karel Matyáš ze Šternberka.

³⁴⁰ Ludmila Benigna ze Šternberka, roz. Kavková z Řičan.

vernemete, daß die freile Maxl gegen ihme nit ubel gewogen sein solte, welches zu penetriren die freile schwester Euphrosina die beste gelegenheit haben konte, bite dieselbte, ob sie vors erste die mherer und sicher gewisheit der vaterlichen m/20, und von der frau Mütter vermelte m/30 bahr gelt halber sich erkindigen, auch zugleich mir vertrauen wolte, Imfal der herr graff Max umb die freile Maxl werben wurde, ob ehe sie erlangen kinte, Warauf die fraille Marie Euphrosina von Sternberg mich versichert hat, sie wolle ales dieß fleißig erforschen, ales umstand halber sich treilich erkindigen, und ihre wissenschaft und meinung mir eröfnen, herr graff Max ist diser dagen bei mir gewesen, und hat diser materi halber, und widerumb vergangenen Sonntag bei hof abermal gar beweglich mit mir geret, demselben ich aber vermelt, es weren (?) sachen die sich nit so gleich richten lißen, und vermainte ratsamb zu sein, daß mhan die ankunft des h[err] g[raff] v[on] Lamberg³⁴¹ erwarteten, en[t]zwischen aber gleichwoll so woll die beschafenheit alß auch ob hoffnung were zuerforschen, so ich treilich thun werde. Nhun ist nit zu zweifeln, daß die freile Maria Euphrosine freile v[on] Sternberg die gwishait einer und anderen Sachen erfragen und mich verteilich berichten wirt, ob aber herr graff Max wirt kinen sein intention erlangen, gibt die zeitten absonderlich weilen der dama frau Mutter von anderwertiger gelegenheit solte albereit nachricht haben. So bald ich ein mehrens voreine (?) berichte E. F. G. ausfirlich, mit versichern, daß ich hochverlange E. F. G. zudienen als
E. F. G.

Wienn 29. Septembris 1660

Gehorsamer knecht
und diener
J[ohann] graff v[on] Rottall

28) Kníže Ferdinand z Ditrichštejna hraběti Janovi z Rotálu, Brno, 7. února 1661, koncept dopisu, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 52):

(Rotál měl dluhy na Moravě a proto napsal císaři, jestli by mu některé z nich nemohly být prominuty.) *Ditrichštejn píše Rotálovi, že dnes dorazila odpověď od císaře k této záležitosti. Odpuštění dluhů není možné vzhledem k závěru zemského sněmu z roku 1655 a všem ostatním zvyklostem. Ale vzhledem k tomu, že Rotál toho pro zemi mnoho vykonává a věrně slouží, bude mu z dluhu na čas pozastavena částka 2 000 zlatých, o čemž budou informována příslušná místa.*

Brin den 7. februari Anno 1661

An H. Graffen v[on] Rothall

Hoch- und wollgebohrner Graff

³⁴¹ Jan Maxmilián z Lamberku.

Insonders hochgeehrter herr Vetter. Meinem herr graffen habe hiemit onverhalten wollen, wie der sein anbringen an Ihre May[estät]³⁴² wegen abschreibung der alten res[t]andten heüt dato bey dem landtag vorgelarben (?), darauff zwahr von herrn landtshaubtman³⁴³ die antwort an Ihre May[estät]widerumb ergethet, das diese begehren wieder den landtagschluß de Anno 1655 und bisherige observanz mit ... (?) werden konnte, mich destoweniger in ansehung der herrn Graffens vortrefflichen meriten und d. derselbe dem arme landt auch unterschiedliche erspressliche diensten geleistet und ferners zu leisten vermag, haben die herren Stande resolviert v[on] denen res[t]anden 2000 fl. nach der Zeitt in suspenso zu halten, deswegen auch gehoriger ohrt errinerung geschihe und haben diesen tominium (?) der suspension aus sonderbahren ursachen und zwahr zu ehrhütung einer anderwertige consequenz auff diesmahl also ergriffen, so meinem herrn graffen.

29) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Ferdinandovi z Ditrichštejna, Vídeň, 1. dubna 1661, písař (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 53):

Za Rotálem byl poddaný žid z jeho panství a žádal ho, aby se u knížete přimluvil o propuštění židovky z Ditrichštejnova panství. Více si kníže může přečíst v přiloženém dopise. Prosí tedy Ditrichštejna, zda by zmíněná židovka mohla být propuštěna „pod mou vládu“. Pokud bude moci na oplátku něco udělat pro knížete, rád tak učiní.

Durchleüchtig Hochgebohrner Fürst

Demnach meiner Herrschafft undterthäniger Judt wegen loßlaßung Eüer fürst[lichen] Gnaden undterthänigen Jüdin (Wie dießelbe auß hiebeyliegenden³⁴⁴ Sich mit mehrern zu ersehen haben) an mich bittendt angelanget. Alß ist diese nach an Eüer fürst[lichen] Gnaden mein dienstliches bitten, dießelbe geruhen bemelte Jüdin zu meiner herrschaffts undterthänigkeith loßzulaßen, Welches ich hinwiederumb in dergleichen vorfallenheiten zu verdienen nicht undterlaßen werde, gestalt ich dan bin undt verbleibe.

Eüer fürst[lichen] Gnäden.

Wien den 1. Aprilis 1661

Gehorsammer knecht
Johann graff v[on] Rottall

Přiložený dopis³⁴⁵

Hochgeborner Reichs graff

Gnädigster graff und Erbherr herr. Eüer hochgräff[liche] Exc[elenz] thue hiemit unterthänigist anzeigen, waß massen Ich mir zue einem weib (Titl.) Ihrer fürst[licher]

³⁴² Leopold I.

³⁴³ Gabriel Serényi.

³⁴⁴ Přiložený list. Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 54.

³⁴⁵ Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 54.

gn[aden] herrn herrn Ferdinandts fürsten von dietrichstein gehörige unterthanin zue Niclaspurg Nemb[lich] deß verstorbenen Judenrichters Abrle hinterlassene wittib, erkhieset, und nur an deme beruhet, damit selbte höchst gedachter Ihrer fürst[licher] gn[ade] unterthänigkheit ledig und loßgesprochen werden mögen.

Solchem nach gelanget an Eüer hoch graff[liche] Exc[elenz] meine gnädigste obrigkheit mein gantz unterthänig- undt demüttigstes bitten, die geruhen zue solch meiner *Intention* bey Mehr höchst ermelter Ihrer fürst[licher] gn[ade] von dietrichstein etc. dero vielgültige *Intercession* gnädigist einzulegen, auf daß anfangs besagte unterthanin mir zue einem weib undt dann Eüer hochgräff[liche] Exc[elenz] vor eine unterthanin Mittels eines gewöhnlichen loßbrieffes entlassen werden möchte. Zue dero gnädigsten *Resolution* mich demüttigst empfehlende.

Eüer hoch gräff[liche] Exc[elenz]

treu gehorsambist- undt
demüttigster unterthan.
Hirschl Abrle Jud von
Holeschau m. p.

30) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Ferdinandovi z Ditrichštejna, Vídeň, 18. prosince 1661, pisař (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 37):

V tomto dopise si Rotál stěžuje na nově zavedený berní systém na Moravě. Vychází z výsledků vizitačních komisařů a je proti všeobecným poměrům a rovnoprávnosti. Jeho chudí poddaní nebudou mít na zaplacení těchto daní, budou nuceni opustit svá obydlí a ze statků se stanou ruiny. Žádá knížete, aby si tyto chudé lidi v tak žalostném a nespravedlivém stavu vzal k srdci a nejen kvůli Rotálovi, ale také kvůli císaři, zemským knížatům a celé zemi pomohl tuto situaci vyřešit. Osobně se mu za to odslouží, ovšem až se vrátí, neboť teď musí odjet vykonat císařovy rozkazy.

Durchleuchtig[er] hochgeborner fürst

Euer fürst[lichen] gnad[en] ist vorhin schon wissendt und wirt dennen gesambten hochlöb[lichen] herren Ständten nachmals mit mehrern vorgetragen werden, welcher gestalt meine arme unterthaner bey dem zu lezt neu eingeführten *modo collectandi*, auf unerfindliches angeben etlicher *passionirten* auß dennen herren *visitations commissarien*, wider die algemeine *proportion* und gleichheit mit einer sehr grossen ubermaaß der lahnen, (wie solches die herren *revisions commissarii* in ihren gewissen selbst also befunden haben) gar hoch *aggravirt* worden seind.

Demnach aber dise sache nunmehr zu einer solchen extremität gediegen ist, das auf den unverhofften unbillichen fall der bey disem annoch wehrenden landtag nit erfolgreicher remedirung, meine albereits durch besagte ubermaaß erschöpfte arme leuthe nothwendig

haus und hoff zuverlassen gezwungen, und als meine herrschafften und güetter in, vor gott und der Welt unverantwortlich *ruin* und ausseristen verderben unausbleiblich gesezet werden muesten.

Als ersueche Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden] hiemit gehorsamblich sie wollen disen meiner armer leuthe so kläglichen unbillichen zuestandt beherzigen, und nicht allein mir, sondern auch ihro May[estätt]³⁴⁶ als landes fürsten und dem ganzen Lände zum besten ihro wol vermöglichen orths zu abhelffung diser so unbillichmassiger sonnenclaren und landtgreifflichen beschwärdten verhilfflich zuerscheinen. Ich hette nit unterlassen wegen dises mir und dennen meinigen so hoch importierlichen werkhs Euer fürst[liche] gnaden selbst persöhnlich zubedienen, wan ich nicht zu allergehorsamister vollziehung ihro Kay[serliche] May[estätt] allergnädigsten befelchs anderwärts hin verreisen mueste. Euer fürst[liche] gnaden versichere Ich, das ich diese von ihro empfangende sonderbare gnad in anderwertigen vorfallenheiten nach möglichkeit hinwiderumb abzudienen beflissen sein werde, wie ich dan bin und verharre.

Eu[e]r fürst[lichen] gnaden

Wien den 18. Decembris 1661

Gehorsamer knecht
Johann graff v[on] Rottall

31) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Ferdinandovi z Ditrichštejna, Radošín, 24. prosince 1661, písař (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 39):

Rotál se cítí nesvůj, neboť přání do nového roku od knížete dorazilo dřív, než on stihl napsat to své. Byl císařem pověřen odjet do Uher a kvůli unáhlenému odjezdu nestihl přání odeslat. Moc se za to omlouvá a také přeje při všemohoucím bohu ještě mnoho let v dobrém a trvalém zdarví, štěstí při vládnutí a prosí, aby ho kníže uchoval ve své přízni.

Durchleüchtig[er] Hochgeborner Fürst

Daß Euer fürst[lichen] gn[aden] mit dero glikh unnd Neuen Jahrs wunsch mir bevorkhomben; darab bin ich zimblicher massen confudirt: gleichwie ich aber verhoffe, dieselbe werden mich wegen der mir von Ihrer Kay[serliche] May[estät]³⁴⁷ allerg[nä]d[ig]st aufgetragenen commission zu dero haubt Armada in ober Hungarn und meiner eylfertigen abrais dorthin gnädig für entschuldigt halten und demnach der beschehen gratulation halber ganz gehorsamben dankh sage, Also winsche Euer fürst[lichen] gn[aden] hinwiderumb, damit der allmächtige Gott derselben noch unzählige Jahren in gueter beständiger leibs gesundtheit,

³⁴⁶ Leopold I.

³⁴⁷ Leopold I.

und glikseliger Regierung das leben fristen wolle mit gehorsamer bitt mich in dero gnaden fernem zuerhalten, und mir glauben beysetzen, daß ich Zeit lebens verharren werde.
Euer fürst[lichen] gna[den]

Radošin in Hungarn

24. Decemb[ris] 1661

Gehorsamer knecht
Johann graff v[on] Rottall

32) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Ferdinandovi z Ditrichštejna, Vídeň, 27. prosince 1663, píšář (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 57):

Rotál přeje Ditrichštejnovi k vánocům a nadcházejícími novému roku. Dále se zmiňuje, že císař ustanovil radu, komorníky a zemského hejtmana na Moravě direktory zemského sněmu. Chtěl by informace o ukončení zemského sněmu, neboť velký protivník se den ode dne rozmáhá. Potřebuje vědět, kolik budou mít prostředků do války. Tuto informaci potřebuje pro deputované tajné rady.

Durchleüchtig[er] Hochgeborner Fürst

Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden] obligiren mich mit dero mir abgegebenen wollmeinenden wunsch zu gegenwertigen hochhey[ligen] weynachten unnd in stehenden neuen Jahr, wais mich anderst nit zuentbinden als mit dienstgehor[samben] dankhsagung, in erwidernung des ienigen waß deroselben ich gestern auß getreuem gemiethe, daß ich verlange Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden] alle mieglichste dienste zuerweißen.

Sonsten werdvon Ihrer Kay[serlichen] May[estät]³⁴⁸ Rath, cammerern unnd landeshaubtmann in Mähren³⁴⁹ und zu dem dasigen Landtag wolverordneten herrn *Director* benachrichtiget, was massen auf sein begehren und in abwesenheit seiner Eu[e]r fürst[liche] gn[ade] erst höchstged[achter] Ihrer Kay[serlichen] May[estät] nuzen bey gemeltem landtag zubefürdern Ihnen treu eyfrigst angelegen sein lassen; Welche bemiehung gleich wie Ihrer May[estät] allergehorsambst rühmen werde, Also ist an Eu[e]r fürst[liche] gn[ade] mein ganz dienst[lichen] bitten, sintemahl deroselben wissendt, daß Ihre Kay[serliche] May[estät] höchstens verlangen, damit die Landtäge in ihren Erb-königreich und Landen schleinigist geendet, deß grossen feindts, welcher sich von tag zu tag mehret, fernern gefährlichen vorbrüchen entgegen gebauet, und dero Erb Königreich unnd Landen bevorab Ihr wehrtes Marggr[afentum] Mähren in sicherheit gesezt werde; Eu[e]r fürst[liche] gn[ade] ihres vermögenden orths neben obwolgedacht herrn landtags *Directorn* sich ferner zubemieh[ung] belieben wolten, damit die gesambte hochlöß[liche] herren stande sich eines billich[en] und unsers allerg[nä]d[ig]sten herren *Postulatis* gemess schleinig *resolvirn*

³⁴⁸ Leopold I.

³⁴⁹ Gabriel Serényi.

mögten, Ich verhoffe dieselbte auf künfftigen Sambstag zusamben komben werden, demnach ich deren erklärung alhier erwarten dieselbe bey dem hochlöb[lichen] *Collegio* derer hinterlassenen geheimben unnd deputirten vorbringen, alsdan widerumb einen postritt himiber auf Brün thuen, Eu[e]r fürst[liche] gn[ade] umb alle genombene bemüehung selbst dankhen, dieselbe bedienen, und immitels, auch fürohin iederzeit verblieben werde.
Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden]

Wienn den 27. Decembris 1663

Gehorsammer knecht
und diener
Johann graff v[on] Rottall

33) Kníže Ferdinand z Ditrichštejna hraběti Janovi z Rotálu a hraběti Nosticovi, 9. května 1664, koncept dopisu, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 90):

Ditrichštejn pány Rotála a Nostice informuje, že ve středu kolem poledne přijel sem (pravděpodobně do Brna) a zjistil, že zemřel zemský hejtman. Stalo se to včera večer kolem 8 hodiny, poté, co mu byl dán klystýr. Byl informován, jak je to s publikováním válečných patentů a navíc se dozvěděl, že nejvyšší kancléř už dlouho nebyl na radě, ani o velikonocích nebyl v kostele, a proto se většina domnívala, že je mrtvý. Ale ve středu k němu přišel a vyjádřil se, že mu nevyhovuje způsob vlády a ani služba císaři a chtěl, aby císař tyto nepublikované patenty ratifikoval. Jelikož zemřel zemský hejtman a Ditrichštejn ho zastupuje, budou s tím ještě problémy. Obsah válečných patentů se nelíbí stavům, psali kvůli tomu přímo Tribunálu, což může jen zemský hejtman, a také císaři a tím ho obchází. Navíc císař Ditrichštejna pověřil vedením akcí, s čímž má mnoho starostí a musí se kvůli tomu radit s dalšími lidmi. Ke všemu ještě radové chtějí místo kancléře a také uvolněné místo zemského hejtmana.

An h[err] g[raff] von Rothal undt h[err] g[raff] von Nosticz³⁵⁰

De dato den 9 May 1664

E[uer] Ex[cellenz] khan Ich zu benachrichten nit unterlasen, das Ich am Mitwoch, umb 11 Uhr gegen Mittag wieder anhero kommen, und alberait h[err] landeshaubtman³⁵¹ todter gefunden, welcher den abent zuvor, gegen 8 Uhr, in deme man lhme eine clistier appliciren wollen, verschieden, desen seel Gott der allmächtig g[nädig] sein wolle.

Worauf Ich auch alsobalt informirt, wie es mit publicirung der krihen (?) patenten stünde, und so viel nachricht erhalten, das der h[err] canzler,³⁵² welcher schon lange zeit kheinen rath frequentirt hat, so gar in denen h[eiligen] österfeyrtagen in khein kirchen gegangen,

³⁵⁰ Jan Hartvík z Nostic.

³⁵¹ Hrabě Gabriel Serenyi.

³⁵² Jan Hartvík z Nostic.

und vast von iedermänniglich pro civiliter mortuo gehalten worden, die h[erren] assessors am Mittwoch frühe zu sich in sein haus kommen lassen, und gleich im principio seines interregni sich mit denen anderen wieder das gemeine wesen und Ihrer May[estät]³⁵³ dienste zu wiedersezen angefangen und geschlosen, sie wolten und könnten vor Ihrer Kay[serlichen] May[estät] ratificirung diesen schluss nicht publiciren lassen, mit den vorwenden, sie erchen (?) desthalben von niemanden weder von denen ständen noch durch einen brieff von denen kay[serlichen] h[erren] commissarien ersucht worden, h[err] untercammerer, weilen er unpassigkeit halber, noch nicht auß dem haus gangen, hat canzler und Rätthe durch den h[errn] Credeti berichten lassen, das die h[erren] stande h[errn] landeshauptman desthalben durch mich, als seinen substituirt, bey den landtag, wie auch die kay[serliche] Commission mündtlich und schriftlich hierzu zu cooperiren gebührend ersuchen lassen.

E[uer] Ex[cellenz] hetten hierauff mit h[errn] landshauptman geredet, und bey dero abreis noch zum überfluß zue Ihme herrn Jackardousky³⁵⁴ gefahr und inständig ersucht, obbelmelte publicirung bester masen ehstens zu befördern helffen, weilen Ihrer May[estät] dienste und dem gemeinen wesen viel hieran gelegen, und die conservation des ganzen vaterlands hieran liege. Es hat aber alles nichts effectuirt noch außgeben; Ich habe hierauff als gestern in aller frühe h[err] Credeti zu mir rüffen lassen, und Ihn gebetten, h[err] canzlern und Rätthen in meinen nahmen zu repräsentiren, das dergleichen Patenten von Ihnen schon zum Össtern vor eingeloffener Kay[serlichen] resolution publiciret worden seind, in deme Ihnen ietzt, wie dazumahlen, auff unterschiedliche weiß bewust, das dieses der h[erren] stände Ihr schluss, solcher von der Kay[serlichen] Commission pro interim angenommen, worzu dieselbe Ihren consens giebt, und selbsten instanz macht, es wehre auch nicht der brauch das die stände an den Tribunal schreiben solten, und wan ia etwas solches anmühen (?), so müste es der director thun und also h[err] landtshauptman quatalie an sich selber schreiben, es wehre ia gnug, daß er solches vor etlichen tagen am Montag h[errn] Tribunal secretario gesagt, ingleichen h[errn] Jakordousky an Ehrntag bey gutten verstand sagen lassen, das er die Rätthe zu sich ruffen lassen solle, und Ihnen solches vortragen, so auch geschehen wehre, wan des todt nicht erfolgt oder der h[err] canzler bey sich nit hette ansagen lassen. So habe Ich auch vermelden lassen, das es nicht der brauch, das die Kay[serliche] Commissaren desthalben an das ambt schreiben sollen, in deme sie derentwegen ins persohn da gewesen, in ain: und anderen mündtlich zu handeln, so dieselbe auch mit allen eifer und aplication gethan hetten, mit dieser angehefften bitte, dass ietzt nicht zeit wehre, zu scrupuliren und zu substilisiren, in deme bey ietzigen coniuncturen alles in aufbringung der nottwendigen mittlen bestunde, und d[ab] das land durch belegung der lohnen nicht zu grund ginge. So hetten auch die stände in der beylag, nemblichen im anfang der Patenten, das ambt der landshauptmanschafft genugsamb ersucht, Ihr May[estät] hetten auch durch unterschiedliche rescript die vollige substantz dieser patenten ratizabirt, placidirt und in g[naden] auffgenohmen, es hatt aber alles nichts

³⁵³ Leopold I.

³⁵⁴ Jan Jakartovský ze Sudic.

außgeben, sondern sie bleiben pertinaciter auff Ihrer meinung, achten nit, wan d[as] land zu grund gehet, und wie h[err] Prælat von S. Thomas von einen ... (?) Ihren mittlen vernohmen, so ist die maiste ursach dieser wiederwertigkeit, wielen man sie von denen stuisen (?) nit, befreüet hatt, daß sie also Ihr passion und Interes (?) dem gemainen wesen und Ihrer M[ayestätt] diensten vorziehen und theils also hochmütig, daß Sie sich des gemeinen Mitleiden entziehen und mehr schätzen, als kheiner auß denen ständen.

Ich hab pro ultimo noch diesen medium terminum brauchen und sie ersuchen wollen, in deme mir Ihr May[estätt] wie auch die h[erren] stände die in camminirung und direction der accisen auffgetragen und also mir hieran gelegen, das diese sachen befördert, die gelder einkommen und die soldaten wie auch sie selbst bey dem Tribunal bezalt werden möchten. Man hat mich aber versichert, das alle meine submissionen bey Ihren grosen einbildungen nichts ausgehen werden, habe endlichen h[err] von Bardotey gerathen, der stände schluß seinen gutten freunden zuzuschickhen, mit dieser erinnerung, das einer den anderen es communiciren wolle und nachdeme die bekantnus brieff eingeloffen sein werden und bey ein: und anderen ein verdacht sein möchte, dieselbe herrschafften solle visitiren und nur gelt einnehmen, so zwar in thails vierteln seines creis geschehen wirdt, von denen anderen vierteln und creisen aber zweiffle Ich, dan der ungehorsamb und die widersezligkeit bey denen inwohnern man die zeithero gar zu sehr einreisen lassen, dahero, und zu kheinen anderen ende man die König[liche] ampts patenten verlangt hat, dan sonst wan die stände Ihren aignen schluß nachleben wolten, und gehorsamer wehren, als wie in anderen ländern, so mehren dieselben nit vonnötthen; dan die Contributions sachen die stände allein angehen, Ihre May[estätt] auch nicht allein die vorige landtag, sondern auch diesen, deren ein richtung und einbringung überlassen haben.

Auß welchen allen E[uer] Ex[cellenz] leichtlich sehen können, wie es in allen anderen hergehen thutt, weilen man die vorher practicirte publizirungen dem gemainen wesen zu augenscheinlichen schaden und höchsten præiudiz ohn eintzige ursach difficultiren thut. Und die stände von dergleichen wegen (?) nicht ein spannen erden im land haben also strapacirt undt veracht werden, und gleichsamb pretendiren, das wir wieder alle herkommen und observanz zu gnaden gehen sollen, und was sich bey diesen allen absonderlich zu verwundern, ist diese das die h[erren] Rätthe selbst dem herrn Canzler pro melancolico in superlativo gradu geschri[b]en und aniezo sich von Ihme einigern lassen, und seinen anschlägen folgen.

Ich höre meine wund[er], wass fűr confusiones vorübergehen, ein ieder von denen Rätthen will Canzler und zu gleich landshauptman sein. Gott gebe, das Ihro M[ayestätt] das ietzige guberno also ersezen und mit anderen leüthen bestellen, wie es die Ehr Gottes Ihrer M[ayestätt] dienst und erhaltung des vaterlands erfordert. Mein gemahlin kombt vor morgen 8 tag von baden nicht her, werde also einen nit auff Weyskirchen³⁵⁵ than und von dorten Ihro Ex[cellenz] zu Holeschau auffwartten und von hier vielleicht noch einen guten freund mitnehmen, mich zue E[uer] Ex[cellenz] affection hiermit empfehend.

³⁵⁵ Hranice na Moravě.

34) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Ferdinandovi z Ditrichštejna, Vídeň, 3. června 1664, písař (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 88):

Teprve po svém příjezdu z Lince obdržel dopis od knížete, a proto ho nechal tak dlouho bez odpovědi. Nicméně myslel na to, jak by knížeti mohl osobně posloužit. Ještě včera dostal rozkaz od císaře, aby urychlil svůj odjezd do Uher. Proto rychle spěchal do Holešova, aby do Uher mohl co nejdříve odcestovat. Srdečně ho mrzí, že nemůže ani on, ani jeho lidé, dostát závazku knížeti posloužit. Velice mu děkuje za nabídku, že by mu kníže přenechal svou vesnici, která se nachází na hranici holešovského panství, bude o tom uvažovat. Dále se zmiňuje o mimořádných daních (akcízech), které byly vydány císařem a země byly nuceny je podpořit.

Durchleüchtig[er] hochgeborner fürst

Gnädiger herr. Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden] befelch schreiben vom 26. May auß Nicolspurg hab ich allererst nach meiner von Lintz anhero kunfft zurecht erhalten, unnd solches darumben seithero unbeantwortet gelassen, weilen ich der gänzlichen mainung gewesen, Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden] zwischen hier unnd Brün meiner schuldigkeit nach persöhnlich zubedienen, In demm aber Ihre Kay[serliche] May[estät] noch gestrigen tags auß Lintz mir widerholten aller gnädigst anbefehlen, meine Reise in Ober Hungarn möglichst zubeschleinigten Alß eile ich den geraden weeg nacher Holeschau umb von dannen meine Raise nach gedachtem ober Hungarn unverlängt ferrers fortzusezen. Mir ist herzlichen laidt daß ich das ungelikh gehabt, daß Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden] in dero anwesenheit zu Holeschau weder von mir selbst weder von meinen leuthen meinem obligo nach bedient worden seint.

Bedankhe mich in dem ubrigen für dero *offerta* etlichen dörffer halber, welche von Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden] zu meiner herrschafft Holeschau für tauglich angesehen werden, Ich verspüre hierauß dero sonderbahre gegen mir tragende gnadt und *affection*, in deme sie meine wenige wüthschafft mit dero Rath zuvermehrten Ihre belieben lassen wollen, dieweillen nun aber Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden] eigentliche *intention* Ich auß dero schreiben nit allerdings zu *penetiren* vermöcht zur fall Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden] ihre gefallen lassen wollten von dero wolmeinnten gueten Rath mir durch meinen *confidenten* herrn Gerhardt Fibus könig[lichen] Ampts *Referendarium* in Möhren mit mehrern umstandten *parte* zugeben, so wurde ich nit unterlassen Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden] mit einer verlasslichen antwort zubedienen. Inmitels verbleibe ich für dero so treumeinente gedächtnus ihres dieners sehr obligirt,

Das werkh der *Accisen* haben Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden] *incaminirt* wie es Ihrer Kay[serliche] May[estät] allerg[nä]d[ig]ste *resolution* vermag unnd dero dienst unnd des landes Nuzen erfordert gehabt, unnd *Contestirn* Eu[e]r fürst[liche] gn[ade] hierdurch noch mehrers dero vorhin schon bekhtanten, höchstrühmblichen eyfer zu dem gemeinen weesen, welches Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden] bey hoff in gar gueter *æstimation* und *Credit* erhaltet.

Empfhele Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden] mich hiemit zu dero beharrlich[en] gnadt und verharre iederzeit unaussezlich.

Eu[e]r fürst[liche] gn[ade]

Wien den 3. Juny 1664

Gehorsammer knecht
und diener
Johann graff v[on] Rottall

35) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Ferdinandovi z Ditrichštejna, Holešov, 7. června 1664, písař (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 85):

Rotál sděluje Ditrichštejnovi, že ho císař vysílá na komisi do Uher za místním palatinem. Nechce se mu jet, ale musí. Vyjede 9. června odsud a pojedje přes Trenčín až do Bojnice nebo Svatého Kříže. Společně se mají vydat za Souchesem (který zrovna „leží“ v Levici) nebo jet do Horních Uher, to podle toho, jak rozhodne císař. Kdyby se jeho cesta protáhla, prosí Ditrichštejna, aby po dobu Rotálovy nepřítomnosti dohlédl na jeho právní záležitosti.

P. S. Posílá přílohu, kterou dnes obdržel expresní poštou z Uher.

Durchleüchtig Hochgeborner fürst

Gnädiger herr. Demnach Ihre Kay[serliche] May[estät]³⁵⁶ unser alernadigster herr bey dero gefasten allerg[nä]d[ig]sten *resolution* beharren, daß ich zu dem Ungarischen herrn *Palatino* unnd in Oberhungarn solle alß mueß ich, wie schwär mir auch dise raise fallen wirt, aller underthanigist gehorsamben, unnd werde demnach, geliebts Gott, künfftigen Montag, als den 9 diß von hier, gegen Trentschin aufbrechen, von dannen zu bemeltem *Palatino*³⁵⁷ auf Boynitz oder Hey[ligen] Creutz umb alda abzureden, ob wür zu herrn veldtmarschallen *de Souches*³⁵⁸ (welcher nun würkhlich Lewenz belägert) oder aber geradt in Oberhungarn gehen wollen, unnd was sonst Ihrer May[estät] dienst zusein, wür befinden werden.

In deme es nun das ansehen hat, daß dise meine Raiße und *commission* etwas langer wahren mögte. Alß ersueche Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden] gehor[samblich] dieselbe bey solcher abwesenheit in meinen etwa vorfallenden Rechts angelegenheiten, auch wo sonst mein *Interesse* versiret gnädig zu *patrociniern* unnd handt zuhalten, auch sonst mein gnädiger herr zuverbleiben, dahergegen ich versichere, daß, wie alzeit *Profession* mache Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden] zu gehorsamben also meine dienstergebenheit mitls dero gnaden befelchs im werkh zuerweisen verlange, und stäts beharre.

Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden]

³⁵⁶ Leopold I.

³⁵⁷ Jelikož v té době Bojnici vlastnili Pálffyové, pravděpodobně se jednalo o Jana IV. Karla Pálffyho.

³⁵⁸ Jean-Louis Raduit de Souches.

P. S.

Ich schliesse hiebey, waß mir heut durch Expressen auß Ungarn zuekhomben ist, Gott gebe fernen glihk.

Holeschau den 7. Juny 1664

Gehorsamer knecht
Johann graff v[on] Rottall

36) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Ferdinandovi z Ditrichštejna, Szendres, 2. srpna 1664, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 94):

Rotál děkuje za ujištění, že ho kníže v jeho právních věcech protěžuje a dbá na podpoření pana Fibuse. Prosí knížete, aby v tom nadále pokračoval. Záležitosti v Horních Uhrách jsou zmatené a stojí ho hodně námahy a práce. Nedokáže říct, kolik bude muset pro tuto záležitost ještě vynaložit úsilí, to ukáže až čas. Znovu žádá, aby v milosti myslel na pana Fibuse.

Durchlauchtiger Hochgeborner Ffirst

Gnadiger herr. Euer Furst[lichen] gnaden v[on] 5 dts (?) habe ich mit freiden empfangen, und bedancke mich gehorsamblich der getane versicherung, daß sie mich in meinen gerechten Sachen protagieren mich auf die beforderung des herr Fibus bedacht sein wollen, Bite nohmalß E. F. G. continuiren dergestalt gegen mir, und befordern durch dero Hochvermogende autorität, damit meine so vil ihre wider recht und bilikait von zeit zur zeit aufgezugene actiones zue biliher endschafft gelangen kinten. Welches ich gwiß in allen verfallenheiten trailich und eifrig abdienen werde.

Der alhigischen verwirten oberungarischen sachen sint in einer sollchen confurion, daß es mhue und arbeit kost, dieselbige in ordnung zu sezen, dann die gmitio (?) sint unter inhe selbst dergestalt bewandt, daß einer wollachtung geben muß.

Was vor eine mhie ich gehabt habe, wil ich nit selbst sagen, die Zeit wirts öffnen. E. F. G. ... ich mich ganz und gar und bite nochmalß des herr Fibus in gnaden zugedenken. Ich aber verbleibe lebens lang.

E. F. G.

Szenderio 2. Aug[usti] (?) 1664

treu gehorsamer knecht
J[ohann] g[raff] v[on] Rottall

37) Kníže Ferdinand z Ditrichštejna hraběti Janovi z Rotálu, Brno, 4. srpna 1664, koncept dopisu, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 87):

Píše Rotálovi, že ho nejvyšší kancléř dnešní poštou informoval, že byl císařem jmenován do funkce zemského hejtmána na Moravě. Přestože bude v tyto časy těžké tento úřad zastávat, přijal jej s odhodláním. Až bude mít příležitost, prokáže Rotálovi své služby.

An herrn graffen von Rothal

de dato den 4 Aug: 1664

Hoch- wohlgeborner Herr Graff

Insonders hochgeehrter herr Vetter. Mich berrichtet /.titl:/ der herr obriste Canzler des König Reichs³⁵⁹ böheimb mit heutiger *ordinari* waß gestalten die Röm[isches] Kay:[serliche] May[estätt]³⁶⁰ mich zu dero Landtes Hauptman in diesem Marggraffenthumb³⁶¹ mähren declarirt unndt benennet.

Ob nun wohlen sothane *function* bey ietzig[en] weit außsehenden Zeitten nur Zimblich schwer unndt *laborios* fallen wierdt so werde Ich mich doch diesem dero allergn[ä]d[i]gsten willen allergehorsambst bequemen.

Habe ich mich gliekseelig schicke, ws ich die gelegenheit erlange, E[uer] Ex[celenz] meine dienstfertigkeit in werk zu bezeugen (?) der ich bin und Bestendig verharre.

Brün des 1 Aug(ust) 1664

an h[err] g[raff] v[on] Rothall

38) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Ferdinandovi z Ditrichštejna, Szendres, 8. října 1664, písař (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 96):

Rotál podává zprávu, že se dnes shromáždila dobře oblečená zemská hotovost ze šesti žup a jízda. Je to asi 5000 mužů. Měli dorazit ze všech třinácti žup, ale to se nestalo a z těchto šesti žup jich přišlo málo. Čeká zde na rozkazy od císaře, bez nich odtud nemůže odjet. Mohlo by se stát, že vojska půjdou do zimních kvartýrů na Moravu. Velmi prosí Ditrichštejna, zda by mohl zařídit, aby při průchodu vojsk přes jeho statky, nebyli ubytováni zde a zároveň, aby se mu o ně v době jeho nepřítomnosti postaral.

Durchleüchtig Hochgeborner Fürst

³⁵⁹ Jan Hartvík z Nostic.

³⁶⁰ Leopold I.

³⁶¹ Do té doby Gabriel Serényi.

Gnadiger herr. Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden] berichte hiemit, daß dise tag hinumb mit dennen Insurections völkhern ine werkh begriffen gewest, von welchen 6. Spanschafften alhier erschienen feine wol *mundirt* und beritene leuth ohngefehr in die m/5 starkh und ist gewis, wan alle 13. spanschafften sich eingefunden heten, das es eine Nambhaffte anzahl wurde ausgetragen haben, allermassen auch von disen 6. spanschafften viel zurukh unnd theils der *Nobilium* unter wegs gebliben seind.

Ich befinde mich noch alhier unnd erwarte ,was Ihre Kay[serliche] May[estät]³⁶² meiner wenigen persohn halber allerg[nä]d[ig]st befehlen werden unnd weilen ohne vorgehenden dero allerg[nä]d[ig]sten bevelch von hinen mich nit begeben kan, entzwischen aber die verlegung der völkher in die erbländer und also auch das Marggr[afenthum] Mährn beschehen möchte.

Als bite Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden] unterdienst[lich] dieselbe belieben meine in besagten Marggr[afen]t[hum] Mahrn wenige güeter in ihre *Protection* zunemben unnd gleich vorhero als auch vor dißmahl dahin *Patrociniere*n, damit selbige von bevorstehenden *durchmarchen* unnd einquartirung möglichst verschauet werden möchten. Ich verdiene solche mir hierdurch beschehenden gnadt auf alle weis hinwiderumb, und verharre immerhin.

Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden]

Szendres den 8. Octobris 1664

treu gehorsamer knecht
Johann graff v[on] Rottall

39) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Ferdinandovi z Ditrichštejna, Šátmár, 3. listopadu 1664, písař (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 70):

Rotál píše, že ho vyhledal pan Říkovský. Prosil ho, aby knížeti připomněl, že se uvolnil nějaký úřad a on by o něj stál. Rotál Říkovského doporučuje kvůli jeho dobrým kvalitám, proto, že je to jeho dobrý soused a dále z důvodu, že jeho předkové dělali dobré věci pro zemi. V závěru prosí Ditrichštejna, aby v této věci přihlédl k jeho doporučení.

Durchleüchtig Hochgeborner Fürst

Gnädiger herr. Eß hat mich herr Max Rudolf Rzikowsky³⁶³ durch schreiben ersuchet Ihm bey Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden] dahin zu *recommendirn*, damit er bey etwa sich eraigender *Vacanz* für seine persohn *accomodirt* unnd vor andern angesehen werden möchte.

In deme nun mir gedachtes herrn Rzikowsky guete qualitäten vor längsten bekphant, derselbe auch de facto gegen mir alle guete Nachbarschafft pflaget, und in allem dergestalt verhaltet, daß ihme in ansehung dessen, unnd weilen sich auch seine *Antecessores* gegen dem landt absonderlich wol meritirt gemacht, gern alle mögliche beförderung vergönnen wolte.

³⁶² Leopold I.

³⁶³ Maxmilián Rudolf Říkovský z Dobřšic.

Alß habe Eu[e]r fürst[lichen] [gnaden] denselben hiemit in *optima forma recommendiren*, und dabey ganz dienst[lich] bitten wollen, ob Sie belieben möchten, auf Ihne h[err] Rzikowsky dafern sich für selbigen einige *competirliche* stelle eraignen solte, vor vorandern gnädige *reflexion* zumachen, unnd diser meiner *recommendation* würrkhlichen genniesen zulassen, welche von Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden] mehrgedachtem herrn Rzikowsky beschehende wilfahung ich gegen dieselbe abdiene und alzeit werharren werde.

Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden]

Zattmar 3. Novembris 1664

Gehorsamer knecht
Johann graff v[on] Rottall

40) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Ferdinandovi z Ditrichštejna, Šátmár, 3. listopadu 1664, písař, P. S. vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 98):

V pořádku obdržel dopis, který se týkal jeho statků a odchodu Francouzů a Horních a Dolních Sasů z nich, za což knížeti velmi děkuje. Předevčirem sem dorazil. Po cestě mu přijel naproti valašský posel, který odtud pokračoval do Vídně ke dvoru. Nyní nemůže nic víc napsat, neboť čeká na odpověď od sedmihradského knížete. Pravděpodobně tu bude deset až dvanáct dní. Místí pošta se připravuje na evakuaci. Rotál očekává dobrý konec a bude zde v každém případě sledovat zájmy císaře. Hornouherští magnáti jsou v dobrém stavu, snad se to tak udrží i nadále.

P. S. Přijel kurýr od valašského knížete, jeho žena je v současné době v Sedmihradsku, neboť Turci knížeti usilují o život.

Durchleüchtig hochgeborner fürst

Gnädiger herr. Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden] beliebtes vom 17. passato hab ich gerecht erhalten, und die ohne betrefung meiner güeter, beschehene *abmarchirung* der französisch[en] wir auch ober- unnd nider Sachsischen Völkher darauß vernomben, für welche gethane *parte*, und daß der bey solchem march beschehene profiants beytrag von dennen heurigen *contributionen* widerumb *defalcirt* werden solle, mich ganz dienst[lich] bedankhe, mit bitte, das meinige noch ferren unter dero *Protection aquiescirt* zulassen.

Sonsten berichte Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden], daß ich vorgestert alhier angelangt bin unter weegs aber ist mir der wallachische abgesandte entgegen komben, welcher, in deme seine *expedition* ich in *particulari* nit uber mich nemben können, seine raiß gar nacher Wienn an den Kay[serliche] hoff fortgesezet. Ingleichem hat mich auch deß fürsten auß Siebenbürgen abgeordneter alhier erwartet, den ich ebenfals an heut widerumb zurukh lasse, wie baldt ich nun selbigen mit meiner abraiß dahin befolgen werde, dauon kan noch nichts verlässliches berichten, weilen vorhero von gedachten fürsten eine antwort zuerwarten, und nach selbiger mich zu *reguliren* habe, vermuetlich aber derffe solches innerhalb 10. oder zwelf tagen beschehen, alwan die *evacuirung* der aldortigen posti wirt vorgenomben, auch

wegen demolirung ZeKelhyd die sach hoffentlich zu guetem ende gebracht, und also daß ienige was Ihre May[estät]³⁶⁴ mir sonsten in einem und anderen allerg[nä]d[ig]st[en] mitgegeben, zu dero, und des gemeinen wesens dienste allergehorsambst volzogen werden. Allermassen dan meine wenigheit in allem möglichst *adlaboriren*, und allerhochstged[achter] Ihrer May[estät] dabey versirendes *Interesse* schuldigster massen observiren wirt.

Die ober Ungr[ische] h[erren] *Magnates* seind aniezo in guetem standt, gott erhalte sie noch weiter. So Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden] ich unterdienst[lich] beybring[en], und deroselben mich benebens empfehlen wollen, in stetter beharrung.

Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden]

Gleich itz ist ein Curir vom Walachischen fürsten kommen, sein gemallin ist albereit in Sibenburgen angelagt, ehe wird sich reteriren, dieweilen der Tirkh ihme nach dem leben trachtet.

Zattmar den 3. Novembris 1664

Gehorsammer knecht
Johann graff v[on] Rottall

41) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Ferdinandovi z Ditrichštejna, Šátmár, 16. listopadu 1664, písař (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 100):

Obdržel od knížete dopis, který se týkal zajetí poddaných při tatarském vpádu. Nepomine kvůli tomu co nejdříve kontaktovat příslušná místa a snad se podaří vyjednat jejich propuštění. Pokud by se to nepodařilo, mohli by poddané vyměnit za zajatce. Zároveň děkuje, že při zpátečním pochodu císařských vojsk byly ušetřeny jeho statky a vyjadřuje za to knížeti velikou vděčnost.

Durchleüchtig[er] hochgeborner fürst

Gnädiger herr. Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden] schreiben vom 27. passato hab ich sambt dem beygeschlossenen *Extract*, Ihrer bey beschehenem tartarischen einfahl entführter unterthener, beedes woll erhalten. Worauf nit unterlasse, alsobalden gehöriger orthen nachforschen zullassen, und dahin zusehen wie selbte erfragt, und folgents losgemacht werden möchten; Wan nur von dennen persohnen einige nachricht eingehet, so dan könnte gegen gefangenen türkhen, so der zeit umb ein leidentliches zuerkhauffen, eine auswechslung gemacht, und di[e]se armen underthanen zur erledigung verholffen werden;

Sonsten bedankhe mich nochmahlen gegen Eu[e]r fürst[lichen] gnaden, daß bey jungst beschehenen zurukh *march* Ihrer May[estät] völkh meine güetter verschonet und nit

³⁶⁴ Leopold I.

betreten worden, mit versicherung, daß gleich dieselbte mich hierdurch sehr sach obligirt, also hingegen zu allen erspriesslichen diensten einen treuen diener an mir finden werden, massen dan mehrers nit verlange alß dero bevelch in allem zuvolziehen, und dergestalt im werkh zu *contestiren*, daß ich bin, und lebens lang verharre.

Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden]

Zattmar den 16. Novembris 1664

Gehorsammer knecht
Johann graff v[on] Rottall

42) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Ferdinandovi z Ditrichštejna, Šátmár, 30. listopadu 1664, písař (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 72):

Pan baron Diepenthal, nadporučík kobišského pluku, odjel na Moravu, aby zde zařídil ubytování pro své vojsko. Jen to knížeti připomíná a poslušně prosí, aby mu stím pomohl.

Durchleuchtig[er] hochgeborner fürst

Gnädiger herr. Demnach vorweiser diß herr *Baron* von Diepenthal des lob[lichen] cobbischen regiments bestelter obrist leutenant, wegen bestellung der, für besagtes Regiment benöttigter quartier in Mährn abraiset.

Als habe Eur fürst[lichen] gn[aden] gedachten herrn Baron von Diepenthal hiemit bestens recommendiren, und dieselbte dabey unterdienst[lich] bitten wollen, Ihme in allem deme, worin er besagtes Reg[imen]ts angelegenheiten halber zu deroselben recurieren möchte, dero hochvermögenheit nach zuassistiren, und dahin zuverhelffen, damit Sie uber albereit lang ausgestandtene miechseligkheiten sich dermahl einist in etwas widerumb erholen, und außrasten mögen. Verdienne solches umb Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden] hinwiderumb und verharre.

Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden]

Sathmar den 30. Novembris 1664

Gehorsammer knecht
Johann graff v[on] Rottall

43) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Ferdinandovi z Ditrichštejna, Šátmar, 17. prosince 1664, písař (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 74):

Rotál přeje Ditrichštejnovi k vánocům a následujícímu novému roku. Bude dál věrně sloužit a přeje v těchto svatých časech šťastné panování, zdraví a blaho.

Durchleüchtig Hochgeborner fürst

Gnadiger herr. Die bevorstehende hey[lige] weyhnacht *ferien*, unnd nechst darauf folgende neue Jahrs wexlung geben mir anlaß das ienige in etwas abzustatten, worinen mich meine Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden] devonirte gehor[sambe] schuldigkheit verbunden gemacht, mit treuer verwinschung, damit Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden] noch unzählbare dergleichen hey[ligen] zeiten in glikhlicher Regierung, unnd fürst[lichen] wolergehen, ich aber meinem eyfrigem verlangen nach in dero hochwert[liche] *affection* erhalten werden möge, alß mitls welcher mich ohnveränderlich profitire.

Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden]

Zathmar den 17. decembris 1664

Gehorsammer knecht
Johann graff v[on] Rottall

44) Kníže Ferdinand z Ditrichštejna hraběti Janovi z Rotálu, Brno, 8. února 1665, koncept dopisu, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 69):

Rotál poslal Ditrichštejnovi Maxe Rudolfa Říkovského z Dobřšic, aby mu Ditrichštejn našel nějaké zaměstnání. On pro něj v tuto chvíli nemá žádné uplatnění a nemůže tak Rotálovi vyjít vstříc. Kdyby se nějaká možnost objevila, tak dá vědět.

Hoch- wohlgeborner herr graff

Insonders hochgeehrter herr Vetter. Eüer Ex[zellenz] angenehmbstes unntern 3ten Novemb[er] des abgewichenen Jahrs, warinnen dieselbe der herrn Max Rudolph Rzikovsky [von Dobrschitz] beliebig recommendiren wollen, ist mir auß desen handen zu recht geworden.

Nun weis Ich zwar vor diesmahl kheine gelegenheit Ihne zu accommodiren. Wan aber etwas vorfallen möchte, will ich darauff bedacht sein, damit selbiger Eüer Ex[zellenz] hoch ansehentlicher Intercession im werckh geniessen könne. Verbleibend

E[uer] Ex[zellenz]

Brün den 8. Feb[ruar] 1665

45) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Ferdinandovi z Ditrichštejna, Vídeň, 3. června 1665, písař (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 67):

Připomíná knížeti, že by potřeboval svědectví u tribunálu hadišských záležitostech a berkovském krachu. Myslí, že by se to tímto způsobem mohlo vyřešit. Prosí knížete o další spolupráci v budoucnu.

Durchleüchtig Hochgeborner Fürst

Gnadiger herr

Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden] erindern sich hofentlich wegen der hasstischen wie auch gewisser in der Berkhischen *Crida* von dem könig[lichen] ambt abgeforderten zeugnusen, unnd zweifle dabey nit Eß werden selbte durch dero hohe *Promotion* würlhlich erledigt sein. Solchemnach Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden] ganz dienst[lich] bitte, Sie belieben weythens zuverhelfen, damit selbte völlig *expedirt*, unnd ausgevolgt werden mögen, verdiene solches hinwiderumb verbleibendt.

Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden]

Wienn den 3. Juny 1665

Gehorsamer treier knecht

Johann graff v[on] Rottall

46) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Ferdinandovi z Ditrichštejna, Vídeň, 9. června 1665, písař (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 65):

Rotál prosí Ditrichštejna, aby v Praze u královských desk zemských vydal svědectví k hadišské věci a berkovském krachu. Posílá Pavla Jana Albrechta a žádá, aby ho kníže přijal, vyslechl a pověřil dalšími záležitostmi.

Durchleuchtig hochgeborner fürst

Gnadiger herr. In deme man zu Praag bey der König[lichen] Landtafel auf die Eüer fürst[lichen] gn[aden] vorhin bekhante hasstische, auch andere zur graf Berkishen *Crida* gehörige zeugnusen sehr starkh tringet. Alß habe ich solche zu veziren herrn Paul Johann Albrecht ersuechet und anbey mehr andere sachen mündtlich[en] aufgetragen.

Biten dahero Eür fürst[lichen] gn[aden] wollen denselben g[na]dig anhören, und mir hierinfals zur Justitz verhilflichen sein, welches widerumb abzudienen ich einzige gelegenheit erwinsche und dabey verharre.

Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden]

Wien den 9. Juny 1665

Gehorsamer treier

knecht

Johann graff v[on] Rottall

47) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Ferdinandovi z Ditrichštejna, Vídeň, 4. července 1665, písař (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 63):

Rotál poslal do Brna svého sluhu Jana Pavla, který nese Ditrichštejnovi tento dopis a dále má zaříditi nějaké náležitosti. Prosí Ditrichštejna, aby Jana Pavla vyslechl a jeho jménem mu vyšel vstříc. Rotál se těší se vzájemné spolupráce s knížetem, neboť jim oběma z toho plyne profit.

P. S. Výše zmíněný sluha by se chtěl stát zemským advokátem na Moravě, pokud by to bylo možné, Rotál by byl rád, aby ho kníže v této věci podpořil.

Durchleüchtig Hochgeborner Fürst

Gnädiger herr. Demnach uberbringern dises meinen Bedienten Johann Paul³⁶⁵ gar in genoissen meinen angelegenheiten nacher Brün abschikhe, selbiger auch zu Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden] *recurrirn* unnd *meo nomine* d. sacher beförderung suechen wirt.

Alß bite Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden] ganz dienst[lich] Sye wollen Ihne gaar vernemben, und in allem deme so er etwa meinetwegen vortragen möchte, glauben beyniessen.

Damit, gleich vorhin, also noch verrers mich dero hochvermöglichen *Assistenz* erfreuen, und hingegen lebenslang den ienigen *in effectu* erweisen möge, der sich unveränderlich profitirt zu sein.

Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden]

Wien den 4. July 1665

Gehorsammer treier
knecht
Johann graff v[on] Rottall

P. S.

Eß verlanget obiger mein bedienter Advocat in Mährn zuwerden, und weilen selbsten gern seine *accomodirung* aldort sehen möchte, alß bitte Eu[e]r fürst[liche] gn[ade] wollen Ihne dero bestens befohlen sein lasse.

48) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Ferdinandovi z Ditrichštejna, Vídeň, 8. července 1665, písař, P. S. vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 76):

Rotál v pořádku obdržel od knížete psaní, ze kterého se nerad dozvěděl, že jeho „vodní umělec“ utekl. Protože zahrady mají být v pořádku, napsal svému sluhovi Gaarovi, že pokud se ještě nachází v Brně, aby sepsal inventář zde zanechaných věcí. Pokud jeho psaní Gaara nezastihne, prosí knížete, aby inventář nechal zhotovit sám.

³⁶⁵ Jan Pavel Albrecht. Dopis č. 46. Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 65.

P. S. Je to hrozný člověk (vodní umělec), ještě se mu zle povede.

Durchleüchtig Hochgeborner Fürst

Gnädiger herr. Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden] hochwertes vom 6. diß habe gerecht erhalten unnd darauß sehr ungehrn vernomben, daß mein wasserkhünstler aldort sich also unverantwortlicher weiß hinwekh begeben. Damit aber Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden] des gartens halber die verlangte richtigkheit beschehe, schreibe ich meinem bedienten den Gaar³⁶⁶, daß selbiger im fall er noch zu Brün sich befindet, uber die in ermeltem garten befündliche sachen, ein ordentliches *Inventarium* verfassen, und Eüer fürst[lichen] gn[aden] ein *Exemplar* davon einhändigen solle. Sofern aber Ihne Gaar mein schreiben nit mehr anträffe, Bitte ich Eu[e]r fürst[lichen gnaden] wollen dero belieben nach einen hierzu verordten, und erwentes *Inventarium* aufrichten lassen, Zumahlen Eü[e]r fürst[lichen gnaden] uber dises unnd noch ein mehrers liberé zu disponirn habe, dero mich ubrigens ganz dienst[lich] empfehle und forthin verharre

Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden]

Wien den 8. July 1665

Es ist ain lichts wegs shtuk von dem losen menschen, ehe wirt gwiß mher ubelß gesstehkt haben.

Gehorsamer traier
knecht und diener
Johann graff v[on] Rottall

49) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Ferdinandovi z Ditrichštejna, Vídeň, 7. srpna 1665, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 83):

Prosí jeho knížecí milost o rozkazy, jak má postupovat při sjednání pořádku v záležitosti Veselišských věcí proti panu Batmanovi. Vyhledal kvůli tomu pana Albrechta a učinil k němu chudý ústní proslov.

Durchleuchtiger hochgeborner first

Gnadiger herr

Euer firstlich[en] gnaden bite ich gehorsamblich, wie zue einer absonderlichen gnad und consolation, E. F. G. wollen die Weseleische Sachen wider h. Batman (?) vernemmen laßen, und der bilikait nach erortern, Dann albeitt virzehen ihro (?) daß ehr mich Strapezent (?), und ich wolte (...) nach so langer gedult gerne ainmal daß meinige auch genißen. Den h[err] v[on] Albrecht habe ich ersucht, Euer first[lichen] gn[a]d[en] in meinen ahrmen Mintlichen

³⁶⁶ Jan Pavel Gaar.

gehorsamen vortrag zu thuen, Euer first[lichen] gn[a]d[en] bite gehorsamblich denselben gnadig anzuheren, mich aber in dero gnad zuerhalten, weil ich gwiß bin und verbleiben werde

Euer first[lichen] gn[a]d[en]

Wienn den 7 (?) August 1665

treuer gehorsamer
knecht
J[ohann] g[raff] v[on] Rottall

50) Kníže Ferdinand z Ditrichštejna hraběti Janovi z Rotálu, b. m., 27. září 1665, koncept dopisu, vlastnoručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 82):

Ditrichštejn píše Rotálovi, že už určitě ví, že utekl jeho brněnský zahradník. Byl zde velmi krátce, mnoho toho neudělal a práce teď vážne. Má připravené jeho věci k převzetí, aby tam po něm nic nezůstalo. Nemusí se omlouvat, žádná ostuda se nestala a Rotál bude mít ještě mnoho příležitostí, aby to to odsloužil.

h[err] g[raf] v[on] Rothall

De dato den 27. Sept[embris] 1665

etc. E[uer] Ex[cellenz] ist wissend, d[aß] dero brünnerischer gartner³⁶⁷ haimblich weggegangen, unter desen Ich seinen gesellen bloß zu dem ende behalten, damit er von allem blumwerkh und stöcken antwort geben könnte, nachdem aber solcher lönger zu bleiben nicht vermaint; Als habe ich E[uer] Ex[cellenz] anhaimb stellen lasen wollen, ob deroselben beliebten möchte, den gartten hinterbleibene sachen zu übernehmen zu lassen und auff d[aß] derselbe gartten nicht löhr bleibe, thue mich beynebenst d[ien]st[lich] bedancken, dan sie mir erlaubt haben, diesen sommer uber meine zeit darinnen zu verzehren, hoffe es sey nit allein khein schand darinnen geschehen, sondern man hat dabey reparirt so viel es die zeit zu gelassen, wolte wüntschen, d[aß] ich die gelegenheit hette diesen honor (?) hinwiderumb zu verschulden.

51) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Ferdinandovi z Ditrichštejna, Holešov, 10. listopadu 1665, písař (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 80):

Rotál se dozvěděl, že llesházská inrotulace spočívá v soudním projednávání. Prosí Ditrichštejna o pomoc v této záležitosti, aby byla rychle vyřízena. Potěšilo by ho, kdyby ty věci konečně byly v pořádku dotaženy do konce.

Durchleüchtig[er] hochgeborner fürst

³⁶⁷ Pravděpodobně vodní umělec z dopisu č. 48. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 480. fol. 76.

Gnädiger herr. Demnach ich vernembe, daß die Illeshasische inrotulation in p[rim]o der vierzehentausent, unnd waß deeo anhängig nunmehr ihren fortgang genomben, unnd es aniezo an ferrerer der sachen erörterung beruehet.

Alß bite Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden] gehor[samblich] sie belieben Ihrer hochvermögenheit nach dahin zuverhelfen, damit die erledigung hierüber schleinig erfolgen unnd mich einer endtlichen diser sachen richtigkeit erfreuen möge. Verdenie solches umb Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden] hinwiderumb und verharre unveranderlich.

Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden]

Holeschau den 10. novembris 1665

Gehorsamer treier
knecht
Johann graff v[on] Rottall

52) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Ferdinandovi z Ditrichštejna, Vídeň, 17. prosince 1665, písař (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 78):

Rotál znovu knížeti připomíná, že by potřeboval zprávy o Pazmányiských záležitostech. Ví, že Ditrichštejn zanedlouho pojede z Brna, a tak by bylo dobré, aby to vyřešil, než odjede. Byl by rád, kdyby byla zpráva odeslána ke dvoru ještě před prázdninami (svátky). Prosí, aby Ditrichštejn kontaktoval příslušná místa. Při každé příležitosti mu poslouží.

Durchleüchtig Hochgeborner Fürst

Gnädiger herr. Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden] werden sich zweifels ohne erindern, waß massen dieselbte ich jungsthin wegen beförderung des in dem Pazmanischen *Negotos* durch Kay[serliche]³⁶⁸ *Rescriptum* abgeforderten berichts halber unterdienst[lich] gebeten habe, unnd weilen vernimbe, daß Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden] in kurzem von Brünn alhero verraisen werden, ich aber beförchte, dise berichts erstattung hierdurch ins stekchen gerathen möchte.

Alß habe Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden] hiemit nochmahlen gehor[samblich] bitten wollen, Ihres hochvermögenden orths darob zusein, damit ietztgedachter bericht fürderlichen erstattet, und noch vor dennen *Ferien* nacher hoff enigeschikht werde, welche mir erweisende Gnadt bey aller *occasion* hinwiderumb zuverdienen, nit unterlasse, und inmitls beständig verharre.

Eu[e]r fürst[lichen] gn[aden]

Wienn den 17. decembris 1665

treu gehorsamer
knecht
Johann graff v[on] Rottall

³⁶⁸ Leopold I.

53) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Ferdinandovi z Ditrichštejna, Vídeň, 25. dubna 1666, písař (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 59):

Rotál píše Ditrichštejnovi, že kvůli slíbeným vepříkům tureckého druhu mluvil se svým správcem z Napajedel. Ale on tento druh vepříků v zimě nemůže poslat, a proto to připomněl v Hranicích na Moravě. Protože se ale dodnes nic neděje, znovu dá rozkaz svému správci.

Durchleüchtig[er] Hochgeborner Fürst

Gnädiger herr. Meines gethanen versprechens wegen einiger zucht Schweindl, türkchischer arth erindere mich bester massen und habe gleich das solches geschehen meinem Pflieger von Napayedl die ausfolgung derselben anbefohlen. Nun hat aber Er solche Schweindl im winter nit geschikht, sondern auf Weißkirchen³⁶⁹ erindert, sie mit gelegenheit abholen zulassen und weilen solches dato nit geschehen, alß kombt hierbey an gedacht meinen Pfliegern ein abemahliger bevelch. Wormit Eu[e]r fürst[lichen] Gn[aden] mich gehor[samblich] empfehlend verharre.

Eu[e]r fürst[lichen] Gn[aden]

Wienn den 25. April 1666

Gehorsamer knecht
J[ohann] graff v[on] Rottall

54) Hrabě Jan z Rotálu knížeti Ferdinandovi z Ditrichštejna, Vídeň, 6. května 1666, ručně (Moravský zemský archiv Brno, RA Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480. fol. 61):

Rotál si stěžuje, že ho stojí hodně námahy jeho právní záležitosti a zároveň knížeti děkuje. Očekává zprávu kvůli Pavlovicím, do té doby nemůže nic podniknout. Prosí knížete o urychlení záležitosti, neboť jeho excelence nejvyšší kancléř bude v Čechách a Rotál chce, aby se to před jeho odjezdem ukončilo.

Durchleuchtiger hochgeborner ffirst

Gnadiger herr

Daß Euer firstlich[en] Gnaden in meinen rechtssachen viel mhüe anlauff und mhie haben, muß ich bekennen, und zugleich gehorsame dankh sagen: und dieweil der begerte bericht wegen Pawlowiecz erwartet wirt, und vor einläufung deßen ich alhie nichts richten kann, Alß bite E. F. G. ich gehorsamblich umb deßen beschleinigung, dann Ihro Excel[enz] herr Ober Canzler³⁷⁰ werden in Bhömen und wolte gern vor dero abraiß, daß es zum end komen mechtet. Dieße und alle andere gnaden werde ich gehorßamblich abdienen als

Euer first[lichen] gnaden

Wienn 6 May 1666

Gehorsamer knecht

J[ohann] graff v[on] Rottahll

³⁶⁹ Hranice na Moravě.

³⁷⁰ Jan Hartvík z Nostic.

Závěr

Jak vyplývá nejen z osobní korespondence, Maxmilián II. z Ditrichštejna, Ferdinand z Ditrichštejna a Jan z Rotálu patřili k vlivným a velmi důležitým osobnostem své doby a je otázkou, zda Jan z Rotálu dosahoval takového mocenského postavení a významu v šlechtické hierarchii té doby a vysoké úrovně obou svých šlechtických souputníků. Domnívám se, že nikoli, avšak byl jedním z nejvýznamnějších hrabat, která zasahovala do mocenského dění své doby. Všichni tři zastávali důležité úřady na zemské i dvorské úrovni, pohybovali se ve společnosti významných aristokratů a uměli využít svých kontaktů k vzájemné spolupráci.

Tato práce se, na základě znalostí o habsburské monarchii a šlechtě raného novověku na jedné straně a po důkladném rozboru osobní korespondence na druhé straně, snažila definovat budování společenských vazeb mezi aristokraty v polovině 17. století.

Po podrobném prozkoumání obsahu jednotlivých dopisů se dá říci, že šlechtici si dopisovali o událostech na několika úrovních. Jejich pozornosti nesměla v první řadě uniknout dvorská společnost, zaměřená zejména na císaře a jeho okolí, kdy sledovali a kontrolovali své vlivy na nejvyšší dvorské úrovni a snažili se, aby do struktur, které vypracovali a do nichž se dostali, nezasáhl některý konkurent či jiná zájmová skupina. Reflektovali i události za hranicemi, zejména pak blížící se nebezpečí ze strany Osmanské říše, které v tomto období stále hrozilo.

Na této úrovni je možné si povšimnout určitého společenského vzestupu Jana z Rotálu. Když vzájemně porovnáme údaje z obou souborů korespondence, můžeme se dobrat k celkem zajímavému závěru. Příkladem může být snaha Jana z Rotálu o přízeň třech vlivných osobností u vídeňského dvora – Jana Maxmiliána z Lamberku, Jana Weikarda z Auersperku a Maxmiliána II. z Ditrichštejna. Z korespondence mezi Maxmiliánem II. a Rotálem vyplývá, že se Rotál vehementně snažil dostat ze zemské úrovně ke dvoru, a to prostřednictvím Maxmiliána II. a jeho vlivných kontaktů. Dopisy pro knížete Maxmiliána II. zasílal v letech 1653–1655 především z Brna (viz tabulka č. 3). Když se potom zaměříme na korespondenci mezi Janem z Rotálu a Maxmilánovým synem, Ferdinandem z Ditrichštejna, zjistíme, že jemu posílal Rotál dopisy především z Vídně (viz tabulka č. 4). Je tedy evidentní, že se Rotál ke dvoru skutečně dostal a jeho úsilí o uplatnění u vídeňského dvora bylo úspěšné. Ovšem vsadil zde do jisté míry na špatného koně. Jan Weikard z Auersperka se sice ještě po smrti Ferdinanda IV. snažil díky Leopoldovi I. dostat zpět na výsluní, ovšem už se mu

to nepodařilo.³⁷¹ Stejně tak po smrti Maxmiliána II. z Ditrichštejna ztratil svého důvěrníka a musel si těžko probíjovat tu samou cestu k jeho synovi, který se u dvora uplatnil až od roku 1666, kdy se stal nejvyšším hofmistrem Markéty Terezy Španělské.

Je zajímavé v korespondenci sledovat, jak se proměnil vztah mezi Rotálem a knížaty z Ditrichštejna ve veřejném životě. Nejprve Rotál z pozice zemského hejtmana zařizoval záležitosti pro Maxmiliána II. z Ditrichštejna. Poté, když se stal zemským hejtmanem od léta 1664 Ferdinand z Ditrichštejna, se role obrací. Naopak Ferdinand zařizuje potřebné záležitosti pro Jana z Rotálu, což mu také přislíbil, když byl do této funkce jmenován.³⁷²

V poslední rovině vzájemných vztahů se nacházely záležitosti soukromého charakteru, kde šlechtici mezi sebou řešili důvěrnosti z osobního života. Zde se nejlépe projevuje vztah Jana z Rotálu k oběma Ditrichštejnům. Z osobních listů vyplývá, že lepší vztahy měl a více důvěřoval Maxmiliánovi II. z Ditrichštejna, neboť se mu svěřoval se svými osobními pocity, otevřeně před ním mluvil o bolesti a strachu ze smrti. Také mu dopodrobna vylíčil svůj psychický stav po smrti milované manželky. S Ferdinandem z Ditrichštejna sice neřešil své pocity a trápení, zato mu pomáhal s výběrem nevěsty pro jeho mladšího bratra Maxmiliána III., což také nepatřilo k běžné komunikaci mezi šlechtici.

Není tedy vůbec lehkým úkolem definovat vztah mezi Janem z Rotálu a zmíněnými příslušníky rodu Ditrichštejnů. Na jednu stranu se pohyboval na úřední a služební úrovni, na druhé na přátelské až velmi důvěrné úrovni.

Současná literatura se zaměřuje především na osobní korespondenci mezi rodinnými příslušníky. U nich je v době raného novověku náklonnost, vzájemná pomoc, podpora a ochrana samozřejmostí. Tudíž je pochopitelné, že ve své osobní korespondenci příbuzní řeší důležité otázky svého života, žádají o radu při výběru partnera, prosí o pomoc při nesvárech a vyjadřují své osobní pocity. To vše ovšem řeší s příslušníky rodu Ditrichštejnů Jan z Rotálu, přestože jejich příbuzným není.

Proto se lze domnívat, že patřil rozhodně do skupiny tzv. „pánů a přátel“. Tento termín definoval Petr Maťa jako „*velice významnou společenskou kategorii, do níž patřili nejbližší osobnosti ze šlechticova okolí*“. Právě s pánem a přítelem mohl šlechtic řešit své pocity, přání, důležitá životní rozhodnutí a mohl se na něj ve všech ohledech spolehnout.

³⁷¹ O tom více KUBEŠ, Jiří. *Trnitá cesta Leopolda I. za říšskou korunou (1657–1658). Volby a korunovace ve Svaté říši římské v raném novověku*. České Budějovice, 2009.

³⁷² Dopis č. 37. MZA Brno, RA Ditrichštejnů, kart. 480. fol. 87.

Projevovali si vzájemnou důvěru a náklonnost, i když nebyli pokrevně spřízněni. Ohledně osoby Maxmiliána II. bych dokonce připustila, že oba muži mohli být ve vztahu „věrných přátel“, protože spolu řeší věci, které směska společnosti označovaná jako „páni a přátelé“ spolu řeší méně. Jistěže se oba muži, což z korespondence vyplývá, měli určitým způsobem rádi a byli si oporou. S jeho synem Ferdinandem sice neměl tak hluboký vztah, ale jsem přesvědčena, že oběma knížatům byl Jan z Rotálu z pozice hraběte věrným služebníkem, jak často v dopisech zmiňoval – dokud bude žít a z celého svého srdce.

Seznam použitých pramenů a literatury

Prameny

Moravský zemský archiv Brno, Rodinný archiv Ditrichštejnů, inv. č. 1911, sign. 850, kart. 448.

Moravský zemský archiv Brno, Rodinný archiv Ditrichštejnů, inv. č. 1932, sign. 874, kart. 480.

Literatura

BALCÁREK, Pavel. *Kardinál František Ditrichštejn 1570 – 1636. Gubernátor Moravy*. České Budějovice 2007.

BURIÁNKOVÁ, Michaela. *Pražský agent Ferdinanda Jana Verdugo ve druhé půli 17. století*. Bakalářská práce. Pardubice 2010.

BURIÁNKOVÁ, Michaela. *Systémy právních poradců hraběte Ferdinanda Johanna Verduga (1653 – 1672) a hraběte Františka Karla Swéerts – Sporcka (1739 – 1742)*. Diplomová práce. Pardubice 2013.

BŮŽEK, Václav - KRÁL, Pavel (edd.). *Paměť urozenosti*. Praha, 2007.

BŮŽEK, Václav (et al.) *Společnost českých zemí v raném novověku. Struktury, identity, konflikty*. Praha 2010.

BŮŽEK, Václav a kol. *Věk urozených. Šlechta v českých zemích na prahu novověku*. Praha - Litomyšl, 2002.

ČORNEJOVÁ, Ivana - KAŠE, Jiří - MIKULEC, Jiří – VLNAS, Vít. *Velké dějiny zemí Koruny české VIII., 1618 – 1683*, Praha – Litomyšl 2003.

ČTVRTNÍK, Pavel – GALUŠKA, Jan – TOŠNEROVÁ, Patricia, *Poštovníctví v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Liberec 2008.

DANGL, Vojtěch. *Slovensko vo víre stavovských povstání*. Bratislava 1986.

DAVID, Jiří. „Ales von Rechts wegen“. *Sonda do právního života na Moravě v polovině 17. století*. ČMM 127, 2008. s. 3 – 33.

DAVID, Jiří. Ferdinand z Dietrichsteina v zemských službách. Projev rodové kontinuity nebo péče o kariéru?. In: KORDIOVSKÝ, Emil - SVOBODA, Miroslav. *Kardinál František z Ditrichštejna a jeho doba: XXIX. mikulovské sympozium, 11. - 12. října 2006*. Brno: Moravský zemský archiv, 2006. s. 391-398.

DAVID, Jiří. Moravské právo a problém absolutismu. Sociální profil moravského zemského soudu v 17. a 18. století. In: JAN, Libor – JANIŠ, Dalibor. *Ad iustitiam et bonum*

commune. Proměny zemského práva v českých zemích ve středověku a raném novověku. Brno 2010.

DAVID, Jiří. *Moravské stavovství a zemské sněmy ve druhé polovině 17. století.* FHB 24, 2009, č. 1, s. 111 – 165.

DAVID, Jiří. „*Odvážní moravští stavové*“ a jejich pokus o zásah do Obnoveného zřízení zemského. ČMM 125, 2006, č. 2. s. 397 – 423.

D'ELVERT, Christian. *Die Grafen von Rottal*, Notizen-Blatt der historisch-statistischen Section, Jg. 1869

DVORSKÝ, František (ed.). *Listy paní Kateřiny z Žerotína rozené z Valdštejna I-II.* Praha 1894-5.

Encyklopädie der Neuzeit 2. Stuttgart Weimar J. B. Metzler, 2005.

FELLNER, Thomas – KRETSCHMAYR, Heinrich. *Die österreichische Zentralverwaltung. Von Maximilian I. zu Vereinigung der österreichischen und böhmischen Hofkanzlei (1749).* I/1-3. Vídeň, 1907.

FEYFAR, Mathias, Maria. *Die erlauchten Herrn auf Nikolsburg.* Wien, 1879.

HALADA, Jan. *Lexikon české šlechty: erby, fakta, osobnosti, sídla a zajímavosti.* Praha, 1999.

HEIDLER, Jan. *Moravská kontribuce od konce války třicetileté do reforem tereziánských,* ČMM 41/42, 1917/1918. s. 189 – 247.

HENGERER, Mark. *Kaiserhof und Adel in der Mitte des 17. Jahrhunderts. Eine Kommunikationsgeschichte der Macht in der Vormoderne,* Diss. Universität Konstanz 2002.

HOJDA, Zdeněk. "Idola" barokního bádání aneb Jak se vyhnout Skylle a neupadnout v osidla Charybdy. In: *Kultura baroka v Čechách a na Moravě.* Praha, HiÚ ČSAV 1992

JURÁŇOVÁ, Renata. *Jan Rottal a jeho doba.* Holešov, 2009.

KALISTA, Zdeněk (ed.). *Korespondence císaře Leopolda I. s Humprechtem Janem Černínem z Chudenic 1.* Praha 1936.

KAŠPÁREK, Zdeněk. *Obavy ze zatmění Slunce roku 1654.* ZČRP 3, 1990, s. 117-118.

KELLER, Katrin – CATALANO, Alessandro. *Die Diarien und Tagzettel des Kardinals Ernst Adalbert von Harrach (1598-1667). Band 3: Diarium 1647 – 1654.* Vídeň, 2010.

KELLER, Katrin – CATALANO, Alessandro. *Die Diarien und Tagzettel des Kardinals Ernst Adalbert von Harrach (1598-1667). Band 5: Tagzettel 1644 – 1654.* Vídeň, 2010.

- KNOZ, Tomáš. *Pobělohorské konfiskace. Moravský průběh, středoevropské souvislosti, obecné aspekty*. Brno 2006.
- KNOZ, Tomáš. „...S pomocí Boží dosti mírně se mám...“ *Zdraví a nemoci Karla staršího ze Žerotína*. *Acta mus moraviae, Sci. soc.*, 82, 1997, s. 183 – 199.
- KOLDINSKÁ, Marie – MAŤA, Petr (edd.). *Deník rudolfinského dvořana. Adam mladší z Valdštejna*. Praha 1997.
- KOMÁREK, František. *Moravští zemští advokáti v 2. polovině 17. století a jejich knihovny*. Diplomová práce. Brno 2008
- KOPČAN, Vojtech – KRAJČOVIČOVÁ, Klára. *Slovensko v tieni polmesiaca*. Martin, 1983.
- KOPIČKA, Petr. (ed.). *Deníky roudnického hejtmana Blažeje Albína z Weisenberku z let 1611 – 1625*. Praha 2003.
- KUBEŠ, Jiří (ed.). *Kryštof Václav z Nostic. Deník z cesty do Nizozemí v roce 1705*. Praha 2004.
- KUBEŠ, Jiří. *Trnitá cesta Leopolda I. za římskou korunou (1657–1658). Volby a korunovace ve Svaté říši římské v raném novověku*. České Budějovice, 2009.
- KUBEŠ, Jiří. *Zápas o funkci nejvyššího štolmistra na dvoře císařovny vdovy Eleonory Gonzagové. Edice důvěrné korespondence bratří Ditrichštejnů z roku 1683*. In: *Folia Historica Bohemica* 28, č. 1. Praha 2013. s. 395 – 440 (v tisku).
- MAŤA, Petr. *Český zemský sněm v pobělohorské době (1620 – 1740). Relikt stavovského státu nebo nástroj absolutistické vlády?* In: PTAK, Marien (ed.). *Sejm czeski od czasów najdawniejszych do roku 1913*, Opole 2000, s. 49–67.
- MAŤA, Petr. *Svět české aristokracie (1500-1700)*. Praha, 2004.
- MAREK, Pavel (ed.). *Svědectví o ztrátě starého světa. Manželská korespondence Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkovic a Polyxeny Lobkovické z Pernštejna*. České Budějovice 2005.
- MATĚJEK, František. *Morava za třicetileté války*. Praha: Historický ústav, 1992.
- MECENSEFFY, Grete. *Im Dienste dreier Habsburger. Leben und Wirken des Fürsten Johann Weikhard Auersperg (1615–1677)*, *Archiv für österreichische Geschichte*, vol. 114, 1938.
- MIKULEC, Jiří. *Poddanská otázka v barokních Čechách*. Praha 1993.
- NOVOTNÝ, Jaroslav, *Moravský berní systém v století XVII.*, ČMM 58, 1934. s. 145 – 286.
- Ottův slovník naučný V*. Praha: Argo, 1997.
- Ottův slovník naučný VII*. Praha: Argo, 1997.

- PARMA, Tomáš. *František kardinál Dietrichstein a jeho vztahy k římské kurii. Prostředky a metody politické komunikace ve službách moravské církve*. Brno 2011.
- PAVLÍČKOVÁ, Radmila. *Nemocné tělo v denících Tobiáše Antonína Seemana*. *Theatrum historiae* 9, Pardubice 2011.
- POKLUDA, Zdeněk. Páni z Rotalu na Napajedlích. In: *Zlínsko od minulosti k současnosti*. Státní okresní archiv ve Zlíně, č. 15. 1998.
- PRASEK, Vincenc. *Paměti městečka Napajedel a dědin k panství Napajedelskému ode dávna příslušných*. Velké Meziříčí: J. F. Šašek, 1881.
- RADIMSKÝ, Jiří. *Tribunál. Sbírká normálií z let 1628 – 1782*. Inventář. Brno, 1956.
- SCHWARZ, Henry. F. *The imperial Privy Council in the Seventeenth Century*, Cambridge 1943.
- SMÍŠEK, Rostislav. *Císařský dvůr a dvorská kariéra Ditrichštejnů a Schwarzenberků za vlády Leopolda I*. České Budějovice, 2009.
- SMÍŠEK, Rostislav. *Důvěra nebo nenávisť? Obraz Španěla v korespondenci císaře Leopolda I. s knížetem Ferdinandem z Dietrichsteina*. In: *Časopis Matice moravské*. 2004, roč. 123, čís. 1, s. 47-76.
- SMÍŠEK, Rostislav. *Služba a paměť. Dvorská kariéra barokních Ditrichštejnů jako nadgenerační životní ideál*. In: BŮŽEK, Václav – KRÁL, Pavel (edd.). *Paměť urozenosti*. Praha 2007.
- STELLNER, František - ŽUPANIČ, Jan - FIALA, Michal. *Encyklopedie knížecích rodů zemí Koruny české*. 1. vyd. Praha, 2001.
- ŠEJNOVÁ, Iveta. *Ve stínu staršího bratra. Hrabě Maxmilián z Ditrichštejna (1638-1692) ve světle korespondence se svým bratrem knížetem Ferdinandem v 50. a 60. letech 17. století*. Bakalářská práce. Pardubice, 2012.
- VÁLKA, Josef. *Dějiny Moravy 2. Morava reformace, renesance a baroka*. Brno 1996.
- WURZBACH, Constantin. *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich* 3. Wien, 1858.
- ZEDLER, Johann, Heinrich. *Grosses vollständiges Universal Lexikon* 7. Leipzig, 1734.

Webové zdroje

Genealogy.euweb.cz. [online]. [cit. 2013-06-27].

Dostupné z: <http://genealogy.euweb.cz/sternbg/sternbg4.html>.

KRAMERIUS: National library of the Czech Republic. BOČEK, Antonín. *Přehled Knížat a Markrabat i jiných nejvyšších důstojníků zemských v markrabství moravském* [online]. [cit. 2013-06-27].

Dostupné z:

<http://kramerius.nkp.cz/kramerius/MShowPageDoc.do?id=4363867&mcp=&s=djvu&author.>

Obrazová příloha

Obrázek č. 1: Jan z Rotálu. In: POKLUDA, Zdeněk. Páni z Rotalu na Napajedlích. In: *Zlínsko od minulosti k současnosti*. Státní okresní archiv ve Zlíně, č. 15. 1998.

Obrázek č. 2: Erb Rotálů nad vchodem kostela v Kvasicích (foto Michala Křížková)

Obrázek č. 3: Zámek Napajedla – současná podoba (foto Michala Křížková)

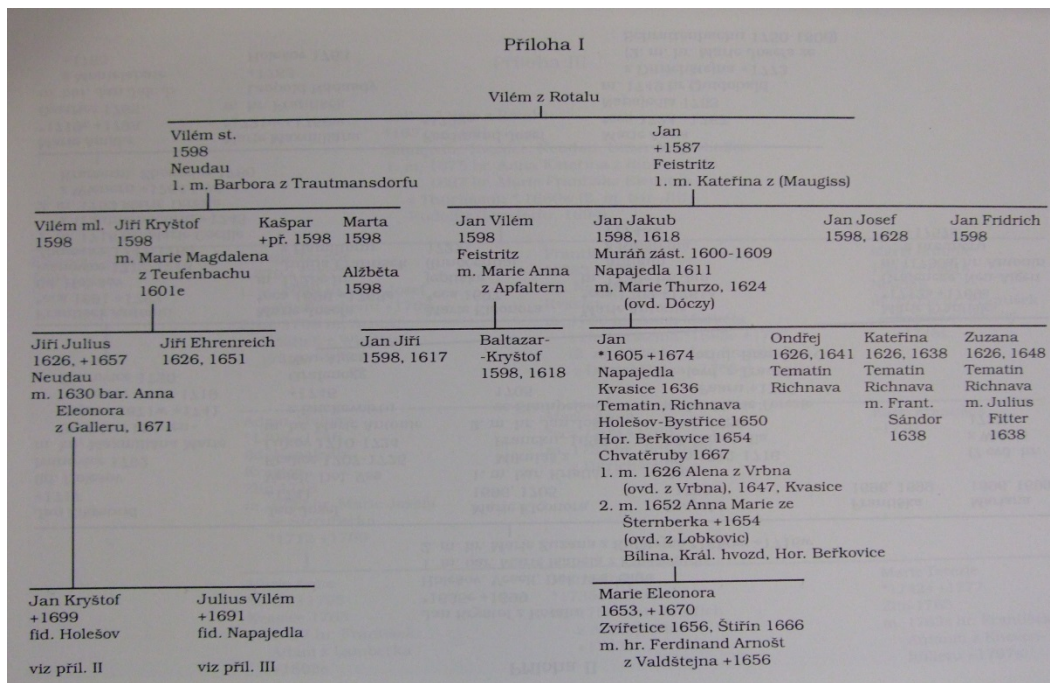
Obrázek č. 4: Zámek v Holešově – současná podoba (foto Michala Křížková)

Obrázek č. 5: Nádvoří zámku v Holešově – současná podoba (foto Michala Křížková)

Obrázek č. 6: Kostel Nanebevzetí Panny Marie v Holešově – současná podoba. Zde je umístěna rodová hrobka rodu Rotálů. (foto Michala Křížková)

Obrázek č. 7: Rodokmen Rotálů v moravské linii In: POKLUDA, Zdeněk. Páni z Rotalu na Napajedlích. In: *Zlínsko od minulosti k současnosti*. Státní okresní archiv ve Zlíně, č. 15. 1998.

Obrázek č. 8: Kníže Maxmilián II. z Ditrichštejna. In: SMÍŠEK, Rostislav. Císařský dvůr a dvorská kariéra Ditrichštejnů a Schwarzenberků za vlády Leopolda I. 1. vyd. České Budějovice, 2009.

Obrázek č. 9: Kníže Ferdinand z Ditrichštejna. In: SMÍŠEK, Rostislav. Císařský dvůr a dvorská kariéra Ditrichštejnů a Schwarzenberků za vlády Leopolda I. 1. vyd. České Budějovice, 2009.

Handwritten text in a highly decorative cursive script. The text is written on a single sheet of paper with a large, ornate initial at the top left. The script is dense and fills most of the page. At the bottom right, the number '320' is visible.

Handwritten text in a highly decorative cursive script, continuing from the previous page. It features a large, ornate initial at the top left. The text is written in a dense, flowing cursive. At the bottom left, there is a date: 'Königsberg den 9. Decem. 1697.' and a signature: 'Maximilian II. Herzog von Sachsen'.

Obrázek č. 10: Ukázka unikátního dopisu, který poslal kníže Maxmilián II. z Ditrichštejna hraběti z Rotálu a ten na něj připsal odpověď a odeslal ho zpět. Dopis č. 5. MZA Brno, RA Ditrichštejnů. kart. 448. fol. 320.

RESUMÉ

Diploma Thesis „Correspondence of Johann of Rottal with Ferdinand and Maxmillian II. of Ditrichstein – building of social connections in personal correspondence in the second half of the 17th century“ is dealing with detailed analysis of personal correspondence of these important nobles of Moravian region in the 17th century.

In the first part of the work is given summary of general information in Moravian land administration after 30-years war. Main interest is given to state administration, limited power of Estates, court administration and changes in the property relations.

In the second chapter Ditrichstein family is described, specially lives of two family members, Maxmillian II. and Ferdinand of Ditrichstein.

The third part of the work sum up basic genealogy of Rottal family. Key person of the work is earl Johann of Rottal.

The fourth chapter focus to personal correspondence. Basic facts about writing of early modern period correspondence is given. Than letters of Johann of Rottal to both Ditrichstein family memmbers are divided according content analysis.

The last part of the work is dedicated to edition of correspondence of Johann of Rottal with Maxmillian II. in 1647 – 1655 and Ferdinand of Ditrichstein in 1656 – 1666.